

II. rész

JOGFORRÁSOK

2011. évi C. törvény
**a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és
vallási közösségek jogállásáról**

http://www.complex.hu/kzldat/t1100100.htm/t1100100_4.htm

PREAMBULUM

A magyarországi egyházak és vallási közösségek a társadalom kiemelkedő fontosságú értékhordozó és közösségteremtő tényezői, amelyek hitéleti tevékenységük mellett, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, környezetvédelmi, sport- és más tevékenységükkel, valamint a nemzeti tudat ápolásával is jelentős szerepet töltenek be az ország és a nemzet életében. Magyarország elismeri és támogatja a külföldi magyar közösségek életében meghatározó szerepet játszó egyházak és vallási közösségek tevékenységét is.

Az Országgyűlés

- a lelkiismereti és vallásszabadság érvényre juttatása, a mások meggyőződését tiszteletben tartó és ennek biztosítékeként az egyházak önállóságának biztosítása, az állammal fennálló kapcsolatainak szabályozása céljából;
- figyelemmel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményre, valamint a lelkiismereti és vallásszabadság alapvető emberi jogával kapcsolatban megfogalmazott nemzetközi dokumentumokra, valamint arra, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 17. cikke szerint az Európai Unió tiszteletben tartja és nem változtatja meg az egyházak és vallási egyesületek vagy közösségek tagállamokban meglévő státuszát;
- az Alaptörvényben foglaltakkal összhangban, az állam és egyház különvált működésének alkotmányos követelményét figyelembe tartva, de az együttműködés kölcsönös előnyökön alapuló elveit megfelelően érvényesítve;
- folytatva a vallásszabadságot biztosító törvényekben, különösen a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvényben testet öltő hagyományt;
- tekintettel az állam világnézeti semlegességére és a felekezetek közötti békés együttélésre való törekvésre;
- tiszteletben tartva az egyházakkal megkötött megállapodásokat;
- felismerve, hogy a közjó előmozdításának kulcsa az emberi személy méltóságának a tisztelete, amely lehetővé teszi nemcsak az emberek és a családok számára, hanem az egyházak részére is, hogy szabadon teljesítsék küldetésüket;
- külön is elismerve Magyarország történelmében és kultúrájában folyamatosan meghatározó jelentőséggel bíró egyházak kiemelkedő szerepét az Alaptörvény végrehajtására, az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése alapján, a következő törvényt alkotja:

I. FEJEZET

A LELKIISMERETI ÉS VALLÁSSZABADSÁG JOGA

1. § (1) Magyarország elismeri a lelkiismeret és a vallás szabadságát.

(2) A lelkiismereti és vallásszabadság joga magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, megváltoztatását, valamint a meggyőződés kinyilvánításának és megvallásának jogát.

(3) A lelkiismereti és vallásszabadság joga magában foglalja továbbá azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését bármely természetes személy vallásos cselekmények, szertartások és más cselekmények végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal közösen, nyilvánosan, akár kommunikációs eszköz útján vagy a magánéletben kinyilvánítsa, gyakorolja, tanítsa vagy kinyilvánítását mellőzze.

2. § (1) A lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlását az oktatási, egészségügyi, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményben ellátott, valamint a büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartott számára egyéni és közösségi szinten is lehetővé kell tenni.

(2) A lelkiismereti és vallásszabadság joga a rendvédelmi és a honvédelmi szerveknél szolgálati jogviszonyban állók számára szolgálatteljesítésük során - a szervezet működési rendjével és a honvédelmi kötelezettség teljesítésével összhangban - szabadon gyakorolható.

3. § A szülőnek, gyámnak joga van ahhoz, hogy a kiskorú gyermek erkölcsi, vallási neveléséről, vallásos oktatásáról döntsön és arról megfelelően gondoskodik.

4. § (1) A lelkiismereti vagy vallási meggyőződés megválasztása, elfogadása, kinyilvánítása és megvallása, továbbá annak megváltoztatása, illetve gyakorlása miatt senkit előny vagy hátrány nem érhet.

(2) A lelkiismereti és vallásszabadság jogának gyakorlása csak az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltak szerint korlátozható.

5. § A lelkiismereti és vallásszabadság jogával összefüggésben az állami hatóságok adatokat nem gyűjthetnek és nyilvántartást nem vezethetnek. A népszámlálás során nem kötelező jelleggel, azonosításra alkalmatlan módon kérhető adat a vallási hovatartozásról.

II. FEJEZET

AZ EGYHÁZAK, VALLÁSFELEKEZETEK ÉS VALLÁSI KÖZÖSSÉGEK JOGÁLLÁSA

A vallási tevékenység

6. § (1) E törvény alkalmazásában vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, mely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartás követelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

(2) Önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek a

- a) politikai és érdekérvényesítő;
- b) pszichikai vagy parapszichikai;
- c) gyógyászati;
- d) gazdasági-vállalkozási;
- e) nevelési;
- f) oktatási;
- g) felsőoktatási;
- h) egészségügyi;
- i) karitatív;

- j) család-, gyermek- és ifjúságvédelmi;
 - k) kulturális;
 - l) sport;
 - m) állat-, környezet- és természetvédelmi;
 - n) hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési;
 - o) szociális tevékenység.
- Az egyház

7. § (1) Az egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban: egyház) azonos hitelveket valló, természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező, autonóm szervezet, mely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából működik. E törvény alkalmazása során egyháznak minősülnek a vallásfelekezetek és vallási közösségek is.

(2) Az azonos hitelveket valló, Magyarországon lakóhellyel rendelkező cselekvőképes természetes személyek vallásuk gyakorlása céljából egyházat hozhatnak létre.

(3) Az egyház kizárólag olyan vallási tevékenységet gyakorolhat, amely az Alaptörvénnyel nem ellentétes, jogszabályba nem ütközik, nem sérti más közösségek jogait és szabadságát, valamint az emberi méltóságot.

(4) Az egyház elnevezést csak e törvény szerint nyilvántartásba vett szervezet viselheti.

8. § (1) Magyarországon az állam és az egyház különváltan működik.

(2) Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházzal.

(3) A kiemelkedő jelentőségű társadalmi támogatottságú, történelmi és kulturális értékeket megőrző, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sportintézményeket fenntartó (a továbbiakban: közcélú tevékenység) egyházakkal működésük biztosítása érdekében az állam - illetékes szervei útján - megállapodásokat köthet.

9. § (1) Az egyházakat azonos kötelezettségek terhelik és azonos jogok illetik.

(2) Az egyházak tényleges társadalmi szerepét, az általuk ellátott közcélú tevékenységet az állam az egyházak társadalmi szerepéhez kapcsolódó további jogszabályok megalkotásánál és a velük való kapcsolattartás során figyelembe veheti.

10. § (1) Magyarországon az állam az egyházak irányítására, felügyeletére szervet nem működtethet és nem hozhat létre.

(2) Az egyház hitelvei és belső szabályai, illetve szervei által hozott határozatok érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható, azokat az állami hatóságok nem vizsgálhatják. Az egyházi jogi személy belső egyházi szabályokon alapuló döntését állami szerv nem módosíthatja vagy bírálhatja felül, a jogszabályban nem szabályozott belső jogviszonyokból eredő jogviták elbírálására állami szervnek nincs hatásköre.

(3) Az egyház a vallási tevékenységhez kapcsolódó személyes adatokat belső szabályai szerint kezeli, az érintett hozzájárulása nélkül - egyházon kívül - nyilvánosságra nem hozhatja, valamint másnak át nem adhatja.

Az egyházi jogi személy

11. § (1) Az egyház jogi személy, amely jogalanyiságát nyilvántartásba vétellel nyeri el. Az egyesület egyházként történő elismeréséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(2) Az egyház belső szabályai szerint jogi személyiséggel rendelkező egysége vagy szervezete jogi személy (belső egyházi jogi személy).

(3) Nem minősül egyházi jogi személynek az egyházak belső szabályai szerint egyházi jogi személyiséggel nem rendelkező, az egyház által létrehozott, külön jogszabály alapján

jogalanyisággal rendelkező szervezet (egyesülési jog alapján létrejött civil szervezet, alapítvány, gazdasági társaság).

(4) Az egyes belső egyházi jogi személyeket az egyházakkal való kapcsolattartásért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) az egyház egészének vagy legfőbb szervének képviselője kérelmére külön nyilvántartásba veszi. A nyilvántartás a belső egyházi jogi személyeket az adott egyház szerveiként tünteti fel.

(5) A (4) bekezdésben nem említett, más belső egyházi jogi személyek jogi személyiségét az egyház egészének, illetve legfőbb szervének, vagy az adott jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének a miniszternél bejelentett képviselője, belső rendje szerint erre feljogosított tisztségviselője igazolja.

Az egyházi intézmény

12. § (1) Az egyházi jogi személy nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sporttevékenységet végző intézményt létesíthet és tarthat fenn. Ezen intézmények az egyház belső szabályai szerint rendelkezhetnek egyházi jogi személyiséggel.

(2) Az egyházi intézmény világnézeti szempontból elkötelezett, így a felvételnél és a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésénél, fenntartásánál és megszüntetésénél a sajátos identitás megőrzéséhez szükséges feltételek határozhatók meg.

Az egyházi személy

13. § (1) Az egyházi személy az egyház belső szabályai szerinti szolgálatban álló természetes személy, akit az egyház illetékes képviselője annak minősít.

(2) Az egyházi személy szolgálatát sajátos egyházi szolgálati viszonyban, munkaviszonyban vagy egyéb jogviszonyban látja el.

(3) Az egyházi személy a hitéleti szolgálata során tudomására jutott, személyiségi jogot érintő információkat nem köteles állami hatóság tudomására hozni.

(4) Az egyházi személyek fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesülnek.

III. FEJEZET

AZ EGYHÁZ NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELÉRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

14. § (1) Az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelmet (a továbbiakban: kérelem) a vallási tevékenységet is végző egyesület képviselője a miniszterhez nyújtja be.

(2) A törvény mellékletében szereplő egyházakat a miniszter e törvény 33. § (1) bekezdésében meghatározott módon veszi nyilvántartásba. Az e törvény melléklete tartalmazza az Országgyűlés által elismert egyházakat.

(3) Az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelem akkor nyújtható be, ha

a) az egyesület elsődlegesen vallási tevékenységet végez;

b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallással és rítussal rendelkezik;

c) legalább húsz éve, szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon. Az időtartamba beszámít az e törvény hatálybalépése előtt egyházként történő működés is;

d) az alapszabályát, létesítő okiratát, belső törvényét, szervezeti és működési szabályzatát vagy azoknak megfelelő más szabályzatot elfogadta;

e) a szervezet az ügyintéző és képviselői szerveit megválasztotta, vagy kijelölte;

f) tagjai nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát.

15. § (1) Az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelemhez csatolni kell

- a)* tanításának lényegét tartalmazó hitvallását vagy legfőbb vallási tanainak összefoglalását;
- b)* annak igazolását, hogy a szervezet 14. § (3) bekezdésének *c)* pontjában meghatározott idő óta működik;
- c)* a legalább ezer természetes személy tag nevét, magyarországi lakóhelyét, aláírását tartalmazó aláírási ívet;
- d)* az alapszabályát, létesítő okiratát, belső törvényét, szervezeti és működési szabályzatát vagy azoknak megfelelő más szabályzatot, legfőbb szervének alakuló üléséről felvett jegyzőkönyvet és az erről készült jelenléti ívet, valamint a székhely használat jogcímét igazoló okirat másolatát;
- e)* a szervezet ügyintéző és képviseleti szervei tagjai személyazonosításra alkalmas adatait;
- f)* tagjai nyilatkozatát arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát;
- g)* képviseleti szerve nyilatkozatát arról, hogy elnevezése, jelképrendszere, szertartásrendje a már nyilvántartásba vett egyház nevével, jelképrendszerével, szertartásrendjével nem azonos vagy összetéveszthető;
- h)* legalább 5 éves egyszerűsített beszámolót vagy egyszerűsített éves beszámolót, vagy azzal egyenértékű beszámolót;
- i)* a személyi adat- és lakcímnnyilvántartó hatóság által kiadott, a benyújtott adatok valódiságáról szóló igazolást.

(2) Az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelmet benyújtó személynek saját személyazonosító adatait is meg kell adnia a kérelemben.

(3) A benyújtott kérelemben feltüntetett adatok valódiságáért a kérelmező büntetőjogi felelősséggel tartozik.

(4) A nyilvántartás az alábbi adatokat tartalmazza:

- a)* nyilvántartási szám;
- b)* az egyház neve, esetleg rövidített neve, illetve a köznyelvben meghonosodott elnevezése;
- c)* az egyház székhelye;
- d)* az egyház képviselőjének neve, lakóhelye és a képviselet módja;
- e)* az egyház, címerének és lógójának tartalmi leírása.

(5) A nyilvántartásba szükség szerint bejegyzendő adatok:

a létesítő okirat módosítása esetén

- a)* a létesítő okirat módosításának időpontja,
- b)* a módosítás nyilvántartásba vételéről szóló határozat száma, jogerőre emelkedésének napja.

16. § (1) Amennyiben az egyesület a 14. §-ban foglalt feltételeknek megfelel, a miniszter az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelmet az Országgyűlés elé terjeszti.

(2) A nyilvántartásba bejegyzett adatok változását - a változástól számított tizenöt napon belül - a miniszternek kell bejelenteni.

(3) A miniszter a nyilvántartásba vételi kérelmet elutasítja, ha a 14. §-ban foglalt feltételek nem állnak fenn. A feltételek hiánya esetén a nyilvántartásba vételi kérelemről az Országgyűlés nem dönt.

(4) A 14. §-ban foglalt feltételek teljesítése mellett sem jegyezhető be egyházként olyan közösség, amellyel szemben működése során az illetékes állami szerv nemzetbiztonsági kockázatot állapított meg.

(5) Ha a nyilvántartásba vételi kérelmet elutasító döntés közlését követően nyolc napon belül ismételen kéri az egyház nyilvántartásba vételét, az elutasításhoz fűződő jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak, és a korábbi eljárás során benyújtott okiratok egy alkalommal ismételen felhasználhatók. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(6) Az egyház nyilvántartásba vételének elutasítása esetén, a bejegyzési kérelem egy éven belül ismételten nem terjeszthető elő.

(7) Belső egyházi jogi személy nyilvántartásba vételére, valamint a nyilvántartásba bejegyzett adatok változására az egyház nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a nyilvántartásba vétel az egyház egészének, illetve legfőbb szervének vagy az adott jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének képviselője kérelmére történik;

b) a nyilvántartás az egyház nyilvántartási száma alatt történik;

c) a miniszter a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet kizárólag formai szempontból vizsgálja.

17. § A miniszter a benyújtó egyház kérelmének Országgyűlés elé terjesztését megelőzően, külön jogszabályban meghatározott feltételek alapján szakértőt rendelhet ki a törvényben foglalt vallási tevékenységgel kapcsolatos feltételek fennállása megállapításának tisztázására. Nem kérhető fel szakértőként egyház vagy egyházi jogi személy ügyintéző és képviselői szervének tagja.

18. § Az egyház e törvényben meghatározott nyilvántartásba bejegyzett adatai nyilvánosak.

IV. FEJEZET

AZ EGYHÁZAK MŰKÖDÉSE

19. § (1) Az egyház elsősorban vallási tevékenységet végez, saját hitelvei és szertartási rendje szerint működik.

(2) Az egyház részt vállalhat a társadalom értékteremtő szolgálatában, ennek érdekében közcélú tevékenységet végezhet.

(3) Az egyház céljai megvalósítása érdekében jogosult más, jelen törvény szerint gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenységet, valamint alaptevékenysége mellett gazdasági-vállalkozási tevékenységet is folytatni. Jogosult továbbá vállalkozásokat, civil szervezeteket létrehozni, abban részt venni.

(4) Az egyházak közcélú tevékenysége és intézményei a hasonló tevékenységet folytató állami, önkormányzati intézményekkel azonos mértékű államháztartási finanszírozásra jogosultak. Ezen intézményekben a munkaviszony tartalma a munkabér, a munkaidő és a pihenőidő vonatkozásában a közalkalmazotti jogviszonyhoz igazodik.

(5) Az állami vagy önkormányzati intézmények foglalkoztatottaira vonatkozó központi bérpolitikai intézkedések az egyházi fenntartók (4) bekezdésben említett intézményeinek foglalkoztatottaira is azonos feltételekkel terjednek ki.

(6) Az egyházak külön ágazati jogszabályok alapján az államháztartás alrendszeréből, európai uniós forrásokból vagy nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott programokból származó, pályázati úton vagy pályázati rendszeren kívül, egyedi döntés alapján támogatásban részesülhetnek.

(7) A jelen fejezet rendelkezéseit az egyházi jogi személyekre is megfelelően alkalmazni kell.

20. § (1) Az egyházak bevételei elsősorban természetes személyek, jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek adományaiból és egyéb hozzájárulásaiból tevődnek össze.

(2) Az egyházak a polgári jogviszonyokban korlátozás nélkül vehetnek részt.

(3) Az egyházi jogi személy - az egyház belső törvényeiben és szabályaiban meghatározott módon - adományokat gyűjthet.

(4) Az egyházak vonatkozásában - ide nem értve e törvény 6. § (2) bekezdését - nem minősül gazdasági-vállalkozási tevékenységnek:

a) hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sportintézmény működtetése, valamint ezek és a környezetvédelmi tevékenység folytatása;

- b) üdülő hasznosítása egyházi személy részére történő szolgáltatásnyújtás révén;
- c) hitélethez szükséges kiadvány, kegytárgy előállítás, értékesítése;
- d) egyházi célra használt ingatlan részleges hasznosítása;
- e) temető fenntartása;
- f) a kizárólag hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport és környezetvédelmi tevékenységet szolgáló immateriális jószág, tárgyi eszköz és készlet értékesítése (ideértve a munkaruha megtérítését is);
- g) hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport és környezetvédelmi tevékenységhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatásnyújtás, a tevékenységet szolgáló eszköz nem nyereségszerzési célú hasznosítása;
- h) az államtól vagy önkormányzattól átvállalt közfeladat ellátása során létrehozott termék, jegyzet, tankönyv, kiadvány, tanulmány előállítás és értékesítése;
- i) a szabad pénzeszközök betétbe, értékpapírba elhelyezése után a hitelintézettől, az értékpapír kibocsátójától kapott kamatnak, osztaléknak, illetve az értékpapír hozamának olyan része, amelyet a gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenység bevétele az összes bevételben képvisel;
- j) az egyházi személyek öngondoskodása céljára létrehozott nyugdíjintézet vagy nyugdíjalap működtetése.

(5) Az egyházak adókedvezményben és azzal egy tekintet alá eső más kedvezményekben részesíthetők.

21. § (1) Az egyházak hitéleti célú bevételeit és azok felhasználását állami szerv nem ellenőrizheti. Hitéleti célú bevételnek minősül a személyi jövedelemadó meghatározott részének egyház számára történő felajánlása, annak költségvetési kiegészítése, illetve az ennek esetleg helyébe lépő juttatás, valamint az ingatlanjáradék és annak kiegészítése is.

(2) Az egyház és a belső egyházi jogi személy a meghatározott nem hitéleti célra adott állami támogatásból származó bevételét és annak felhasználását a számvitelről és az államháztartásról szóló törvény rendelkezései, valamint a könyvvizetéshez kapcsolódó egyéb jogszabályok szerint tartja nyilván.

(3) Az egyházaknak nem hitéleti, de meghatározott célra adott állami támogatás felhasználásának törvényességi szempontok szerinti ellenőrzését az Állami Számvevőszék végzi, az állami vagy önkormányzati költségvetésből, illetve a nemzetközi forrásokból az állam részvételével juttatott támogatások felhasználásának ellenőrzését jogszabály határozza meg.

22. § Az állam lehetőséget biztosít az egyházaknak - külön jogszabályban meghatározott eljárás keretein belül - hogy részt vegyenek a jogalkotás kapcsán a jogszabálytervezetek és jogalkotási koncepciók véleményezésében.

23. § Az egyházak, különösen az egyházi szertartások és az egyházkormányzat zavartalan működése, illetve a templomok, temetők és más szent helyek fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesülnek.

24. § (1) Az egyházak az állam, önkormányzat által fenntartott nevelési és oktatási intézményekben - a tanulók és a szülők igényei szerint - hitoktatást tarthatnak, továbbá a felsőoktatási intézményekben hitéleti tevékenységet folytathatnak. A közoktatási intézmény köteles a dologi feltételeket és más, kötelező iskolai foglalkozásokkal nem ütköző időpontot, az egyházi jogi személy pedig a hitoktató, illetve a hittanár személyét biztosítani. A hitoktatás költségeit - külön törvény, illetve az egyházakkal kötött megállapodások alapján - az állam biztosítja.

(2) Az egyházak külön jogszabályban meghatározott rendben végzett tábori lelkészi, valamint börtön- és kórházlelkészi szolgálatot vagy más szolgálatot végezhetnek.

25. § (1) Az egyház elnevezése, jelképrendszere, szertartásrendje, valamint közismerten használt neve fokozott jogvédelemben részesül. Más szervezet elnevezése és jelképei nem kelhetnek olyan benyomást, hogy a szervezet, illetve tevékenysége más, korábban nyilvántartásba vett egyház működéséhez kapcsolódik.

(2) Amennyiben valamely egyházi személy nem egyháztag számára végez szolgálatot vagy szolgáltatást és akár közvetlen, akár közvetett módon a tevékenysége egyházával kapcsolatba hozható, köteles az adott egyház nevét a szolgálat vagy szolgáltatás felajánlása előtt jól látható módon feltüntetni, nyilvánvalóvá tenni.

(3) Az egyház elnevezését, a hozzá közvetlenül köthető jelképrendszerét és a köznyelvben meghonosodott elnevezését - erre vonatkozó kifejezett írásbeli hozzájárulás nélkül - más szervezet nem használhatja.

V. FEJEZET

AZ EGYHÁZAK MEGSZŪNÉSE

26. § (1) Az egyház jogutódlással, az egyház képviselőjének kérelmére szűnik meg más egyházzal való egyesülése (beolvadás, összeolvadás) esetén.

(2) Ha egyházból személyek vagy személyek csoportjai kiválnak, de a nyilvántartásba vett egyház fennmarad, a kiválással keletkező új szervezetet a korábbi egyház vagyonából részesedés nem illeti meg.

27. § Az egyház jogutód nélkül szűnik meg, ha feloszlását legfőbb szerve kimondta.

28. § A miniszter az Országgyűlés elé terjeszti az egyház megszüntetésére és törlésére vonatkozó javaslatot, ha tevékenységével felhagy és vagyonáról nem rendelkezik.

29. § Az egyház jogutód nélkül megszűnése esetén vagyona - a hitelezők követeléseinek kielégítése után - a Magyar Állam tulajdonába kerül és közcélú tevékenységre kell fordítani.

30. § (1) Az egyház jogutód nélküli megszűnése esetén a belső egyházi jogi személyek is jogutód nélkül megszűnnek.

(2) Belső egyházi jogi személy megszűnése esetén a vagyoni kérdéseket az egyház belső szabályai rendezik.

VI. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

1. Felhatalmazó rendelkezések

31. § (1) A Kormány a jelen törvény hatályba lépéséig a közcélú tevékenységet végző egyházakkal megkötött megállapodások tiszteletben tartása mellett azokat áttekinti és szükség szerint új megállapodásokat kezdeményez.

(2) A Kormány az e törvény alapján egyháznak nem minősülő - közfeladatot ellátó - szervezetekkel a megállapodásokat legkésőbb 2011. december 31-ig megkötheti.

32. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy az egyházi jogi személyek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló szabályokat rendeletben megállapítsa.

33. § (1) A miniszter a jelen törvény mellékletében szereplő egyházak és az általuk meghatározott önálló, illetve az e törvény 11. § (2) bekezdésében megjelölt belső egyházi jogi személyeket 30 napon belül nyilvántartásba veszi.

(2) A mellékletben szereplő egyház és az (1) bekezdésben meghatározott belső egyházi jogi személy a bejegyzés időpontjától függetlenül jogfolytonosan működik.

(3) A miniszter az (1) bekezdés szerinti bejelentésre a nyilvántartásba vétel során új, a szervezet országosan egyedi azonosítására alkalmas nyilvántartási számot állapít meg és ad ki az egyház részére, továbbá erről értesíti.

34. § Felhatalmazást kap a miniszter, hogy

a) az egyházak nyilvántartásának ügyviteli szabályait, a nyilvántartásba vétel iránti kérelem részét képező formanyomtatványok tartalmi kellékeit, a nyilvántartásba bejegyzendő technikai és egyéb adatokat, valamint az egyház adatairól kért elektronikus kivonat tartalmára vonatkozó szabályokat;

b) az egyházak nyilvántartásával kapcsolatos eljárásban a szakértőkre, valamint - az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben - a szakértői díjra vonatkozó szabályokat rendeletben megállapítsa.

2. Hatályba léptető rendelkezések

35. § (1) E törvény - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) E törvény 1-30. §-a, 32-34. §-ai és 36-38. §-ai, valamint a melléklete 2012. január 1-jén lép hatályba.

3. Átmeneti rendelkezések

36. § (1) A törvény hatálybalépését követően - a jelen törvény mellékletében foglalt egyházak kivételével - valamennyi korábban egyházként nyilvántartásba vett szervezet - amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel - kezdeményezheti a miniszternél, hogy az egyházi nyilvántartásba vétel iránti kérelmet terjessze az Országgyűlés elé, vagy bejelentheti a külön törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat, különös tekintettel a névre, székhelyre, képviselőre és az alapító tagokra.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak elmulasztása esetén, továbbá amennyiben a továbbműködésről nemlegesen nyilatkozik, a szervezet jelen törvény rendelkezései alapján jogutód nélkül megszüntetésre kerül.

(3) Amennyiben a szervezet 2011. december 31-én jogosult képviselője a továbbműködésről nyilatkozik, úgy az (1) bekezdésben foglaltakat kell az eljárás során irányadónak tekinteni.

(4) Az (1) bekezdés szerint nyilvántartásba vett szervezet az e törvény hatályba lépésétől kezdődően a korábban nyilvántartásba vett szervezet általános jogutódja.

(5) Az e törvény alapján egyesületté váló közösségek a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló törvény értelmében civil szervezeteknek tekintendők, és a civil szervezetek részére felajánlható egy százalékra lesznek jogosultak, feltéve, hogy az egyesületekre vonatkozó jogszabályok által támasztott feltételeket 2012. június 30-ig teljesítik.

(6) E törvény hatályba lépését követően csak az e törvényben foglalt szabályoknak megfelelő egyháznak nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás. A 2011. december 31-én nyilvántartásban szereplő, az (1) bekezdés szerint átalakuló egyházak által e törvény kihirdetésekor fenntartott közoktatási intézmények működését 2012. augusztus 31-ig a központi költségvetés biztosítja.

4. Módosuló jogszabályok

37. § (1) A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 4. § (1) bekezdés *mb*) pontja a következők szerint módosul:

[E törvény alkalmazásában]

„*mb*) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) szerinti, magyarországi székhelyű egyház, illetve az Ehtv. 11. §-a szerinti magyarországi székhelyű

egyházi jogi személy; nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság;”

(2) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 5. § *sb*) pontja a következők szerint módosul:

[E törvény alkalmazásában
s) *fenntartó*:]

„*sb*) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) szerinti, magyarországi székhelyű egyház, illetve az Ehtv. 11. §-a szerinti magyarországi székhelyű egyházi jogi személy; nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság;”

5. Az Alaptörvény sarkalatosságra vonatkozó követelményének való megfelelés

38. § E törvény II-V. fejezete, 38. §-a, továbbá melléklete az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése alapján sarkalatosnak minősül.

Melléklet a 2011. évi C. törvényhez

Az Országgyűlés által elismert magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek

- 1 Magyar Katolikus Egyház
- 2 Magyarországi Református Egyház
- 3 Magyarországi Evangélikus Egyház
- Zsidó vallásfelekezetek:
- 4-6 Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
- Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante)
- Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség
- Ortodox Egyház:
- Budai Szerb Ortodox Egyházmegye
- 7-11 Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus - Magyarországi Ortodox Exarchátus
- Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház
- Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye
- Orosz Ortodox Egyház Magyar Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus)
- 12 Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete
- 13 Magyarországi Baptista Egyház
- 14 HIT Gyülekezete

A törvényt az Országgyűlés a 2011. július 11-i ülésnapján fogadta el.

1279/B/2011. AB határozat

Alkotmánybíróság

2011. december 19.

http://www.mkab.hu/admin/data/file/1145_1279_11.pdf

1279/B/2011. AB határozat

A Magyar Köztársaság nevében!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában – *dr. Bragyova András, dr. Holló András* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Paczolay Péter, dr. Pokol Béla, dr. Szalay Péter és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény közjogi érvénytelenség miatt alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti. Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett – magánszemélyektől, jogi személyektől, köztük egyháztól – a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) egésze, illetve egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az Alkotmánybíróság a tárgyi azonosságra tekintettel az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján az indítványokat egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2. A törvény egészének alkotmányellenességét állító és megsemmisítését kérő indítványok elsősorban az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 7. §-ának, 19. § (3) bekezdés *b)* pontjának, 20. § (2) bekezdésének és 36. §-ának sérelmére hivatkoztak; a törvény egyes rendelkezéseivel összefüggésben szintén az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, valamint 57. § (1) és (5) bekezdésének, 60. §-ának, illetve 70/A. §-ának sérelmét állították.

2.1.1. Több indítvány azt állította, hogy az Ehtv. megalkotására az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, 19. § (3) bekezdésének *b)* pontjával és 20. § (2) bekezdésével ellentétesen került sor, azáltal, hogy a törvényhozási eljárás során garanciális házszabályi rendelkezést sértettek. Az indítványok szerint a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat

benyújtása ellentétes volt a Magyar Köztársaság Országgyűlésének házszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY. határozat (a továbbiakban: Házszabály) 107. §-ának (1) bekezdésével.

A 2011. július 8-án T/3507/90. számon benyújtott egységes javaslat ugyanis még azt tartalmazta, hogy az egyházak nyilvántartásba vételével kapcsolatos kérelemről a bíróság dönt; az átmeneti rendelkezések pedig akként szóltak, hogy a törvény hatályba lépését követő harminc napon belül valamennyi, korábban egyházként nyilvántartásba vett szervezet, amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel, kezdeményezheti a bíróságnál egyházként történő bejegyzését, vagy alanyi jogon bejelentheti az egyesületre vonatkozó törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat. A zárószavazás előtti módosító javaslat – állításuk szerint – a gyakorlatban átírta a törvényszöveget, miközben a zárószavazás előtti módosítás lényege a „koherenciazavar” elhárítása, nem pedig az általános vitában, részletes vitában, bizottsági vitákban megvitatott és megszavazott törvényjavaslat gyökeres átalakítása. Az indítványok úgy érvelnek, hogy ezzel a megoldással lényegében az országgyűlési képviselők nem teljesítették az Alkotmányban előírt feladatukat, hiszen olyan törvényt fogadtak el, amelynek tartalmát nem is ismerhették, azt meg sem vitathatták, ezzel az eljárással pedig sérült alkotmányos rendünk alapja, a demokratikus jogállamiság is, aminek alapvető eleme, hogy a demokratikusan választott legfelsőbb népképviselői szerv alkotja meg a törvényeket. Kiemelték: a törvényalkotásra vonatkozó szigorú eljárási szabályok (a Házszabály is) azért vannak, hogy valamennyi képviselőnek legyen lehetősége érdemben részt venni a törvényhozásban, ami nem csak a szavazást jelenti, hanem az előterjesztett javaslat érdemi megvitatásának lehetőségét, a javaslattal kapcsolatos érvek és ellenérvek kifejtését, megismertetését a döntést hozó testület többi tagjával. Mindezekből az indítványozók azt a következtetést vonják le, hogy ha a törvényjavaslat érdemi megvitatásának lehetősége az eljárási szabályok megsértése miatt elmarad, akkor ez valójában a törvényhozói hatáskör kiüresedését jelenti, így pedig a döntés közjogilag érvénytelen még akkor is, ha a javaslatot megszavazták.

2.1.2. Több indítványozó szintén az Ehtv. közjogi érvénytelenségének megállapítását kérte azon az alapon, hogy az Alkotmány 36. § szerint a Kormány kötelessége, hogy feladatának ellátása során együttműködjön az érdekelt társadalmi szervezetekkel, azonban az Ehtv.-vel kapcsolatban egyeztetésre nem kerülhetett sor, mivel a törvényjavaslatot nem a Kormány nyújtotta be, hanem országgyűlési képviselők; ezért a kérdésben az érdemi vita elmaradt, az egyházakat mellőzték a törvény előkészítésekor.

2.1.3. A kellő felkészülési idő hiányát jelenti és ezáltal az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sérti több indítvány szerint az, hogy az egyház nyilvántartásba vételére irányuló eljárás alapjaiban tér el a korábbi eljárási rendtől, radikális változást jelent, és az új követelmények teljesítése hátrányosan érinti a hatályba lépésekor működő egyházakat, azokat ugyanis nemcsak a jövőben, a törvény hatályba lépése után megalapított egyházakat érintik, hanem megköveteli a bejegyzett egyházak újraalapítását is [vö. 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, 51/2010. (IV. 28.) AB határozat]. Ezzel kapcsolatban külön is kifogásolják, hogy az Ehtv. 34. §-a alapján a miniszternek kell kiadni az egyházak nyilvántartásának ügyviteli szabályait, a nyilvántartásba vétel iránti kérelem részét képező formanyomtatványok tartalmi kellékeit, valamint a nyilvántartással kapcsolatos eljárásban szakértőként való közreműködés szabályait; ezért az érintetteknek lehetőségük sincs arra, hogy kellő időben megismerjék ezeket a rendeleteket, és ennek figyelembe vételével hozzák meg döntésüket.

2.1.4. Az indítványozók a törvény megsemmisítését arra hivatkozással is kérik, hogy a törvény szabályozási rendszere az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) a következő megállapításai fényében egészében ellentétes az Emberi Jogok Európai Egyezményével (a továbbiakban: Egyezmény), és ezen keresztül az Alkotmánynak – a nemzetközi jog és a belső jog összhangja biztosításának kötelezettségét előíró – 7. § (1) bekezdésével:

Az Egyezményben foglalt jogok korlátozását megvalósító jogszabálynak megfelelő módon hozzáférhetőnek és előreláthatónak kell lennie a hatásait tekintve, ami azt jelenti, hogy megfelelő pontossággal kell megfogalmaznia az alkalmazandó szabályokat, annak érdekében, hogy az érintettek igazodni tudjanak a jogszabály előírásaihoz, annak megfelelően alakíthassák lépéseiket [The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1), 1979. április 26., Series A no. 30, p. 31, 49 §.]

Az Egyezmény 9. cikkében foglalt vallásszabadsághoz való jog súlyos és aránytalan korlátozását valósítja meg az Ehtv. az indítványozó szerint azáltal, hogy egyrészt intézményesíti a vallási tanítások, hitelvek állami, hatósági mérlegelését; másrészt – például a 20 éves egyesületi formában történő működés megkövetelésével – lényegesen megnehezíti azt, hogy az egy vallási közösség egyházi jogi személlyé válhasson; harmadrészt – az Egyezmény 14. cikkét is sértően – diszkriminatív, hogy a törvényalkotó objektív és átlátható szempontrendszer alapulvétele nélkül az egyházak egy részét a törvény erejénél fogva elismeri, míg más részüknél megköveteli az „újraalapítást”. Ezekhez képest a Bíróság szerint az állam semlegességre és pártatlanságra irányuló kötelezettsége összeegyeztethetetlen bármely olyan hatáskörrel, amely alapján az állam vallási hittételek legitimitását (megengedhetőségét, jogosságát) mérlegeli, továbbá a vallásszabadsággal ellentétes, ha az állam az egyházak újregisztrációja során olyan közösségektől vonja meg az egyházi jogállást, melyek korábban nem kerültek összeütközésbe a törvénnyel [The Moscow Branch of the Salvation Army kontra Oroszország ügy, no. 72881/01 (Sect. 1), ítélet, 2006. október 5., ECHR 2006-XI., 58. §., 76-98. §.]; a jogilag elismert vallási közösségek létrehozatalának korlátozása beavatkozás az érintettek vallásszabadsághoz való jogába [Metropolitan Church of Bessarabia és mások kontra Moldávia ügy, no. 45701/99, ECHR 2001-XII), 105. §.]; az még elfogadható, hogy egy vallásos közösség az állami elismerésre kivételes körülmények között 10 évet várjon, ha újonnan alapított és ismeretlen vallási közösségről van szó, a 20 éves várakozási idő azonban túlzó, továbbá, ha az állam olyan keretszabályozást valósít meg a vallásos csoportok állami elismerését tekintve, amelyhez egy speciális státusz kapcsolódik, akkor minden vallási csoportnak tisztességes esélyt kell biztosítania, hogy ezt a státuszt megszerezze, és a kritériumrendszer nem alkalmazható diszkriminatív módon [Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008. július 30., 92. §.]

Az indítványozók szerint sérti az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményét és 13. cikkét, hogy az Ehtv. által intézményesített nyilvántartásba vételi eljárás folyamán az érintetteknek nincs lehetőségük arra, hogy ügyükben független és pártatlan bíróság hozzon határozatot, az Ehtv. semmiféle jogorvoslati lehetőséget nem biztosít. A Bíróság joggyakorlata szerint a vallási közösségek egyházi jogi státuszának elismerésére irányuló nyilvántartásba vételi eljárás tárgya az Egyezmény értelmében „polgári jogi igénynek” számít (mivel az érintett vallási közösség a nyilvántartásba vételi eljárás következtében válik az állam által elismert egyházi jogi személlyé), és ezáltal az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése védelme alá esik; így minden vallási közösség jogosult az állam által létrehozott nyilvántartásba vételi eljárás

kezdeményezésére, és hasonlóképpen joga van arra, hogy jogi személyisége kérdésében döntsenek [Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008. július 30., 107-108. §.]

2.1.5. Az egyik indítványozó szerint az Ehtv. az ún. „biznisz egyházak” kiszűrése érdekében a kollektív bűnösség elvét alkalmazza, ami sérti az ártatlanság vélelmét, mivel törvényes eljárás nélkül fosztja meg azokat szerzett jogaiktól (ez ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésével), miközben a vádlónak kellene bizonyítania az állítás megalapozottságát, nem pedig a vádlottnak.

2.2. Az Ehtv. egyes rendelkezéseit az indítványok a következő összefüggésekben támadták:

2.2.1. Az Ehtv. 7. § (1)-(2) bekezdése nincs összhangban az Ehtv. 14. § (3) bekezdésével, keverednek az egyház létesítésének szabályai az egyesület alapításával, ami az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő normavilágosság sérelmét eredményezi.

2.2.2. Az Ehtv. 11. § (1) bekezdés második mondata, amely szerint az egyesület egyházként történő elismeréséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges, az indítványozók szerint sérti az Alkotmány 60. §-át, 57. § (1) és (5) bekezdését. Az Alkotmánynak ugyanezekkel a rendelkezéseivel ellentétes az Ehtv. 33. §-a és melléklete.

Az indítványozók előadják, hogy sérti az állam és egyház elválasztásának követelményét [Alkotmány 60. §], hogy az Országgyűlés mérlegelheti az egyházkénti nyilvántartásba vétel feltételeinek meglétét, így a benyújtott hitelveket, ráadásul – adott esetben, szükség szerint – politikai konszenzusra kell jutni a minősített többség megszerzéséhez.

Ez a megoldás az egyházak státuszának elismerését közvetlenül rendeli alá pártpolitikai szempontoknak, politikai játszmáknak és mindenekelőtt a kormánypártok érdekeinek. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével ellentétes, hogy nincs szabályozva, hogy az Országgyűlés a beterveztést követően milyen formában és milyen határidővel köteles a vallási közösség nyilvántartásba vételéről határozni, az egyházkénti nyilvántartásba vételnek az Országgyűlés döntési jogkörébe utalása pedig megfosztja a jogorvoslat lehetőségétől [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] a kérelmezőt. Az indítványozók hozzátézik: sérti a jogbiztonság, a törvény előtti egyenlőség és a hatalmi ágak elválasztásának elvét, hogy az Országgyűlés nem csak szabályokat és feltételeket foglal törvénybe, hanem egyes egyházakat törvényben nevesít, miközben másokat megfoszt a jogállásuktól és kétharmaddal tesz visszaminősíthetővé: a törvényhozó ugyanis egyedi ügyekben nem dönthet az általa alkotott törvény alkalmazásáról, ráadásul az egyházkénti elismerés a törvényi feltételeknek való megfelelés esetén is ki van szolgáltatva az Országgyűlés pillanatnyi létszamarányának és szubjektív döntésének.

2.2.3. Több indítvány szerint az Ehtv. 14. §-a, 15. § (1) bekezdésének *a*) és *c*) pontja, 16. § (1) és (4) bekezdése, valamint 17. §-a sértik az Alkotmány 60. §-át, 2. § (1) bekezdését, továbbá 57. § (1) és (5) bekezdését. Az indítványok az alkotmányellenességet az alábbi érvekkel indokolják:

A szabályozás ellentétes az Alkotmány 60. §-ával, mivel nem egyenlők az egyházalapítás feltételei, és nem független az eljáró fórum (politikai döntéshozók), a nyilvántartásba vételkor pedig tartalmi szempontokat is vizsgálni kell (hitvallás, rítus, stb.), amelyekben mind a döntés objektív megalapozása, mind az esetleges elutasítás cáfolata lehetetlen – az Ehtv. intézményesíti a vallási tanítások, hitelvek elfogadhatatlan állami, hatósági cenzúráját,

felülvizsgálatát, ami sérti a vallási ügyekben eljáró állam semlegességének követelményét. Az indítványok idézik a 4/1993. (II. 12.) AB határozatot, többek között, hogy „az államnak vallási és a lelkiismereti meggyőződésre tartozó más kérdésekben semlegesnek kell lennie” (...) „az államnak az egyházakat egyenlőként kell kezelnie. Mivel az állam éppen azokban a tartalmi kérdésekben nem foglalhat állást, amelyek a vallást vallássá teszik, a vallásról és egyházzal csak elvont, minden vallásra vagy egyházra egyaránt alkalmazható keretszabályokat alkothat, amelyek révén ezek a semleges jogrendbe illeszkednek, s tartalmi kérdésekben a vallások és egyházak önértelmezésére kell hagyatkoznia. Ezért a vallásszabadságnak csakis nem-vallási, s így nem specifikus, hanem mindenkire, illetve bármely más készletéből fakadó, de hasonló cselekvésre is érvényes korlátjai lehetnek.” Ehhez képest az Ehtv. ugyan meghatározza, mi tekinthető vallási tevékenységnek, azonban igencsak önkényesen, elnagyoltan, jogilag objektíven nehezen megfogható és értelmezhető konjunktív feltételek alkalmazásával írja körül a vallási tevékenység fogalmát (6. §), ami csak fokozza a visszaélés lehetőségét és az önkényes jogalkalmazás komoly veszélyével jár. Az Ehtv. jelen formájában nemcsak a nyilvánvalóan visszaélésszerű egyházalapítás kiszűrését, hanem koherens, szilárd vallási eszmerendszerrel rendelkező egyházak kirostálását is lehetővé teszi homályos szempontok alapján.

Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő normavilágosság követelményének sérelmét jelenti, hogy az Ehtv. 14. § (3) bekezdésének *f*) pontja, illetve 15. § (1) bekezdésének *c*) pontja alapján nem lehet megállapítani, hogy hány tag nyilatkozatára van szükség a kérelem benyújtásához: elégséges-e az említett ezer tagé, vagy valamennyi, adott esetben több (minden) tag nyilatkozatára szükség van. Nem lehet továbbá értelmezni, hogy miután a kérelmet az egyesület (mint jogi személy) nyújthatja be, miért kell a tagoknak nyilatkozniuk; illetve, hogyan lehet akár csak ezer, adott esetben több tízezer tagnak az egyesület működésének az Alaptörvénnyel és a jogszabályokkal való összhangról felelősségteljesen nyilatkoznia.

Az egyházi jogállás megszerzésével kapcsolatos önkényességet növeli, hogy a miniszter a benyújtó egyház kérelmének Országgyűlés elé terjesztését megelőzően szakértőt rendelhet ki a törvényben foglalt vallási tevékenységgel kapcsolatos feltételek fennállása megállapításának (hitvallás megfelelőségének) tisztázására – amire nem is lehet szakértő alkalmas –, ráadásul a kérelmezőnek nincs ilyen joga; továbbá a miniszter megteheti, hogy – bár a vallási közösség megfelel a törvény által szabott feltételeknek – akár jelentős, az érintettek számára súlyos joghátrányt okozó késéssel terjeszti, vagy sosem terjeszti a kérelmet az Országgyűlés elé, ha pedig úgy ítéli meg, hogy a kérdéses vallási közösség nem felel meg a törvényben foglalt kritériumoknak, döntése ellen nincs helye jogorvoslatnak, illetve a szakértői vélemény megtámadására sincsen lehetőség. Ugyanígy nincs jogorvoslat az egyházkénti elismerést tiltó körülményként nevesített, gyakorlatilag mérlegelési körbe tartozó döntésként működő „nemzetbiztonsági kockázat” megállapítása ellen. Mindez az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdésének sérelméhez vezet.

2.2.4. Az indítványok támadták az Ehtv. 31. §-át is, a normavilágosság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] sérelme alapján, különösen azért, mivel a nyilvántartásba vétel iránti kérelmeket 2012. január 1-je után lehet benyújtani, így nem világos, hogy a Kormány kivel, illetve hogyan köthet „az e törvény alapján egyháznak nem minősülő, közfeladatot ellátó szervezetekkel” megállapodást „legkésőbb 2011. december 31-éig”, nem ad választ tehát a rendelkezés arra a kérdésre, mi lesz a meglévő érvényes megállapodásokkal.

2.2.5. Az indítványok szerint az Ehtv. 36. §-a sérti Alkotmány 2. § (1) bekezdését és 60. §-át:

A normavilágosság és jogbiztonság sérelmét eredményezi, hogy az Ehtv. átmeneti rendelkezésekből nem állapítható meg, hogy a ma működő egyházi jogi személyeknek mit kell teljesíteniük ahhoz, hogy tovább folytathassák hitéleti tevékenységüket: milyen tartalmú nyilatkozatot, illetve bejelentést hová kell küldeni, mikor (2011. december 31-ig vagy kifejezetten ez után), ugyanakkor mindezek elmulasztása esetén az egyház a törvény alapján – meghatározatlan időpontban – jogutód nélkül megszüntetésre kerül, a szervezet vagyona pedig a Magyar Állam tulajdonába kerül. A törvény hatálybalépésétől kezdődően általános jogutódlásról nem lehet beszélni, mivel csak ezt követően kerülhet sor az Országgyűlés döntésére. Különösen is bizonytalan, hogy az egyházi jogi személyek által ellátott közfeladatokhoz hozzárendelt intézményeknek mi lesz a sorsa, és milyen módon és feltételekkel működhetnek tovább, miközben ez a kérdés minden egyes feladtnál eltérő megoldásokat igényelne, mert például közoktatási intézmény fenntartói jogát tanítási év közben nem lehet átadni, míg egyházi felsőoktatási intézmény fenntartói jogát csak és kizárólagosan egyházi jogi személy láthatja el.

A lelkiismereti és vallásszabadságot sérti, hogy az Ehtv. egyesületté történő visszaminősülésre kényszerít több száz – 1991. előtt bejegyzett, de 1000 fő tagsággal nem rendelkező, vagy 1991. után bejegyzett olyan – egyházat, amelyek éppen az új törvény elvárásainak megfelelően eddig elsődlegesen hitéleti, vallási tevékenységet folytattak, és másodlagosan jelentős részük még közfeladatokat (oktatás, szociális, prevenciós, kulturális, stb. feladatot) is ellátott. Az egyesületekre vonatkozó jogszabályok nem tartalmazznak olyan szabályokat, amelyek egyházi tevékenységre vonatkoznának (istentisztelet tartásának, adományok gyűjtésének, az evangélium nyilvános – közterületen, oktatási intézményben, börtönben, kórházban, fogyatékosokat ellátó intézményben – hirdetésének joga; a lelkészek jogai, az egyházi személy munkajogi státusza, a lelkészképzés lehetőségei, közintézmények működtetésének lehetősége, adózási feltételek és jogok), ezért az egyesületté átminősülő egyházak diszkriminálódnak, ellehetetlenülnek. A törvény a jogállásukat féltő egyházakat – ha azt meg akarják tartani – beolvadásra kényszeríti más egyház keretébe, ami a szabad vallásgyakorlás sérelméhez vezet. A „külön törvény szerinti nyilvántartásba vétel”, mint az egyesületté válás feltétele bizonytalan hivatkozás, ugyanakkor annak elmulasztása jogutód nélküli megszűnéssel és vagyonvesztéssel (elkobzással) jár.

A jogbiztonság sérelmét eredményezi az indítványozók szerint az is, hogy az Ehtv. nem rendelkezik a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény „sorsáról”, hatályon kívül helyezéséről.

2.2.6. Az indítványok továbbá az Ehtv. 11. § (4)-(5) bekezdésének alkotmányellenességét állították és megsemmisítését kérték az Alkotmány 60. § sérelmére hivatkozással, de az alkotmányellenesség okát részletesen nem fejtették ki.

3. Az Alkotmánybíróság az Ehtv. elfogadását kifogásoló indítványokkal kapcsolatban kikérte az Országgyűlés elnökének véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„19. § (1) A Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerve az Országgyűlés.

(3) E jogkörében az Országgyűlés (...)

b) törvényeket alkot;

(...)”

„20. § (2) Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.”

„36. § Feladatának ellátása során a Kormány együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.

(2) Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon akár egyénileg, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa.

(3) A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.”

2. Az Ehtv. érintett rendelkezései:

„6. § (1) E törvény alkalmazásában vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, mely természetfelettre irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartás követelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

(2) Önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek a

- a) politikai és érdekérvényesítő;
- b) pszichikai vagy parapszichikai;
- c) gyógyászati;
- d) gazdasági-vállalkozási;
- e) nevelési;
- f) oktatási;
- g) felsőoktatási;
- h) egészségügyi;
- i) karitatív;
- j) család-, gyermek- és ifjúságvédelmi;
- k) kulturális;
- l) sport;
- m) állat-, környezet- és természetvédelmi;
- n) hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési;
- o) szociális tevékenység.”

„7. § (1) Az egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban: egyház) azonos hitelveket valló, természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező, autonóm szervezet, mely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából működik. E törvény alkalmazása során egyháznak minősülnek a vallásfelekezetek és vallási közösségek is.

(2) Az azonos hitelveket valló, Magyarországon lakóhellyel rendelkező cselekvőképes természetes személyek vallásuk gyakorlása céljából egyházat hozhatnak létre.”

„11. § (1) Az egyház jogi személy, amely jogalanyiságát nyilvántartásba vétellel nyeri el. Az egyesület egyházként történő elismeréséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(...)

(4) Az egyes belső egyházi jogi személyeket az egyházakkal való kapcsolattartásért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) az egyház egészének vagy legfőbb szervének képviselője kérelmére külön nyilvántartásba veszi. A nyilvántartás a belső egyházi jogi személyeket az adott egyház szerveiként tünteti fel.

(5) A (4) bekezdésben nem említett, más belső egyházi jogi személyek jogi személyiségét az egyház egészének, illetve legfőbb szervének, vagy az adott jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének a miniszternél bejelentett képviselője, belső rendje szerint erre feljogosított tisztségviselője igazolja.”

„14. § (1) Az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelmet (a továbbiakban: kérelem) a vallási tevékenységet is végző egyesület képviselője a miniszterhez nyújtja be.

(2) A törvény mellékletében szereplő egyházakat a miniszter e törvény 33. § (1) bekezdésében meghatározott módon veszi nyilvántartásba. Az e törvény melléklete tartalmazza az Országgyűlés által elismert egyházakat.

(3) Az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelem akkor nyújtható be, ha

- a) az egyesület elsődlegesen vallási tevékenységet végez;
- b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallással és rítussal rendelkezik;
- c) legalább húsz éve, szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon. Az időtartamba beszámít az e törvény hatálybalépése előtt egyházként történő működés is;
- d) az alapszabályát, létesítő okiratát, belső törvényét, szervezeti és működési szabályzatát vagy azoknak megfelelő más szabályzatot elfogadta;
- e) a szervezet az ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta, vagy kijelölte;
- f) tagjai nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát.

15. § (1) Az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelemhez csatolni kell

- a) tanításának lényegét tartalmazó hitvallását vagy legfőbb vallási tanainak összefoglalását;
- b) annak igazolását, hogy a szervezet 14. § (3) bekezdésének c) pontjában meghatározott idő óta működik;
- c) a legalább ezer természetes személy tag nevét, magyarországi lakóhelyét, aláírását tartalmazó aláírási ívet;
- d) az alapszabályát, létesítő okiratát, belső törvényét, szervezeti és működési szabályzatát vagy azoknak megfelelő más szabályzatot, legfőbb szervének alakuló üléséről felvett jegyzőkönyvet és az erről készült jelenléti ívet, valamint a székhely használat jogcímét igazoló okirat másolatát;
- e) a szervezet ügyintéző és képviseleti szervei tagjai személyazonosításra alkalmas adatait;
- f) tagjai nyilatkozatát arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát;
- g) képviseleti szerve nyilatkozatát arról, hogy elnevezése, jelképrendszere, szertartásrendje a már nyilvántartásba vett egyház nevével, jelképrendszerével, szertartásrendjével nem azonos vagy összetéveszthető;
- h) legalább 5 éves egyszerűsített beszámolót vagy egyszerűsített éves beszámolót, vagy azzal egyenértékű beszámolót;
- i) a személyi adat- és lakcímnnyilvántartó hatóság által kiadott, a benyújtott adatok valódiságáról szóló igazolást.

(2) Az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelmet benyújtó személynek saját személyazonosító adatait is meg kell adnia a kérelemben.

(3) A benyújtott kérelemben feltüntetett adatok valódiságáért a kérelmező büntetőjogi felelősséggel tartozik.

(4) A nyilvántartás az alábbi adatokat tartalmazza:

- a) nyilvántartási szám;

- b) az egyház neve, esetleg rövidített neve, illetve a köznyelvben meghonosodott elnevezése;
 - c) az egyház székhelye;
 - d) az egyház képviselőjének neve, lakóhelye és a képviselet módja;
 - e) az egyház, címerének és lógójának tartalmi leírása.
- (5) A nyilvántartásba szükség szerint bejegyzendő adatok:

a létesítő okirat módosítása esetén

- a) a létesítő okirat módosításának időpontja,
- b) a módosítás nyilvántartásba vételéről szóló határozat száma, jogerőre emelkedésének napja.

16. § (1) Amennyiben az egyesület a 14. §-ban foglalt feltételeknek megfelel, a miniszter az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelmet az Országgyűlés elé terjeszti.

(2) A nyilvántartásba bejegyzett adatok változását – a változástól számított tizenöt napon belül – a miniszternek kell bejelenteni.

(3) A miniszter a nyilvántartásba vételi kérelmet elutasítja, ha a 14. §-ban foglalt feltételek nem állnak fenn. A feltételek hiánya esetén a nyilvántartásba vételi kérelemről az Országgyűlés nem dönt.

(4) A 14. §-ban foglalt feltételek teljesítése mellett sem jegyezhető be egyházként olyan közösség, amellyel szemben működése során az illetékes állami szerv nemzetbiztonsági kockázatot állapított meg.

(5) Ha a nyilvántartásba vételi kérelmet elutasító döntés közlését követően nyolc napon belül ismételen kéri az egyház nyilvántartásba vételét, az elutasításhoz fűződő jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak, és a korábbi eljárás során benyújtott okiratok egy alkalommal ismételen felhasználhatók. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(6) Az egyház nyilvántartásba vételének elutasítása esetén, a bejegyzési kérelem egy éven belül ismételen nem terjeszthető elő.

(7) Belső egyházi jogi személy nyilvántartásba vételére, valamint a nyilvántartásba bejegyzett adatok változására az egyház nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

- a) a nyilvántartásba vétel az egyház egészének, illetve legfőbb szervének vagy az adott jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének képviselője kérelmére történik;
- b) a nyilvántartás az egyház nyilvántartási száma alatt történik;
- c) a miniszter a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet kizárólag formai szempontból vizsgálja.

17. § A miniszter a benyújtó egyház kérelmének Országgyűlés elé terjesztését megelőzően, külön jogszabályban meghatározott feltételek alapján szakértőt rendelhet ki a törvényben foglalt vallási tevékenységgel kapcsolatos feltételek fennállása megállapításának tisztázására. Nem kérhető fel szakértőként egyház vagy egyházi jogi személy ügyintéző és képviseleti szervének tagja.

18. § Az egyház e törvényben meghatározott nyilvántartásba bejegyzett adatai nyilvánosak.”

„28. § A miniszter az Országgyűlés elé terjeszti az egyház megszüntetésére és törlésére vonatkozó javaslatot, ha tevékenységével felhagy és vagyonáról nem rendelkezik.”

„31. § (1) A Kormány a jelen törvény hatályba lépéséig a közcélú tevékenységet végző egyházakkal megkötött megállapodások tiszteletben tartása mellett azokat áttekinti és szükség szerint új megállapodásokat kezdeményez.

(2) A Kormány az e törvény alapján egyháznak nem minősülő – közfeladatot ellátó – szervezetekkel a megállapodásokat legkésőbb 2011. december 31-ig megkötheti.”

„33. § (1) A miniszter a jelen törvény mellékletében szereplő egyházak és az általuk meghatározott önálló, illetve az e törvény 11. § (2) bekezdésében megjelölt belső egyházi jogi személyeket 30 napon belül nyilvántartásba veszi.

(2) A mellékletben szereplő egyház és az (1) bekezdésben meghatározott belső egyházi jogi személy a bejegyzés időpontjától függetlenül jogfolytonosan működik.

(3) A miniszter az (1) bekezdés szerinti bejelentésre a nyilvántartásba vétel során új, a szervezet országosan egyedi azonosítására alkalmas nyilvántartási számot állapít meg és ad ki az egyház részére, továbbá erről értesíti.”

„34. § Felhatalmazást kap a miniszter, hogy

a) az egyházak nyilvántartásának ügyviteli szabályait, a nyilvántartásba vétel iránti kérelem részét képező formanyomtatványok tartalmi kellékeit, a nyilvántartásba bejegyzendő technikai és egyéb adatokat, valamint az egyház adatairól kért elektronikus kivonat tartalmára vonatkozó szabályokat;

b) az egyházak nyilvántartásával kapcsolatos eljárásban a szakértőkre, valamint – az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben – a szakértői díjra vonatkozó szabályokat rendeletben megállapítsa.”

„36. § (1) A törvény hatálybalépését követően – a jelen törvény mellékletében foglalt egyházak kivételével – valamennyi korábban egyházként nyilvántartásba vett szervezet – amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel – kezdeményezheti a miniszternél, hogy az egyházi nyilvántartásba vétel iránti kérelmet terjessze az Országgyűlés elé, vagy bejelentheti a külön törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat, különös tekintettel a névre, székhelyre, képviselőre és az alapító tagokra.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak elmulasztása esetén, továbbá amennyiben a továbbműködésről nemlegesen nyilatkozik, a szervezet jelen törvény rendelkezései alapján jogutód nélkül megszüntetésre kerül.

(3) Amennyiben a szervezet 2011. december 31-én jogosult képviselője a továbbműködésről nyilatkozik, úgy az (1) bekezdésben foglaltakat kell az eljárás során irányadónak tekinteni.

(4) Az (1) bekezdés szerint nyilvántartásba vett szervezet az e törvény hatályba lépésétől kezdődően a korábban nyilvántartásba vett szervezet általános jogutódja.

(5) Az e törvény alapján egyesületté váló közösségek a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló törvény értelmében civil szervezeteknek tekintendők, és a civil szervezetek részére felajánlható egy százalékra lesznek jogosultak, feltéve, hogy az egyesületekre vonatkozó jogszabályok által támasztott feltételeket 2012. június 30-ig teljesítik.

(6) E törvény hatályba lépését követően csak az e törvényben foglalt szabályoknak megfelelő egyháznak nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás. A 2011. december 31-én nyilvántartásban szereplő, az (1) bekezdés szerint átalakuló egyházak által e törvény

kihirdetésekor fenntartott közoktatási intézmények működését 2012. augusztus 31-ig a központi költségvetés biztosítja.”

„Melléklet a 2011. évi C. törvényhez

Az Országgyűlés által elismert magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek

1 Magyar Katolikus Egyház

2 Magyarországi Református Egyház

3 Magyarországi Evangélikus Egyház

4-6 Zsidó vallásfelekezetek:

Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége

Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante)

Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség

7-11 Ortodox Egyház:

Budai Szerb Ortodox Egyházmegye

Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus – Magyarországi Ortodox Exarchátus
Magyarországi

Bolgár Ortodox Egyház

Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye

Orosz Ortodox Egyház Magyar Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus)

12 Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete

13 Magyarországi Baptista Egyház

14 HIT Gyülekezete”

III.

Több indítványozó az Ehtv. közjogi érvénytelenségét is állította a törvény megalkotásának módja és elfogadásának menete miatt. Ezért az Alkotmánybíróság először áttekintette közjogi érvénytelenséggel kapcsolatban kialakult gyakorlatát, illetve az Ehtv. elfogadásának folyamatát.

1. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy magának a jogalkotási eljárásnak az alkotmányosságát is vizsgálja és dönt a „formai hibás törvényhozási eljárás” alkotmányosságáról. Az Alkotmánybíróság már a 11/1992. (III. 5.) AB határozatában kifejtette: „A jogállamiság és a jogbiztonság elvéből fakadnak az eljárási garanciák. (...) Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhetsérvényes jogszabály (...)” (ABH 1992, 77, 85.) Az Alkotmánybíróság több határozatában részletesen foglalkozott a közjogi érvényesség eseteivel. A 29/1997. (IV. 29.) AB határozatában kifejtette, hogy a „formai hibás törvényhozási eljárás – megfelelő indítvány alapján – a jövőben alapot ad a törvény kihirdetése napjára történő visszamenőleges hatályú megsemmisítésére.” (ABH 1997, 122.) A határozat indokolása szerint „[a] megsemmisítés alapja a közjogi érvénytelenség, amely a norma formai alkotmányellenességének egyik változata.” (ABH 1997, 122, 128.) Az 52/1997. (X. 14.) AB határozat rendelkező részében az Alkotmánybíróság megismételte azt a korábbi határozatában foglalt tételt, melynek megfelelően a jogalkotás során elkövetett eljárási alkotmányvétség önmagában megalapozza a törvény megsemmisíthetőségét. (ABH 1997, 331, 332.)

Az indokolás pedig újfent megállapította, hogy a súlyos eljárási szabálytalanság közjogi érvénytelenséget idéz elő. Az Alkotmánybíróság a 39/1999. (XII. 21.) AB határozatában – a hivatkozott határozatokra utalva – leszögezte, hogy „a törvényalkotási folyamat egyes eljárási szabályainak betartása a törvény érvényességének az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezethető jogállami követelménye.” (ABH 1999, 325, 349.) Az Alkotmánybíróság 8/2003. (III. 14.) AB határozatában alkotmányos követelményként azt is meghatározta, hogy „jogalkotásra csak a jogbiztonság alkotmányos elvének megfelelően kerülhet sor. A jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogalkotás (...) ésszerű rendben történjék (...)”. (ABK 2003. március, 90.) A 63/2003. (XII. 15.) AB határozatával pedig azért semmisítette meg az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálat tárgyává tett törvényt, mert az Országgyűlés ülésének összehívására az irányadó eljárási szabályokkal ellentétesen került sor (az ülés összehívásáról és az ülés javasolt napirendjéről nem értesítették valamennyi országgyűlési képviselőt, illetve a képviselőknek a napirendi javaslatot nem megfelelő időben küldték meg), melynek következtében a köztársasági elnök által megfontolás végett az Országgyűlésnek visszaküldött törvényt a képviselők érdemben nem tárgyalhatták újra. (ABH 2003, 676, 685-689.)

A 109/2008. (IX. 26.) AB határozatban ugyanakkor az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy a Házsabály bármely rendelkezésének megsértése nem eredményezi automatikusan az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét, s ezáltal a hibásan megalkotott törvény alkotmányellenességét. Az Alkotmánybíróságnak a fent idézett joggyakorlatára figyelemmel a jelen ügyben egyrészt azt kellett vizsgálnia, hogy a törvényhozási eljárás Házsabályban foglalt hivatkozott szabályának megsértése olyan súlyos eljárási szabálytalanságnak tekinthető-e, amely a törvény közjogi érvényességét is érinti; másrészt azt, hogy – az indítvány állításának megfelelően – az Ehtv. megalkotására ténylegesen az adott szabály megsértésével került-e sor.

2. Az indítványozó a törvényalkotási eljárás szabályainak súlyos sérelmét arra alapozva állította, hogy a T/3507/98. számon zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtására a Házsabály 107. § (1) bekezdésével ellentétesen került sor.

A Házsabály 107. § (1) bekezdése szerint a zárószavazás megkezdése előtt módosító javaslatot lehet benyújtani bármely – korábban megszavazott – rendelkezéshez kapcsolódóan, ha a megszavazott rendelkezés nincs összhangban [A]) az Alkotmánnyal vagy [B]) más törvénnyel, [C]) a törvényjavaslat már megszavazott rendelkezésével, vagy [D]) a törvényjavaslat módosítással nem érintett valamely rendelkezésével. A zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtására vonatkozó feltételeknek a törvényalkotási eljárásban betöltött szerepének megítélése érdekében az Alkotmánybíróság áttekintette a törvényjavaslat záró vitájának az általános és a részletes vitához való viszonyát, valamint a módosító javaslat és a kapcsolódó módosító javaslat ezekkel összefüggő rendeltetését.

A Házsabály szerint a törvényjavaslathoz a kijelölt bizottság ajánlást nyújt be az Országgyűlésnek [Házsabály 95. §]. A törvényjavaslat tárgyalása általános vitával nyílik meg. Az általános vita a törvényjavaslat egésze vagy egyes részei szükségességének és szabályozási elveinek, továbbá részletes vitára bocsáthatóságának megvitatásából áll; illetve kiterjedhet arra is, hogy a törvényjavaslat összhangban áll-e az Alkotmánnyal, továbbá más törvénnyel, illetve beilleszthető-e a hatályos magyar jogrendszerbe [Házsabály 101. § (1) bekezdés]. A törvényjavaslathoz módosító javaslatot az általános vita lezárásáig lehet benyújtani [Házsabály 102. § (1) bekezdés]. A kijelölt bizottság a módosító javaslatokat értékeli, azokról állást foglal, és a részletes vitát előkészítő ajánlásában terjeszti azokat az

Országgyűlés elé [102. § (2)-(3) bekezdés]. A részletes vita a törvényjavaslat módosításokkal érintett rendelkezéseinek és a bizottság ajánlásának megvitatásából áll; ennek során kizárólag a módosító javaslatához vagy a módosító javaslattal érintett részhez lehet hozzászólni [105. § (1) és (3) bekezdés].

A módosító javaslatához kapcsolódó további módosító javaslatot a részletes vita lezárásáig lehet benyújtani [102. § (1) bekezdés]. A kijelölt bizottság a kapcsolódó módosító javaslatokat értékeli, azokról állást foglal, erről kiegészítő ajánlásban tájékoztatja az Országgyűlést [102. § (3)-(4) bekezdés]. Az első helyen kijelölt bizottság valamennyi módosító (kapcsolódó módosító) javaslatról állást foglal [102. § (5) bekezdés]. Elfogadott módosító (kapcsolódó módosító) javaslat hiányában a zárószavazást a módosító javaslatokról történő szavazást követően meg lehet tartani. Ha van módosító (kapcsolódó módosító) javaslat, akkor módosítással érintett rendelkezések feletti szavazás után – legkorábban a szavazást követő öt nap elteltével – lehet zárószavazást tartani a törvényjavaslat egészéről; ilyen esetben – legkésőbb a zárószavazást megelőző második munkanapon – a zárószavazásra bocsátandó egységes javaslatot a képviselőcsoport-vezetőknek, az Alkotmányügyi bizottságnak és a kijelölt bizottságnak meg kell küldeni, a képviselők számára hozzáférhetővé kell tenni [105. § (8)-(9) bekezdés].

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a törvényhozási eljárás ésszerű rendjét biztosítja a törvényjavaslat vitájának általános, részletes és záró vitára tagolása, amelyek során először a törvényjavaslat szükségessége, szabályozási elvei, jogrendszerbe illeszthetősége és egésze, másodsor a módosító javaslatokkal érintett részek és a bizottsági ajánlások, végül az – a módosításokról történő szavazás alapján előkészített – egységes javaslattal kapcsolatban előállt koherenciázavar feloldása és a törvényjavaslat végleges szövegének elfogadhatósága kerül megvitatásra; továbbá, hogy a Házaszabály mindegyik vitaszakasz esetén sajátos – az adott vitaszakasz rendeltetésének megfelelően egyre szigorúbb – feltételeket ír elő a módosító javaslat benyújtására; figyelembe véve különösen azt a körülményt is, hogy az eljárás mindegyik szakasza előtt a megfelelő bizottságok állást foglalnak a törvényjavaslatról, illetve a módosítókról. Ezek a rendelkezések lehetővé teszik az országgyűlési képviselőknek az országgyűlési döntéshozatali eljárásban történő megfontolt és szakmailag megalapozott részvételét, így a köz érdekében végzendő képviselői tevékenység olyan garanciái, amelyek az Alkotmánybíróság gyakorlatára tekintettel, mint a demokratikus hatalomgyakorlás alkotmányi követelményei, szoros kapcsolatban állnak az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésével, valamint 20. § (2) bekezdésével is:

„Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam, a 2. § (2) bekezdése a népszuverenitás elvét rögzíti: a nép a hatalmat választott képviselők útján, valamint közvetlenül gyakorolja. Az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésének egymásra vonatkoztatott alkotmánybíróági értelmezése a jogállamisághoz tartozó demokratikus jelzőt töltötte meg tartalommal. Az Alkotmánybíróság szerint az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében deklarált hatalomgyakorlás tekinthető csak a közhatalom demokratikus forrásának, illetve megnyilvánulásának [16/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 140, 146.]. Az Alkotmánybíróság kifejtette: a demokratikus jogállam alkotmányi követelményei meghatározzák az Országgyűlés és a Kormány tevékenységének, általában véve a közhatalom gyakorlásának kereteit és korlátait [30/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 220, 233.]. A demokratikus hatalomgyakorlás alkotmányi követelményeinek egyik összetevőjét határozza meg az Alkotmány 20. § (2) bekezdése is, amely kimondja, hogy az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik. A demokratikus jogállam követelményei között az országgyűlési képviselők feladata többek között a közügyek

megvitatása [50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 576.]. Ez a feladat számos alapjog érvényesülésének is előfeltétele. [...] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az országgyűlési képviselőknek a köz érdekében végzett tevékenysége egyrészt a közügyek szabad parlamenti megvitatásában – mint a demokratikus törvényalkotás egyik nélkülözhetetlen előfeltételében –, másrészt a választópolgárok megfelelő tájékoztatásában nyilvánul meg, abban, hogy kellő információ birtokában vegyenek részt a politikai diskurzusban [lásd 50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 576.].

Legfontosabb intézményi kerete ennek az Országgyűlés, amelynek hatékony működése éppúgy a demokratikus jogállam követelményei szerint kell, hogy alakuljon, mint az országgyűlési képviselők parlamenti szólásszabadsága a közügyek megvitatásának terén. Az Alkotmánybíróság a 62/2003. (XII. 15.) AB határozatában a demokratikus jogállamból következő, a törvényhozással szembeni követelményrendszert állított fel. Leszögezte: a demokratikus jogállam feltételezi továbbá a demokratikusan elfogadott eljárási szabályokat, illetve az azoknak megfelelő döntéshozatalt. (ABH 2003, 637, 647.) E határozat a demokratikus jogállam megvalósulásának feltételeként említi az Alkotmányra visszavezethető eljárási szabályok létét és betartását (ABH 2003, 637.). [...] Mint a fentiekből látható, a demokratikus jogállamiságból fakadó követelmények összetett szempontrendszert közvetítenek a hatékony parlamenti működés védelmében. A demokratikus hatalomgyakorlás alkotmányos követelményei magukba foglalják a jogállami intézményrendszer (így az Országgyűlés) hatékony működését, és egyben a népszuverenitáson alapuló, a köz érdekében végzendő képviselői tevékenység alkotmányi védelmét is. A parlamenti munka lényegéhez tartozik a tárgyalásra kerülő ügyek minden oldalú beható megvizsgálása, a legkülönbözőbb vélemények meghallgatása. Következésképpen az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében deklarált, a képviselő útján való hatalomgyakorlás központi (országos) szinten az Országgyűlés működése által a döntéshozatal – jellemzően a törvényalkotás – folyamatában érvényesül. Ebben a folyamatban a döntés-előkészítés, a törvényjavaslatok megvitatása (a képviselői beszédjog) meghatározó jelentőséggel bír.” [12/2006. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2006, 234, 246.]

A fentiekre tekintettel a zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtási lehetőségének a koherenciavarra korlátozása a törvényhozási eljárás ésszerűsége szempontjából azért is jelentős szabály, mert enélkül – illetve figyelmen kívül hagyása esetén – a törvényhozási eljárás legvégső szakaszában is sor kerülhet a törvényjavaslat koncepcionális, átfogó módosítására, amely gyakorlat a törvényhozási eljárás ezt megelőző szakaszainak részét képező, a megfontolt és minőségi törvényalkotást szolgáló biztosítékainak kiüresedését eredményezheti.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Házsabálynak a zárószavazás előtti módosító javaslatok benyújtására vonatkozó rendelkezése a demokratikus hatalomgyakorlás és a köz érdekében végzendő képviselői tevékenység garanciájának minősül, ezért megsértése olyan súlyos eljárási szabálytalanságnak tekintendő, amely a törvény részének vagy egészének közjogi érvénytelenségét idézi elő.

3. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az Ehtv. megalkotása során a T/3507/98. számon zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtására a Házsabály 107. § (1) bekezdésének megfelelően került-e sor.

3.1. A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló T/3507. számú törvényjavaslat zárószavazásához 2011.

július 6-án T/3507/90. számon benyújtott egységes javaslat az egyházak állami elismerésével és nyilvántartásba vételével kapcsolatban többek között az – a T/3507/98. számon zárószavazás előtti módosító javaslat által később érintett – alábbi lényeges szabályokat tartalmazta:

Az egységes javaslat „Magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek” című, 1. számú melléklete három szerkezeti egységben felsorolva (1/A. számú melléklet: A vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895. évi XLIII. törvénycikk alapján bevett és elismert egyházak; 1/B. számú melléklet: Jelentős közcélú tevékenységet ellátó egyházak, amelyekkel a Kormány megállapodást köt; 1/C. számú melléklet: Országos lefedettségű, illetve világvallásokhoz kötődő, jelentős nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező további, az Országgyűlés által elismert vallási közösségek) összesen 45 olyan egyházat ismer el, amelyeket – belső egyházi jogi személyeikkel együtt – az egyházakkal való kapcsolattartásért felelős miniszter kezdeményezésére a Fővárosi Bíróság a megkereséstől számított 30 napon belül a törvény alapján nyilvántartásba vesz [14. § (2) bekezdés, 36. § (1) bekezdés].

A korábban egyházként nyilvántartásba vett, de a mellékletben nem szereplő szervezet, – amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel – a törvény hatálybalépését követő harminc napon belül kezdeményezheti a bíróságnál egyházként történő bejegyeztetését, vagy alanyi jogon bejelentheti az egyesületre vonatkozó törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat [39. §]. Ehhez hasonlóan – amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel – később a vallási tevékenységet is végző egyesület is kérelmezheti a Fővárosi Bíróságnál a nyilvántartásba vételt, amelyről a bíróság a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben meghatározott határidőn belül köteles dönteni [14. § (1) bekezdés, 16. § (1) bekezdés]. Az egyháznak a nyilvántartásba vételét elrendelő, az azt elutasító, valamint a nyilvántartásból való törlésről rendelkező határozat ellen a kérelmező egyház képviselője és az ügyész fellebbezéssel élhet [18. §].

3.2. A T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat előkészítéséről az Alkotmányügyi bizottság 2011. július 11-én 18 óra 49 perctől 20 óra 44 percig tárgyalt, a javaslatot a bizottság ezt követően nyújtotta be. A plenáris ülést levezető elnök az Alkotmányügyi bizottság elnökének indítványára – amelyben további koherenzia zavart kiküszöbölő módosító javaslat elbírálása érdekében a Házsabály 107. § (3) bekezdése alapján azt kezdeményezte, hogy a záróvitára és a zárószavazásra csak az Alkotmányügyi bizottság ülését követően kerüljön sor – szavazást rendelt el.

Az Országgyűlés a záróvita és a zárószavazás elhalasztásához 244 igen szavazattal, 55 nem ellenében, 1 tartózkodás mellett hozzájárult, a levezető elnök pedig bizottsági ülés idejére szünetet rendelt el, amely 22 óra 28 perctől 22 óra 59 percig tartott. Az Alkotmányügyi bizottság 22 óra 30 perctől 22 óra 44 percig tartó ülésén készítette elő az ezt követően T/3507/100. számon benyújtott zárószavazás előtti módosító javaslatot. A törvényjavaslat záróvitájára, ennek keretében T/3507/98. és T/3507/100. számú zárószavazás előtti módosító javaslatok, illetve az ezekre vonatkozó, T/3507/99. és T/3507/101. számú bizottsági ajánlások megvitatására 23 órától került sor, majd végül – a zárószavazás előtti módosító javaslatok elfogadását követően – 2011. július 12-én 0 óra 40 perckor a törvényjavaslat elfogadására.

3.3. A T/3507/90. számú egységes javaslatához képest a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat elfogadása – az indítványban is kifogásolt – következő lényeges változásokat eredményezte:

A törvényjavaslat mellékletében szereplő, a törvény által elismert egyházak száma 45-ről 14-re csökken, ezeket – belső egyházi jogi személyeikkel együtt – [a bíróság helyett] az egyházakkal való kapcsolattartásért felelős miniszter 30 napon belül a törvény alapján nyilvántartásba veszi [14. § (2) bekezdés, 33. § (1) bekezdés].

A korábban egyházként nyilvántartásba vett, de a mellékletben nem szereplő szervezet, – amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel – a törvény hatálybalépését követően [meghatározatlan időtartamon belül] kezdeményezheti [a bíróság helyett] a miniszternél, hogy [az egyházként történő bejegyeztetés helyett] az egyházi nyilvántartásba vétel iránti kérelmet terjessze az Országgyűlés elé, vagy [nem alanyi jogon] bejelentheti [az egyesületre vonatkozó törvény helyett] a külön törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat [38. §]. Ehhez hasonlóan – amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel – később a vallási tevékenységet is végző egyesület is kérelmezheti a [Fővárosi bíróság helyett] miniszternél a nyilvántartásba vételt, aki a kérelmet [a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben meghatározott határidőn belüli döntés helyett meghatározatlan időtartamon belül] az Országgyűlés elé terjeszti [14. § (1) bekezdés, 16. § (1) bekezdés]. Az egyesület egyházként történő elismeréséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges [11. §]. A döntéssel szemben nincs lehetőség fellebbezésre [az egységes javaslat erről szóló 18. §-a elhagyásra kerül].

3.4. Az Alkotmánybíróság a jelen eljárás során felkérte az Országgyűlés elnökét, hogy nyilatkozzon arról, hogy az egységes javaslatához T/3507/98. és T/3507/100. számon benyújtott zárószavazás előtti módosító javaslatok egyes pontjai mennyiben feleltek meg a Házzsabály 107. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek.

Az Országgyűlés elnöke válaszlevelében arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a Házzsabály értelmében az Országgyűlés elnökének nincs jogosultsága arra, hogy törvény elfogadását és kihirdetését követően nyilatkozzon a törvényjavaslatához benyújtott zárószavazás előtti módosító javaslatok házzsabályszerűségéről; továbbá, hogy azokról előzetesen az Alkotmányügyi bizottság foglal állást, de utólagosan már a bizottságnak sincs erre lehetősége. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság elsőként az Alkotmányügyi bizottságnak a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat előkészítését elvégző ülésén felmerült szempontokat tekintette át.

A bizottsági vitában felszólaló képviselők közül azok, akik az egységes javaslaton belüli koherenciazavar fennállását állították, a következő főbb érveket hozták fel. Egyrészt, ellentmondás van aközött, hogy az egyházakat azonos kötelezettségek terhelik és azonos jogok illetik [az egységes javaslat 9. §-a] de vannak egyes egyházak, amelyeket – nem nevesített szempontok szerint – a törvény alapján jegyeznek be, míg másokat a bíróság jegyez be; ezért a zárószavazás előtti módosító javaslat alapján minden egyházat az Országgyűlés ismerne el. Másrészt, ellentmondás van az egyházak egyenlősége és a melléklet szerinti háromféle osztályba sorolásuk között; ehhez képest a zárószavazás előtti módosító javaslat egyenlővé teszi az egyházakat minden fenntartás nélkül.

Harmadrészt, az egységes javaslatnak a zárószavazás előtti módosító javaslat nélküli elfogadása lezárná az egyházak listáját, az kétharmad nélkül nem lenne megváltoztatható, és nem lenne transzparens, hogy a listába hogyan lehetne később bekerülni.

A normavilágosság követelményét sértő koherenciazavar az Alkotmánybíróság álláspontja szerint akkor jön létre, ha az egyes, egymással összefüggő jogszabályi rendelkezések

normatartalmának megállapítása több szempontú jogértelmező tevékenység segítségével is súlyos bizonytalanságba ütközik. Ilyen esetben a koherenciazavart a zárószavazást megelőzően kiküszöbölő módosító javaslat benyújtása nem csak lehetőség, hanem – a jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményének védelmében – a képviselők, és különösen az Alkotmányügyi bizottság kifejezett felelőssége is. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy az Alkotmányügyi bizottsági vitában felmerült koherenciazavar csak látszólagos. Egyrészt, az egységes javaslat szerint nem befolyásolta az egyházak egyenlőségét, jogait és kötelezettségeit, hogy a bíróság melyik egyházat jegyzi be a törvény mellékletén alapuló miniszteri kezdeményezés, és melyiket az adott egyház közvetlen kérelme alapján (a nyilvántartásba vételről egyébként mindkét esetben a bíróság dönt). Másrészt, a melléklet szerinti egyházak háromféle kategóriába sorolása szintén nem érintette azok törvényi jogállását. Harmadrészt pedig, téves jogszabály-értelmezésen alapult az a feltételezés, miszerint az egységes javaslatnak a zárószavazás előtti módosító javaslat nélküli elfogadását követően nem lenne átlátható, hogy a listába hogyan lehetne később bekerülni, mivel a törvény rendelkezéseiből világosan következett, hogy az egyházkénti elismeréshez nincs szükség a törvény mellékletének módosítására, elegendő a bíróság általi nyilvántartásba vétel (ahogy a mellékletben szereplő egyházak esetén is a bíróság végezte el a nyilvántartásba vételt, csak a törvényi feltételek vizsgálata és az érintett kérelme nélkül).

Az Alkotmánybíróság az egységes javaslat szabályaira tekintettel megállapította, hogy bár a közösségi vallásgyakorlás joga önmagában nem függ az egyházi jogállástól, ahhoz mégis olyan jogosultságok kapcsolódnak – többek között nagyobb szervezeti és működési autonómia, állami támogatási lehetőségek, adókedvezmények, a személyi jövedelemadó meghatározott részének egyház számára történő felajánlása, továbbá állami és önkormányzati fenntartású intézményekben támogatott hitoktatási lehetőség [7. §, 10. §, 12. §, 20-22. § és 25. §] – amelyek lényegesek a vallási közösség élete szempontjából, ezért az egyházi jogállás megszerzésének szabályozása a törvényjavaslat keretében alapvető jelentőségű, elvi szabályozási kérdésnek minősül. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság szerint a törvényjavaslat által közvetlenül elismert egyházak körének nagyságrendjét érintő változás, továbbá különösen a bírósági nyilvántartásba vételi eljárás helyett az eljárási határidőket és kifejezett döntéshozatali kötelezettséget nélkülöző, a döntéssel szembeni fellebbezést kizáró és az országgyűlési mérlegelést is magában foglaló elismerési, illetve nyilvántartásba vételi eljárás az egyházi jogállás megszerzésének szabályozásában koncepcionális változást eredményezett. (Az Alkotmányügyi bizottsági vitában a törvényjavaslat előterjesztője is kétségtelen tényként ismerte el, hogy a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat alapvető koncepcióváltást jelent a törvény kapcsán.)

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a törvényjavaslat részletes vitájának lezárását követően a törvényjavaslat alapvető jelentőségű szabályozási kérdését érintő koncepcionális változást eredményező módosító javaslat benyújtása és elfogadása túllép a Házsabály 107. §-ának a koherenciazavar esetén zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtását lehetővé tevő szabályának keretein, amely az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésére, valamint 20. § (2) bekezdésére visszavezethető, a demokratikus hatalomgyakorlás és köz érdekében végzendő képviselői tevékenység garanciáját képező eljárási szabály.

3.5. Bár az Alkotmányügyi bizottságnak a T/3507. számú törvényjavaslat zárószavazásának előkészítésével kapcsolatos ülésén érdemben nem merült fel, hogy a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat az egységes javaslatnak valamely rendelkezése ne lenne összhangban az Alkotmánnyal, mindazonáltal az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – fontosnak tartotta azt is megvizsgálni, hogy a

zárószavazás előtti módosító javaslat elfogadását nem indokolta-e éppen az Alkotmánnyal fennálló ellentét feloldása.

Ahogy azt az Alkotmánybíróság a jelen ügybeli vizsgálat során már megállapította, a T/3507/90. számú egységes javaslatához képest a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat elfogadása az Ehtv. végleges szövegében a következő lényeges változásokat is eredményezte: A korábban egyházként nyilvántartásba vett, de a mellékletben nem szereplő szervezet, – amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel – a törvény hatálybalépését követően meghatározatlan időtartamon belül kezdeményezheti a miniszternél, hogy az egyházi nyilvántartásba vétel iránti kérelmet terjessze az Országgyűlés elé, vagy bejelentheti a külön törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat [Ehtv. 36. § (1) bekezdés]. Az egyesület egyházként történő elismeréséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges [Ehtv. 11. §]. Az elismeréssel, illetve nyilvántartásba vétellel kapcsolatos döntéssel szemben nincs lehetőség fellebbezésre [az egységes javaslat erről szóló 18. §-a elhagyásra került].

Az Alkotmánybíróság figyelembe vette továbbá az Ehtv. az előbbiekkal összefüggő egyéb szabályait is: az egyházkénti nyilvántartásba vételi kérelem, illetve a külön törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatok bejelentésének – amennyiben a szervezet 2011. december 31-én jogosult képviselője a továbbműködésről nyilatkozik, azt ilyennek kell tekinteni – elmulasztása esetén a szervezet az Ehtv. rendelkezései szerint jogutód nélkül megszüntetésre kerül, a vagyona pedig a Magyar Állam tulajdonába [Ehtv. 36. § (2) és (3) bekezdés, 29. §].

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megítélése szerint az a szabályozási helyzet, hogy az Ehtv. rendelkezéseiből nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy a 2012. január 1-je előtt egyházként nyilvántartásba vett szervezetek mely időponttól kezdődően milyen végső határidővel kötelesek, illetve jogosultak az egyházkénti nyilvántartásba vételt, illetve a – vélhetően az egyesületekről szóló – külön törvény szerinti bejegyzést kérelmezni, amelynek elmulasztása az egyház jogutód nélkül megszüntetésével jár, továbbá, hogy az egyházkénti elismerés országgyűlési megtagadása esetén mi lesz a szervezet jogi sorsa – figyelembe véve azt a körülményt is, hogy a vallási tevékenység meghatározása [Ehtv. 6. §], valamint az eljárási határidőket és kifejezett döntéshozatali kötelezettséget nélkülöző, a döntéssel szembeni fellebbezést kizáró és az Országgyűlés általi mérlegelést is magában foglaló elismerési, illetve nyilvántartásba vételi eljárás egyébként is bizonytalanságot hordoz, továbbá, hogy jogállás, illetve megszűnés kérdése az egyházi fenntartású közcélú intézmények működésére is kihatással lehet –, a normavilágosság hiánya miatt a lelkiismereti és vallásszabadság jogának sérelmét eredményezi.

A T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat elfogadása tehát nem járult hozzá a T/3507/90. számú egységes javaslatnak az Alkotmánnyal való összhangjához, hanem kifejezetten a jogbiztonságot sértő szabályozási helyzethez vezetett.

4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította: az Ehtv. megalkotása során a T/3507/90. számú egységes javaslatához képest koncepcionális változást tartalmazó T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtására és elfogadására a Házzsabálynak – a közügyek érdemi megvitatásának, a köz érdekében végzendő képviselői tevékenységnek, ezáltal a demokratikus hatalomgyakorlásnak garanciáját képező, a jogalkotás ésszerű rendjének biztosítékául szolgáló – a 107. §-ával ellentétesen került sor, ami egyben az

Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésének, valamint 20. § (2) bekezdésének sérelmét eredményezte.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az Alkotmány szerint az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik. A képviselői tevékenység közérdekű irányultsága, azaz, hogy a közjó érdekében járnak el, vagyis, hogy működésük során, az egész nép, nemzet érdekeit tartják szem előtt, képviselik, alapvető fontosságú a demokratikus hatalomgyakorlás legitimitása szempontjából. Az országgyűlési képviselők köz érdekében végzett tevékenységének és ennek keretében a döntésekkel kapcsolatos politikai és erkölcsi felelősségvállalásnak – a jogi értelemben vett függetlenségük mellett – az is feltétele, hogy megbízatásuk gyakorlása során az Országgyűlésben és a közvélemény részéről felmerült véleményekre és érvekre tekintettel, saját mérlegelésük és szabad belátásuk szerint tudjanak dönteni. Ezzel összefüggésben – a demokratikus hatalomgyakorlás legitimitása védelmében – végső soron az Alkotmánybíróságnak a feladata, hogy – az egyes törvények megalkotásával kapcsolatos vita konkrét tartalmának és a képviselői megfontolások vizsgálata nélkül – a közügyek érdemi megvitatásának és a megfontolt képviselői mérlegelésnek keretet adó, a jogalkotás ésszerű rendjét biztosító alapvető szabályok betartását kikényszerítse.

Arra tekintettel, hogy a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat a törvényjavaslat számos rendelkezését és azon belül alapvető jelentőségű, elvi szabályozási részét is érintette, nem állapítható meg, hogy a zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtása nélkül – a törvényjavaslat újratárgyalásával vagy záró módosítás nélkül – milyen tartalommal került volna elfogadásra, továbbá arra tekintettel, hogy az Ehtv. – T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslattal érintett rendelkezéseinek – részleges megsemmisítése a jogbiztonság súlyos sérelméhez vezetne, az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint az Ehtv. egésze közjogi érvénytelenségének megállapításáról és megsemmisítéséről döntött.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. §-ának megfelelően az Ehtv. a határozat közzétételét követő napon veszti hatályát (ezzel összefüggésben pedig a már kihirdetett, de még hatályba nem lépett rendelkezései nem lépnek hatályba).

5. Mivel az Alkotmánybíróság az Ehtv. egészének alkotmányellenességét megállapította az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésének, valamint 20. § (2) bekezdésének sérelme alapján, az indítványokban felvetett egyéb kifogásokat érdemben nem bírálta el. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 15/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 420, 423.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 200.].

6. Az Alkotmánybíróság végül felhívja a figyelmet arra, hogy mivel nem az Ehtv. rendelkezett volna a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban: Lvt.) hatályon kívül helyezéséről, így az Ehtv. megsemmisítése önmagában nem érinti az Lvt. hatályban maradását. Ezért az Országgyűlés felelősége, hogy – az Alaptörvény VII. cikkének megfelelő – új törvény elfogadásáig az Lvt. hatályon kívül helyezésének kiküszöbölésével a lelkiismereti és vallásszabadsággal, valamint az egyházakkal kapcsolatos életviszonyok megfelelő szabályozottságának fenntartásáról gondoskodjon.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2011. december 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
Dr. Balogh Elemér s. k., Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró
Dr. Holló András s. k., Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró
Dr. Kovács Péter s. k., Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró
Dr. Lévay Miklós s. k., Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró
Dr. Stumpf István s. k., Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró
Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

Egyetértek a határozattal és az indoklásával is; párhuzamos véleményemben szeretném röviden bemutatni, mit tartok a határozatban alapvető alkotmányjogi kérdésnek.

A törvény fogalmának az európai alkotmányos hagyományban hosszú ideje szükségszerű része a törvényhozás eljárása, közelebbről a törvényalkotási eljárás bizonyos tulajdonságai, amelyek a törvényt törvénné teszik. Ennek lényege a kötelezőként és érvényesként elfogadandó norma előzetes érvelő és nyilvános megvitatása. A törvény tehát nem akármilyen jogszabály, hanem a politikai képviseletben és így a közvélemény nyilvánossága előtt előzetesen igazolt norma. A törvényhozás eljárása hivatott biztosítani a törvény tartalmának – az általánosan kötelező normának – általános igazolhatóságát és elfogadhatóságát. Ezt a politikai képviselet és törvény megvitatása egyaránt szolgálja. Az egyik biztosíték a képviselet általánossága: a parlament mindenkit képvisel, az Alkotmány 20. § (2) bekezdése szerint pedig a képviselők a „köz (tehát mindenki) érdekében” tevékenykednek; a másik pedig a javasolt normák, szabályok helyessége mellett és ellen szóló érvek nyilvános megvitatása. Ez egyebek mellett lehetővé teszi az érintettek – a törvény leendő kötelezettjei – számára, hogy idejében megismerjék és a tágabb nyilvánosság előtt is vitassák a törvényt, sőt arra is, hogy alkotmányos demokráciában megengedett és bevett eszközökkel, mint véleményük közlésével a sajtóban, figyelemfelhívással gyűléseken, petíciókkal (Alkotmány 61., 62 és 64 §) stb. a törvényhozás meggyőzésével az elfogadandó norma megváltoztatását (vagy el nem fogadását) is elérhessék.

„A törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg” alkotmányos szabálya [Alkotmány 25. § (2) bekezdés] az Országgyűlés *egészének* biztosítja a törvényhozás jogát. Ez azt jelenti, hogy a törvényhozásban – a parlamentáris hagyomány szerint is – a kisebbségnek *érvelésben és vitában* éppen annyi joga van részt venni, mint a többségnek. Erre annál is inkább szükség van, mert a parlamentáris demokráciában a többség és a kisebbség minden választás után, sőt

akár nélküle is, felcserélődhet. A döntéshozatalban, ugyancsak a parlamentáris hagyomány szerint, természetesen a többségi elv érvényesül, de a többségi elv érvényesülésének *feltétele* a kisebbségi jogok tiszteletben tartása.

Évekkel ezelőtt hasonló gondolatot fejtett ki az Alkotmánybíróság a képviselők beszédidejének korlátozásáról szóló határozatában. Egyebek között ezt: „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az országgyűlési képviselőknek a köz érdekében végzett tevékenysége egyrészt a közügyek szabad parlamenti megvitatásában – mint a demokratikus törvényalkotás egyik nélkülözhetetlen előfeltételében –, másrészt a választópolgárok megfelelő tájékoztatásában nyilvánul meg, abban, hogy kellő információ birtokában vegyenek részt a politikai diskurzusban [lásd: 50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 576.]. Legfontosabb intézményi kerete ennek az Országgyűlés, amelynek hatékony működése éppúgy a demokratikus jogállam követelményei szerint kell, hogy alakuljon, mint az országgyűlési képviselők parlamenti szólásszabadsága a közügyek megvitatásának terén. [...]. A parlamenti munka lényegéhez tartozik a tárgyalásra kerülő ügyek minden oldalú beható megvizsgálása, a legkülönbözőbb vélemények meghallgatása. Következésképpen az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében deklarált, a képviselőlet útján való hatalomgyakorlás központi (országos) szinten az Országgyűlés működése által a döntéshozatal – jellemzően a törvényalkotás – folyamatában érvényesül. Ebben a folyamatban a döntés-előkészítés, a törvényjavaslatok megvitatása (a képviselői beszédjog) meghatározó jelentőséggel bír.” [12/2006. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2006, 234, 246-247.]

Az érvénytelenségre vezető alkotmányos sértés a határozatban vizsgált esetben ezért abban áll, hogy a *törvény alkotmányjogi fogalmának szükségszerű* elemét alkotó eljárási szabályokat (melyek a történetesen a Házsabályban találhatók) sértett meg az Országgyűlés. Ezzel a törvény megszűnt az alkotmányos fogalom szerinti törvényként elfogadott jogszabály lenni. A törvényhozás fogalmi kelléke, hogy a törvényt az Országgyűlés vitával – érvek és ellenérvek megtárgyalása – fogadja el. Ha a vita minimális lehetősége is hiányzik, mint az itt vizsgált esetben, törvény érvényesen nem jöhet létre. Nem tekinthető alkotmányosan létrejött törvénynek olyan jogszabály, amelynek elfogadását *nem is előzheti meg* vita, amelynek helyessége, elfogadhatósága mellett és ellen egyáltalán nem is hangozhattak el a törvényhozó szerv nyilvánossága előtt érvek. Ami így létrejön nem törvény, mert nem felel meg a törvény alkotmányjogi fogalmának. A törvény és a rendelet közötti alapvető alkotmányjogi különbség is ezen alapszik: a rendelet és társai, a dekrétum, a pátens, a törvényerejű rendelet, mind előzetes nyilvános-érvelő megvitatás nélkül lépnek érvénybe.

Természetesen a törvényhozási eljárás szabályai kötött számos van, amelynek megsértése – ebben az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatát fenntartandónak tartom, és e határozatot nem tartom ezzel ellentétesnek – nem vezet alkotmányellenességre. Ilyen lehet az Országgyűlés belső autonómiájába tartozó szabályok – vagy pl. az ügyrendi bizottság állásfoglalásának megsértése, egyes határidők be nem tartása és hasonló – megsértése. Ezzel szemben a vita teljes kizárása fontos kérdésekben a törvény alapvető alkotmányos funkciójával ellentétes. A Házsabály-ellenesség, továbbra is azt gondolom, önmagában nem vezet alkotmányellenességre. Ehhez továbbra is egyenes alkotmányos sértés szükséges, mint ebben az esetben is.

Igaz az is, hogy a törvényhozási eljárás fent röviden vázolt képe idealizált. Az alkotmányjog feladata, hogy a törvényhozás gyakorlatát a lehetőségig közelítse ehhez az ideális, s mint ilyen, soha el nem érhető, eszményhez. Az empirikus törvényhozás eme eszménytől való szükségszerű elmaradása mellel az alkotmánybírósági normakontroll egyik (de nem

egyetlen) igazolása. Ehhez képes másodlagos kérdés, hogy a tökéletes törvényhozási eljárás szükségtelenné tenné-e, mint egyesek gondolják, eredményének (alkotmány)bírói kontrollját.

Budapest, 2011. december 19.

Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

Egyetértek a határozat rendelkező részével, nem vitatom a határozat indokolását. Ugyanakkor a rendelkező rész, az Ehtv. megsemmisítésének indokait az alábbiakkal kívánom kiegészíteni:

1. Az Alkotmánybíróság a törvényhozási eljárás garanciális kérdéseivel több határozatában foglalkozott. [Lásd 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 85.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122.; 52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH 1997, 332.; 66/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 397, 401. stb.] Az Alkotmánybíróság e határozataiban kifejtette, hogy a formalizált eljárás garanciális szabályainak figyelmen kívül hagyása az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmén keresztül közjogi érvénytelenséghez, s ezáltal a norma megsemmisítéséhez vezet.

2. A törvényhozási eljárás menetének eljárási szabályait tartalmazó Házsabály különleges helyet foglal el a normák között. Az Alkotmány 24. § (4) bekezdés szerint „[a]z Országgyűlés a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott Házsabályban állapítja meg működésének szabályait és tárgyalási rendjét.” Tehát az Alkotmány külön nevesíti, és minősített többséghez köti a Házsabály elfogadását, módosítását. A külön nevesítés azt is kifejezi, hogy a Házsabály megalkotása – hasonlóan pl. a költségvetési törvényhez – az Országgyűlés speciális alkotmányos hatásköre.

A Házsabály – mint az alkotmányossági vizsgálat tárgya – az alkotmánybírói eljárásban is kiemelt jelentőséggel bír: „Bár a Házsabály megalkotására az Alkotmányban adott felhatalmazás az Országgyűlés működése szabályának és tárgyalási rendjének megállapítására szól [24. § (4) bekezdés] a hatékony parlamenti működés messze e technikai értelemben vett működési renden túlmutató alkotmányos elv.” [27/1998. (VI. 16.) AB határozat, ABH 1998, 197, 202.] Álláspontom szerint ugyanúgy alkotmányos elv, a hatékony működésen belül, a törvényalkotás demokratikus eljárási rendjének biztosítása is.

Az Abtv. a törvények és a nemzetközi szerződések előzetes vizsgálata mellett lehetővé teszi a Házsabály előzetes alkotmányossági vizsgálatát is. Az Abtv. 34. § (1) bekezdés értelmében „Az Országgyűlés az ügyrendjét – annak elfogadása előtt, az aggályosnak tartott rendelkezés megjelölésével – az Alkotmánnyal való összhangjának vizsgálata céljából megküldheti az Alkotmánybíróságnak.” A (2) bekezdés pedig kimondja, hogy „[h]a az Alkotmánybíróság az ügyrend aggályosnak tartott rendelkezésének alkotmányellenességét állapítja meg, az alkotmányellenességet az Országgyűlés megszünteti.”

Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll hatáskörébe – korábban, mint az állami irányítás egyéb jogi eszköze, most, mint közjogi szervezetszabályozó eszköz – a Házsabály alkotmányossági vizsgálata is beletartozik.

A Házsabály e különleges státusát az adja, hogy több rendelkezése közvetlenül visszavezethető az Alkotmányra.

3. A jelen ügyben felmerült alkotmányossági kérdés, hogy a törvényhozási eljárás során a Házsabály rendelkezéseinek megsértése kihat-e az így meghozott norma közjogi érvényességére. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint – amelyet a 109/2008. (IX. 26.) AB határozat foglalt össze: „a Házsabály bármely rendelkezésének megsértése nem eredményezi automatikusan az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét, s ezáltal a hibásan megalkotott törvény alkotmányellenességét. A Házsabály csupán azon előírásainak megsértése ellentétes a jogállamiság elvével, melyek közvetlenül az Alkotmány rendelkezéseiből fakadnak.” (ABH 2008, 903.) Ebben az ügyben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a sürgősségi javaslat indoklására vonatkozó kötelezettség nem tekinthető ilyennek, különös figyelemmel arra, hogy a sürgősség kérdésében végeredményben az Országgyűlés határoz vita nélkül. Megállapította, hogy az indokolási kötelezettség elmulasztása ezért szabályellenességre vezet ugyan, de alkotmányellenességre nem.

Egy másik ügyben, a 65/B/2008. AB határozatban az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy „a Házsabály 94. § (3) bekezdésében foglalt szabály, mely korlátozza a valamely törvényt módosító törvényjavaslathoz benyújtható módosító javaslatok körét, nem tekinthető közvetlenül az Alkotmányból fakadó rendelkezésnek. Bár kétségtelenül a jogbiztonságot szolgáló korlátozásról van szó, megsértése csak kisebb súlyú eljárási hibának minősül. A módosító javaslat ugyanis a képviselők számára még a záróvita és a törvény elfogadása előtt ismertté vált, annak tárgyalására megfelelő idő állt rendelkezésre, a [t]örvényjavaslatról a kifogásolt rendelkezéssel együtt szavazhattak. Mindezekre tekintettel a közjogi érvénytelensége nem állapítható meg.” (ABH 2009, 2281.)

Álláspontom szerint a Házsabálynak a törvényalkotás rendjére vonatkozó érdemi – a törvény lényeges, koncepcióját illető, végleges tartalmát kivitató – demokratikus eljárási szakasz és a törvény jogrendszerbe illesztését célzó – a törvény koncepciója, lényeges tartalmát nem érintő – koherencia zavarokat elhárító eljárásra vonatkozó házsabályi rendelkezések közvetlenül kapcsolódnak az Országgyűlés törvényalkotó hatásköréhez. E hatáskörgyakorlásának eljárási szabályait – alkotmányos felhatalmazás alapján – a Házsabály tartalmazza.

4. A köztársasági elnök által újrátárgyalásra visszaküldött törvény Házsabályban foglalt tárgyalási szabályainak a megsértése miatt az Alkotmánybíróság a 63/2003. (XII. 15.) AB határozatában az érintett törvény egészének közjogi érvénytelenségét állapította meg. E határozattal összefüggő másik döntés, a 62/2003. (XII. 15.) AB határozat rögzítette, hogy „az alkotmányos legalitás azt fejezi ki, hogy a törvényhozás folyamata feltétlenül és mindenben meg kell, hogy feleljen az Alkotmány valamennyi rendelkezésének (beleértve a köztársasági elnök és az Országgyűlés egymást korlátozó és ellensúlyozó jogait), valamint az alkotmányi rendelkezések végrehajtását célzó, Házsabályba foglalt speciális eljárási szabályoknak is.” (ABH 2003, 656.)

A fenti ügyben a Házsabály megsértésén keresztül a hatalmi ágak viszonyában bekövetkezett sérelem meghatározó módon közrejátszott a közjogi érvénytelenség megállapításában. [ABH 2003, 688.]

A Házsabály különleges jogforrási minőségét is figyelembe véve valamely törvény Házsabállyal ellentétes elfogadása esetén a közjogi érvénytelenség megállapításához tehát az szükséges, hogy a megsértett házsabályi rendelkezés közvetlenül visszavezethető legyen az

Alkotmányra, vagy a házszabálysértés mellett egyben az Alkotmány más rendelkezése is sérüljön.

5. A jelen ügyben felmerült alkotmányossági probléma lényege, hogy a záróvita és a zárószavazása során benyújtott módosító indítványok nem a Házszabály szerinti koherencia-zavar megszüntetése érdekében kerültek benyújtásra, hanem megváltoztatták az általános és részletes vitán túl lévő törvény koncepcionális lényegét. Álláspontom szerint a Házszabály vonatkozó rendelkezéseinek – alkotmányosértést eredményező – megsértésén túl jelen esetben az ún. parlamenti beszédjog és ezáltal az Alkotmány 20. § § (2) bekezdése is sérül. Az Alkotmánybíróság a 12/2006. (IV. 26.) AB határozatában megállapította, hogy az országgyűlési képviselőknek a köz érdekében végzett tevékenysége egyrészt a közügyek szabad parlamenti megvitatásában – mint a demokratikus törvényalkotás egyik nélkülözhetetlen előfeltételében –, másrészt a választópolgárok megfelelő tájékoztatásában nyilvánul meg, abban, hogy kellő információ birtokában vegyenek részt a politikai diskurzusban. (ABH 2006, 246.) E határozat történeti és nemzetközi összehasonlítás révén arra is rámutatott, hogy „a szabályozás által biztosítani kell, hogy a parlament be tudja tölteni funkcióját a közügyek megvitatását illetően, azaz a képviselőknek kellő idő álljon rendelkezésre álláspontjuk kifejtésére, és mindez ne vezethessen obstrukcióhoz vagy a parlamenti munka más módon való ellehetetlenüléséhez.” (ABH 2006, 238.)

Az Alkotmánybíróság egy másik döntése pedig – az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján – azt húzta alá, hogy „A kiszámítható törvényhozási folyamathoz hozzátartozik az is, hogy a képviselők a vitára, majd szavazásra kerülő törvényjavaslatokról, az azokhoz készült módosító javaslatokról megfelelő időben értesüljenek, s ezáltal a parlamenti vita ésszerű rendben lefolytatható legyen.” (ABH 2009, 2281.) A vizsgált ügyben a törvényjavaslat koncepcióját megváltoztató módosítás nyomán sérül a parlamenti képviselők Alkotmány 20. § (2) bekezdésére visszavezethető szólásszabadsága (mivel nincs lehetőségük az új koncepció megvitatására), és a Házszabály megsértésével sérül az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő jogbiztonság is, amennyiben kiszámíthatatlan törvényhozási folyamatot eredményez.

Természetesen egy benyújtott törvényjavaslat a parlamenti vitában változhat, a benyújtott törvényjavaslatához képest az elfogadott törvény képviselhet más koncepciót. Az Alkotmánybíróság a 10/2001. (IV. 12.) AB határozatban azt vizsgálta, hogy alkotmányos-e, ha az Országgyűlés kapcsolódó módosító javaslat benyújtása nyomán a Kormány által előterjesztett törvényjavaslattól minden pontjában eltérő törvényt fogad el. E döntésében megállapította, hogy a Házszabály alapján lehetőség van arra, hogy a képviselők egy törvényjavaslatnak akár az összes rendelkezéséhez módosító, illetve kapcsolódó módosító javaslatot nyújtsanak be, amelynek elfogadásáról vagy elvetéséről végső soron az Országgyűlés dönt. Ezért ez alkotmányossági szempontból nem kifogásolható, következésképpen nem állapítható meg, hogy eljárása során az Országgyűlés közjogi érvénytelenségét eredményezően megsértette volna a Házszabály rendelkezéseit. (ABH 2001, 129-130.) A parlamenti vitában megváltozott törvényi koncepció önmagában nem vet fel semmilyen alkotmányossági aggályt. Alkotmányossági szempontból azonban vitatható, ha az országgyűlési képviselők – alkotmányból következő – felszólalási jogának korlátozásával kerül a megváltozott koncepciójú törvény elfogadásra. Márpedig a záróvitában előterjesztett és a zárószavazáson el is fogadott, a törvény lényegét megváltoztató módosító javaslat a koherencia zavart előkészítő eljárási szakaszban, mind a képviselői felszólalási jogot, mind pedig a parlamenti vitában megtestesülő demokratikus döntéshozatali akaratképzés lehetőségét kiüresíti.

Budapest, 2011. december 19.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és annak indokolásával.

1. Határozatában az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény közjogi érvénytelenség miatt alkotmányellenes, ezért azt – a határozat közzétételét követő napi hatállyal, a már hatályba lépett rendelkezések tekintetében pedig visszamenőlegesen – megsemmisíti. A határozat indokolásának lényege szerint a T/3507/98. számú zárószavazás előtti módosító javaslat benyújtására és elfogadására a Házsabálynak a 107. §-ával ellentétesen került sor, ami egyben az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésének, valamint a 20. § (2) bekezdésének sérelmét eredményezte. Ez utóbbiakat az indokolás tényszerűen lényegében kizárólag arra alapítja, hogy a T/3507/90. számú egységes javaslatot a módosító javaslat koherencia-zavar jogcímén koncepcionális változást eredményező módon változtatta meg és ezzel túllépett a Házsabály 107. §-a által nyújtott kereteken.

Az itt hivatkozott megállapításokkal szemben – álláspontom szerint – az indítványok által legsérelmesebbnek talált jogi megoldás már az eredeti egységes javaslatban fennállt. Nevezetesen: az egységes javaslat is különbséget tett a magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek között, amennyiben a mellékletben szereplő egyházaknak nem kellett nyilvántartásba vételért folyamodniuk, helyettük ezt – kizárólag regisztrációs céllal – a miniszter kezdeményezte a Fővárosi Bíróságnál. Az ebbe a körbe tartozó 45 egyházat tehát az Országgyűlés „ex lege” ismerte el. Ehhez képest a korábban egyházként nyilvántartásba vett, de a mellékletben nem szereplő szervezetek egy másik kategóriát képeztek. Nekik maguknak kellett kezdeményezniük az elismerést és a bejegyzést, az erre vonatkozó törvényi feltételek fennállását igazolniuk kellett a bíróságnál. Az „ex lege” az Országgyűlés által elismert, automatikus, csak bejegyzést igénylő egyházakkal szemben a másik kategóriába tartozó egyházak egyedi elismeréséhez hiányzott a jogalkotói szándék és cselekedet, ezért az Országgyűlés ezeknek az egyházaknak a bejegyzéséhez előfeltételeket állapított meg.

Ezt az ellentmondást kívánták feloldani a bizottsági vitában felszólaló azok a képviselők, akik koherencia-zavar fennállását állították, és javaslataikkal valamennyi egyház tekintetében az Országgyűlés elismerését kívánták meg.

2. Nem vitatható, hogy az előző pontban hivatkozott, a koherencia-zavar kiküszöbölését célzó javaslatok – az Országgyűlés rendszerváltozás utáni működését tekintve egyáltalán nem rendhagyó módon – olyan változásokat is eredményeztek a végül is elfogadott törvényben, amelyet az egységes javaslathoz képest jelentősnek lehet minősíteni. (Semmiképpen nem lehet azonban az „ex lege” elismert egyházak számának csökkentését ilyen, koncepcionálisnak nevezett módosulásnak tekinteni, hiszen az – az említettek fényében – mennyiségi kérdés.)

Feltéve, de meg nem engedve, hogy a Hárszabály adta lehetőségek – az említett célok tükrében nem indokolatlan – túllépése fennállna, a következőkre szeretném felhívni a figyelmet.

Mindenekelőtt utalni kívánok az indokolás által is hivatkozott 109/2008. (IX. 26.) AB határozatnak arra a megállapítására, amely szerint a Hárszabály bármely rendelkezésének megsértése nem eredményezi automatikusan az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét, s ezáltal az adott törvény alkotmányellenességét.

Az 1. pontból is kitűnően, a jelen esetben egyáltalán nem lehet szó olyan súlyos eljárási szabálytalanságról, amely a törvény közjogi érvénytelenségét is érinti. Ebből a szempontból említésre méltó, hogy a 2011. évi C. törvény alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára vonatkozóan benyújtott indítványok – egy kivétellel – kizárólag tartalmi kérdésekkel foglalkoznak, zömmel az egyházak egyenlő kezelését igénylik.

Következésképpen nem érthetek egyet a szóban forgó törvény kizárólag eljárási hibákra való hivatkozásokra alapított megsemmisítésével.

3. A teljesség kedvéért utalni kívánok azokra az elvi és gyakorlati fejtegetésekre, amelyek Dr. Paczolay Péter és Dr. Pokol Béla alkotmánybírók különvéleményében találhatóak. Ezek az Alkotmánybíróság korábbi hasonló ügyekben kifejtett gyakorlatával, illetőleg a törvényhozás belső mechanizmusához való viszonyulásával, valamint a Hárszabály alkotmányos rangra emelésével kapcsolatosak. E véleményekkel alapvetően egyetértek, különös tekintettel arra, hogy azok is a különvéleményemet támasztják alá, nevezetesen azt, hogy az indítványokat az Alkotmánybíróságnak tartalmilag kellett volna elbírálnia. Véleményemet erősítik továbbá azok a közismert nem jogi jellegű (kötségvetési, egyéb gazdasági) tények és körülmények, amelyeket a törvény azonnali, illetőleg részben visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítéséből eredő bizonytalanságokkal, és más, nem kívánatos hatással járó következményekkel kapcsolatosak.

Budapest, 2011. december 19.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének első pontjában foglalt döntéssel és annak indokolásával. A határozat közjogi érvénytelenségre hivatkozással semmisíti meg a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvényt (a továbbiakban Ehtv.). Az indokolásban kifejtettek szerint azért áll fenn az érvénytelenség, mert a törvényalkotó eltért a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozatban (a továbbiakban: Hárszabály) foglaltaktól, azaz a maga számára megalkotott eljárási szabályoktól és a zárószavazás előtti koherencia-zavar feloldására szolgáló eljárási lehetőséget kihasználva, alapvetően módosította a törvényjavaslatot. A Hárszabály eljárási előírásainak megsértése – a többségi határozat értelmében – az Országgyűlés működését kiszámíthatatlanná teszi, megfosztja a képviselőket a törvényalkotásban kapott jogaik

gyakorlásától, ami az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésének, valamint a 20. § (2) bekezdésének sérelmére vezet.

Az Alkotmánybíróság több mint húsz éves gyakorlatában következetesen érvényesítette azt az álláspontot, hogy önmagában a törvényhozási eljárás szabályainak (Jat., Házsabály) megsértése nem eredményezte a törvény alkotmányellenességét. Az alkotmányellenesség megállapításához szükség volt az Alkotmány valamely rendelkezésével fennálló ellentét megállapíthatóságára is. Ez a gyakorlat azon a megfontoláson alapult, hogy nem minden jogsértés, törvénysértés minősíthető egyúttal alkotmánysértésnek is. Az Alkotmány 32/A. §-a alapján az Alkotmánybíróság az Alkotmány rendelkezéseinek megtartása és érvényesítése felett őrökdi, és nem a jogsértések, törvénysértések következményeit hivatott orvosolni. Következésképpen, ha a vizsgált törvény megalkotását vagy érdemét tekintve nem ütközik az Alkotmány valamely tételes rendelkezésébe, az Alkotmánybíróság a törvénysértés vagy jogsértés jogkövetkezményeit nem tudja levonni. Előfordult olyan eset az elmúlt időszakban, amikor az Alkotmánybíróság egy-egy törvény bizonyos rendelkezését „alkotmányos rangra” emelte (lásd például a jogállamiság, jogbiztonság elvéből levezetett visszamenőleges hatály tilalmát, avagy az egész jogrendszert átható joggal való visszaélés Polgári Törvénykönyv 5. §-a szerinti elvét), de eddig nem került sor arra, hogy törvény alkotmányellenességének vizsgálata kapcsán az Alkotmánybíróság a Házsabályt emelte volna az Alkotmány rangjára és önmagában annak megsértését alkotmányellenességnek, az így megalkotott törvényt pedig érvénytelennek tekintette volna.

Abban az esetben állapított meg alkotmányellenességet, amikor az egyébként kiszámítható törvényhozási eljárás az Alkotmány valamely rendelkezésébe ütközött. Ilyen döntés volt az Alkotmány értelmezése tárgyában hozott 62/2003. (XII. 15.) AB határozat (ABH 2003, 637.). Ebben az ügyben a törvényalkotási eljárás alkotmányellenességére – következésképpen a megalkotott törvény érvénytelenségére – valójában az vezetett, hogy az Országgyűlés eljárása kiüresítette a köztársasági elnök Alkotmányban garantált, törvényalkotással összefüggő jogköreit és az Országgyűlés Alkotmányból eredő, tételes kötelezettségét [26. § (3) bekezdés] a visszaküldött törvény újratárgyalására. A határozat az Alkotmány 26. §-át és 30/A. § (1) bekezdés e) pontját értelmezve megállapította, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdése a demokratikus jogállam követelményét tartalmazza, amely a hatalommegosztás tiszteltben tartását és az Alkotmányra visszavezethető eljárási szabályok meglétét és feltétlen betartását jelenti.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta ugyanakkor azt is, hogy „[c]sak az eljárási szabályok maradéktalan és feltétlen betartása mellett érvényesül az alkotmányos legalitás és a demokratikus legitimitás követelménye. Az alkotmányos legalitás azt fejezi ki, hogy a törvényhozás folyamata feltétlenül és mindenben meg kell, hogy feleljen az Alkotmány valamennyi rendelkezésének (beleértve a köztársasági elnök és az Országgyűlés egymást korlátozó és ellensúlyozó jogait), valamint az alkotmányi rendelkezések végrehajtását célzó, Házsabályba foglalt speciális eljárási szabályoknak is. *A demokratikus legitimitás elve/követelménye azt jelenti, hogy a demokratikus hatalomgyakorlásra (ez esetben a törvényalkotásra) előirt szabályok szigorú betartásával meghozott döntés – annak tartalmától, illetve a tartalommal való egyetértéstől vagy egyet nem értéstől függetlenül – mindenkire nézve kötelező és végrehajtható. A döntést vitatni vagy megváltoztatni csak újabb, a szabályoknak szigorúan megfelelő demokratikus eljárásban lehet*” [ABH 2003, 637, 656]. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenességet megállapító döntését ebben az idézett esetben is az Alkotmány rendelkezéseinek, és nem önmagában a Házsabálynak a megsértésére vezette vissza. Ugyanakkor álláspontom szerint az Ehtv. megalkotásakor

alkotmányosértés nem állt fenn, ezért az Alkotmánybíróságnak a törvény alkotmányosságát érdemben kellett volna vizsgálnia.

Budapest, 2011. december 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.

alkotmánybíró

A kiadmány hitelül:

A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Szalay Péter s. k.,

alkotmánybíró

A kiadmány hitelül:

A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Szívós Mária s. k.,

alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a határozat rendelkező részével, mely az Országgyűlés belső akaratképzését szabályozó Hárszabály egy rendelkezésének megsértése miatt a 2011. évi C. törvényt eljárási (közjogi) érvénytelenségére alapozva egészében megsemmisíti. Megítélésem szerint ez indokolatlan beavatkozást jelent a törvényhozás során keletkező különböző politikai és szakmai egyeztetések sorozatába, melyek mindig az egyes társadalmi csoportok érdeksérelmeit és politikai küzdelmeit takarják. Az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell attól, hogy beleszóljon ebbe a folyamatba, és csak a legszűkebb keretek között, például abban az esetben indokolt beavatkozni a demokratikus jogállam védelme érdekében, amikor a demokratikus törvényhozási akaratképzés számszerű arányait rögzítő eljárási rendelkezések kerülnek megsértésre, vagy más pontosan megjelölt eljárási aktus kimarad. Mérlegelésre alapított eljárási kérdésekben, melyekben a fokozatok mindig vitásak, és a törvényhozási eljárás egyes szakaszaiban az idő szűkösségének nyomása, vagy más okok eltérő értelmezést hoznak létre az Országgyűlés egyes csoportjai között, az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az állásfoglalástól, és a törvényhozás belső mechanizmusaira kell bíznia ennek eldöntését. Szem előtt kell tartani, hogy ezek a törvényhozási eljárási viták és az ebben tett eltérő értelmezések a sajtó és a média közvetítései és híradásai révén mindig a széles közvélemény előtt zajlanak, így a kormánytöbbség e téren tett – a közvélemény nagyobb csoportjai számára igazságtalan, vagy visszatetsző – lépései nagymértékben hozzájárulhatnak a szavazattömegek átrendezéséhez, és ezzel a demokrácia belső mechanizmusai – a politikai felelősség – rendezik ezt a problémát.

Az Alkotmánybíróság eddigi történetében mindig is tartózkodó volt az Országgyűlés belső döntési folyamait illetően, és csak egyetlen törvény esetében lépett fel az eljárási kérdések miatt megsemmisítéssel, 2003-ban, ám akkor nem csak képviselő csoportok belső politikai küzdelmei merültek fel, hanem a köztársasági elnök törvényhozásban játszott szerepe került a középpontba [lásd a 63/2003. (XII. 15.) AB határozatot, ABH 2003, 676.]. Ha végignézzük a törvényhozás eljárási kérdéseire és az ezt rendező Hárszabály előírásaihoz, ezek megsértéséhez való viszonyt az Alkotmánybíróság eddigi történetében, akkor azt láthatjuk, hogy a 29/1997. (IV. 29.) AB határozat volt az első, amely felvetette az eljárási rendelkezések megsértése esetén a törvény megsemmisítésének lehetőségét. Ám ezt arra tekintettel tette,

hogyan abban az időben még a törvény kihirdetése előtt legkevesebb ötven országgyűlési képviselő alkotmányossági vizsgálatra az Alkotmánybírósághoz terjeszthette a törvényjavaslatot, és ennek megsértése adott alkalmat a testületnek akkor erre a beavatkozásra: „Az olyan törvényt, melyet az Országgyűlés úgy hozott meg, hogy nem tette lehetővé a törvényjavaslat előzetes alkotmányosság vizsgálatára irányuló indítvány alapján az előzetes alkotmányossági vizsgálatot, formai okokból alkotmánysértő (érvénytelen). Az ilyen formai hibás törvényhozói eljárás – megfelelő indítvány alapján – a jövőben alapot ad a törvény kihirdetése napjára történő visszamenőleges hatályú megsemmisítésére” (ABH, 1997, 122.) Ez a deklaráció láthatóan tehát nem általában mondta ki az Alkotmánybíróság kompetenciáját törvényhozási eljárás alkotmányossági vizsgálatára, hanem egy olyan rendelkezésre tekintettel, mely a középpontba helyezte az alkotmányvédő testületet a törvényhozás egy pontján. A későbbiekben inkább az volt az alkotmánybírák hozzáállása a törvényhozás belső csoportjainak vitáihoz, politikai küzdelmeihez és esetleges eljárási sértéseihez, hogy tartózkodott ilyen esetekben a megsemmisítéstől.

Ennek kitűnő példája a 10/2001. (IV. 12.) AB határozat (ABH 2001, 123.), mely a most vita alatt álló kérdéssel sok szempontból megegyező helyzetben – a zárószavazás előtt a kormánypartok négy képviselője által benyújtott módosító javaslat koncepcionálisan átírta az eredeti törvényjavaslatot – a következőképpen határozott az akkori alkotmánybírói többség: „A mezőgazdasági szövetkezeti üzletrésről szóló T/3010. számú törvényjavaslatot a Kormány nyújtotta be az Országgyűléshez, a javaslat előadója a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter volt.

Közvetlenül a törvényjavaslat részletes vitájának lezárása előtt (2000. december 5-én) négy országgyűlési képviselő T/3010/31. számon kapcsolódó módosító javaslatot terjesztett elő, amely a törvényjavaslat valamennyi rendelkezésének megváltoztatását javasolta. Az Országgyűlés december 19-i ülésnapján az ebben a kapcsolódó módosító javaslatban szereplő tartalommal fogadta el az Mgüt.-t. Az indítványozó ezzel összefüggésben azt sérelmezte, hogy a kapcsolódó módosító javaslat valójában képviselők által előterjesztett önálló törvényjavaslat, amelynek megvitatására nem kerülhetett volna sor a Kormány által előterjesztett törvényjavaslat tárgyalásának keretei között.

A Házsabály 102. § (1) bekezdése alapján a törvényjavaslathoz módosító javaslatot az általános vita lezárásáig, a módosító javaslathoz kapcsolódó további módosító javaslatot a részletes vita lezárásáig lehet benyújtani. A T/3010/31. számú kapcsolódó módosító javaslat benyújtására a részletes vita lezárását megelőzően, tehát megfelelő időben került sor.

A Házsabály alapján lehetőség van arra, hogy a képviselők egy törvényjavaslatnak akár az összes rendelkezéséhez módosító, illetve kapcsolódó módosító javaslatot nyújtsanak be, amelynek elfogadásáról vagy elvetéséről végső soron az Országgyűlés dönt. Ezért alkotmányossági szempontból nem kifogásolható, hogy az Országgyűlés a T/3010/31. számú kapcsolódó módosító javaslatban foglaltakkal megegyező tartalommal fogadta el az Mgüt.-t.

Következésképpen – az indítványban felvetett kifogás alapján – nem állapítható meg, hogy eljárása során az Országgyűlés az Mgüt. közjogi érvénytelenségét eredményezően megsértette volna a Házsabály rendelkezéseit.” (ABH 200, 129-130.)

A most vita alatt álló szabálytalanság a Házsabály 107. §. (1) bekezdésének megsértését jelenti, mely szerint zárószavazás előtt módosító javaslatot benyújtani a törvényjavaslathoz már csak ún. „koherenciazavar” feloldása miatt lehetséges. A többségi határozat e rendelkezés

szó szerinti elemzésével arra a belátásra jutott, hogy a koncepcionális módosítást tartalmazó T/3507/98. számon benyújtott javaslat túlment ezen, és így az egész törvény eljárásjogi érvénytelenségét hozta létre. Ezzel szemben kell felhozni azt a realitásra figyelő érvet, hogy a koherenciazavar címén benyújtott módosító javaslatok a rendszerváltás óta eltelt eddigi húsz évben – kormánypártoktól függetlenül – mindig alaposan túlmentek az előírt szinten, és az eddigiekben az Alkotmánybíróság – a többségi határozat indokolásában felsorolt AB-határozatok fényében – soha nem nyilvánította alkotmányellenesnek az így létrehozott törvényeket. Így a többségi határozat egy radikális törést jelent ebben a tekintetben, és nem állja meg a helyét az indokolás felvezetőjének e részében az az állítás, mely „az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlataként” mutatja be ezt a megsemmisítést. A zárószavazás előtti módosítók túllépése a ténylegesen csak koherenciazavarnak minősíthető szinten természetes eltérő lehetett az így létrehozott sok száz törvény, törvénymódosítás esetében, és a jelenleg vitatott törvénynél ez feltehetően kimagaslónak minősíthető, de az Alkotmánybíróságnak ezt a gyakorlatot toleráló eddigi álláspontja inkább megfelel a bevezetőben vázolt követelménynek, a törvényhozás belső ügyeibe beavatkozástól való messzemenő tartózkodásnak, mint amit a többségi határozat radikális változtatása mutat e téren. A magam részéről a több millió állampolgár által megválasztott törvényhozó ily mértékű ellenőrzésétől óvnék, és csak amennyiben számszerűleg meghatározott szavazási arányok stb. megsértése merülne fel egy-egy törvény alkotása közben, látom indokoltnak az alkotmányvédő testület eljárási érvénytelenség címén való fellépését.

Jelezni kívánom még, hogy az eljárási kérdések megsértése kapcsán az eddigiekben fokozatosan kialakított szóhasználatot az alkotmánybírósági döntésekben, mely ezt az eljárási érvénytelenséget „közjogi” érvénytelenségnek nevezi, félrevezetőnek és a lényegét eltakarónak tartom. Ezzel a téves elnevezéssel – melynek csak a „mágnajogi” érvénytelenségtől elhatárolás esetén lenne helye, és az itt fel sem merül – a közvélemény megtévesztése jöhet létre, melynek nem jogász tagjai számára ez valamilyen, számukra érthetetlen, magasabb érvénytelenségi ok sugalmazását jelentheti.

Itt egyszerűen eljárási érvénytelenségről van szó, és megítélésem szerint ezt a nevében is helyesen kell kifejezni, elvetve a „közjogi” érvénytelenség elnevezést.

Budapest, 2011. december 19.

Dr. Pokol Béla s. k.
alkotmánybíró

A 2011. december 30-án elfogadott 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról

Magyar Közlöny 2011. évi 166. 41621–41633.

<http://jab.complex.hu/doc.php?docid=WKHU-QJ-XML-000000A1100206TV&>

2011. évi CCVI. törvénya lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról*

A magyarországi egyházak és vallási közösségek a társadalom kiemelkedő fontosságú értékhordozó és közösségteremtő tényezői, amelyek hitéleti tevékenységük mellett, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, környezetvédelmi, sport- és más tevékenységükkel, valamint a nemzeti tudat ápolásával is jelentős szerepet töltenek be az ország és a nemzet életében. Magyarország elismeri és támogatja a külföldi magyar közösségek életében meghatározó szerepet játszó egyházak és vallási közösségek tevékenységét is.

Az Országgyűlés

- a lelkiismereti és vallásszabadság érvényre juttatása, a mások meggyőződésének tiszteletben tartása biztosítékként az egyházak önállóságának biztosítása, az állammal fennálló kapcsolatainak szabályozása céljából,
- figyelemmel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményre, valamint a lelkiismereti és vallásszabadság alapvető emberi jogával kapcsolatban megfogalmazott nemzetközi dokumentumokra, valamint arra, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 17. cikke szerint az Európai Unió tiszteletben tartja és nem változtatja meg az egyházak és vallási egyesületek vagy közösségek tagállamokban meglévő státuszát,
- az Alaptörvénnyel összhangban, az állam és egyház különvált működésének alkotmányos követelményét figyelembe tartva, de az együttműködés kölcsönös előnyökön alapuló elveit megfelelően érvényesítve,
- folytatva a vallásszabadságot biztosító törvényekben testet öltő hagyományt,
- tekintettel az állam világnézeti semlegességére és a felekezetek közötti békés együttélésre való törekvésre,
- tiszteletben tartva az egyházakkal megkötött megállapodásokat,
- felismerve, hogy a közjó előmozdításának kulcsa az emberi személy méltóságának a tisztelete, amely lehetővé teszi nemcsak az emberek és a családok számára, hanem az egyházak részére is, hogy szabadon teljesítsék küldetésüket,
- külön is elismerve Magyarország történelmében és kultúrájában folyamatosan meghatározó jelentőséggel bíró egyházak kiemelkedő szerepét az Alaptörvény végrehajtására, az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése alapján, a következő törvényt alkotja:

I. FEJEZET

A LELKIISMERETI ÉS VALLÁSSZABADSÁG JOGA

* A törvényt az Országgyűlés a 2011. december 30-i ülésnapján fogadta el.

- 1. §** (1) Mindenkinnek joga van a lelkiismeret és a vallás szabadságához.
- (2) A lelkiismereti és vallásszabadság joga magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.
- (3) A lelkiismereti vagy vallási meggyőződés megválasztása, elfogadása, kinyilvánítása és megvallása, továbbá annak megváltoztatása, illetve gyakorlása miatt senkit előny vagy hátrány nem érhet.
- (4) A lelkiismereti és vallásszabadság joga az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében meghatározott okból korlátozható.
- 2. §** A szülőnek, gyámnak joga van ahhoz, hogy a kiskorú gyermek erkölcsi, vallási neveléséről, vallásos oktatásáról döntsön, és arról megfelelően gondoskodik.
- 3. §** (1) A lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlását az oktatási, egészségügyi, szociális, alád-, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményben ellátott, valamint a büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartott számára egyéni és közösségi szinten is lehetővé kell tenni.
- (2) A lelkiismereti és vallásszabadság joga a rendvédelmi szerveknél, a Magyar Honvédségnél és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál szolgálati jogviszonyban állók számára szolgálatteljesítésük során – a szervezet működési rendjével és a honvédelmi kötelezettség teljesítésével összhangban – szabadon gyakorolható.
- 4. §** A lelkiismereti és vallásszabadság joga kommunikációs eszköz útján is kifejezésre juttatható.
- 5. §** (1) A lelkiismereti és vallásszabadság jogával összefüggésben állami hatóság által különleges adat nem gyűjthető. Állami hatóság által a lelkiismereti és vallásszabadsággal összefüggésben e törvény hatálybalépésekor nyilvántartott különleges adat kizárólag az érintett hozzájárulásával – halála esetén leszármazója hozzájárulásával – továbbítható és hozható nyilvánosságra.
- (2) A lelkiismereti és vallásszabadság jogával összefüggésben a népszámlálás során nem kötelező jelleggel, azonosításra alkalmatlan módon gyűjthető adat.

II. FEJEZET

AZ EGYHÁZAK, VALLÁSFELEKEZETEK ÉS VALLÁSI KÖZÖSSÉGEK JOGÁLLÁSA

1. A vallási tevékenység

- 6. §** (1) A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfeletti irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

- (2) Önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek
- a) a politikai és érdekérvényesítő,
 - b) a pszichikai vagy parapszichikai,
 - c) a gyógyászati,
 - d) a gazdasági-vállalkozási,
 - e) a nevelési,
 - f) az oktatási,
 - g) a felsőoktatási,
 - h) az egészségügyi,
 - i) a karitatív,
 - j) a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi,
 - k) a kulturális,
 - l) a sport,
 - m) az állat-, környezet- és természetvédelmi,
 - n) a hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési,
 - o) a szociális tevékenység.

2. Az egyház

7. § (1) Az egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező és az Országgyűlés által elismert autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik.

(2) Az egyház jogi személy.

(3) Az egyház kizárólag olyan vallási tevékenységet gyakorolhat, amely az Alaptörvénnyel nem ellentétes, jogszabályba nem ütközik, nem sérti más közösségek jogait és szabadságát, valamint az emberi méltóságot.

(4) Az Országgyűlés által elismert egyházakat a melléklet tartalmazza.

8. § A jelentős társadalmi támogatottsággal rendelkező, történelmi és kulturális értékeket megőrző, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sportintézményeket fenntartó (a továbbiakban: közcélú tevékenység) egyházzal – működésük biztosítása érdekében – az állam megállapodást köthet.

9. § (1) Az egyházakat azonos jogok illetik és azonos kötelezettségek terhelik.

(2) Az egyházak tényleges társadalmi szerepét, az általuk ellátott közcélú tevékenységet az állam az egyházak társadalmi szerepéhez kapcsolódó további jogszabályok megalkotásánál és a velük való kapcsolattartás során figyelembe veheti.

10. § (1) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.

(2) Az állam az egyházak irányítására, felügyeletére szervet nem működtethet és nem hozhat létre.

(3) Az egyház hitelvei, belső törvénye, szervezeti és működési szabályzata vagy azoknak megfelelő más szabályzata (a továbbiakban együtt: belső egyházi szabály) alapján hozott határozat érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható, azt az állami hatóságok nem vizsgálhatják. Az egyház belső egyházi szabályon alapuló döntését állami szerv nem módosíthatja vagy bírálhatja felül, a jogszabályban nem szabályozott belső jogviszonyokból eredő jogviták elbírálására állami szervnek nincs hatásköre.

(4) Az egyház a vallási tevékenységhez kapcsolódó személyes adatokat belső egyházi szabálya szerint kezeli, azokat az érintett hozzájárulásával– halála esetén leszármazója hozzájárulásával– továbbíthatja és hozhatja nyilvánosságra.

3. A belső egyházi jogi személy

11. § (1) Az egyház belső egyházi szabálya szerint jogi személyiséggel rendelkező egysége vagy szervezete jogi személy (a továbbiakban: belső egyházi jogi személy).

(2) Nem minősül belső egyházi jogi személynek az egyház belső egyházi szabálya szerint egyházi jogi személyiséggel nem rendelkező, az egyház által létrehozott, jogszabály alapján jogalanyisággal rendelkező szervezet.

(3) A belső egyházi jogi személyt az egyházakkal való kapcsolattartás koordinációjáért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) az egyház egészének vagy legfőbb szervének képviselője kérelmére nyilvántartásba veszi. A nyilvántartás a belső egyházi jogi személyeket az adott egyház szerveként tartalmazza.

(4) A (3) bekezdés alapján nyilvántartásba nem vett belső egyházi jogi személy jogi személyiségét az egyház egészének, illetve legfőbb szervének vagy az adott jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének a miniszternél bejelentett képviselője vagy az egyház belső egyházi szabálya szerint erre feljogosított tisztségviselője igazolja.

4. Az egyházi intézmény

12. § (1) Az egyház, a belső egyházi jogi személy nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális, valamint sporttevékenységet végző intézményt létesíthet és tarthat fenn. Az egyházi intézmény az egyház belső egyházi szabálya szerint rendelkezhet egyházi jogi személyiséggel.

(2) Az egyházi intézmény világnézeti szempontból elkötelezett, így a felvételnél és a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésénél, fenntartásánál és megszüntetésénél a sajátos identitás megőrzéséhez szükséges feltételek határozhatók meg.

5. Az egyházi személy

13. § (1) Az egyházi személy az egyház belső egyházi szabályában meghatározott, az egyház, belső egyházi személy szolgálatában álló természetes személy.

(2) Az egyházi személy szolgálatát sajátos egyházi szolgálati viszonyban, munkaviszonyban vagy egyéb jogviszonyban látja el.

(3) Az egyházi személy a hitéleti szolgálata során tudomására jutott, személyiségi jogot érintő információkat nem köteles állami hatóság tudomására hozni.

(4) Az egyházi személyek fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesülnek.

III. FEJEZET

AZ EGYHÁZKÉNT VALÓ ELISMERÉSRE ÉS A NYILVÁNTARTÁSBA VÉTELRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

6. Az egyházként való elismerésre irányuló eljárás

14. § (1) Az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület (a továbbiakban: egyesület) egyházként való elismerését legalább ezer fő aláírásával a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával az egyesület képviselőjére jogosult személy kezdeményezheti.

(2) Az egyesület akkor ismerhető el egyházként, ha

a) alapcélként vallási tevékenységet végez,

b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van,

c) legalább százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon, amely húszéves időtartamba beszámít az e törvény hatálybalépése előtt a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett egyházként való működés is,

d) alapszabályát, létesítő okiratát, belső egyházi szabályát elfogadta,

e) ügyintéző és képviselői szerveit megválasztotta vagy kijelölte,

f) képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát, és

g) az egyesülettel szemben – működése során – nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel,

h) tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot.

(3) Az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottsága (a továbbiakban: bizottság) a népi kezdeményezés alapján az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó

törvényjavaslatot terjeszt az Országgyűlés elé. Ha a (2) bekezdésben meghatározott feltételek nem állnak fenn, azt a bizottság a törvényjavaslathoz kapcsolódóan jelzi.

(4) A bizottság felhívására az egyesület a (2) bekezdés a)–f) pontja szerinti feltételeket igazolni köteles. A (2) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott feltételek fennállásáról a bizottság a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását kéri.

(5) Ha az Országgyűlés a (3) bekezdés szerinti törvényjavaslat alapján valamely egyesület egyházként történő elismerését nem támogatja, az erről szóló döntést országgyűlési határozat formájában kell közzétenni. A közzétételtől számított egy éven belül az egyesület egyházként való elismerésére irányuló ismételt népi kezdeményezés nem indítható.

15. § Az egyesület az e törvénynek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül egyháznak.

7. A nyilvántartásba vételi eljárás

16. § A miniszter az e törvénynek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépését követő 30 napon belül az egyházat nyilvántartásba veszi.

17. § (1) A nyilvántartás tartalmazza az egyház

a) nevét, rövidített nevét, illetve a köznyelvben meghonosodott elnevezését,

b) székhelyét,

c) képviselőjének nevét, lakóhelyét és a képviselet módját,

d) ha az egyház ilyennel rendelkezik, címerének és logójának tartalmi leírását.

(2) A nyilvántartásba az egyház létesítő okiratának módosítása esetén be kell jegyezni a létesítő okirat módosításának időpontját, valamint a módosítás nyilvántartásba vételéről szóló határozat számát és jogerőre emelkedésének időpontját.

(3) A nyilvántartást a miniszter vezeti.

(4) A belső egyházi jogi személy 11. § (3) bekezdése szerinti nyilvántartásba vételére, valamint a nyilvántartásba bejegyzett adatok változására a következő szabályokat kell alkalmazni:

a) a belső egyházi jogi személy nyilvántartásba vételére vonatkozó kérelmet az egyház egészének, legfőbb szervének vagy a belső egyházi jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének képviselője terjesztheti elő, amelynek tartalmaznia kell a belső egyházi jogi személyre vonatkozó (1) bekezdés a)–c) pontja szerinti adatokat,

b) a nyilvántartás az egyház nyilvántartási száma alatt történik,

c) a miniszter a belső egyházi jogi személy nyilvántartásba vételére vonatkozó kérelmet kizárólag abból a szempontból vizsgálja, hogy az az a) pontban foglaltaknak megfelel-e.

18. § (1) A nyilvántartásba bejegyzett adatok változását, valamint a 17. § (4) bekezdése szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat – a változástól, illetve a létesítő okirat módosításától számított tizenöt napon belül – az egyház egészének, legfőbb szervének vagy a belső egyházi jogi személy közvetlen felettes egyházi szervének képviselője a miniszternek bejelenti.

(2) Az egyház és a belső egyházi jogi személy nyilvántartásba bejegyzett adatai nyilvánosak.

IV. FEJEZET

AZ EGYHÁZAK MŰKÖDÉSE

19. § (1) Az egyház elsősorban vallási tevékenységet végez, saját hitelvei és szertartási rendje szerint működik.

(2) Az egyház részt vállalhat a társadalom értékteremtő szolgálatában, ennek érdekében közcélú tevékenységet végezhet.

(3) Az egyház céljai megvalósítása érdekében jogosult gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenységet, valamint alaptevékenysége mellett gazdasági-vállalkozási tevékenységet is folytatni. Jogosult továbbá vállalkozásokat, civil szervezeteket létrehozni, azokban részt venni.

(4) Az egyház közcélú tevékenysége és intézménye a hasonló tevékenységet folytató állami vagy helyi önkormányzati Intézményekkel azonos mértékű költségvetési támogatásra jogosult. Az ilyen intézményben a munkaviszony tartalma a munkabér, a munkaidő és a pihenőidő vonatkozásában a közalkalmazotti jogviszonyhoz igazodik.

(5) Az állami vagy önkormányzati intézmények foglalkoztatottaira vonatkozó központi bérpolitikai intézkedések az egyház (4) bekezdés szerinti intézményének foglalkoztatottaira is azonos feltételekkel terjednek ki.

(6) Az egyház jogszabályban meghatározottak szerint az államháztartás alrendszeréből, európai uniós forrásokból vagy nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott programokból, pályázati úton vagy pályázati rendszeren kívül, egyedi döntés alapján támogatásban részesülhetnek.

(7) E fejezet rendelkezéseit – az (1) bekezdés kivételével – a belső egyházi jogi személyre is alkalmazni kell.

20. § (1) Az egyház bevételei elsősorban természetes személyek, jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek adományaiból és egyéb hozzájárulásaiból tevődnek össze.

(2) Az egyház a polgári jogviszonyokban korlátozás nélkül részt vehet.

(3) A belső egyházi jogi személy – az egyház belső egyházi szabályában meghatározott módon – adományokat gyűjthet.

(4) Az egyház vonatkozásában – ide nem értve a 6. § (2) bekezdését – nem minősül gazdasági-vállalkozási tevékenységnek

a) a hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális intézmény vagy sportintézmény működtetése, valamint ezek és a környezetvédelmi tevékenység folytatása,

b) az üdülő hasznosítása egyházi személy részére történő szolgáltatásnyújtás révén,

c) a hitélethez szükséges kiadvány, kegytárgy előállítása, értékesítése,

d) az egyházi célra használt ingatlan részleges hasznosítása,

e) a temető fenntartása,

f) a kizárólag hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport és környezetvédelmi tevékenységet szolgáló immateriális jószág, tárgyi eszköz és készlet értékesítése, ideértve a munkaruha megtérítését is,

g) a hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport és környezetvédelmi tevékenységhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatásnyújtás, a tevékenységet szolgáló eszköz nem nyereségszerzési célú hasznosítása,

h) az államtól vagy önkormányzattól átvállalt közfeladat ellátása során létrehozott termék, jegyzet, tankönyv, kiadvány, tanulmány előállítása és értékesítése,

i) az egyházi személyek öngondoskodása céljára létrehozott nyugdíjintézet vagy nyugdíjalap működtetése.

(5) A (4) bekezdés szerinti tevékenység bevétele különösen

a) a szolgáltatás ellenértéke, díja, térítése,

b) a tevékenységhez kapcsolódó kártalanítás, kártérítés, kötbér, bánatpénz, bírság és adóvisszatérítés,

c) a tevékenységhez kapcsolódóan visszafizetési kötelezettség nélkül kapott pénzügyileg rendezett – támogatás, juttatás, és

d) a szabad pénzeszközök betétbe, értékpapírba elhelyezése után a hitelintézettől, az értékpapír kibocsátójától kapott kamatnak, osztaléknak, illetve az értékpapír hozamának olyan része, amelyet a gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenység bevétele az összes bevételben képvisel.

(6) Az egyház adókedvezményben és azzal egy tekintet alá eső más kedvezményben részesíthető.

21. § (1) Az egyház hitéleti célú bevételeit és azok felhasználását állami szerv nem ellenőrizheti. Hitéleti célú bevételnek minősül különösen a személyi jövedelemadó meghatározott részének egyház számára történő felajánlása, annak költségvetési kiegészítése, az ennek helyébe lépő juttatás, valamint az ingatlanjáradék és annak kiegészítése.

(2) Az egyház és a belső egyházi jogi személy a nem hitéleti célra nyújtott költségvetési támogatásból származó bevételét és annak felhasználását a számvitelről szóló törvény és az államháztartásról szóló törvény rendelkezései, valamint a könyvvizetéshez kapcsolódó egyéb jogszabályok szerint tartja nyilván.

(3) Az egyháznak nem hitéleti célra nyújtott költségvetési támogatás felhasználásának törvényességi szempontok szerinti ellenőrzését az Állami Számvevőszék végzi.

22. § Az állam lehetőséget biztosít az egyházaknak – jogszabályban meghatározott eljárás keretein belül – hogy részt vegyenek a jogalkotás során a jogszabálytervezetek és jogalkotási koncepciók véleményezésében.

23. § Az egyház – különösen az egyházi szertartások és az egyházkormányzat zavartalan működése tekintetében –, valamint a templomok, a temetők és más szent helyek fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesülnek.

24. § (1) Az egyház az állam és a helyi önkormányzat által fenntartott nevelési és oktatási intézményben – a tanulók és a szülők igényei szerint – hit- és erkölcsoktatást tarthat, továbbá felsőoktatási intézményben hitéleti tevékenységet folytathat. A felsőoktatási intézmény köteles a dologi feltételeket, a közoktatási intézmény a dologi feltételeket és más, kötelező iskolai foglalkozásokkal nem ütköző időpontot, az egyház pedig a hitoktató, illetve hittanár személyét biztosítani. A hit- és erkölcsoktatás költségeit – törvény, illetve az egyházzal kötött megállapodás alapján – az állam biztosítja.

(2) Az egyház jogszabályban meghatározott rendben végzett táborigazgatási, valamint börtön- és kórházlelkészeti szolgálatot vagy más szolgálatot végezhet.

25. § (1) Az egyház elnevezése, jelképrendszere, szertartásrendje, valamint köznyelvben meghonosodott neve fokozott jogvédelemben részesül. Más szervezet elnevezése és jelképei nem kelthetnek olyan benyomást, hogy a szervezet, illetve tevékenysége más, korábban nyilvántartásba vett egyház működéséhez kapcsolódik.

(2) Ha valamely egyházi személy nem egyháztag számára végez szolgálatot vagy szolgáltatást, és akár közvetlen, akár közvetett módon a tevékenysége egyházzal kapcsolatba hozható, köteles az adott egyház nevét a szolgálat vagy szolgáltatás felajánlása előtt jól látható módon feltüntetni, nyilvánvalóvá tenni.

(3) Az egyház elnevezését, a hozzá közvetlenül köthető jelképrendszerét és a köznyelvben meghonosodott elnevezését – erre vonatkozó kifejezett írásbeli hozzájárulás nélkül – más szervezet nem használhatja.

V. FEJEZET AZ EGYHÁZAK MEGSZŰNÉSE

26. § Az egyház jogutód nélkül szűnik meg, ha az egyház

a) legfőbb szerve az egyház feloszlásáról határoz,

b) tevékenységével felhagy és vagyonáról nem rendelkezik,

c) tevékenysége – az Alkotmánybíróság elvi véleménye alapján – az Alaptörvénybe ütközik.

27. § (1) Az egyház jogutódlással – az egyház képviselőjének kérelmére – szűnik meg más egyházzal való egyesülése (beolvadás, összeolvadás) és különválás esetén.

(2) Az egyház vagyona az egyház más egyházzal való egyesülése, illetve két vagy több egyházra való különválása esetén a jogutód egyház tulajdonába kerül. Ha az egyházból személyek vagy személyek csoportjai kiválnak, de a nyilvántartásba vett egyház fennmarad, a kiválással keletkező új szervezetet a korábbi egyház vagyonából részesedés nem illeti meg.

28. § (1) A Kormány a miniszter előterjesztésére a 26. §-ban és a 27. §-ban meghatározott megszűnési ok fennállása esetén kezdeményezi az Országgyűlésnél az érintett egyház mellékletből való törlését, illetve egyesülés vagy különválás esetén a melléklet módosítását.

(2) Az egyház a mellékletnek az adott egyház törlésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napján szűnik meg.

29. § (1) Az egyház jogutód nélküli megszűnése esetén elszámolási eljárásnak van helye, amelyre a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény VIII. Fejezetét kell alkalmazni.

(2) Az egyház jogutód nélküli megszűnése esetén vagyona – a hitelezők követeléseinek kielégítése után – az állam tulajdonába kerül, és azt közcélú tevékenységre kell fordítani.

30. § (1) Az egyház jogutód nélküli megszűnése esetén az egyház belső egyházi jogi személye is jogutód nélkül megszűnik.

(2) Belső egyházi jogi személy megszűnése esetén a vagyoni kérdéseket az egyház belső egyházi szabálya határozza meg.

VI. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

8. Felhatalmazó rendelkezések

31. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy az egyház és a belső egyházi jogi személy beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságaira vonatkozó szabályokat rendeletben határozza meg.

(2) Felhatalmazást kap a miniszter, hogy

a) az egyházak nyilvántartásba vételének szabályait,

b) a nyilvántartásba bejegyzendő technikai és egyéb adatokat, valamint ezek változása bejelentésének szabályait,

c) a nyilvántartásból történő adatszolgáltatás, valamint az egyház és a belső egyházi jogi személy nyilvántartásba bejegyzett adatairól kért papír alapú és elektronikus kivonat tartalmát,

d) a belső egyházi jogi személy nyilvántartásba vételének szabályait, és

e) az egyház megszűnésére vonatkozó részletes szabályokat, valamint az egyház és a belső egyházi jogi személy nyilvántartásból való törlésének szabályait rendeletben határozza meg.

9. Hatályba léptető rendelkezések

32. § (1) Ez a törvény – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Az I–V. Fejezet, a 8. alcím, a 10. alcím, a 39–48. §, a 12. alcím, a 13. alcím és a melléklet 2012. január 1-jén lép hatályba.

(3) Az 52. § 2012. szeptember 1-jén lép hatályba.

10. Átmeneti rendelkezések

33. § (1) A miniszter a mellékletben meghatározott egyházakat és az általuk meghatározott, a 11. § szerinti belső egyházi jogi személyeket az e törvény hatálybalépésétől számított 30 napon belül nyilvántartásba veszi.

(2) A mellékletben meghatározott egyház és annak belső egyházi jogi személye az (1) bekezdés szerinti nyilvántartásba vétel időpontjára tekintet nélkül működhet egyházként, belső egyházi jogi személyként.

(3) A miniszter az (1) bekezdés szerinti nyilvántartásba vétel során országosan egyedi azonosításra alkalmas nyilvántartási számot állapít meg és ad ki az egyház részére, és erről az egyházat értesíti.

34. § (1) A mellékletben meghatározott egyházak és a (2) bekezdés szerinti egyházak, valamint ezek vallásos célra létrejött önálló szervezetei kivételével valamennyi, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett szervezet és annak vallásos célra létrejött önálló szervezete (a továbbiakban együtt: szervezet) 2012. január 1-jétől egyesületnek minősül.

(2) A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény hatályvesztéséig a

lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvénynek az egyházkénti elismerésre vonatkozó szabályaira tekintettel a miniszterhez kérelmet benyújtó egyház e törvény szerinti elismeréséről az Országgyűlés – a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok kivételével – a 14. § (3)–(5) bekezdése szerinti eljárás keretében 2012. február 29-éig dönt.

(3) A miniszter a (2) bekezdés szerinti egyházakról az általa vezetett minisztérium honlapján közleményt tesz közzé.

(4) Ha az Országgyűlés a (2) bekezdés szerinti elismerést valamely egyház tekintetében elutasítja, az egyház 2012. március 1-jétől az e törvény és más jogszabályok alkalmazásában az (1) bekezdés szerinti szervezetnek minősül, akire a 35–37. §-t kell alkalmazni azzal, hogy

a) az egyházként való elismerésre a 14. § (5) bekezdése szerinti országgyűlési határozat közzétételétől számított egy év elteltével indított népi kezdeményezés alapján kerülhet sor,

b) a 35. § (1) bekezdése szerinti eljárási cselekmények megtételére 2012. április 30-áig, a 35. § (2) bekezdése és a 37. § (2) bekezdése szerinti feltételek teljesítésére 2012. augusztus 31-éig kerülhet sor,

c) a 35. § (3) bekezdés b) pontjának alkalmazása során 2012. április 30-i időpontot kell figyelembe venni,

d) a 36. § (1) bekezdése szerinti jogutódlás időpontja 2012. március 1-je, és

e) a (2) bekezdés szerinti egyház részére 2012. február 29-éig nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás.

(5) A szervezet

a) a 35. §-nak megfelelően kezdeményezheti egyesületként való nyilvántartásba vételét, és

b) ha az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelel, a III. Fejezetben foglaltak szerint kezdeményezheti az egyesület egyházként történő elismerését.

35. § (1) A szervezet 2012. február 29-éig nyilatkozik továbbműködési szándékának hiányáról vagy – továbbműködési szándék esetén – az egyesületre vonatkozó szabályok szerint változásbejegyzési eljárást indít, amelyre a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 37. § (1) bekezdését, 38. §-át, valamint 63. § a) és c) pontját kell alkalmazni azzal, hogy alakuló ülésen az átalakulást elhatározó ülést kell érteni.

(2) A szervezet az egyesület nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket legkésőbb 2012. június 30-áig teljesítheti azzal, hogy ha a szervezet vallási tevékenységét 2012. január 1-jétől a 2011. december 31-én hatályos belső egyházi szabályában meghatározott szervezeti keretek között változatlanul végzi, a bíróság az

egyesület bírósági nyilvántartásba vétele során a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 62. § (4) bekezdés b) pontja szerinti feltételekkel kapcsolatosan nem vizsgálja, hogy a szervezet létesítő okirata megfelel-e a legfőbb szerv, az ügyintéző szerv és a képviselői szerv létrejöttére és hatáskörére vonatkozó törvényi szabályoknak. E határidő elmulasztása jogvesztő.

(3) A bíróság a szervezetet a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)–(6) bekezdésének, 117. §-ának és 118. §-ának alkalmazásával kényszer-végelszámolási eljárás keretében jogutód nélkül megszünteti, ha a szervezet

a) a változásbejegyzési eljárás során a változásbejegyzési eljárásban meghatározott feltételeket nem teljesíti, vagy

b) 2012. február 29-éig a továbbműködéséről nem vagy nemlegesen nyilatkozott.

(4) A szervezet a bíróság által a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartott adatait a változásbejegyzési eljárás befejezésével egyidejűleg vagy a (3) bekezdés szerinti kényszer-végelszámolási eljárást követően törölni kell.

(5) Ha a miniszter arról értesíti a bíróságot, hogy a melléklet szerinti egyházat és annak belső egyházi jogi személyét nyilvántartásba vette, a bíróság az egyház és annak belső egyházi jogi személye bíróság által nyilvántartott adatait törli.

(6) A (4) és (5) bekezdés szerinti törlésről nem kell végzést hozni.

36. § (1) A szervezet 2012. január 1-jétől a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett egyház általános jogutódja.

(2) A szervezet lelkiismereti és vallásszabadság jogára, valamint hitéleti, vallási tevékenységére vonatkozóan a 10. §-t és a 13. § (3) bekezdését alkalmazni kell.

37. § (1) Az e törvény hatálybalépését követően – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – csak a mellékletben meghatározott egyháznak nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás.

(2) A szervezet a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló törvény alkalmazásában egyesületnek minősül, és az egyesület részére felajánlható egy százalékra jogosult, feltéve, hogy az egyesületre vonatkozó jogszabályok által támasztott feltételeket 2012. június 30-áig teljesíti.

(3) Az állam – megállapodás alapján – a szervezet által 2011. december 31-én fenntartott

a) közoktatási intézmény tekintetében 2012. augusztus 31-éig,

b) szociális intézmény tekintetében 2012. december 31-éig a működésükhöz költségvetési támogatást biztosít.

38. § (1) A Kormány a közcélú tevékenységet végző egyházakkal megkötött megállapodások tiszteletben tartása mellett azokat áttekinti és szükség szerint új megállapodásokat kezdeményez.

(2) A Kormány az e törvény alapján egyháznak nem minősülő – közfeladatot ellátó – szervezettel 2012. december 31-éig a közfeladat-ellátás költségvetési támogatásához kapcsolódó megállapodást köthet.

11. Módosító rendelkezések

39. § A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 137. § 2. pont j) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

*(E törvény alkalmazásában
2. közfeladatot ellátó személy:)*

„j) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerint nyilvántartásba vett egyház lelkésze,”

40. § A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 4. § (1) bekezdés m) pont mb) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

*(E törvény alkalmazásában
fenntartó:)*

„mb) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi fenntartó), nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság,”

41. § A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 3. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Közoktatási intézményt

a) az állam,

b) a települési önkormányzat,

c) a nemzetiségi önkormányzat,

d) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerint nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi jogi személy),

e) a Magyarországon alapított és székhellyel rendelkező, jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet, alapítvány és egyesület, valamint más jogi személy, és

f) egyéni vállalkozó alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát – jogszályban foglaltak szerint – megszerezte.”

42. § (1) A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 6. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Egyház, belső egyházi jogi személy végintézkedés, ajándékozási, tartási vagy életjáradéki szerződés alapján, valamint jogutódlással a jogelődjének tulajdonában álló termőföldre tulajdonjogot szerezhethet.”

(2) A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 6. §-a a következő (5) és (6) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 34. § (1) bekezdése szerinti szervezet (a továbbiakban: szervezet) a jogelődjének tulajdonát képező termőföld tulajdonjogát jogutódlással megszerzi. Az ilyen szervezet jogutódlja a jogelődje tulajdonát képező termőföld tulajdonjogát – a (6) bekezdésre figyelemmel – jogutódlással megszerezheti.

(6) Ha a szervezet a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 6. § (1) bekezdése szerinti vallási tevékenységét megszünteti, a változás bíróság általi bejegyzésétől számított három éven belül a tulajdonát képező termőföldet köteles elidegeníteni.”

(3) A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 4. § (3) bekezdésében az „egyházi” szövegrész helyébe az „egyház, belső egyházi” szöveg lép.

43. § A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 3. § 39. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E törvény alkalmazásában az egyes fogalmak jelentése a következő:)

„39. Egyház: az a vallási közösség, amelyet a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény ilyenként meghatároz.”

44. § A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 9. § (9) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(9) Az egyház vállalkozási tevékenysége adózás előtti eredményét a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény és az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló törvény rendelkezéseinek figyelembevételével határozza meg.”

45. § A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 5. § s) pont sb) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E törvény alkalmazásában fenntartó:)

„sb) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személy (a továbbiakban

együtt: egyházi fenntartó), nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság.”

46. § A felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény 3. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) E törvény hatálya nem terjed ki a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 11. §-a és 12. §-a szerint létrejött jogi személyre, kivéve ha az Sztv., a Ktv. vagy az Ftv. hatálya alá tartozik és felnőttképzési tevékenységet folytat, vagy az alapítása kizárólag felnőttképzési tevékenység folytatása céljából történt.”

47. § (1) A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 7. § (1) bekezdés b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Felsőoktatási intézményt önállóan vagy más jogosulttal együttesen)

„b) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerint nyilvántartásba vett egyház és annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi jogi személy),”

(2) Afelsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 139. § (13) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Az egyházi jogi személyek által fenntartott felsőoktatási intézmények tekintetében a felsőoktatási intézményekre vonatkozó általános szabályokat az e §-ba foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Az egyházi felsőoktatási intézmények működésére)

„a) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény és az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló törvény rendelkezéseit,”

48. § Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 85. § (4) bekezdés c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E § alkalmazásában közszolgáltató:)

„c) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerint nyilvántartásba vett egyház és annak belső egyházi jogi személye, ideértve az általuk működtetett (fenntartott) intézmény az alapszabályban (alapító okiratban) megjelölt tevékenysége tekintetében,”

49. § Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény a következő 12/A. alcímmel kiegészülve lép hatályba:

„12/A. Alaptörvény-ellenesen működő egyház elismerésének visszavonásával összefüggő vélemény 34/A. § Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény alapján elismert egyház alaptörvény-ellenes működésére vonatkozóan a Kormány indítványa alapján elvi véleményt nyilvánít.”

50. § (1) A Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXVI. Törvény 45. § (4) bekezdése a következő szöveggel lép hatályba:

„(4) Az Sztv. 4/A. § (1) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(E törvény alkalmazásában kedvezményezett:)

„a) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) szerint elismert egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) – ide nem értve a belső egyházi jogi személyt – feltéve, ha az adóhatóság a (2) bekezdés szerint technikai számmal látta el, ”

(2) A Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXVI. Törvény 49. §-a a következő szöveggel lép hatályba:

„49. § (1) Az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. Törvény (a továbbiakban: Eftv.) 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § E törvényt a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) szerint nyilvántartásba vett egyházra, vallásfelekezetre és vallási közösségre (a továbbiakban együtt: egyház) kell alkalmazni.”

(2) Az Eftv. 2. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Az egyház, a belső egyházi jogi személy a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény szerinti adomány, valamint a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti közcélú adomány utáni kedvezmény igénybevételére jogosító igazolás kiállítására jogosult.”

(3) Az Eftv. a következő 13. §-sal egészül ki:

„13. § Az Ehtv. 34. § (1) bekezdése szerinti szervezet a 2012. évben jogosult a 4. § (3) bekezdésében meghatározott kiegészítésre, ha 2012. május 20-áig az Országgyűlés egyházként elismerte.”

(4) Hatályát veszti az Eftv. 2. § (9) bekezdése.”

(3) A Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXVI. Törvény 45. § (17) bekezdése a következő szöveggel lép hatályba:

„(17) Az Szftv. a következő 8/A. §-sal egészül ki:

„8/A. § (1) Az Ehtv. 34. § (1) bekezdése szerinti szervezet (a továbbiakban: szervezet) a 4. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti kedvezményezettnek minősül azzal, hogy a 4. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeket a 2012., 2013. és 2014. rendelkező évben nem kell teljesítenie.

(2) A 2012., 2013. és 2014. évben a szervezet 4. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek meglétét igazoló nyilatkozatának a 4. § (2) bekezdés e) pontjában foglaltakat nem kell tartalmaznia, továbbá a szervezetnek nem kell teljesítenie a 6/C. § (1) bekezdése szerinti kötelezettséget.

(3) A szervezetnek az adóhatóság a rendelkezés évének december 31-ével meghatározott és – a 6/B. § (1) bekezdése szerint – a korábbi időszak pótlísta alapján megnövelt összeget a szervezet nyilvántartásba vételét követő 15 napon belül, de legkésőbb 2012. december 15-éig utalja át.

(4) Az adóhatóság a szervezetet a 2011. rendelkező év utáni időszakban a jogvitákat lezáró határozatok, valamint a 2. § (1) bekezdése és a 6. § (2) bekezdése alapján megillető támogatás mértékéről tájékoztatja.

(5) Az adóhatóság 2015. január 1-jét követően a 7. § (7) bekezdése szerinti ellenőrzést a szervezet 4. § szerinti kedvezményezettként folytatott közcélú tevékenysége tekintetében végzi.

(6) Az Ehtv. 35. § (3) bekezdése alapján megszüntetett szervezet részére a 2012. rendelkező évben felajánlott és e törvény rendelkezései alapján még ki nem utalt támogatás a központi költségvetés bevétele.

(7) A szervezet technikai száma 2012. január 1-jén, az Ehtv. 34. § (2) bekezdése szerinti egyház technikai száma – ha az Országgyűlés az Ehtv. 34. § (2) bekezdés szerinti elismerését elutasítja – 2012. május 20-án megszűnik.

A megszüntetett technikai szám ismételtlen csak annak a szervezetnek adható ki, amelyet az Országgyűlés a technikai szám megszüntetését követően egyházként ismert el.

(8) Ha a szervezetet az Országgyűlés 2012. május 20-áig egyházként elismeri, az egyház – a 4/A. § (2) bekezdésétől eltérően – a technikai szám kiadásának évében is jogosult a 4/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti kedvezményezettnek járó felajánlott támogatásra.

(9) A szervezet a 6/C. § (1) bekezdés szerinti beszámolási kötelezettséget első alkalommal a 2013. évben teljesíti azzal, hogy a 2011. évben kiutalt támogatásról 2013-ban kell a beszámolási kötelezettséget teljesíteni.””

51. § A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 95. § a) pont ad) alpontja következő szöveggel lép hatályba:

(A nyilvántartás egyesület esetén a 91. §-ban foglaltakon túlmenően tartalmazza a következő adatokat is: az egyesület formáját)

„ad) alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület”.

52. § A 34. § helyébe a következő rendelkezés lép:

„34. § (1) A mellékletben meghatározott egyházak és azok vallásos célra létrejött önálló szervezetei kivételével valamennyi, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett szervezet és annak vallásos célra létrejött önálló szervezete (a továbbiakban együtt: szervezet) 2012. január 1-jétől egyesületnek minősül.

(2) A szervezet

a) a 35. §-nak megfelelően kezdeményezheti egyesületként való nyilvántartásba vételét, és

b) ha az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelel, a III. Fejezetben foglaltak szerint kezdeményezheti az egyesület egyházként történő elismerését.”

53. § A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 3. § (1) bekezdés 19. pont c) alpontja a következő szöveggel lép hatályba:

*(E törvény alkalmazásában
vagyongezelő)*

„c) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti egyház, belső egyházi jogi személy és egyházi intézmény a tevékenysége ellátásához szükséges nemzeti vagyon tekintetében.”

12. Hatályon kívül helyező rendelkezések

54. § Hatályát veszti

a) a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény,

b) a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi CXXIII. törvény,

c) a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény módosításáról szóló 1993. évi LXXIII. törvény.

13. Az Alaptörvény sarkalatosságra vonatkozó követelményének való megfelelés

55. § E törvény II–III. Fejezete, 19–20. §-a, 21. § (1) és (2) bekezdése, 22–25. §-a, V. Fejezete, 12. alcíme és melléklete az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése, 21. § (3) bekezdése az Alaptörvény 43. cikk (4) bekezdése, 49. §-a az Alaptörvény 24. cikk (5) bekezdése, 53. §-a az Alaptörvény 38. cikk (1) és (2) bekezdése alapján sarkalatosnak minősül.

Dr. Schmitt Pál s. k.,
köztársasági elnök

Kövér László s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Melléklet a 2011. évi CCVI. Törvényhez

Az Országgyűlés által elismert magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek

1	Magyar Katolikus Egyház
2	Magyarországi Református Egyház
3	Magyarországi Evangélikus Egyház
	Zsidó vallásfelekezetek:
4-6	Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante)
	Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség
	Ortodox Egyház:
	Budai Szerb Ortodox Egyházmegye
7-11	Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus - Magyarországi Ortodox Exarchátus Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház
	Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye
	Orosz Ortodox Egyház Magyar Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus)
12	Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete
13	Magyarországi Baptista Egyház
14	HIT Gyülekezete

66 egyház elismerésének megtagadása

<http://www.complex.hu/kzldat/o12h0008.htm/o12h0008.htm#kagy1>

8/2012. (II. 29.) OGY határozat egyházkénti elismerés elutasításáról

A határozatot az Országgyűlés a 2012. február 27-i ülésnapján fogadta el.

1. Az Országgyűlés a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) 34. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének eleget téve a mellékletben meghatározott egyházak Országgyűlés által történő elismerését elutasítja.

2. Az Országgyűlés az 1. pont szerinti döntését az Ehtv. 14. § (5) bekezdése alapján közzéteszi.

Melléklet a 8/2012. (II. 29.) OGY határozathoz

1. Agapé Gyülekezet
2. A Keresztény Közösség Mozgalom a Vallási Megújulásért Egyház
3. A Magyarországi Biblia Szól Egyház
4. Apostoli Pünkösdi Egyház
5. Aratás Teljes Evangéliumi Keresztény Egyház
6. Barnabás Közösség
7. Béke Gyülekezet
8. Budapesti Autonóm Gyülekezet
9. Budapesti Teljes Evangéliumi Gyülekezet
10. CCC Magyarország Vallási Közösség
11. Danube Nemzetközi Egyház
12. Dávid Sátora Gyülekezet Egyház
13. Egyesítő Egyház
14. Ekklesia Nyíregyházi Keresztény Gyülekezet
15. Élő Isten Gyülekezete
16. Esztergomi Teljes Evangéliumi Közösség Újszövetségi Gyülekezet
17. Ezoterikus Tanok Egyháza
18. Evangéliumi Barátság Egyház
19. Evangéliumi Szolnoki Gyülekezet Egyház
20. Fény és Szeretet Szabadkeresztény Egyház
21. Fény Gyermekei Magyar Esszénus Egyház
22. Golgota Keresztény Gyülekezet
23. Hindu Vaisnava Egyház
24. „Igazság Oszlopa” Teljes Evangéliumi Keresztény Egyház
25. Isten Egyháza
26. Isten Gyülekezete Egyesült Pünkösdi Egyház
27. Jézus Minden Nemzetért Közösség
28. Kelta-Wicca Hagyományörzők Egyháza
29. Keresztény Család Gyülekezet
30. Keresztény Testvéri Közösség
31. Krisztus Kegyelme Gyülekezet
32. Krisztus Magyarországi Egyháza

33. Krisztus Szeretete Egyház
34. Krisztus Teljessége Az Élet Kenyere Egyház
35. Magyar Evangéliumi Egyház
36. Magyar Reform Zsidó Hitközségek Szövetsége
37. Magyar Taoista Egyház
38. SZIM Salom Progresszív Zsidó Hitközség
39. Magyarországi Bahá'i Közösség
40. Magyarországi Church of God Egyház
41. Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség
42. Magyarországi Keresztyén Testvér Gyülekezetek
43. Magyarországi Örmény Apostoli Egyház
44. Magyarországi Szabad keresztyén Gyülekezet
45. Magyarországi Új Apostoli Egyház
46. Mantra Magyarországi Buddhista Egyház
47. Mezőkövesdi Teljes Evangélium Keresztény Gyülekezet
48. Názáreti Egyház
49. Négyszegletkő Apostoli Hit Nemzetközi Egyház
50. Olajfák Gyülekezete
51. OM Vishva Guru Deep Hindu Mandir
52. Omega Pünkösdi Gyülekezetek Hálózata
53. Öskeresztény Apostoli Egyház
54. Ösmagyar Egyház
55. Paulus Evangéliumi Közösség
56. SHALOM Bibliai Gyülekezet
57. Szabad Evangélium
58. Szent Kamill Keresztény Egyház
59. Szeretet Hídja Teljes Evangéliumi Keresztény Egyház
60. Szeretet Szövetség Egyház
61. Szeretet-Közösség Teljes Evangéliumi Egyház
62. Szövetség Teljes Evangéliumi Gyülekezet
63. Teljes Evangéliumi Keresztyén Közösség Mahanaim Gyülekezet
64. Újszövetség Gyülekezet
65. USUI Szellemi Iskola Közösség
66. Üdvösség Hirdetői Egyház

A Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet (TASZ) álláspontja a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló T/3503., átdolgozás után T/3507. számú törvényjavaslatról

http://tasz.hu/files/tasz/imce/egyhaztorveny_t3507.pdf

A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházak státusáról szóló törvényjavaslatot (a továbbiakban: Javaslat) négy kereszténydemokrata képviselő – Lukács Tamás, Vejkey Imre, Varga László és Harrach Péter – nyújtotta be 2011. június 09-én. A Parlament illetékes bizottságai jóváhagyták és vitára alkalmasnak találták a tervezetet, és a Javaslat parlamenti vitája június 23-án meg is kezdődött. Az egyéni képviselői javaslattal a kormányzat, eddigi gyakorlatához híven, most az egyik legegységesebb szabadságjog gyakorlását, valamint a magyar társadalomban vitathatatlanul fontos szerepet betöltő vallási szervezetek, közösségek jogállását akarja úgy újraszabályozni, hogy kibújik a törvény-előkészítés nyilvánosságára, széleskörű szakmai és társadalmi vitájára, és az érintettekkel való egyeztetésre vonatkozó kötelessége alól.

A TASZ álláspontja szerint a Javaslat súlyos visszalépést jelent mind a lelkiismeret és a vallás szabadsága, mind az állam és az egyház elválasztása, mind pedig a vallásfelekezetek egyenjogúsága tekintetében. Messze elmarad mind az európai sztenderdektől, mind a rendszerváltás óta hatályos magyar szabályozástól. Összességében csak olyan jelentős átdolgozás mellett válna elfogadhatóvá, ami miatt a TASZ szerint inkább a Javaslat visszavonása indokolt.

I. A Javaslatról általában:

A Javaslat általános indoklása szerint a jelenleg hatályos, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi ÖV. törvénynek az egyházalapításra vonatkozó „rendkívül nagyvonalú feltételei lehetőséget adnak az alapjoggal való visszaélésekre” – az új törvény megalkotásának mindössze ennyi az indoka. A visszaélések megakadályozása, a kiskapuk bezárása, a célhoz kötött működés és gazdálkodás ellenőrzése azonban nem feltétlenül indokolja teljesen új jogszabály megalkotását, különösen nem akkor, ha a szóban forgó alapjogot a jelenleg hatályos törvény, amint azt a Javaslat preambuluma és indoklása is elismeri, – a hozzá kapcsolódó alkotmánybírósági döntésekkel együtt – megfelelően szabályozza. Álláspontunk szerint ilyen esetben a jogalkotó akkor jár el helyesen, ha megőrzi a hatályos törvényt, és a joggyakorlat visszásságait, defektusait a felgyülemlett tapasztalatok alapján igyekszik orvosolni. Ehhez képest a Javaslat „a fürdővízzel együtt a gyereket is kiönti”. Szögezzük le a következőket:

- A lelkiismereti szabadság és az egyházalapítás joga egy szabad államban mindenkit megillet, függetlenül attól, hogy vannak olyanok, akik visszaélnék velük. A visszaélés ténye sohasem elegendő indoka egy alapjog korlátozásának. Ilyen esetben nem általában a szabadságot kell megszorítani, hanem az egyedi jogsértéseket, a visszaéléseket kell megakadályozni. Ebben a tekintetben vannak eszközei és van felelőssége a kormányzatnak. (Az ügyész a jelenlegi szabályok szerint is indíthat pert a törvényt sértő egyház ellen.)

- A vallás szabad gyakorlásához és a vallásalapítás szabadságához való jog generális korlátozása diszkriminatív, mivel nem csak a visszaélészerű, hanem a jóhiszemű joggyakorlást is korlátozza. (Ebben a tekintetben a Javaslat „túl tág”, mert egyaránt sújt mindenkit, egyedi cselekvésére tekintet nélkül.)
- A joggal való visszaélés nem a túlságosan megengedő, szabadelvű szabályozás folyamánya, hanem abból fakad, hogy az egyházak a hatályos szabályok szerint is megkülönböztetett bánásmódban részesülnek az állam részéről a többi civil szervezethez képest. A Javaslat ebből a szempontból nemhogy törekedne a jogegyenlőségre, hanem inkább szaporítja az egyházak privilégiumait. (Ebben a tekintetben pedig „túl szűk”, mert nem teszi lehetővé a jogsértések hatékony kiszűrését.)

1. A Javaslat elmozdulást jelent a világnézeti semlegesség talajáról egy, a vallásos életforma iránt elkötelezett felfogás felé. Nem vitatjuk, hogy egy kormányzatnak joga van ilyen politikát folytatni. Ám ahhoz ragaszkodunk, hogy az ilyen politikának szigorúan a jogegyenlőség és a törvény előtti egyenlőség határain belül kell maradnia. A Javaslat azonban ennek a követelménynek nem tesz eleget.

2. A Javaslat mellékletében tételesen felsorolja azokat az egyházakat, amelyeknek az állam eleve törvényes státust biztosít. A felsorolás az 1895-ös egyházügyi törvény nyomán feltámasztja a „bevett és elismert egyházak” kategóriáját. Ezzel a törvényhozó nemcsak hogy 116 évet lép vissza az időben, hanem elfogadhatatlan, tartalmi alapú hierarchiát állapít meg az egyes egyházak és felekezetek között.

3. A Javaslat, a felsoroltakon kívül, minden törvényesen működő egyházat ismételt regisztrációra kötelez. Ennek során nemcsak a jelenleginél sokkal szigorúbb, hanem diszkriminatív követelményeknek kell megfelelniük. A bejegyzés feltételei tartalmi (teológiai, hitelvi) alapon tesznek különbséget a vallások között.

4. A Javaslat rendelkezései kivételek és privilégiumok biztosításának sorával megteremtik a lehetőségét annak, hogy az egyházak megkülönböztetett, kitüntetett szereplői legyenek a magyar társadalom és polgárai életének (lásd a *ÖV.* fejezetet). Ezzel a vallási szervezeteket, azon belül is kifejezetten az egyházi státuszt élvezőket preferálja mindenféle egyéb közösség és társadalmi szervezet rovására.

5. A Javaslat sérti az állam és az egyház elválasztásának elvét: megteremti a lehetőségét annak, hogy a mindenkori kormányzat a jelenleginél is sokkal szorosabbra fozze a kapcsolatát az egyházi státuszt élvező felekezetekkel. Ezzel súlyosan veszélyezteti azon polgártársaink egyenlő emberi méltóságához való jogát, akik nem vallásosak, illetve nem tartoznak valamely egyházhoz.

6. A Javaslat tele van határozatlan fogalmakkal, „gumiszabályokkal”, és feltűnően hiányoznak belőle mind az egyházi működés, mind az állami viszonyulás feltételei, eljárásai, garanciái. Azon túl, hogy mindez lehetővé teszi az önkényes (diszkriminatív) jogalkalmazást, súlyos jogbizonytalanságot eredményez. Ennek következtében a Javaslat mélyen alatta marad a jogállamiság minimális követelményeinek.

II. A Javaslat egyes rendelkezéseinek kritikája:

A Javaslat a vallásszabadság jogáról, az egyházak jogállásáról, nyilvántartásba vételükről, működésükről, és megszűnésükről szóló, valamint felhatalmazó és hatályba léptető rendelkezéseket tartalmazó fejezetekből áll.

I. fejezet: A lelkiismereti és vallásszabadság joga

1. § (3) bekezdés – A vallásszabadságnak a kommunikációs eszközök útján történő gyakorlása tekintetében a Javaslat nem rendezi a médiatörvényhez való viszonyát, ezzel a jogalkalmazásra bízva két igen fontos alapjog, a vallásszabadság és a véleménynyilvánítási szabadság esetleges összeütközésének feloldását. (Nem egyértelmű, hogy például az ige hirdetés során megvalósuló jogsértés esetén melyik törvénynek lesz elsőbbsége.) Tekintettel a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság jelenlegi szervezetére és személyzetére, az önkéntes jogalkalmazás veszélye reális.

4. § (2) bekezdés – A szabadságjog korlátozása tekintetében a Javaslat az Alaptörvényre utal, melynek I. cikk (3) bekezdése rögzíti: „*Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.*” E jogszabályhely második része ugyan az Alkotmánybíróság által kimunkált, és széles körben osztott alapjog-korlátozási tesztet rögzíti, első fele azonban az európai emberi jogi sztenderdek alatt vonja meg a jogkorlátozás határát.

Egyrészt az Emberi Jogok Európai Egyezménye, amelynek figyelembevételét a Javaslat büszkén hirdeti, jóval szigorúbban fogalmazza meg e jog korlátozásának feltételeit: „*A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.*” (9. cikk 2.) A „demokratikus” jelző kifejezetten azt jelenti, hogy a világnézeti pluralizmus, a vallások, felekezetek, és az egyházak sokfélesége szerves része a társadalmi életnek. A lelkiismereti és vallásszabadság a korszerű nemzetközi és európai jogfelfogás szerint, ha nem is korlátozhatatlan, még a szólás és egyesülés jogánál is szigorúbb védelmet élvez.¹

Másrészt, e szigorúság hiánya különösen amiatt ad okot az aggodalomra, hogy az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása egyértelműen a keresztény valláserkölcsvulgáris elemeit emeli alkotmányos rangra (hőség, hit, szeretet), az R. cikk pedig kifejezetten kötelezővé teszi a Hitvallás figyelembe vételét az Alaptörvény rendelkezéseinek értelmezéskor. Ennek eredménye a szekuláris állam koncepciójától való eltávolodás, az állam világnézeti elkötelezése egy valláserkölcsvégrendje mellett. Ez ellentétes azzal a jogállami követelménnyel, hogy az állam semleges módon viszonyuljon polgáraihoz, vallási és világnézeti meggyőződéseiktől függetlenül (lásd 4/1993. (II. 12.) AB határozat).

II. fejezet: Az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállása

6. § – A Javaslat – e szakaszának indoklása szerint – a vallási tevékenység pozitív és negatív körülírásával kívánja megakadályozni azt, hogy nem-vallási tevékenység gyakorlásának elleplezésére jegyezzenek be egyházakat. A „vallási tevékenység” meghatározása azonban valójában magának a vallásnak a definíciója. Am annak eldöntése, hogy mi vallás és mi nem az, nem tartozik az állam kompetenciájába. A TASZ megítélése szerint a vallásgyakorlás szabadsága elsősorban az önmeghatározás szabadságát foglalja magában. (A „mi a vallás?” kérdés megvitatása lehet a tudomány, például a vallásszociológia dolga is, de az állam azt a vitát sem döntheti el, hiszen az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdése szerint „*tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönten*”).

A Javaslat szerint a vallás „*olyan világnézet [...], mely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az*

¹ Guidelines for review of legislation pertaining to religion or belief. Adopted by the Venice Commission, 2004. (II. G. Limitations clauses)

erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartás követelményekkel (sic!) az emberi személyiség egészét átfogja.” E meghatározás kifejezetten a könyv-alapú vallásokra (keresztény, zsidó, iszlám) vallásokra van kalibrálva, ami miatt nem meggyőző az az indok, hogy a Javaslat a joggal való visszaélést kívánja kizárni – valójában azt teszi lehetővé, hogy az állam tartalmi alapú szelekciót hajtson végre az egyes világnézetek között. Ez a tartalmi, részletekbe menő meghatározás ellentétes azzal az alkotmányos követelménnyel, hogy az „állam nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében” (4/1993. (II. 12.) AB határozat).szűkre szabott meghatározás továbbá homlokegyenest ellentétes az Emberi Jogok Európai Egyezményét értelmező európai joggyakorlattal és politikával, amely kifejezetten a vallásoknak a demokratikus társadalmakban meglévő valódi pluralizmusát állítja előtérbe, és a kevésbé ismert, kis létszámú felekezetek vallásként való elismerését szorgalmazza.² **A meghatározásban rejlő rendkívül határozatlan kategóriák a törvény önkényes és diszkriminatív alkalmazásának reális veszélyét hordozzák, ezért a TASZ javasolja kevesebb és pontosabb feltétel kialakítását, hogy a „vallás” kategóriája elég tág legyen és a lehető legtöbb vallás beleférjen.**

7.§ (1) bekezdés – A hatályos szabályozáshoz képest a Javaslat egy megszorító feltételt is tartalmaz az egyházak vonatkozásában: tagjuk csak az lehet, aki magyarországi lakóhellyel rendelkezik. Ez a feltétel azért érdemel különös figyelmet, mert a kifejezetten a magyar állampolgársághoz kötődő szavazati jog gyakorlása viszont már nem kötődik magyarországi lakóhelyhez (Alaptörvény, XXÖÖÖ. cikk (1) bekezdés, illetve 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról 4. § (3) bekezdés). Érthetetlen az a logika, ami alapján egy mindenkit megillető alapjogot, aminek a gyakorlása az esetek többségében valamely világvalláshoz kötődik, a jogalkotó a helybenlakás feltételéhez köti!

Az egyház fogalma alá sorolja még a Javaslat a vallásfelekezeteket és a vallási közösségeket is, ám a mellékletek, amelyek tételesen felsorolják a különböző csoportba tartozó egyházi szervezeteket, csak egyházakról és vallási közösségekről szólnak, felekezetekről nem. (Ugyanakkor, mintegy mellékesen, ám a jelenlegi egyházak túlnyomó többsége számára, létrehozza a „vallási tevékenységet is végző egyesület” osztályát – lásd 39. § (1) bekezdés)

7. § (2) bekezdés – A vallási tevékenység gyakorlásának korlátai között csak „más közösségek jogai és szabadságai” szerepelnek, az emberi méltóság nevesítése mellett utalás sincs a polgárok jogaira és törvényes szabadságaira. A 14. § (3) f) és a 15. § (1) f) pontok szerint viszont a nyilvántartásba vételkor már arról kell nyilatkozni, hogy az egyház tevékenysége „nem sérti más jogait és szabadságát”. E szövegezési bizonytalanság a törvény önkényes alkalmazásának veszélyét rejti magában. **Javasoljuk e szakaszba is a „mások jogai és szabadságai” fordulat beiktatását.**

A Javaslat kimondja továbbá, hogy az egyházak csak olyan vallási tevékenységet gyakorolhatnak, amely „jogszabályba nem ütközik”. Ez praktikusán azt jelenti, hogy az egyházak tevékenységét nem csak törvénnyel, hanem annál alacsonyabb rendű jogszabállyal is lehet korlátozni. A Javaslat e rendelkezése nyilvánvalóan ellentétes mind a hatályos Alkotmánnyal, mind az Alaptörvénnyel, amennyiben mindkettő szerint „az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg” (1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról 8. § (2) bekezdés, valamint Alaptörvény, Ö. cikk (3) bekezdés). **Javasoljuk az alkotmányellenesség megszüntetése érdekében a „jogszabály” helyett a „törvény” kategóriájának szerepeltetését ebben a bekezdésben.**

² The Institute on Religion and Public Policy: 'Draft Religion Law Would Constitute the Most Oppressive Religion Law in the OSCE Region'.

8-10. §§ Az állam és az egyház elválasztása

Az elválasztást a 8. (1) bekezdés mondja ki: „*az állam és az egyház különváltan működik*”. A szakasz további része szól erről a különvált működésről, de sajnos meglehetősen homályos feltételeket fogalmaz meg azokra az esetekre, amikor az állam együttműködik egyházzal, illetve megállapodást köthet velük.

8. § (2) bekezdés – Együttműködést (tehát nem lehetőséget!) ír elő a Javaslat a „*közösségi célok érdekében*”. Az indoklás megjegyzi, hogy a Javaslat szakít a semlegesség eddigi törvényi koncepciójával, megkérdőjelezve ezzel az állam és az egyház különválasztására irányuló törekvés hitelét. A Javaslat nem is határozza meg közelebbről sem a szóban forgó közösségi célokat, sem azt az állami jogalkalmazó intézményt, amelyik döntene arról, hogy mikor teljesül a feltétel. (A 10. § (1) bekezdés egyébként kizárja, hogy az állam az egyházak felügyeletére szervezet hozzon létre. Így viszont érthetetlen, hogy az állam hogyan fog dönteni az együttműködésről – féltő, hogy önkényesen, politikai szempontok szerint.) **Javasoljuk a „közösségi célok” pontos és számon kérhető meghatározását, valamint az ellenőrzésre jogosult és köteles állami szerv megnevezését és ebbéli eljárásának részletes, az egyházak autonómiáját garantáló szabályozását!**

8. § (3) bekezdés – Megállapodás kötését „kiemelkedő jelentőségű társadalmi támogatottságú” és „történelmi és kulturális értékeket megőrző” és „köz célú tevékenységet [folytató]” egyházzal teszi lehetővé a Javaslat. A megállapodás tárgya ugyanakkor az egyház működésének biztosítása, még csak nem is maga a megállapodás feltételül szabott tevékenység! (E szabály alkalmazására az állam „illetékes szervei” illetékesek.) A TASZ álláspontja szerint a semlegesség követelményéből az következik, hogy az állam kizárólag köz célú tevékenységek biztosítására köthet megállapodást bármilyen szervezettel. A konjunktív feltételek meghatározása és a feltételül szabott kategóriák bizonytalansága azonban még azon egyházak körét is indokolatlanul leszűkítik (gyakorlatilag a bevett és elismert egyházakra), amelyekkel az állam megállapodást köthet. **Javasoljuk legalább a feltételek vaglyagossá tételét és a lehető legpontosabb meghatározásukat!**

9. § – Helyesen mondja ki a Javaslat az egyházak egyenjogúságát – ha már egyszer elkülönített státuszt biztosít számukra. Am rögtön ellent is mond a Javaslat az egyenjogúságnak akkor, amikor lehetővé teszi az állam számára, hogy egyházpolitikája tekintetében egy egyházat annak tényleges társadalmi szerepe, vagy köz célú tevékenysége alapján kivételes bánásmódban részesítsen. E szabály valójában a köz célú tevékenységek azonos mértékű finanszírozásánál többet jelent, azt ugyanis a 20. § (4) bekezdés mondja ki. Az indoklás utal arra, hogy az egyházak egyenlőként való kezelése nem zárja ki egyes egyházak tényleges társadalmi támogatottságának figyelembevételét. Elhallgatja viszont azt, hogy a tényleges társadalmi támogatottság figyelembe vétele csak abban az esetben alkotmányos, amennyiben nem valósít meg diszkriminációt! (4/1993. (ŐÖ. 12.) AB határozat) A Javaslat meg sem kísérli pontosan meghatározni azokat a feltételeket és eljárásokat, amelyek mellett az állam kitüntetett figyelme nem diszkriminatív, és ezzel kifejezetten lehetővé teszi az önkényes jogalkalmazást: azt, hogy az állam akár szimbolikusan elkötelezze magát egyik vagy másik egyház mellett (vagy ellen), akár politikai és/vagy gazdasági érdekeltsége alapján privilegizáljon, vagy függő helyzetbe szorítson egyházakat. **Javasoljuk, hogy a jogalkotó pontosan határozza meg azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén az állam tekintettel lehet egy egyház tényleges működésére!**

10. § (3) bekezdés – A személyes adatok egyház általi kezelését a Javaslat az egyház belső szabályainak hatálya alá rendeli, és semmilyen törvényes adatvédelmi garanciát nem tartalmaz

(csak az indoklás utal az általános adatvédelmi szabályokra). Így egyfelől nincs biztosítva az, hogy az egyház ne élhessen vissza a működése során birtokába jutó személyes adatokkal, másrészt arra sincs biztosíték, hogy a jogszerűen és jóhiszeműen kezelt személyes adatok ne juthassanak illetéktelen kezekbe. **Javasoljuk az adatvédelmi törvénynek a kiterjesztését az egyházak adatkezelési tevékenységére is!**

12. § (2) bekezdés – A Javaslat kiveszi az esélyegyenlőségi törvény hatálya alól az egyház általa alapított, de nem egyházi tevékenységet végző intézményeket. Ezek „*nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek-és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport tevékenységet (sic!)*” végző intézmények, amelyeket egyedül az különböztet meg a többi hasonló tevékenységet végző szervezettől, hogy egyház alapítja vagy tartja fenn őket. A Javaslat ehhez képest kimondja világnézeti elkötelezettségüket, ami alapján „*a felvételnél és a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésénél, fenntartásánál és megszüntetésénél a sajátos identitás megőrzéséhez szükséges feltételeket*” határozhat meg. A 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról 6. § (1) c) pontja csak egyházi jogi személyeknek és csak a hitéleti tevékenységükkel közvetlenül összefüggő jogviszonyaikra tekintettel enged kivételt az egyenlő bánásmód követelménye alól. Az esélyegyenlőségi törvény – habár a magyar jogszabályi hierarchiában alacsonyabb rendű a leendő sarkalatos törvénynél – az Európai Unió Tanácsának két kötelező irányelvét ülteti át a magyar jogba.³ (Ezek sérelme kötelezettségszegési eljárást von maga után.) A 2000/78/EK. Irányelv szerint egy személy vallásán vagy meggyőzésén alapuló eltérő bánásmód csak akkor nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, amennyiben az illető vallása vagy meggyőződése „*valódi, törvényes és igazolt foglalkozási követelmény*”. Nem minősülhet tehát hitéleti tevékenységgel közvetlenül összefüggő jogviszonynak az egyházi intézménynek a nem szakrális funkciót betöltő dolgozójával (pl. portás, ápoló) létesített munkaviszonya. Ennek következtében az ilyen viszonyokra a kivétel sem terjedhet ki (lásd még BH2006. 14.).

Azt is hangsúlyozni kell továbbá, hogy az egyházak még a hitéleti tevékenységükkel összefüggő viszonyaikban sem alkalmazhatnak megkülönböztetést a világnézeti hovatartozáson túli védett tulajdonságok alapján (nem, életkor, származás, vagyoni helyzet, egészségi állapot, stb.). **Javasoljuk tehát ennek a szabálynak az elhagyását, és az egyházi intézmények jogviszonyainak vonatkozásában az esélyegyenlőségi törvényben foglalt kötelezettségek fenntartását!**

III. fejezet: Az egyház nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályok

Az indoklása szerint azzal, hogy a Javaslat nem az egyház alapítását, hanem a bejegyzését szabályozza, éppen a vallás és a közösségi vallásgyakorlás szabadságát tartja tiszteletben. Ugyanakkor az egyházi státusz megszerzéséhez kapcsolódó feltételek szigorúsága a vallási közösségek intézményesülésének lehetőségét aránytalanul korlátozza. Ebben a tekintetben a Javaslat szembemegy az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatával, mely szerint az egyházalapítás szabadsága elválaszthatatlan a vallás szabad gyakorlásától, és vallások egyenlősége az állam részéről az egyenlő elismerést kívánja meg.⁴

³ A Tanács 2000/43/EK irányelve (2000. június 29.) a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról, valamint A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról

⁴ Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria, 40825/98, Judgement of 31 July 2008, paragraphs 61-63.

14. § (2) bekezdés – A Javaslát alapján ezzel az utaló szabállyal a mellékletében (1. számú melléklet: Magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek) megnevezett egyházak a törvény erejénél fogva kerülnek bejegyzésre (egyrészt az illetékes minisztert hatalmazza fel a bejegyzés kezdeményezésére, másrészt a bejegyzésre az általános 60 napos ügyintézési határidőt (16. § (1) bekezdés) 30 napra rövidíti) – tehát különösebb indok nélkül privilegizálja a felsorolt egyházakat. (A felsorolásban szereplő egyházakat látván nincs kétségünk afelől, hogy a kivételezés indoka nem más, mint a pusztán érdekérvényesítő erő.)

14. § (3) bekezdés – Az egyházként való bejegyzés konjunktív feltételei, bármelyik feltétel hiánya esetén kötelező a bejegyzés elutasítása (16. § (3) bekezdés):

- a) az egyesület elsődlegesen vallási tevékenységet végez;
- b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallással és rítussal rendelkezik;
- c) legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon és legalább ezer, magyarországi lakóhellyel rendelkező természetes személy tagja van. Az időtartamba beszámít az e törvény hatályba lépése előtt egyházként történő működés is;
- d) az alapszabályát, létesítő okiratát, belső törvényét, szervezeti és működési szabályzatát vagy azoknak megfelel ő más szabályzatot elfogadta;
- e) a szervezet az ügyintéző és képviselési szerveit megválasztotta;
- f) tagjai nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát.”

E feltételek közül három kritikus:

1. A hitvallás és rítus megkövetelése a könyv-alapú és intézményesült vallásokra szökíti le az egyházként bejegyezhető egyesületek körét (lásd a 6. §-szal kapcsolatban mondottakat).
2. A húszéves működés megkövetelése, együtt a törvény hatályba lépését követő bejegyzési kényszerrel (39. §), megfosztja az egyházi státusztól azokat a vallásokat, amelyek a jelenleg hatályos törvény alapján szerezték azt meg.
3. 1000 tag megkövetelése éppen tízszerese az egyházi státuszhoz szükséges jelenleg hatályos feltételnek, és százszorosa egy egyesület alapításához szükséges létszámnak.

Az első és a harmadik feltétellel a Javaslát megnehezíti az új egyházak alapítását. Mivel ezt generális módon teszi, e feltételek nem minősülnek sem szükséges, sem elégséges feltételeknek annak a jogalkotói célnak a megvalósulása szempontjából, hogy megakadályozzák az egyházalapítás jogával való feltételezett visszaéléseket, viszont aránytalanul korlátozzák a vallásszabadságot. A második feltétel pedig szerezett jogaitól fosztja meg a jelenleg törvényesen, de még nem 20 éve működő egyházakat. **Ez súlyos sérelme a jogbiztonságnak és a jogállamiságnak, ezért követeljük, hogy a jogalkotó ne állítson szükségtelen feltételt, ne akadályozza aránytalanul magas taglétszám megkövetelésével az egyházalapítás szabadságát, és bármilyen feltételt csakis a jövőre nézve állapítson meg!**

15. § (5) bekezdés – A pontosság kedvéért javasoljuk a Javaslát megszövegezőiének, hogy igazítsák ki a felsorolásjeleket.

16. § (5) bekezdés – A Javaslát indokolatlanul zárja el egy évre a bejegyzés ismételt kérésétől azt az egyesületet, amelynek bejegyzését a bíróság elutasítja.

17. § – A vallási tevékenységgel kapcsolatos feltételek fennállásának megállapítására (14. § (3) a)-b) pontok) a bíróság szakértőket rendel ki. Az indoklás szerint a szakértőnek a hitvallás lényegét, a szertartásrendet és a szervezeti rendet kell vizsgálnia. A szakértő kirendelésének követelménye ellentétes azzal az elvvel, hogy az állam hitbéli kérdésekben nem foglalhat állást.

A szakértőkre vonatkozó szabályokat a Javaslat miniszteri rendeletre (37. § b) pont) bízta. E szabállyal megteremti a lehetőségét annak, hogy a mindenkori kormányzat a neki megfelelő nézeteket valló szakértők közreműködésével megakadályozza vallási közösségek egyházi nyilvántartásba vételét (vagy olyanokét segítse elő, amelyek nem felelnek meg a törvényi feltételeknek). **A felekezeti autonómia tiszteletben tartása érdekében javasoljuk, hogy a szakértő közreműködésére vonatkozó előírást a jogalkotó törölje.**

18. § – A bírósági határozat ellen nemcsak a bejegyzés kérője és az ügyész, hanem a már bejegyzett egyházak is fellebbezéssel élhetnek. Ezzel a Javaslat lehetőséget biztosít a már „birtokon belül lévő” egyházaknak arra, hogy megnehezítsék új felekezetek egyházként való állami elismerését. Az egyház fellebbezési joga ugyanis nem jelent többet az ügyész fellebbezési jogánál: az egyház éppúgy csak a törvényi feltételek érvényesítése érdekében élhet e joggal, mint az ügyész. A fellebbezési jog biztosítása az egyházak számára is tehát szükségtelen korlátja az egyházi státusz megszerzésének. **Javasoljuk a fellebbezésre jogosultak köréből kihagyni a már bejegyzett egyházak képviselőit.**

IV. fejezet: Az egyházak működése

Az egyházak bevételei:

1. vállalkozási tevékenység (20. § (3) bekezdés),
2. államháztartási finanszírozás (20. § (4) bekezdés),
3. támogatás (20. § (5) bekezdés),
4. adomány (21. § (1) és (3) bekezdés),
5. a törvény szerint nem gazdasági-vállalkozásnak minősülő gazdasági-vállalkozási tevékenység bevétele (21. § (4) bekezdés),
6. hitéleti célú bevétel (22. § (1) bekezdés).

20. § (3) bekezdés – „Az egyház céljai megvalósítása érdekében jogosult más, jelen törvény szerint gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő feladatokat folytatni, vagy vállalkozásokat, civil szervezeteket létrehozni, abban részt venni.” Az indoklás szerint e tevékenységek szervezeti és működési kereteit és rendjét maga az egyház jogosult szabályozni. Bár a hatályos törvény kifejezetten alkalmazni rendeli a Polgári törvénykönyvnek a társadalmi szervezetekre vonatkozó szabályait (70-73. §), a Javaslat ilyen utaló szabály nélkül is egyértelmű volna (hiszen miért is kellene mindig minden jogszabály alkalmazását elrendelni). Ám az indoklás éppen ellentétes azzal, ami értelemszerűen következne a Javaslat szövegéből! Így a Javaslat ahelyett, hogy világos eligazítást adna az egyházak működésére, inkább növeli az átláthatatlanságot

Sajnálatos módon ezekkel a rendelkezésekkel a Javaslat éppen azt fogja ismételtlen lehetővé tenni, hogy az egyházi tevékenység leple alatt egyes egyházak főként gazdasági tevékenységet folytassanak – ahelyett, hogy szigorú követelmények és ellenőrzési rend bevezetésével ezt megakadályozná, a Javaslat törvényesíteni igyekszik a visszaélést és a korrupciót. **Javasoljuk a vállalkozási tevékenység lehetőségének szigorú feltételekhez kötését, és e tevékenység szervezeti és működési rendjének az általános kereskedelmi és polgári jogi szabályok alá rendelését.**

20. § (4)-(5) bekezdés – A Javaslat rögzíti az egyenlő finanszírozás elvét, ami megfelel az állam világnézeti semlegessége elvének (a jelenlegi szabályozás is ezt az elvet intézményesíti). Ugyanakkor a Javaslat lehetővé teszi, hogy az egyházak „a pályázati rendszeren kívül, egyedi döntés alapján” is támogatásban részesüljenek, szabad utat nyitva a diszkriminációnak és a korrupciónak. **Követeljük az (5) bekezdés törlését a Javaslatból!**

21. § (1) és (3) bekezdés – Az adománygyűjtés tekintetében azt kifogásoljuk, hogy a Javaslat nem tartalmaz garanciákat a magánszféra védelmére, és nem rendeli alkalmazni az adatvédelmi törvényt.

21. § (4) bekezdés – A nem gazdasági-vállalkozási jellegű tevékenységek körébe a Javaslat elvileg azokat sorolja, amelyek az egyház hitéleti és a közcélú tevékenységével függenek össze. Csakhogy:

i) A 20. § (3) bekezdése feljogosítja az egyházat, hogy közelebről meg nem határozott célja elérése érdekében vállalkozást hozzon létre, vagy részt vegyen benne. **Ennek pontos feltételeit, valamint az ellenőrzésre jogosult állami szerv felhatalmazását javasoljuk egyértelműen meghatározni** (lásd az ott mondottakat).

ii) A gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő (tehát adómentes) tevékenységek között is jócskán tartalmaz a Javaslat olyan tételeket, amelyek nem kötődnek hitéleti vagy közcélú tevékenységekhez: ilyen az üdülő hasznosítása, az egyházi célra használt ingatlan részleges hasznosítása, a kizárólag hitéleti és közcélú tevékenységet szolgáló eszközök értékesítése (a bevétel felhasználása nincs célhoz kötve), a munkaruha megtérítése, a szabad pénzeszközök pénzpiaci befektetése, az öngondoskodáson alapuló belső nyugdíjintézet vagy nyugdíjalap működtetése.

Ezekkel kapcsolatban fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a Javaslat igen széles, a hitéleti és a közcélú tevékenységét messze meghaladó körben biztosít adómentes bevételt az egyházaknak, amit indokolatlan privilegizálásnak tartunk.

Mindezt azzal tetézi a Javaslat, hogy egy újabb gumiszabállyal lehetővé teszi, hogy az állam az egyházakat „*adókedvezményben és azzal egy tekintet alá eső más kedvezményekben*” részesítse. **Javasoljuk, hogy ezt a lehetőséget a jogalkotó szigorúan és kizárólag közcélú tevékenységekhez kösse.**

22. § – Az egyház hitéleti célú bevétele „*a személyi jövedelemadó meghatározott részének egyház számára történő felajánlása, annak költségvetési kiegészítése, illetve az ennek helyébe lépő juttatás, valamint az ingatlanjáradék és annak kiegészítése.*” Az ilyen bevételek mindegyikére vonatkozóan, általános érvénnyel mondja ki a Javaslat az állami ellenőrzés tilalmát, holott ebben az esetben nagyobbrészt közpénzről van szó. A Javaslat csak a nem hitéleti célra adott állami támogatás tekintetében írja elő az általános szabályok szerinti könyvvizelési kötelezettséget, de ellenőrzésre is csak akkor hatalmazza fel az Állami Számvevőszéket, ha az állami támogatás nem hitéleti, de meghatározott célra irányul. A 35. § felhatalmazása alapján kormányrendelet fogja tartalmazni az egyházakra vonatkozó sajátos könyvvizelési és beszámolási kötelezettségeket. E rendelkezések eredményeképpen az egyházak gazdálkodásának áttekinthetősége romlik, szöges ellentétben a Javaslatnak azzal a deklarált céljával, hogy megakadályozza az egyházi státusszal való visszaélést! **Javasoljuk a pénzügyi, gazdasági ellenőrzési szabályok sokkal szigorúbb meghatározását.** (Megjegyezzük, hogy a 23. § (3) bekezdéséből szavak, illetve mondatrészek hiányoznak, ami nagyrészt zavarossá teszi a jogszabályhelyet.)

23. § – A jogalkotási eljárásban való részvételre, véleményezésre a Javaslat külön jogszabályban (akár miniszteri rendeletben) meghatározott lehetőséget biztosít, ismét kivonva az egyházakat az általános szabályok hatálya alól. (Az indoklás „*stratégiai partneri*

megállapodás” kötését is lehetővé teszi a minisztériumok számára ebben a tekintetben.) Ezt indokolatlannak és a hatályos jogszabályokkal ellentétesnek tartjuk. Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény, valamint a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi. CXXXÖ. törvény az egyházaknak éppúgy biztosítja a jogszabályok, jogalkotási koncepciók véleményezését, mint minden más érintettnek. A speciális szabályozás csak rontaná a jogalkotás átláthatóságát. **A TASZ a jogalkotási eljárásban való részvételre és a jogszabályok társadalmi vitájára vonatkozó kötelezettség betartását és minden félre, így az egyházakra is kiterjedő következetes alkalmazását várja el a jogalkotótól.**

25. § (1) bekezdés – A közoktatási intézményekben végzett hitoktatási tevékenység lehetőségét a Javaslat „*a tanulók és a szülők igényei szerint*” teszi lehetővé. Nem biztosít ugyanakkor garanciákat azok számára, akik ezt nem igénylik, nem határozza meg pontosan az igénylés feltételeit, az igénylők arányát, valamint az iskolai hitoktatás lemondásának feltételeit. **Javasoljuk a pontosítást és a részletes szabályozást ebben a kérdésben.**

A Javaslat kimondja továbbá, hogy amennyiben egy közoktatási intézményben egy egyház hitoktatást folytat, annak költségeit teljes mértékben az állam fedezi. E kötelezettségvállalást indokolatlannak tartjuk, mert diszkriminálja azokat a tanulókat (illetve szüleiket), akik iskolai szabadidejüket nem egyházak által szervezett tevékenységekben való részvétellel szeretnék tölteni. **Az iskolai hitoktatás költségeinek viselése tekintetében is javasoljuk az egyenlő finanszírozás elvének érvényesítését.**

VI. fejezet: Záró rendelkezések

34. § (1) bekezdés – Pontosítási javaslat: „*áttekintse*” helyett „*áttekinti*”.

38. § – „Inverz” hatályba léptetés: a főszabály a kihirdetés napján való hatálybalépés, de a hatályba léptető szakaszt leszámítva a Javaslat minden rendelkezése az Alaptörvénnyel együtt fog hatályba lépni. **Javasoljuk a hatályba léptetés visszafordítását.**

39. § (1) bekezdés – A Javaslat létrehozza a „*vallási tevékenységet is végző egyesület*” kategóriát azokra a jelenlegi egyházakra nézve, amelyek nincsenek felsorolva az *1. számú mellékletben*. A melléklet azzal, hogy kifejezetten a vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895. évi XLIII. törvénycikk által bevezetett „bevert és elismert egyházak” kategóriába sorolja a felekezeteket, a magyar alkotmányosságot ebben a tekintetben egy évszázaddal veti vissza. A maga korában elfogadható törvény koncepciója ma már sem a magyar, sem a nemzetközi és európai jogfejlődés tükrében nem állja meg a helyét.

A melléklet összesen 45 egyházat sorol fel, ezek regisztrációja automatikus (lásd a 14. § (2) bekezdését) – a többi mintegy 185 egyháznak viszont vagy az egyházi vagy az egyesületi bejegyzést kell kérnie. Ha ezt nem teszik meg a törvény hatályba lépését követő egy hónapon belül, a bíróság megszünteti az egyházi státuszukat (lásd 31. §). E szabály eredményeképpen 2012. február 1-je után jelenleg törvényesen működő egyházak tucatjai fognak megszűnni, híveik pedig megfosztatnak vallásuk intézményes gyakorlásának lehetőségétől.

Javasoljuk, hogy a regisztrációs kötelezettség csak a jövőre vonatkozzon, a jelenleg törvényesen működő egyházakra ne – ezek mindegyike a törvény erejénél fogva legyen továbbra is bejegyzett egyház.

III. Következtetés:

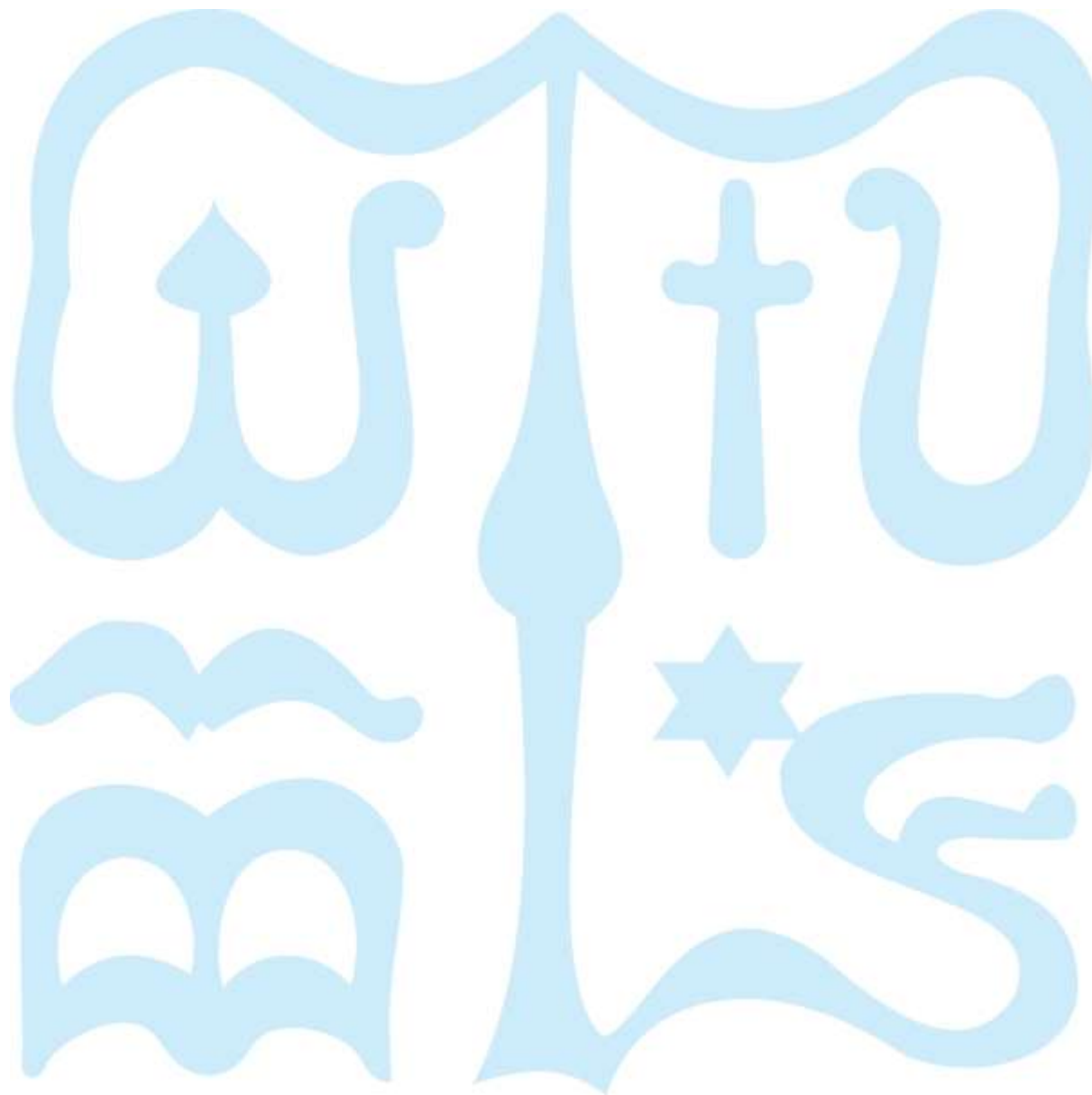
A TASZ álláspontja szerint jelenlegi formájában a Javaslát elfogadhatatlan. Kérjük ezért a képviselőket, hogy ne szavazzák azt meg!

Budapest-Miskolc, 2011. június 26.

Készítette:

Hegyi Szabolcs

a Társaság a Szabadságjogokért Politikai Szabadságjogok Programjának munkatársa

Velencei Bizottság a 2011. évi CCVI. törvényről (2012. március 16-17.)

Strasbourg, 2012. március 19.

CDL-AD (2012)

004

Eredeti angol

664/2012 Vélemény

EURÓPAI BIZOTTSÁG Joggal a Demokráciáért
(Velencei Bizottság)

VÉLEMÉNY

A 2011. évi CCVI. törvényről
a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról

MAGYARORSZÁG

Elfogadta a Velencei Bizottság
90. plenáris ülésén
(Velence, 2012. március 16-17.)

Christoph GRABENWARTER (tag, Ausztria)
Jan VELAERS (tag, Belgium)
Vojin Dimitrijevic úr (tag, Szerbia) megjegyzései alapján

[...]

I. BEVEZETÉS

1. Thorbjorn Jagland, az Európa Tanács főtitkára 2012. január 20-án kelt levelére válaszolva, Martonyi János, magyar külügyminiszter felkérte a Velencei Bizottságot, hogy adjon véleményt az igazságszolgáltatásról, a vallásszabadságról és a parlamenti választásokról szóló újonnan elfogadott magyar törvényekről.
2. E vélemény a CCVI. számú, a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvénnyel foglalkozik (CDLREF(2012) 009), a továbbiakban: a „Törvény”.
3. A Velencei Bizottság Christoph Grabenwarter, Jan Velaers és Vojin Dimitrijevic urakat jelölte ki előadókként, akik a törvénynek a magyar hatóságok által biztosított angol nyelvű fordítása alapján dolgoztak.

4. 2012. február 20-21-én a Bizottság küldöttsége, melynek tagjai Vojin Dimitrijevic, Wolfgang Hoffmann-Riem, Christoph Grabenwarter urak, Hanna Suchocka asszony, valamint Jan Velaers úr voltak, a Titkárság képviselőjében Thomas Markert úr, Schnutz Dürr úr és Caroline Martin asszony kíséretében Budapestre látogatott, és a fent említett törvénnyel összefüggésben találkozott (időrendi sorrendben),
a külügyminiszterrel, Martonyi János úrral;
olyan vallási szervezetekkel, mely tagjai a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának, és más vallási közösségekkel:
az Alkotmánybíróság elnökével, Paczolay Péter úrral,
az egyházakkal való kapcsolattartásért felelős miniszterrel, Semjén Zsolt úrral;
az Országgyűlés Emberi jogi, Kisebbségi, Civil- és Vallásügyi Bizottságával, valamint civil szervezetek képviselőivel.
Ezen kívül a küldöttség néhány tagjának lehetősége nyílt találkoznia a törvény értelmében egyházi státuszukat valószínűleg elveszítő kis egyházak képviselőivel is.

A Velencei Bizottság köszönetét fejezi ki a magyar hatóságoknak a látogatás megszervezése kapcsán tanúsított kiváló együttműködésért, valamint a kapott magyarázatokért.

5. A jelen véleményt megvitatták az Alapvető Jogok albizottságában (Velence, 2012. március 15.) és azt a Bizottság elfogadta annak 90. plenáris ülésén (Velence, 2012. március 16-17.)

II. ELŐZETES ÉS ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

6. Az alábbi vélemény a Törvény főbb szempontjait kívánja kiemelni tekintettel Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban „Alaptörvény”), valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: „EJEE”) és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: „PPJNE”) - melyeknek Magyarország is részes állama - által védett alapvető jogokra.

7. A Törvény vizsgálata során az előadók szem előtt tartották az EBESZ /ODIHR - Velencei Bizottságnak a vallásra és meggyőződésre vonatkozó jogszabályok jogalkotási felülvizsgálatával kapcsolatos iránymutatásának főbb európai alapelveit⁵. (a továbbiakban: EBESZ /ODIHR - Velencei Bizottság iránymutatása)

8. A vélemény figyelembe veszi a budapesti látogatás során tartott megbeszélések eredményeit és az ott kapott magyarázatokat. Ez a látogatás a szakértők számára lehetőséget adott arra, hogy minél jobban megismerjék a Törvény hátterét, valamint az állam, illetve az érintett vallási képviselők vonatkozó aggályait.

9. Ezt a véleményt a Velencei Bizottság Magyarország új Alaptörvényére vonatkozó, 87. plenáris ülésén elfogadott véleményével összefüggésben szükséges értelmezni (Velence, 2011. június 17-18).⁶ 2012. január 9-én kelt, a Velencei Bizottság Elnökéhez címzett levelében a magyar miniszterelnök-helyettes, Navracsics Tibor úr magyarázatokat fűzött az Alaptörvényben hivatkozott sarkalatos törvények alkalmazásához.

⁵ A Velencei Bizottság által elfogadott 1CDL-AD (2004) 028 (Velence, 2004. június 18-19.)

⁶ CDL-AD (2011) 016, lásd még a CDL(2011)058 sz. dokumentumot a Magyar Kormány álláspontjáról a Velencei Bizottság által annak 87. plenáris ülésén elfogadott (Velence, 2011. június 17-18.) az új magyar Alkotmányról szóló véleménye kapcsán, továbbítva a Magyar Köztársaság külügyminisztere által 2011. július 6-án.

10. A Törvény egy teljesen új jogi szabályozás utolsó lépését jelenti, amely az előző, az 1989-es Alkotmány, valamint a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény által meghatározott szabályozás helyébe lépett. Az 1990-es törvény szerint, 100 személy kérhette egy egyház bírósági bejegyzését, azzal a feltétellel, hogy bemutatták az egyház önkormányzati szervezeti felépítését tartalmazó alapszabályt, valamint az alapítók vallási célú tevékenység folytatására vonatkozó nyilatkozatát. Több mint 300 egyház nyilvántartásba vétele történt meg Magyarországon az 1990-es törvény alapján 2011 nyarát megelőzően, amikor egy új sarkalatos törvényt fogadtak el (2011. évi C. törvény), amelyet az Országgyűlés 2011. december 19-én visszavont, röviddel azelőtt, hogy az Alkotmánybíróság eljárási okokra hivatkozva döntésével megsemmisítette a törvényt.⁷

11. A vizsgált Törvényt 2011. december 30-án fogadták el, és 2012. január 1-jével lépett hatályba.

12. Az előadók tájékoztatást kaptak a gyorsított eljárásról, mellyel a szöveget felterjesztették és elfogadták az Országgyűlésben. A jelenlegi Törvény tervezetét első olvasatban a 2011. december 23-i plenáris ülésen tárgyalták, majd 2011. december 30-án, a Parlament utolsó ülésnapján fogadták el, több más törvénnyel együtt. A követett eljárás sajnos nem adott lehetőséget bármiféle egyeztetésre az ellenzékkel, illetve a civil társadalommal.

13. A magyar hatóságok szerint a korábbi szabályozás következtében „tarthatatlan helyzet” jött létre, amikor is több mint 300 egyház volt bejegyezve. Úgy tűnt, hogy ezek közül többen inkább gazdasági vagy adókedvezmények elnyerése céljából regisztráltatták magukat, mintsem vallási tevékenység folytatása miatt. A hatóságok, azáltal, hogy egy teljesen új jogi szabályozást fogadtak el, főképp arra törekedtek, hogy intézkedéseket tegyenek a lelkiismereti és egyesülési szabadsággal való visszaélések visszaszorítása és az országban működő egyházak számának csökkentése érdekében, miközben a vallásszabadságot garantálják.

14. A vizsgált Törvény egy 14 elismert egyházat tartalmazó listát állított össze. Ezt a listát módosították egy további szervezetek elismerését tartalmazó javaslat elfogadása nyomán, amely az egyházak számát 27-re növelte. A módosítás végül 32 egyház elismerését eredményezte egy országgyűlési meghallgatás során, 2012. február 29-én.

15. A szervezetek számának csökkentése irányuló elsődleges célkitűzés, miszerint csökkenjen a különböző előnyöket hivatalosan elismert egyházként, más vallási szervezetekkel szemben élvező szervezetek száma, kétségtelenül megvalósult. 2012. február 29-e óta több mint 300 korábban bejegyzett egyház kényszerült egy teljesen új regisztrációs folyamat indítására, vagy azért, hogy mégis elnyerje az egyházi státuszt, vagy hogy a vallási egyesület státuszát megszerezze.

16. Az EJEE Szerződő Államai kifejezetten széles mérlegelési jogkört élveznek az egyházi és állami kapcsolatok szabályozása, illetve az ezen a területen választható politikájuk tekintetében.⁸

17. A Velencei Bizottság elismeri, hogy jogos az aggodalom azokkal az egyházi szervezetekkel kapcsolatban, amelyek visszaélést követtek el azáltal, hogy illegális és ártalmas célokkal, vagy a személyes haszonszerzés céljából működtek. Elfogadható feltételek

⁷ 164/2011. (XII.20) AB határozat.

⁸ CDFL-AD (2006) 030, 12. §

mellett az elismert egyházak számának korlátozása is jogos igény lehet. Az, hogy arányos döntést jelentett-e teljesen új törvényi szabályozást alkotni a vallásszabadság és a meggyőződés szabadsága vonatkozásában, egyúttal új, magasabb bejegyzési követelményeket támasztva az egyházakkal szemben, továbbra is bizonyos mértékig vitatható. Az, hogy körültekintőbb intézkedések és szabályozás nem lett volna elegendő, még mindig megfontolás tárgyát képezheti. Az új Törvény egyik fő indoklása annak megelőzése, hogy az úgynevezett „biznisz egyházak” visszaéljenek a rendelkezésre álló állami finanszírozás megszerzésének lehetőségével. A Törvény a pénzügyi előnyökre összpontosíthatott volna, anélkül, hogy ugyanazon kritériumokat alkalmazza az egyházak elismerése és a jogi személyiség megszerzése vonatkozásában.

18. A Velencei Bizottság emlékeztetni kíván arra, hogy a vallásszabadság és a lelkiismeret szabadságának joga szélesebb területet foglal magában, mint pusztán kiváltságok, állami támogatások és adókedvezmények nyújtását az elismert egyházak számára. A gondolat, lelkiismereti és vallásszabadság a „demokratikus társadalom” alapjai⁹. Annyira fontos, hogy egyáltalán nem lehet ettől eltérni, és nem lehet ezt korlátozni a nemzetbiztonság érdekre hivatkozással.¹⁰

19. A gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága (EJEE 9. cikk¹¹ és PPJNE¹² 18.), egy komplex jog, amely szorosan kapcsolódik az egyesülési szabadsághoz, és azzal együtt kell értelmezni (EJEE 11. cikk és PPJNE 22.), valamint kapcsolódik a hátrányos megkülönböztetés tilalmához (EJEE 14. cikk és PPJNE 26.).

20. A Velencei Bizottság hangsúlyozza, hogy annak ellenére, hogy az állam mérlegelési jogköre igen széles, és még ha az egyes országok különféle megoldásokat is találtak a problémák leküzdésére, ezt nem szabad arra használni, hogy aláássák az erre a kérdésre¹³ vonatkozó európai garanciákat.¹⁴ Ez a megállapítás képezi a soron következő elemzés alapját.

⁹ EJEB, Kokkinakis kontra Görögország ítélet 1993. május 25. sorozatszám 260-A, p. 17. 31.par.

¹⁰ Mindazonáltal ezen jog megnyilvánulásait korlátozni lehet, ha a közrend, közbiztonság, közérkölc, illetve mások jogai vagy szabadságai veszélyeztetése áll fenn.

¹¹ EJEE 9. cikk: „1. Mindenkinnek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához; ez a jog magában foglalja a vallás és a hit szabad megváltoztatását, egyedül vagy másokkal közösségben, valamint hogy vallását és hitét kinyilvánítsa ima, oktatás, gyakorlat és szertartások során.

2. A vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadsága csak olyan korlátozások hatálya alá vethető melyeket a törvény előír, és amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy közérkölc, vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálják ”

¹² Az PPJNE 18. cikk szövege "1. Mindenkinnek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához . Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

2. Senki sem vethető alá kényszernek, amely korlátozza az ő szabadságát abban, hogy megtartsa, vagy elfogadjon a szabadon választott vallását.

3. A vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadsága csak olyan korlátozásoknak vethető alá, amelyeket a törvény előír, és amelyek szükségesek a közbiztonság, a közrend, az egészségügy, közérkölc 3. A vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadsága csak olyan korlátozásoknak vethető alá, amelyeket a törvény előír, és amelyek szükségesek a közbiztonság, a közrend, az egészségügy, vagy a mások erkölcsének és alapvető jogainak és szabadságainak védelméhez.”

¹³ CDL-AD (2006) 030, 12. §

¹⁴ Az új magyar Alaptörvény VII. cikke garantálja mindenki számára a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát. A második bekezdés szerint az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.

21. Egy összehasonlító perspektívában a Törvény úgy tekinthető, nagyvonalú keretet biztosít ahhoz, hogy más európai országokhoz viszonyítva nagyobb számú egyházat ismerjenek el. Továbbá meg kell említeni, hogy a magyar hatóságok ismételten hangsúlyozták, hogy nem állt szándékukban a vallásszabadság korlátozása az országban. E tekintetben igaz, hogy az alapvető elveket helyesen biztosítja az Alaptörvény, továbbá hogy a Törvény 1. §-a biztosítja a jogot a lelkiismeret és vallás szabadságához mindenki számára.

22. Mégis maradt néhány fontos kérdés, amelyek továbbra is problematikusak, és további megfontolást igényelnek a magyar hatóságok részéről.

III. FELÜLVIZSGÁLT KÉRDÉSEK

A. A VALLÁS ÉS LELKIISMERET SZABADSÁGA

a) A lelkiismereti szabadság

23. A Velencei Bizottság megjegyzi, hogy a Törvény 1 § - a kifejezetten csak „a lelkiismeret és vallás” szabadságának jogát garantálja anélkül, hogy garantálná a „gondolat szabadságához való jogot”, és általánosságban a „meggyőződés” szabadságához való jogot.

b) A vallási tevékenységek korlátozása

24. A Velencei Bizottság megjegyzi, hogy a Törvény 7. § (3) bekezdése értelmében, „Az egyház kizárólag olyan vallási tevékenységet gyakorolhat, amely az Alaptörvénnyel nem ellentétes, jogszabályba nem ütközik, nem sérti más közösségek jogait és szabadságát, valamint az emberi méltóságot.” Ezek túlságosan tág fogalmak, és különösen tág az utalás a „jogszabályokra”, amelyek magában foglalják valamennyi, az országban létező jogszabályt.

25. A nemzetközi emberi jogi eszközök meghatározzák azokat a körülményeket, amelyek esetén az állam jogosult a vallásszabadság korlátozására. Az EJEE 9.2. cikke és az PPJNE 18.3 cikke szigorú korlátozási feltételeket határoz meg, a törvényeknek hármas követelményrendszernek kell megfelelniük:

- Korlátozásokat csak törvény állapíthat meg;
- A korlátozásoknak kifejezetten az EJEE 9.2. cikkében, illetve az PPJNE 18. 3 cikkében említett érdekek egyikének védelmére kell irányulniuk, úgymint: a közbiztonság, a közrend védelme, a közegészség vagy a közérkölc, vagy mások jogainak és szabadságainak védelme; A korlátozásoknak „szükségesnek” kell lenniük „egy demokratikus társadalomban”.

Az egyházak hitéleti tevékenységbe való beavatkozás csak akkor szükséges, ha fennáll egy „nyomós társadalmi szükséglet”, és ha az intézkedés „arányos az elérni kívánt törvényes céllal”.

26. Ez azt jelenti, hogy csak olyan jogi szabályozás alkalmazható, amely megfelel ezeknek a követelményeknek, annak érdekében, hogy az egyházak tevékenységét korlátozzák. A

Általánosabban fogalmazva az Alaptörvény szerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg (I.3.) Az Alaptörvény rendelkezik az alapvető jogok korlátozhatóságáról. Az egyenlőség védelméről az Alaptörvény XV. cikke rendelkezik.

„jogsabályok” fogalmának értelmezése során a magyar bíróságoknak ezt a feltételt a fenti követelmények fényében is kell értelmezniük, melyek érvényesek a magyar jogban annak érdekében, hogy elkerüljék a nemzetközi normák megsértését. Ezért kevésbé tág fogalmak használata a Törvényben előnyösebb lett volna.

B. EGYHÁZAK ÉS VALLÁSI CSOPORTOK

27. A Törvény bevezeti Magyarország jogrendjébe az egyházak és más típusú vallási csoportok közötti megkülönböztetést. Az elismerési követelmények és az egyházak elismerési eljárásának elemzése előtt, érdemes emlékeztetni olyan érdemi kérdésekre, melyek az alapvető jogokkal összhangban kapcsolódnak az egyházak elismeréséhez vagy nem-elismeréséhez.

a) Az elismerés nem lehet előfeltétele egy egyház megalapításának

28. A törvény 7. § (1) bekezdése szerint „Az egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező és az Országgyűlés által elismert autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik.”

29. E cikk megfogalmazása azt sugallja, hogy egy egyház, egy egyházként meghatározott vallási közösség „az Országgyűlés elismerése nélkül” nem jogosult arra, hogy megalapítsák, és vallási tevékenységet folytasson Magyarországon. Ha ez a 7. § jelentése, akkor az megsérti a Magyar Alaptörvény VII. cikkét. Hasonlóképpen, több szempontból is a nemzetközi normák megsértésének minősül.

30. A nemzetközi normák nemcsak az egyéni vallásszabadságot garantálják, hanem egy vallás „felvételét” is „másokkal együtt”. Ez utóbbi szabadság magában foglalja az egyház vagy vallási közösség megalapításához való jogot anélkül, hogy azt előzőleg egy állami hatóság elismerné.

31. Az Emberi Jogok Európai Bírósága kifejezetten kijelentette: „Mivel a vallási közösségek hagyományosan szervezett struktúrák formájában léteznek, a 9. cikket az Egyezmény 11. cikke fényében kell értelmezni, amely védelmet biztosít a civil közösségi élet elleni indokolatlan állami beavatkozással szemben. Sőt, a vallási közösségek autonóm léte elengedhetetlen a demokratikus társadalom pluralizmusa számára, és ily módon olyan kérdés, amely a 9. cikk által nyújtott védelem egyik központi eleme.”¹⁵

32. Így, a Velencei Bizottság a Törvényben foglalt azon kötelezettséget, mely szerint elismerést kell szerezni egy egyház alapításához a Magyar Országgyűléstől, a vallásszabadság korlátozásának ítéli.

33. Mivel ez korlátozás, ezt az EJEE és a PPJNE, korlátozási klauzulákat tartalmazó 9.2, illetve 18.3. cikkében előírt kritériumokra való tekintettel kell vizsgálni. A Velencei Bizottság véleménye szerint az, hogy kötelező legyen a magyar parlament kétharmados többségű előzetes elismerése ahhoz, hogy Magyarországon egyházat lehessen alapítani, a nemzetközi előírások fényében kétségesnek ítélnélhető.

¹⁵ EJEB, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas kontra Ausztria 2008. július 31-i ítélet 61.

34. Amint a Velencei Bizottság már megállapította más alkalmakkor, a vallási szervezetek bejegyzésének önmagában nem kellene kötelezőnek lennie,¹⁶ és az „egyének és csoportok szabadon kell, hogy gyakorolhassák vallásukat regisztráció nélkül, ha úgy kívánják”.¹⁷

b) A jogi személyiség megszerzése

35. Mára az Emberi Jogok Európai Bíróságának [joggyakorlata] nagy meggyőző erővel támasztja alá a jogi személyiség megszerzéséhez való jogot, és hogy az így megszerzett jogi személy státusza elegendő kell legyen a vallási közösség számára feladatai teljes körű ellátáshoz¹⁸

36. Az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította,¹⁹ hogy „a képesség, hogy kialakítsanak egy jogi szervezetet annak érdekében, hogy közösen cselekedjenek a kölcsönös érdeklődésre számot tartó területen, az egyik legfontosabb szempont az egyesülési szabadság elérése érdekében, amely nélkül ezt a jogot megfosztanánk az értelmétől”.

37. Az Emberi Jogok Európai Bírósága következetesen kitart azon véleménye mellett, hogy a hazai hatóságok általi elutasítása annak, hogy jogi személy státuszt biztosítsanak az egyének társulásának, egyenlő a kérelmezők egyesülési szabadságának gyakorlásába történő beavatkozással.²⁰ Ahol a vallási közösség szervezetének létrehozatala volt a kérdés, az elismerés megtagadását az EJEK a kérelmező vallásszabadsághoz való joga megsértésének is minősítette az Egyezmény 9. cikke alapján²¹

38. Továbbá, az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint annak érdekében, hogy egy vallási csoport megszerezhesse a jogi személyiséget, az államnak kellő gondosságot kell tanúsítania, hogy szigorúan semleges maradjon, és képesnek kell lennie arra, hogy bizonyítsa: rendelkezik az elismerés elutasításának megfelelő indoklásával.²²

39. A Velencei Bizottság már megállapította más összefüggésben, hogy az ésszerű hozzáférés a jogi személy státuszhoz, megfelelő rugalmassággal kezelve a különböző közösségek szervezeti formáit, az egyik központi eleme a vallásgyakorlás szabadságának.²³

40. Ugyanilyen fontos az is, hogy ha ily módon van megszervezve, a szervezetnek képesnek kell lennie arra, hogy „teljes körűen gyakorolja a vallási tevékenységeket, valamint a bejegyzett civil szervezetek által általánosan végzett tevékenységeket”²⁴

¹⁶ EBESZ / ODIHR-Velencei Bizottság iránymutatása 17. Lásd még CDL-AD (2007) 041,a. 15. par.

¹⁷ CDL-AD (2004) 028

¹⁸ EJEK, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas kontra Ausztria ítélet, 2008. július 31., para.61. EJEK Gorzelik és társai kontra Lengyelország [GC], no. 44158/98, §. 52. és tovább, 2004. február 17., és Sidiropoulos és társai kontra Görögország ítéletet, 1998. július 10, Reports of Judgments and Decisions 1998-IV, para. 31. és tovább); lásd EJEK Besszarábiai Metropolita Egyház és mások kontra Moldova, 45701/99, para. 105., ECHR 2001. december 13.

¹⁹ EJEK, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas kontra Ausztria ítélet 2008 július 31, 61 §.

²⁰ Lásd az EJEK, Gorzelik és társai kontra Lengyelország [GC], no. 44158/98, §. 52. és EJEK, 2004. február 17. Sidiropoulos és társai kontra Görögország ítéletekről 1998. július 10, Reports of Judgments and Decisions, 1998-IV, para. 31. és tovább).

²¹ Lásd EJEK, Besszarábiai Metropolita Egyház és mások kontra Moldova, 45701/99, § 105., ECHR 2001. december 13.

²² CDL-AD (2009) 036

²³ CDL-AD (2008) 032, 33. §

²⁴ CDL-AD (2009) 036, 39. §

41. A Törvény szerint és a Budapesten gyűjtött információ alapján az el nem ismert egyházak regisztrálhatóak lesznek „vallási egyesületekként” az Egyesülési Törvény e célból történő módosítása alapján. Ez azt jelenti, hogy egy vallási közösség, amely nem bír az „egyház” státuszával a Törvény szerint, kérheti nyilvántartásba vételét jogi személyiséggel rendelkező egyesületként, ha úgy kívánja. Ez azért fontos, mert mégis kínál egy alternatív lehetőséget a jogi személyiség megszerzésére.

42. A Velencei Bizottság üdvözli az alternatív lehetőséget, hogy bármely vallási csoport bejegyeztesse magát „vallási egyesületként” az Egyesülési Törvény módosításai szerint. A Velencei Bizottság azonban nem vizsgálta ezt a jogszabályt, és nincs módjában felmérni, vajon ez a jogi keret lehetővé teszi-e a teljes körű vallási tevékenységet.

43. A Velencei Bizottság megjegyzi, hogy a 14. § (5) bekezdésben előírányzott egy év várakozási idő, amely a népi kezdeményezésre vonatkozik, és amelynek célja egy egyesület egyházként való elismerésének késleltetése az Országgyűlés (negatív) döntése után, ellentmond a nemzetközi normáknak.

44. A Velencei Bizottság megismétli, hogy a jogi személyiség megszerzését megelőző késleltetéseket kerülni kell. Nincs ok egy ilyen várakozási idő bevezetésére. Néhány követelményt sokkal rövidebb idő alatt lehet teljesíteni. A Velencei Bizottság ezért javasolja a várakozási idő lerövidítését az egyesület egyházként való elismerését célzó népi kezdeményezés elindítása előtt.

45. Mint látni fogjuk, a Törvény nagyon nehéz követelményekkel járó regisztrációs rendszert vezetett be, amely a vallási közösségek egyenlőtlen kezeléséhez vezethet, és indokolatlan korlátozást jelenthet a vallásszabadságra, valamint az egyesülés szabadságára nézve. Fontos szem előtt tartani hogy, amilyen mértékben a Törvény indokolatlan korlátozásokat szab a jogi személy státuszának megszerzése terén, az egyben a jogi személy státuszának megszerzéséhez való jog megsértésének tekinthető.

C. AZ ELISMERÉSI KÖVETELMÉNYEK

46. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának több alkalommal mérlegelnie kellett a vallások elismeréséről szóló szabályokat, illetve az el nem ismerés hatásait. Azok a rendelkezések, amelyek bizonyos vallási közösségeknek kedveznek, elvileg nem ellentétesek az Egyezményvel, „amennyiben a megkülönböztetésnek objektív és ésszerű indoka van, és amennyiben hasonló (megoldások) más egyházak számára is elérhetők, ha úgy kívánják.”²⁵

47. Ez az elv vonatkozik egy sor kiváltság (inkább mint jog) átruházására is, amely a hivatalos elismerést követheti.²⁶

48. Általánosságban, a vallási egyesület jogi elismerésére vonatkozó korlátozásoknak meg kell felelniük az EJEE 9.2 cikkének, valamint a 11. és a 14. cikk követelményeinek.

²⁵ EJEB, Alujer Fernandez Garcia Caballero kontra Spanyolország, no. 53072/99, 2001. június 14-i elfogadhatósági határozat.

²⁶ Mint például a katonai szolgálat alóli mentesség elismerése: lásd pl. EJEB, Lang kontra Ausztria, 23459/03., 2009. március 19-i elfogadhatósági határozat

49. Az EBESZ /ODIHR-Velencei Bizottsági iránymutatás kifejezettebben kimondja, hogy a magas minimális tagsági követelmények nem megengedhetők a jogi személyiség megszerzése tekintetében, hogy nem indokolt megkövetelni az állami nyilvántartásba vétel engedélyezését megelőző hosszú fennállási időt, valamint, hogy az egyéb túlzottan megterhelő korlátozások, illetve a késleltetések a jogi személyiség megszerzését megelőzően kérdésesek, és az olyan feltételek, amelyek túlságosan nagy állami mérlegelést eredményeznek az engedélyek elbírálásakor, nem megengedhetők²⁷.

50. Tekintettel a fenti elvekre, a Törvényben foglalt elismerési követelmények további észrevételeket igényelnek.

1) A pályázók számára vonatkozó követelmény

51. A 14. § szerint az egyházként való elismeréshez az egyesületnek kell kezdeményeznie a bejegyzést egy legalább 1000 személy által aláírt dokumentum benyújtásával. A Törvény nem rendelkezik úgy, hogy az egyesületi tagság a feltétele az aláírásnak. A magyar állampolgárság sem feltétele az aláírás lehetőségének, ami üdvözlendő.

52. Azonban ez a feltétel akadállyá válhat az elismerésre váró kis vallási csoportok számára. A nehézség elsősorban azon vallási csoportokat érinti, amelyek teológiai alapon szerveződnek, nem egy kiterjedt egyházként, hanem különálló gyülekezetekben. Néhány ilyen gyülekezet viszonylag kicsi lehet, így az 1000 fős aláírói szám elérése nehézségbe ütközik.

53. Bár a Törvény kifejezetten nem írja elő, hogy csak a vallási közösség tagjai írassák alá az okmányt, ez a feltétel akadályt képez a kis vallási csoportok számára a Törvény által nyújtott védelemben való részesedés tekintetében.

54. A nyilvántartásba vétellel kapcsolatos tagsági feltételeket tekintve a Velencei Bizottság számos esetben ösztönözte a korlátozott tagsági-létszám feltételeket²⁸ Ugyanígy sürgette, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének ajánlásaival összhangban, az egyházi szervezetek, és hasonlóképpen az egyéb civil szervezetek minimális alapító taglétszámának kiegyenlítését.²⁹

55. A vizsgált követelmény célja csupán a Törvény által nyújtott védelemből való részesedés, és nem érinti magát a vallási csoportok bejegyzését. A 10 millió lakoshoz viszonyítva a minimum 1000 aláíró száma nem túlzott.³⁰ Az Osztrák Alkotmánybíróság például megállapította, hogy egy magasabb tagsági küszöb sem túl magas a vallásszabadság vonatkozásában, sőt azt az EJEE 9. cikke alapján elfogadható korlátozásnak fogadta el.³¹

²⁷ CDL-AD (2004) 028, F.

²⁸ Lásd még CDL-AD (2008) 032, 32. § (tagsággal kapcsolatos követelmény: 200 fő) CDL-AD (2009) 036 (kapcsolódó tagsági követelmény 500 fő). Lásd még: Az EBESZ /ODIHR-Velencei Bizottság iránymutatását „Magas minimális tagsági követelményeket nem szabad megengedni a jogi személyiség megszerzése tekintetében” (17. oldal).

²⁹ CDL-AD (2006)030, 38. §

³⁰ Ausztriában a vallásos közösségekről szóló törvény a 11. § a teljes lakosság 2 ezrelékét követeli meg, ami azt jelenti hogy egy minimális mintegy 16000 tagra van szükség. Sem az EJEB, sem az osztrák Alkotmánybíróság nem állapította meg, hogy ez a küszöb túl magas a vallásszabadság tekintetében, az utóbbi az ECHR 9. cikke alapján elfogadható korlátozásnak fogadta el.

³¹ Explicit módon, Osztrák Alkotmánybíróság, 2009 december 16, VfSlg 18965/2009

56. Mindaddig, amíg az aláírás követelménye önmagában nem fosztja meg a vallási csoportokat a jogi személyiség megszerzésének lehetőségétől, a Velencei Bizottság úgy véli, hogy azt nem lehet az EJEE 9. cikkének megsértéseként értelmezni.

b) Időtartam kötelezettség

57. A Törvény 14. 2. § előírja a működési időtartamra vonatkozóan a „legalább százéves nemzetközi működést” „vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületkénti működést Magyarországon”.

58. Ez a követelmény nagyon merev és nagyon megnehezíti a nem hagyományos vallások bejegyzését és elismerését.

59. A Velencei Bizottságnak több alkalommal volt lehetősége észrevételeket tenni a magas és mereven megfogalmazott tagsági és a stabilitási követelmények hasonló kombinációi kapcsán, amelyek rendkívüli módon megnehezítik a vallásos egyesületek számára az egyházi státusz megszerzését³²

60. A Velencei Bizottság többször is ismételten megkérdőjelezte, hogy ezek a követelmények megfelelőek-e, és a közös EBESZ / ODIHR-iránymutatás nem megfelelő követelménynek nyilvánította a regisztrációt megelőző hosszas fennállást³³.

61. Az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy „várakozási idő kiszabása a jogi személyiséggel felruházott vallási közösségre, mielőtt az konszolidáltabb jogállást szerezhet mint közjogi testület, kényes kérdéseket vet fel”³⁴. A lényeg az, hogy az államnak semlegesnek és pártatlannak kell maradnia szabályozási jogkörének gyakorlása során a vallásszabadság terén, valamint a különféle vallásokkal való kapcsolatában.

62. A Religionsgemeinschaft Zeugen von Jehova kontra Ausztria ügyben hozott ítélete³⁵ során, az Emberi Jogok Európai Bíróságának értékelnie kellett, hogy egy egyesületnek, amely már jogi személlyé vált, tíz évig kellett várnia, mielőtt megszerezhetné a közjogi testület konszolidáltabb státuszát, ami számos kiváltsággal járt.

63. A Bíróság elismerte, hogy a várakozási idő szükséges lehet kivételes körülmények között (pl. újonnan alakult és ismeretlen vallási csoportok esetében). Mindazonáltal egy ilyen várakozási időszak aligha tűnik indokoltnak olyan vallási csoportok tekintetében, amelyek hosszú nemzetközi múlttal rendelkeznek, és amelyek hosszú ideje működnek az érintett országban, és ezért ismertek az illetékes hatóságok előtt. A hatóságoknak rendelkezniük kellene azzal a lehetőséggel, hogy jelentősen rövidebb időn belül igazolják, hogy az egyesület teljesíti-e a vonatkozó jogszabályokat.

A Bíróság ezért eltérő bánásmódot észlelt, és ennek eredményeként az EJEE 14. cikkének és az EJEE 9. cikkének együttes megsértését állapította meg.

³² CDL-AD (2008) 032 32 §, CDL-AD (2007) 035 16 §

³³ Ld. CDL-AD(2007)035, 16 §, CDL-AD (2008) 032 32 §

³⁴ EJEB, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas és társai kontra Ausztria ítélet 2008. július 31. no. 40825/98, §. 79, 97-99.

³⁵ EJEB Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas és társai kontra Ausztria ítélet, 2008. július 31, No. 40825/98, §. 79., 98-99,

64. Egyértelmű a Velencei Bizottság számára, hogy az a követelmény, amely szerint egy egyesületnek legalább 100 éves nemzetközi és legalább 20 éves magyarországi fennállással kell rendelkeznie, túlzó, figyelembe véve mind a jogi személyiség elismerését,³⁶ mind a többi, egyházaknak nyújtott kiváltságokat. Ez aligha egyeztethető össze az EJEE 9. és 14. cikkeivel. Következésképpen, a Velencei Bizottság az időtartam követelmény felülvizsgálatát javasolja, összhangban az Emberi Jogok Európai Bírósága által nemrégiben hozott mértékadó ítélettel.

c) Egyéb követelmények

65. A 14. § további követelményeket tartalmaz, amelyek megkérdőjelezhetők a nemzetközi jogi normák szempontjából.

66. A 14. § (2) bekezdés előírja azokat a feltételeket, amelyek azzal függenek össze, hogy milyen lehetséges fenyegetések érhetik egy vallási csoport részéről „az Alaptörvényt, bármely jogszabályt” vagy „mások jogait és szabadságait” (f), "nemzetbiztonságot" (g) vagy „az emberek megfelelő fizikai és pszichés jólétét, az emberi élet védelmét és az emberi méltóságot" (h).

67. Az utalás egy esetleges konfliktusra az Alaptörvénnyel vagy a jogállamisággal, illetve a mások jogainak és szabadságainak megsértésére homályos utalást jelent szinte a teljes joganyagra. Ráadásul túl sok mérlegelési lehetőséget biztosít a hatóságoknak, és felveti az előreláthatóság kérdését.³⁷ Annak ellenére, hogy mind a közigazgatás következetes gyakorlata mind a minőségi bírósági felülvizsgálat is kiegészítheti ezt a szerencsétlen megfogalmazást, ajánlott, hogy a magyar hatóságok még pontosabban meghatározzák, hogy melyik konkrét jogszabállyal kell összhangban lennie egy egyesületnek, ahhoz, hogy megfeleljen az elismerési követelményeknek.

68. Sőt, a Velencei Bizottság szeretné emlékeztetni a jogalkotókat, hogy a "nemzetbiztonság" nem olyan jogszerű korlátozás amely indokolhatja a vallás- vagy meggyőződés szabadságának korlátozását az EJEE 9.2. és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának (PPJNE)³⁸ 18.3 cikke szerint. Ezért törölni kell a 14. §-ból.

69. A Velencei Bizottság³⁹ ebben az összefüggésben is emlékeztet az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélezési gyakorlatára, amely szerint amíg az állam „jogosult ellenőrizni, hogy egy mozgalom, vagy egyesület látszólag vallási célokra törekedve, olyan

³⁶ Az Emberi Jogok Európai Bírósága, a Kimlya és társai kontra Oroszország (nos. 76836/01 és 32782/03, 2009. október) azt találta, hogy az egyházak mint vallási szervezetek bejegyzésének elutasítása Oroszországban, amiatt, hogy nem működtek még 15 éve, amint azt az 1997-es Vallási Törvény szabályozta, megsértette a felperesek jogait, különösen megsértette az Egyezmény 9. cikke (vallásszabadság) és 11. cikke (az egyesülési szabadság) értelmében. A Bíróság megállapította, hogy „A Vallási Törvény által biztosított korlátozott státusz nem tette lehetővé egy ilyen csoport tagjainak, hogy hatékonyan élvezzék vallásszabadsághoz való jogukat, és ezáltal ezt a jogot elméletivé és illuzórikussá tette, ahelyett, hogy amint az Egyezmény megkívánja, az a gyakorlatban érvényesülővé és hatékonyává vált volna.”

³⁷ Lásd az EJEB, Koretsky kontra Ukrajna 2008. április 3-i ítéletét, no. 40269/02. 48. §.

³⁸ Lásd az Emberi Jogok Bizottság általános állásfoglalását a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 18. cikkével kapcsolatban: "Az itt nem szereplő indokok alapján akkor sem megengedett a jogkorlátozás, ha a kérdéses korlátozások, mint a nemzetbiztonság, más, az egyezmény által védett jogok esetén elfogadható lenne. A korlátozásokat csak abból a célból lehet alkalmazni, amelyre elő lett írva

³⁹ Lásd még CDL-AD (2009) 036, 34. §

tevékenységeket folytat, amelyek károsak a lakosságra”,⁴⁰ addig ennél tovább nem mehet, és nem folytathat összehasonlító értékelést különböző hitek legitimitásáról⁴¹.

70. A Velencei Bizottság javasolja, hogy töröljék a hivatkozást a nemzetbiztonságra a 14. § (2) bekezdésből, és nagyobb pontossággal határozzák meg, hogy különösen mely jogszabálynak kell megfelelnie egy egyesületnek az elismerési követelmények teljesítése érdekében.

D. AZ ELISMERÉSI ELJÁRÁS MAGA

71. A törvény olyan elismerési eljárást ír elő, amelyet teljes egészében a Parlamentre hagy. Ez az eljárás több okból is megkérdőjelezhető.

72. A Velencei Bizottság kifejezetten aggódik, hogy nincsenek meg a törvényben az eljárási garanciák az egyházak elismerésére vonatkozó rendelkezések semleges és pártatlan alkalmazására⁴².

73. Az egyházi státusz elérését célzó kérelmeket közvetlenül az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottságának kell benyújtani, amely végül [a népi kezdeményezés alapján]⁴³ az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot terjeszt az Országgyűlés elé. Az egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényt a Parlamentben kétharmados többséggel kell elfogadni.

74. Az előadók rendelkezésére bocsátott legfrissebb információk szerint, a Parlament elfogadott egy elismerési törvényt 2012. február 29-én, 32 elismert egyházzal⁴⁴. Egyáltalán nem világos sem az előadók, sem a külvilág számára, hogyan és milyen kritériumok valamint anyagok alapján voltak képesek a Parlamenti Bizottság tagjai és a parlamenti képviselők arra, hogy megvitassák ezt a 32 egyházat tartalmazó listát, és hogyan rendezték a vallási tevékenységek és az egyházak meghatározására vonatkozó, törvényben foglalt kényes kérdéseket, néhány napon belül, anélkül, hogy a népszerű előítéletek hatása alá kerültek volna.

75. A küldöttséget úgy tájékoztatták, hogy a Magyar Tudományos Akadémia⁴⁵ elnöke elutasította, hogy segítse az illetékes parlamenti bizottságot azáltal, hogy véleményezi azoknak a feltételeknek a fennállását, amelyeket az egyház-jelölteknek teljesíteniük kell.

76. A fentiek arra engednek következtetni, hogy a vallási közösség (szervezet) elismerése vagy az elismerés megvonása továbbra is teljes mértékben a Parlament kezében marad, amely elkerülhetetlenül hajlamos lesz többé-kevésbé politikai szempontok alapján dönteni. Nem csak azért, mert a Parlament önmagában aligha képes elvégezni a Törvényben szereplő meghatározások értelmezéséhez kapcsolódó részletes vizsgálatokat, hanem azért is, mert ez az eljárás nem nyújt elegendő garanciát a Törvény semleges és pártatlan alkalmazására. Sőt,

⁴⁰ EJEB Manoussakis és társai kontra Görögország, 1996. szeptember 26-ítéletet. Reports, 1996-IV, 40. §.

⁴¹ EJEB Hasan és Chaush kontra Bulgária [GC], no. 30985/96 sz. ítélet 2000. október 26. 78. §.

⁴² Lásd EJEB, a Bessarábiai Metropolita Egyház kontra Moldova, 116. §.: „szabályozási jogkörének gyakorlása során. . . a különböző vallásokkal, felekezetekkel és hiedelmekkel kapcsolatban, az állam kötelessége, hogy semleges és pártatlan maradjon.”

⁴³ Fordító betoldása.

⁴⁴ A külügyminiszter szerint 82 jelenleg Magyarországon működő, és a Törvény I. mellékletében fel nem sorolt vallási szervezet nyújtotta be az egyházként való bejegyzési kérelmét.

⁴⁵ Felkérve a Törvény (14. § (4) bekezdése szerint).

ésszerűen feltételezhető, hogy a Parlament összetétele változik, azaz változás megy végbe minden választás után, amelynek eredményeként új gyülekezetek kaphatnak elismerést, és a régiektől visszavonhatják azt, melynek potenciálisan ártalmas hatása lehet a jogbiztonságra és a vallási közösségek önértékelésére.

77. A Törvény első alkalmazásából nyilvánvaló, hogy azok a feltételek, amelyeket használtak, nem egyértelműek, mi több, hogy az eljárás egyáltalán nem átlátható. A Magyar Országgyűlés határozatainak indítékai nem nyilvánosak és nem megalapozottak. Az elismerést egy parlamenti bizottság végzi törvény formájában (ha pozitív a döntés), vagy határozat formájában (ha a döntés negatív). Ezt nem lehet úgy tekinteni, mint ami megfelel a törvényes (jogszerű) eljárás követelményeinek.

78. Ebben a megvilágításban, a Törvény természeténél fogva, mint sarkalatos törvény, amely megköveteli a kétharmados többséget, kiemeli az eljárás demokratikus deficitjét. Érdemes emlékeztetni arra, hogy amikor a Velencei Bizottság úgy ítélte meg az Alaptörvényről összeállított véleményében, hogy „a sarkalatos törvények túlságosan tág használata problematikus mind az Alaptörvény, mind a közönséges törvények tekintetében”, és hogy „amikor nem csak az alapvető elvek, hanem bizonyos kérdések nagyon konkrét és „részletes szabályait” kell sarkalatos törvényekben szabályozni, a demokrácia elve maga is veszélyben van”, többek között az egyházakra vonatkozó részletes szabályokra is utalt⁴⁶.

79. A Velencei Bizottság a regisztrációs eljárás módosítását javasolja, úgy, hogy az megfeleljen a (jogszerű) törvényes eljárás követelményeinek, semleges és pártatlan feltételeket alkalmazásával, valamint eljárási garanciák beépítésével.

E. A HATÉKONY JOGORVOSLAT

80. Az elutasítással szembeni jogorvoslati lehetőség biztosítása alapvető.⁴⁷ Az EBESZ / ODIHR-Velencei Bizottsági iránymutatás világosan kimondja, hogy „a vallási követeléseket támogató felek rendelkeznek a hatékony jogorvoslathoz való jogokkal. Ez általában a jogállamiság koncepciójában gyökerezik, de konkrétan testet is ölt nemzetközi normák egész sorában”.

81. A PPJNE megköveteli az államoktól, hogy gyakorlati lépéseket tegyenek a nemzetközi emberi jogi szabályozásban megjelenő normák megvalósítására. Pontosabban, az olyan rendelkezések, mint például az EJEE 6.1. és 13. cikke előírják, hogy a hatékony jogorvoslatot elérhetővé kell tenni.

82. Az Emberi Jogok Európai Bírósága is megerősítette a vallási közösségek jogát a jogi személyiség megszerzésére az EJEE 9. cikke alapján az EJEE 6. cikke „fényében”. Különösen fontos ebben a tekintetben, hogy a vallásos szervezetek számára biztosítsák a kérelmek gyors elbírálását illetve a jogorvoslathoz való jogot, akár a vizsgált jogszabály, akár más, alkalmazható, külön jogi aktusokban rögzített, hatósági felülvizsgálati rendelkezések alapján.”

83. Ebből következik, hogy vagy egy független bíróságnak kell döntenie a nyilvántartásba vételről, vagy a határozatot később kell, hogy felülvizsgálja egy független bíróság.

⁴⁶ CDL-AD (2011) 016, 24. §

⁴⁷ CDL-AD (2008) 032, 31. § és 105.

84. Mivel a Törvény alapján a bejegyzésről szóló döntéseket a Parlament hozza meg határozat formájában, azokat rendes bíróságok nem vizsgálhatják felül. Budapesten tett látogatásuk során az előadókat szóban tájékoztatták, hogy az új Alaptörvény szerint alkotmányjogi panasz nyújtható be az egyházként való elismerés elleni (negatív) döntéssel szemben. Feltéve, hogy az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy rendelkezik hatáskörrel a Törvény 14. cikke alapján meghozott országgyűlési határozat felülvizsgálatára, és feltéve, hogy az Alkotmánybíróság rendelkezik teljes joghatósággal valamennyi fontos jogi és ténybeli kérdésben, ezt lehet úgy tekinteni, hogy teljesül a hatékony jogorvoslathoz való jog.

85. Ettől még igaz marad azonban az, hogy a vallási szervezetek ilyen esetekben nem rendelkeznek hozzáféréssel a rendes bíróságokhoz, közvetlenül kell kérelemmel fordulniuk az Alkotmánybírósághoz. Így elveszítenek egy védelmi fokot. Ez a Törvény által elfogadott regisztrációs rendszer újabb negatív következményének tűnik, bár vannak példák más országokban az ilyen határozatok közvetlen alkotmánybírósági felülvizsgálatára.⁴⁸

86. A Velencei Bizottság azt ajánlja, hogy a törvény határozza meg kifejezetten, milyen hatékony (tényleges) jogorvoslatok állnak rendelkezésre.

F. MEGLÉVŐ EGYHÁZAK NYILVÁNTARTÁSBÓL VALÓ TÖRLÉSE

87. A Törvény több mint 300 bejegyzett egyház jogi státuszának elvesztéséhez vezetett. Az Átmeneti rendelkezések szerint⁴⁹ ezek az egyházak „egyesületeknek” fognak minősülni 2012. január 1-jétől. Arról, hogy tevékenységüket továbbfolytatják, vagy beszüntetik, szándéknyilatkozatot kell tenniük 2012. február 29-ig, és kezdeményezniük kell a „vallási egyesületként” való regisztrációs folyamatot. 2012. június 30-ig. Ha ezt a határidőt nem tartják be, az a regisztrációs joguk elvesztéséhez vezet⁵⁰.

88. A Velencei Bizottság azt a tájékoztatást kapta, hogy jogállásuk visszavonása számos ilyen egyház szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatásainak elvesztéséhez vezet, valamint jogszerű támogatásuk is elvész, megfelelő átmeneti szabályozás nélkül.

89. Ez a de-regisztrációs folyamat, amely visszamenőleges hatállyal működik és nem biztosítja a szerzett jogosultságok védelmet, például azáltal, hogy az igénylő vallási szervezetek újbóli nyilvántartásba vétele új szempontok szerint történik, csak megkérdőjelezhető lehet⁵¹. Ez komoly aggodalomra ad okot az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE a 9. és 11. cikk alapján kialakított ítélkezési gyakorlata fényében.⁵²

90. Az egyházaknak jogállásuktól való megfosztását a vallásszabadság korlátozásának kell tekinteni, amelyet meg kell indokolni a nemzetközi eszközök szigorú korlátozási klauzulái fényében. A Velencei Bizottság kétli, hogy az egyházaknak a már gyakran hosszú évek óta gyakorolt jogi státuszuktól való megfosztása „sürgető társadalmi szükségletnek” és „az elérni kívánt céllal arányosnak” tekinthető a nemzetközi normák alapján a megfosztást igazoló indokolás nélkül.

⁴⁸ A törvény által elismerés sokáig létezett (és tulajdonképpen még mindig létezik) Ausztriában.

⁴⁹ A Törvény 34. §-a.

⁵⁰ A Törvény 35. §-a.

⁵¹ Lásd az EBESZ ODIHR-Velencei Bizottság, CDL-AD (2004) 028, F. §

⁵² EJEB, lásd Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovák kontra Ausztria 2008. július 31-i, 40825/98 sz. ítélete és az EJEB, Metropolitan templom Bessarabia és mások kontra Moldova, 45701/99 sz. 2001. december 13-i ítélete 105. §

91. Az sem világos, a Velencei Bizottság számára, lehet-e ezt a megfosztást „szükségesnek tekinteni egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy a közérkölcös védelme, vagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében” (EJEE 9.2. cikk) vagy, hogy az „szükséges a közbiztonság, a közrend, vagy mások alapvető jogainak és szabadságainak védelme érdekében” (PPJNE 18.3. cikk).

92. A Velencei Bizottság ajánlja a Törvény újrafogalmazását annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a nyilvántartásból való törlés és a visszamenőleges hatályú feltételek alkalmazása, kivéve, ha azokat különös okok indokolják. Azt is javasolja, hogy töröljék az elkobzásra vonatkozó rendelkezést, amely indokolatlanul korlátozza a jogi entitás státuszához való hozzáférés jogát.

G. EGYENLŐSÉG ÉS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS-MENTESSÉG

93. A nemzetközi normák szerint⁵³ az államok kötelesek tiszteletben tartani és biztosítani valamennyi joghatóságuk alá tartozó egyén számára a vallás- és meggyőződés szabadságához való jogot bármilyen megkülönböztetés, így fajra, bőrszínre, nemre, nyelvre, vallásra vagy hitre, politikai vagy más véleményre, nemzeti vagy más származásra, vagyonna, születésre vagy más helyzetre való tekintet nélkül.

94. A vallásra és a hitre vonatkozó jogszabályt felül kell vizsgálni annak biztosítására, hogy bármilyen vallások közti megkülönböztetést valódi, objektív tényezők indokoljanak, valamint hogy az előítéleten alapuló bánásmód kockázata minimumra csökkenjen, vagy teljesen megszűnjön.

95. Figyelembe véve ezeket az elveket a vizsgált Törvényhez az alábbi megjegyzéseket fűzzük.

96. Az Országgyűlés által elismert egyházak kiváltságos elbánásban részesülnek számos területen, mivel úgy tűnik, hogy a Törvény 19-25. §-a figyelemre méltó mennyiségű jogot és előnyt tart fenn ezeknek az egyházaknak.

97. Az EBESZ/ ODIHR - Velencei Bizottsági iránymutatás megállapította, hogy sok jogrendszerben van számos további jogi kérdés, amelyek jelentős hatással van a vallási életre, és gyakran kapcsolódik jogi személyiség elnyeréséhez⁵⁴. Sok országban különféle pénzügyi előnyök, kezdve az adómentes státusztól az igénybe vehető közvetlen támogatásokig, elérhetőek bizonyos fajta egyházi szervezetek számára.

98. Általánosságban elmondható, hogy a fenti előnyök és kiváltságok pusztán elérhetővé tétele nem sérti a vallás vagy meggyőződés szabadságának jogát. Ugyanakkor ügyelni kell annak biztosítására, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmának normái ne sérüljenek.”

⁵³ Lásd az EBESZ ODIHR-Velencei Bizottság iránymutatásait, CDL-AD (2004) 028

⁵⁴ Például, a földhasználat vagy más kormányzati engedélyek megszerzése, külföldi vallási vezetők, munkavállalók és önkéntesek behívása az országba, látogatások és vallási szolgálatok szervezése kórházakban, börtönökben és a hadseregben, jogosultság oktatási intézmények létrehozására (akár gyermekek nevelésére, vagy a papság képzésére), jogosultság önálló vallási motiváltágú jótékonyági szervezet megalapítására stb.

99. Az Emberi Jogok Európai Bírósága, a Religionsgemeinschaft Zeugen Jehovas kontra Ausztria esetben hozott ítéletében úgy vélte, hogy ha egy állam jelentős kiváltságokat juttat bizonyos jogállású vallási közösségeknek, akkor olyan jogi kereteket kell létrehoznia, amely minden vallási csoport számára méltányos lehetőséget biztosít ezen státusz megpályázására, és a megállapított feltételek nem alkalmazhatók diszkriminatív módon.⁵⁵

100. Erre tekintette a Velencei Bizottság nemcsak egyfelől a 32 egyházzal szembeni megkülönböztetett bánásmódot tartja aggályosnak a többi vallással szemben tanúsított bánásmóddal összevetve, hanem azokat a feltételeket is, melyeknek a többi vallásnak meg kell felelniük annak érdekében, hogy megszerezzék az egyházi státuszt.

101. Mi több, a Velencei Bizottság megkérdőjelezi, hogy a „vallási szervezetek” (szemben az „egyházakkal”) számára biztosított korlátozott jogállás nem diszkriminatív-e⁵⁶, és akár nem teszi-e a vallásszabadság jogának élvezetét illuzórikussá és elméletivé az EJEE által előírt gyakorlatban történő érvényesülés és hatékony megvalósulás biztosítása helyett.⁵⁷

102. A Velencei Bizottság emlékeztet arra, hogy a hatóságoknak objektív és ésszerű indokokat kell találniuk annak magyarázatára, hogy egyes jogokat és előnyöket miért csak az Országgyűlés által elismert egyházak számára engedélyezik, és ezeket a jogokat miért nem kapja meg a többi egyház.

103. Végül, ezeknek az egyházaknak a jogi státuszból eredő és a jogállásra vonatkozó jogoktól és előnyöktől való megfosztása egyébként azt is jelenti, hogy az egyházakat nem kezelik egyenlő alapon. Hacsak nincs erre „objektív és ésszerű igazolás”, ez az egyenlőtlen bánásmód a nemzetközi normák szerint diszkriminatívnak tekintendő.

104. A Velencei Bizottság azt javasolja, hogy a jogalkotás során tartsák szemmel, hogy objektív és ésszerű igazolással szükséges indokolni az egyenlőtlen bánásmódot.

IV. KÖVETKEZTETÉSEK

105. A gondolat-, lelkiismeret és a vallásszabadság a demokratikus társadalom egyik alapja. Ebből következik, hogy azt csak a nemzetközi jogi eszközökben meghatározott szigorú feltételeknek megfelelően lehet korlátozni.

106. Az államok tág mérlegelési jogkörrel rendelkeznek az egyház és állam közötti kapcsolat meghatározását illetően, valamint ezzel kapcsolatos politikájuk kiválasztása és az ezen területre vonatkozó szabályozás kialakítása tekintetében. A Velencei Bizottság elismeri, hogy jogos az a törekvés Magyarországon, hogy megszüntessék az olyan vallási szervezetek által elkövetett visszaéléseket, melyek tiltott és káros célokból, vagy egyéni haszonszerzésből működtek. Az új törvény egyik fő indoklása az, hogy megakadályozhatja, hogy egyes vallási

⁵⁵ EJEB, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas és társai kontra Ausztria, EJEB, no. 40825/98, 2008. július 31-i ítélete, 92. §.

⁵⁶Lásd EJEB, Savez Crkava “Riječ Života” és társai kontra Horvátország, EJEB, no. 7798/08, 2010. december 9-I ítélete, 85. §.

⁵⁷ Lásd az EJEB, Kimlya és társai kontra Oroszország, 2009. október 1-jei ítélet 86.§, idézve Hasan és Chaush v Bulgária, 62. §

szervezetek visszaéljenek az állami támogatás megszerzésének lehetőségével. Bár Európá-
szerte különböző megoldások születtek már, az Európai garanciákat nem szabad aláásni.

107. Egészében véve a Törvény a vallásszabadság szabályozásának liberális és nagyvonalú
keretét képezi. Néhány fontos kérdés azonban továbbra is problematikus, és nem felel meg a
nemzetközi normáknak.

108. A törvény előír egy sor olyan követelményt az egyházként való elismerés tekintetében,
amelyek túlzottak és önkényes feltételeken alapulnak. Különösen egy vallási közösség
működésének hazai és nemzetközi időtartama és a politikai alapon végzett elismerési eljárás
szorul felülvizsgálatra. Ez az elismerés számos jogosultsággal ruházza fel az érintett
egyházakat.

109. A törvény több száz korábban törvényesen elismert egyház regisztrációjának
megszüntetését eredményezte, amely aligha tekinthető a nemzetközi normáknak megfelelő
eljárásnak.

110. Végül, a törvény hatására bizonyos mértékben egyenlőtlen, sőt diszkriminatív
bánásmódban részesülnek a vallási nézetek és közösségek, attól függően, hogy elismerik-e
azokat, vagy nem.

111. A Velencei Bizottságot úgy tájékoztatták, hogy az előzetes véleményre adott
válaszként a kormány módosítások bevezetésére készül, ami kedvező fejlemény. A
Bizottságnak nem volt lehetősége megvizsgálni ezeket a javaslatokat, de továbbra is kész a
magyar hatóságoknak segítséget nyújtani.

Jogorvoslati beadvány

<http://www.pedagogusok.hu/index.php?cikk=030314> a psz beadvanya az alkotmanybirosaghoz

Pedagógusok Szakszervezetének Elnökétől

Dr. Paczolay Péter úrnak
a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke

Tisztelt Elnök Úr!

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 21. §-ának (2) bekezdése, valamint 37. §-a alapján – a Pedagógusok Szakszervezetének képviseletében – kezdeményezem, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, miszerint a lelkiismereti- és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény [a továbbiakban: Ehtv.] alkotmányellenes, mivel rendelkezései sértik a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány)

- 2. §-ának (1) bekezdését: „A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”,
- 19. §-a (3) bekezdésének d) pontját: az Országgyűlés „törvényeket alkot;”
- 20. §-ának (2) bekezdését: „Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.”,
- 36. §-át: „Feladatának ellátása során a Kormány együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel.”

Mindezekre tekintettel kezdeményezem, hogy az Alkotmánybíróság az Ehtv.-t semmisítse meg.

Indoklás:

Az eljárási jogosultság

1. A támadott törvény, az Ehtv. rendelkezései túlnyomó többségének hatályba lépése olyan időszakra esik, amikor hatályát veszti az Alkotmány, és helyébe lép Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény). Ez a nap 2012. január 1-je. Ettől az időponttól kezdődően az Alkotmánybíróság a támadott törvényt, az Ehtv.-t az Alkotmány rendelkezései alapján már nem vizsgálhatja, csak az Alaptörvény rendelkezései alapján. Az Alaptörvény rendelkezései alapján azonban megváltozik az Alkotmánybírósághoz való fordulás lehetősége, és a Pedagógusok Szakszervezete nem nyújthat be beadványt az Alkotmánybírósághoz. Az ügy jelentőségére tekintettel azonban indokolt, hogy a támadott törvény, az Ehtv. alkotmánybírósági kontrolljára sor kerüljön, mielőtt rendelkezései hatályba lépnének. A Pedagógusok Szakszervezete azt kezdeményezi az Alkotmánybíróságnál, hogy a támadott törvény, az Ehtv. alkotmányosságát az Alkotmánynak olyan rendelkezései alapján vizsgálja meg, amelyek egy adott törvény elfogadására, kihirdetésére, hatályba léptetésére irányadóak.

2. A támadott törvény, az Ehtv. tekintetében az Országgyűlés „döntő módon”, érvénytelenséget előidéző körülményeket „előállítva” megsértette a törvényalkotás szabályait, mivel nem biztosított kellő időt a bevezetéshez, a törvény szövege nem felel meg a normavilágosság követelményének, az elfogadott rendelkezések megvalósítják az egyházak közötti hátrányos megkülönböztetést, a jogalkotó mellőzte a kormányzati egyeztetésre vonatkozó rendelkezéseket. Mindezzel a jogalkotó megsértette a jogállamiság követelményeit, így az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdését, az országgyűlési, illetve a képviselői munkára vonatkozó rendelkezéseket megállapító 19. (3) bekezdés b) pontját, és a 20. § (2) bekezdését, valamint az egyeztetési kötelezettséget előíró 36. §-át.

A jogállamiság követelményeinek sérelme

A kellő idő hiánya

1. Az Alkotmánybíróság több határozatában, - legutóbb az 51/2010. (IV. 28.) AB határozatban - mutatott rá arra, hogy a jogbiztonság követelménye azt a kötelezettséget rója a jogalkotóra, hogy a jogszabály hatályba léptetésének időpontját úgy határozza meg, hogy kellő idő maradjon

- a jogszabály szövegének megismerésére;
- a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléséhez;
- a jogszabállyal érintett szervek és személyek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire.

2. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során felkészülési idő hiánya miatt akkor állapította meg valamely jogszabály alkotmányellenességét, ha az szerzett jogot korlátozott, illetve a korábbihoz képest úgy állapított meg hátrányosabb rendelkezést, oly módon hátrított fokozott kockázatot a címzettekre, hogy a megismerés és a felkészülés lehetőségének hiánya akadályozta a jogalkalmazót a jogszabály alkalmazásában.

3. A 28/2005. (VII. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a jogbiztonság elvéből fakadó alkotmányos követelmény miszerint, ha a jogalkotó valamely korábban, hosszú ideig fennálló és működő rendszerhez kapcsolódó radikális változtatásokkal, alapjaiban új rendszert vezet be, azt úgy kell végrehajtania, hogy az érintetteknek megfelelő idő álljon a rendelkezésére a rendszer egészének, valamint a részletszabályoknak nemcsak a teljes körű megismerésére, hanem azok megértésére és alkalmazásuk elsajátítására is. A hatályba lépés időpontját ezért úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre, és az érintettek előre láthassák a változások következményeit.

3. A támadott törvény, az Ehtv. alapjaiban változtatta meg az egyházalapítás jogát. A lelkiismereti- és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény [a továbbiakban: Lvtv.] 9. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis az egyházat a székhelye szerint illetékes megyei bíróság, illetőleg fővárosi bíróság nyilvántartásba veszi, ha az egyházat legalább száz természetes személy megalapította, az egyház az alapszabályát elfogadta, az ügyintéző és képviselői szerveit megválasztotta, és az alapítók nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet a 8. §-ban foglaltaknak megfelel. Az Lvtv. 11. §-a szerint az egyház nyilvántartásba vétele akkor tagadható meg, ha az nem felel meg a 8. §-ban foglaltaknak, illetve az alapítók nem tettek eleget a 9-10. §-ban foglalt feltételeknek.

4. A támadott törvény, az Ehtv. az egyház nyilvántartásba vételére az Országgyűlést jogosítja fel. Az Országgyűlés döntését mérlegelés alapján hozza meg. Az Országgyűléshez a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet az illetékes miniszter nyújthatja be. A miniszter mérlegelés alapján (ld. a következő pontban) dönthet a kérelem benyújtásáról. Ez az eljárás alapjaiban tér el a korábbi eljárási rendtől; radikális változást jelent, és az új követelmények teljesítése hátrányosan érinti a hatályba lépésekor működő egyházakat. Az új rendelkezések ugyanis nemcsak a jövőben, a törvény hatályba lépése után megalapított egyházakat érinti, hanem megköveteli a bejegyzett egyházak újraalapítását is.

5. Az Ehtv. 16. §-ának (1) bekezdése alapján a miniszter akkor terjeszti az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet az Országgyűlés elé, ha az megítélése szerint megfelel az Ehtv. 14. §-ában meghatározott feltételeknek. Az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelem melléklete - többek között - az egyház tanításának lényegét tartalmazó hitvallás és rítus. Az Ehtv. 17. §-a szerint a miniszter a kérelemnek az Országgyűlés elé terjesztését megelőzően - külön jogszabályban meghatározott feltételek alapján - szakértőt rendelhet ki a törvényben foglalt vallási tevékenységgel kapcsolatos feltételek fennállása megállapításának tisztázása céljából. Ez a rendelkezés lényegében arra hatalmazza fel a minisztert, hogy véleményt mondjon az egyház tanításáról.

6. Amennyiben a miniszter a kérelmet az Országgyűlés elé terjeszti, abban az esetben az Ehtv. 11. §-ának (1) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges az egyházi jogalanyiség megszerzéséhez szükséges nyilvántartásba vételhez. E rendelkezésből az következik, hogy az Országgyűlés ismét mérlegelheti a feltételek meglétét, így a benyújtott hitelveket, ráadásul - adott esetben, szükség szerint - politikai konszenzusra kell jutni a minősített többség megszerzéséhez.

A normavilágosság követelményeinek sérelme

1. A támadott törvény, az Ehtv. sérti a jogállamiság követelményét azért is, mert nem felel meg a normavilágosság követelményeinek. Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a jogbiztonság és a normavilágosság követelményével. Rámutatott arra, hogy a jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, ami az állam – és elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad okot, és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára. [56/2010. (V. 5.) AB h.]

2. A támadott törvény, az Ehtv. rendelkezéseiből a jogalkalmazó csak következtetni tud arra, hogy milyen eljárási rendet kell követnie ahhoz, hogy egyház jöhessen létre.

- Az Ehtv. 7. §-ának (1) bekezdése szerint az egyház az azonos hitelveket valló, természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából működik.

- Az Ehtv. 7. §-ának (2) bekezdése szerint az azonos hitelveket valló, Magyarországon lakóhellyel rendelkező, cselekvőképes természetes személyek vallásuk gyakorlása céljából egyházat hozhatnak létre.

- Ez a rendelkezés nincs összhangban az Ehtv. 14. §-ának (3) bekezdésével, amely akként rendelkezik, hogy az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelem akkor nyújtható be, ha az egyesület elsődlegesen vallási tevékenységet végez.

- A 14. § (3) bekezdésének c) pontja ehhez kapcsolódóan megkívánja, hogy a szervezet legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működjön Magyarországon.

Keveredik tehát az egyház létesítése az egyesület alapításával, holott az egyesület létesítésének szabályai lényegesen eltérnek az egyházi követelményektől. Ugyanakkor ezek a rendelkezések ellentmondanak annak a rendelkezésnek, hogy természetes személyek vallásuk gyakorlása céljából egyházat hozhatnak létre, mivel valójában egyesületet kell létrehozniuk, és az egyesület kérheti majd, hogy utóbb egyházzá nyilvánítsák. A normavilágosság követelménye alapján egyértelművé kellett volna tenni azt az eljárási rendet, miszerint előbb egyesületet kell létrehozni, majd az egyesület húsz év után kérheti az egyházként történő nyilvántartásba vételét.

3. Az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelem benyújtásának további előfeltétele az Ehtv. 14. §-a (3) bekezdésének f) pontja alapján, hogy tagjai nyilatkozzanak arról, miszerint az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti mások jogait és szabadságát. Összevetve ezt a rendelkezést az Ehtv. 15. §-a (1) bekezdésének c) pontjával, az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelemhez csatolni kell legalább ezer természetes személy tag nevét, magyarországi lakóhelyét, aláírását tartalmazó aláírási ívet, több ellentmondás fedezhető fel:

- Az Ehtv. 5. §-a szerint a lelkiismereti és vallásszabadság jogával összefüggésben az állami hatóságok adatokat nem gyűjthetnek és nyilvántartást nem vezethetnek. Kérdéses, hogy ennek tükrében mit lehet, illetve kell tenni a nyilatkozatokkal?

- Az egyesület tevékenysége sem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel. Miután a kérelmet az egyesület nyújthatja be, nem lehet értelmezni, miért kell a tagoknak nyilatkozniuk?

- Az egyházi nyilvántartásba vételhez minden azonos hiteltvet valló természetes személynek be kell-e lépnie az egyesületbe?

- Nem lehet megállapítani, hogy hány tag nyilatkozatára van szükség a kérelem benyújtásához. Elégséges-e az említett ezer tagé, vagy valamennyi, adott esetben több tízezer tag nyilatkozatára van szükség?

- Ugyanakkor, ha a nyilatkozók komolyan veszik a nyilatkozatuk tartalmát, kérdés, hogy hogyan lehet akárcsak ezer, adott esetben több tízezer tagnak az említett kérdésekről felelősségteljesen nyilatkozni?

- Nem lehet megállapítani, mi lesz a benyújtott személyes adatok sorsa? A támadott törvény, az Ehtv. ugyanis nem rendelkezik a személyes adatok kezeléséről, célhoz kötöttségéről, további sorsáról, amelyeket egyébként az említett 5. § alapján át sem lehetne venni?

- Nem világos, hogy tud a kérelmező az adatok valódiságáról meggyőződni? Miután az Ehtv. 15. §-ának (3) bekezdése szerint a benyújtott kérelemben feltüntetett adatok valódiságáért a kérelmező büntetőjogi felelősséggel tartozik, elvileg a kérelmezőnek el kell végeznie minden nyilatkozóval többek között az Alaptörvény értelmezését, és meg kell ítélnie azt is, hogy az adott hitelvek sértik-e mások jogait és szabadságát.

4. Az Ehtv. átmeneti rendelkezéseit megállapító 36. § nem felel meg a normavilágosság követelményeinek, mert nem állapítható meg, hogy a ma működő egyházi jogi személyeknek mit kell teljesíteniük ahhoz, hogy tovább folytathassák hitéleti tevékenységüket. Nem állapítható meg továbbá az sem, hogy az egyházi jogi személyek által

ellátott közfeladatokhoz hozzárendelt intézményeknek mi lesz a sorsa, és milyen módon és feltételekkel működhetnek tovább, például akkor, ha az egyházi jogi személyként történő működésre a jövőben nem lesz lehetőség. Ez utóbbi kérdés minden egyes feladatnál eltérő megoldásokat igényelne, mert például közoktatási intézmény fenntartói jogát tanítási év közben nem lehet átadni, míg egyházi felsőoktatási intézmény fenntartói jogát csak és kizárólagosan egyházi jogi személy láthatja el.

5. A ma működő egyházi jogi személyek azért sem tudják megítélni, hogy milyen cselekvésre van szükségük ahhoz, hogy tovább folytathassák tevékenységüket, mivel nem tudhatják, hogy „sorsukról” hogy fog dönteni a miniszter, illetőleg az Országgyűlés. Ebből a szempontból teljesen értelmezhetetlen a hatályba léptetett 31. §.

- A 31. § (1) bekezdése szerint a Kormány a törvény hatályba lépéséig, vagyis 2012. január 1-jéig a közcélú tevékenységet végző egyházakkal megkötött megállapodások tiszteletben tartása mellett azokat áttekinti, és szükség szerint új megállapodásokat kezdeményez. E rendelkezéssel az a probléma, hogy nem ad választ arra a kérdésre, mi lesz akkor, ha a mellékletben nem szereplő egyház nyilvántartásba vétele meghíúsul? Nem ad választ arra sem, hogy a meglévő érvényes szerződéseket a Kormány tiszteletben tartja-e vagy sem. A közoktatásról szóló törvény rendelkezései szerint például az iskolafenntartó egyházakkal az oktatásért felelős miniszter közoktatási megállapodást kötött, illetőleg vannak olyan egyházak, amelyek a kormánnyal kötött megállapodás alapján egyoldalú nyilatkozattételre váltak jogosulttá.

- Ugyanígy nem értelmezhető a 31. § (2) bekezdése, miszerint a Kormány az e törvény alapján egyháznak nem minősülő, közfeladatot ellátó szervezetekkel a megállapodásokat legkésőbb 2011. december 31-éig megkötheti. Miután a nyilvántartásba vétel iránti kérelmeket 2012. január 1-je után lehet benyújtani, nem világos, hogy a Kormány kivel köthet ilyen megállapodást eddig az időpontig?

6. Tovább növeli a bizonytalanságot, hogy a felhatalmazó rendelkezéseket tartalmazó 34. § alapján a miniszternek kell kiadni az egyházak nyilvántartásának ügyviteli szabályait, a nyilvántartásba vétel iránti kérelem részét képező formanyomtatványok tartalmi kellékeit, valamint a nyilvántartással kapcsolatos eljárásban szakértőként való közreműködés szabályait. Az érintetteknek lehetőségük sincs arra, hogy kellő időben megismerjék ezeket a rendeleteket, és ennek figyelembe vételével hozzák meg döntésüket. Annál kevésbé, mert a minisztert a rendelet kiadására felhatalmazó törvényhely csak 2012. január 1-jén lép hatályba, ezért előtte ki sem adhatja rendeletét, legalábbis jogszerűen nem.

7. A 36. § (1) bekezdése szerint a törvény hatályba lépését követően azok az egyházi jogi személyek, amelyek nem kerültek felsorolásra a törvény mellékletében, kezdeményezhetik a miniszternél az egyházi nyilvántartásba vétel iránti kérelmüknek az Országgyűlés elé való terjesztését, vagy bejelenthetik a külön törvény (feltehetően a egyesülési jogról szóló törvényről van szó) szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat. Valójában nem lehet megállapítani, hogy mely időpontig mit cselekedhetnek a ma működő egyházi jogi személyek, mivel a 36. § (3) bekezdése szerint amennyiben a szervezet 2011. december 31-én jogosult képviselője a továbbműködésről nyilatkozik, úgy az (1) bekezdésben foglaltakat kell az eljárás során irányadónak tekinteni. Nem lehet értelmezni, hogy milyen nyilatkozatot és hova kell küldeni, és a törvény hatályba lépését követően, vagy hatályba lépése előtt december 31-éig. Ehhez kapcsolódik a 36. § (4) bekezdése: az (1) bekezdés szerint nyilvántartásba vett szervezet az e törvény hatályba lépésétől kezdődően a korábban nyilvántartásba vett szervezet általános jogutódja. Miután a törvény hatályba lépését követően lehet benyújtani a miniszterhez a kérelmet, aki vagy továbbküldi azt vagy sem az

Országgyűléshez, amelyik vagy nyilvántartásba veszi a kérelmezőt vagy sem, valójában a törvény hatályba lépésétől kezdődően általános jogutódlásról nem lehet beszélni. Ez azért is problémát jelent, mivel a 36. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdésben foglaltak elmulasztása esetén a szervezet jogutód nélküli megszüntetésére kerül sor. Kérdés azonban, hogy mikor következik be az elmulasztás, hiszen az (1) bekezdés nem jelöl meg határidőt. Márpedig e „mulasztásnak” a törvény szerint súlyos következményei vannak, a jogutód nélküli megszűnés és a szervezet vagyonának elvesztése. (A nyilvántartást szabályozó miniszteri rendeletben a hiányzó határidőt nem lehet megszabni, mert arra a miniszter nem kapott felhatalmazást.) A jogutód nélküli megszüntetésre vonatkozó rendelkezések pedig azért sértik a jogbiztonság követelményét, mivel a 29. § alapján a megszűnő egyház vagyona a magyar állam tulajdonába kerül. Ez a megoldás is aggályos, mivel a közös hitelvek gyakorlásához nem kell „formalizált” szervezetet létrehozni, illetőleg a társadalmi szervezetek köre szélesebb, mint az egyesületek köre. Nem lehet megállapítani, hogy mi történik abban az esetben, ha az Országgyűlés vagy a miniszter elutasítja az egyházként történő nyilvántartásba vétel iránti kérelmet, lehetséges-e ekkor egyesületként tovább működni vagy sem?

(8) A 36.§-t némi jóindulattal úgy is lehet értelmezni, hogy a korábbi egyházból „átalakult”, egyesületként bejegyzett szervezet jogutódja az előzőnek, és így a vagyon is az övé. De ezt a lehetséges megoldást világossá kellett volna tenni a törvényszövegben.

8. Tovább növeli a jogbizonytalanságot az a tény, hogy a támadott törvény, az Ehtv. nem rendelkezik a lelkiismereti- és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény „sorsáról”, hatályon kívül helyezéséről.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmának megszegése

1. Az Ehtv. 14. §-ának (2) bekezdése szerint a törvény melléklete tartalmazza az Országgyűlés által elismert egyházakat. E rendelkezésből és a mellékletből adódóan a támadott törvény, az Ehtv. sérti a jogállamiság követelményeit azáltal is, hogy különbséget tesz az egyházak között. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés anélkül. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmánynak ezt a rendelkezését a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezi.

- Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az Alkotmánynak ez a rendelkezése az azonos szabályozási körbe vont jogalanyok közötti az olyan, alkotmányos indok nélkül tett megkülönböztetést tiltja, amelynek következtében egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülnek.

- Kimondta azt is, hogy e tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi vagy alapvető állampolgári jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az emberi méltósághoz való jogot sért. [66/2011. (VIII. 18.) AB h.]

2. Az Alkotmánybíróság értelmezte a vallásszabadság és az emberi méltósághoz való jog összefüggését. Rámutatott arra, hogy az emberi méltósághoz való jogot az élethez és a jogképességhez való joggal együtt az ember jogállását meghatározó jognak tekinti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata az emberi méltósághoz való joga, mint „általános személyiségi jogot” fogja fel, amely magába foglalja a személyiség szabad

kibontakoztatásához való jogot. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti szabadság jogát a személyiség integritásához való jogként értelmezte.

3. A lelkiismereti szabadság és a vallásszabadság Alkotmányban külön is nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, és ezen belül adott esetben a vallás, az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele.

4. Kifejtette az Alkotmánybíróság azt is, hogy a gondolat, a lelkiismeret és a vallásos hit szabadságához való jogból önmagában az államnak az a kötelessége következik, hogy az állam nem ítékezhet vallásos hit vagy lelkiismereti meggyőződés igazságtartalmáról. A vallásszabadság szoros összefüggését az emberi méltóság jogával akkor is figyelembe kell venni, amikor a vallásszabadság másik két összetevőjéről, a vallásgyakorlásról, illetve a meggyőződés szerinti cselekvésről van szó. Az általános személyiségi jogból folyó cselekvési szabadságnak külön súlyt ad, ha a személyiség lényegét érintő lelkiismereti vagy vallási meggyőződésből fakad a cselekvés. [4/1993. (II. 12.) AB h.]

5. Mindebből levonható az a következtetés, hogy sérül a jogállamiság követelménye, annak következtében, hogy a támadott törvény, az Ehtv. különbséget tesz a ma működő egyházak között, egy részüket a törvény erejénél fogva elismerve, míg más részüknél megkövetelve az „újraalapítást”. Ennek a különbségtételnek nincs alkotmányos indoka.

A jogszabály előkészítés hiányosságai, a közjogi

1. Súlyosan sérültek az Alkotmánynak azok a rendelkezései, amelyek irányadóak a törvénykezés során. Az Alkotmány 36. §-a alapján a Kormány kötelessége, hogy feladatának ellátása során együttműködjön az érdekelt társadalmi szervezetekkel. Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy milyen jogkövetkezményekkel jár, ha a törvényhozó nem vonja be a jogszabály előkészítésébe az érintett társadalmi szervezeteket, érdekképviselőket, és nem kéri ki azok véleményét. Rámutatott arra, hogy önmagában nem érinti az adott törvény érvényességét az Alkotmány említett rendelkezéseinek a megsértése. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában azonban előfordult, hogy arra a következtetésre jutott, miszerint a jogállamiság részét képező döntéshozatali eljárási szabályok megsértése a döntés közjogi érvénytelenségét eredményezheti. [30/2000. (X. 11.) AB h., 87/2008. (VI. 18.) AB h.]

2. Jelen kérdésekben az érdemi vita elmaradása, az egyházak mellőzése a törvénykezés során olyan súlyos következményekkel jár, amely miatt akár több millió ember, de legalábbis százazrek vallásgyakorláshoz való joga sérülhet. Olyan bizonytalan helyzet alakulhat ki, amelynek következtében egyetlen bejegyzett egyház sem lehet biztos abban, hogy egy más összetételű Országgyűlés nem rendeli el a nyilvántartásból való törlését, vagyónának „elkobzását”.

3. Jelen eljárásban egyeztetésre nem kerülhetett sor tekintettel arra, hogy a törvényjavaslatot nem a Kormány nyújtotta be, hanem országgyűlési képviselők. Az alkotmánybíróság nemrég foglalkozott ezzel a kérdéssel, megállapításai irányadóak, arra való tekintettel, hogy az Ehtv. sarkalatos törvény. Az Alkotmánybíróság szerint „az egyéni képviselői indítványra történő törvénymódosítás, de különösen az Alkotmány módosítása ilyen módon azért vet fel a demokratikus jogállam követelményéhez kapcsolódóan súlyos problémát, mert az országgyűlési képviselők esetében szinte teljes mértékben kizárt az, hogy

a törvénymódosító javaslatuk benyújtása előtt megfelelő alapossággal előzetes számításokat és elemzéseket végezzenek, egyeztessenek és tárgyaljanak az érdekelt felekkel, így nagy az esély arra, hogy hatásait és következményeit tekintve kellőképpen át nem gondolt törvénymódosításokat vagy akár alkotmánymódosítást fogad el az Országgyűlés. Egyéni képviselői indítványra történő törvénymódosítás esetén a kormányt nem terheli az előzetes hatástanulmány készítésének, illetve a szükséges egyeztetések lefolytatásának a kötelezettsége... A fentiekből következően az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy bár az országgyűlési képviselők által benyújtott alkotmánymódosítások az Alkotmányban lefektetett eljárási követelményeknek megfelelnek, mivel törvénymódosítás benyújtására jogosult kezdeményezte azokat és megfelelő többséggel, az összes országgyűlési képviselő kétharmadának szavazatával kerültek elfogadásra, a demokratikus jogállamiság követelményét nyilvánvalóan nem elégitik ki teljes mértékben.” Igaz az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben a közjogi érvénytelenség megállapítására irányuló indítványt elutasította, az Ehtv. esetében azonban – a következő pontban ismertetett - további súlyos jogsértés megalapozza a támadott törvényt, az Ahtv. közjogi érvénytelenségének megállapítását. [61/2011. (VII. 13.) AB h.]

4. Az Országgyűlés a gyakorlatban olyan törvényt fogadott el, amelynek országgyűlési vitája nem zajlott le. Ezáltal sérült az Alkotmány 19. § (3) bekezdésének b) pontja, az Országgyűlés alkotja a törvényt, valamint 20. §-ának (2) bekezdése is, melyben foglaltak szerint az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik. A vitatott törvényt, az Ehtv. elfogadására ugyanis a következők szerint került sor:

- A 2011. július 8-án T/3507/90. számon benyújtott egységes javaslat még azt tartalmazta, hogy az egyházak nyilvántartásba vételével kapcsolatos kérelemről a bíróság dönt. Az átmeneti rendelkezések pedig akként szóltak, hogy a törvény hatályba lépését követő harminc napon belül valamennyi, korábban egyházként nyilvántartásba vett szervezet, amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel, kezdeményezheti a bíróságnál egyházként történő bejegyzését, vagy alanyi jogon bejelentheti az egyesületre vonatkozó törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat.

- 2011. július 11-én az Alkotmányügyi, Igazságügyi és Ügyrendi Bizottság T/3507/90. számon zárószavazás előtti módosító javaslatot nyújtott be, amely a gyakorlatban átírta a törvényt. Ez a zárószavazás előtti módosító javaslat ellentétes a 46/1994. (IX. 30.) OGY. határozattal kiadott, Magyar Köztársaság Országgyűlésének házszabályával. A házszabály 107. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis a zárószavazás megkezdése előtt módosító javaslatot lehet benyújtani bármely korábban megszavazott rendelkezéshez kapcsolódóan, ha a megszavazott rendelkezés nincs összhangban az Alkotmánnyal vagy más törvénnyel, a törvényjavaslat már megszavazott rendelkezésével, vagy a törvényjavaslat módosítással nem érintett valamely rendelkezésével. A zárószavazás lényege a „koherenciazavar” elhárítása, nem pedig az általános vitában, részletes vitában, bizottsági vitákban megvitatott és megszavazott törvényjavaslat gyökeres átalakítása. Ezzel a megoldással lényegében az országgyűlési képviselők nem teljesítették az Alkotmányban előírt feladatukat, hiszen olyan törvényt fogadtak el, amelynek tartalmát nem is ismerhették, azt meg sem vitathatták. Ezzel az eljárással pedig sérült alkotmányos rendünk alapja, a demokratikus jogállamiság is (Alk. 2.§ (1) bek.), aminek alapvető eleme, hogy a demokratikusan választott legfelsőbb népképviselői szerv alkotja meg a törvényeket. A törvényalkotásra vonatkozó szigorú eljárási szabályok (a Házszabály is) azért vannak, hogy valamennyi képviselőnek legyen lehetősége érdemben részt venni a törvényhozásban, ami nem csak a szavazást jelenti, hanem az előterjesztett javaslat érdemi megvitatásának lehetőségét, a javaslattal kapcsolatos érvek és ellenérvek kifejtését, megismertetését a döntést hozó testület többi tagjával. Ha ez az eljárási szabályok megsértése miatt elmarad, akkor ez

valójában a törvényhozói hatáskör kiüresedését jelenti, így pedig a döntés közjogilag érvénytelen még akkor is, ha a javaslatot megszavazták.

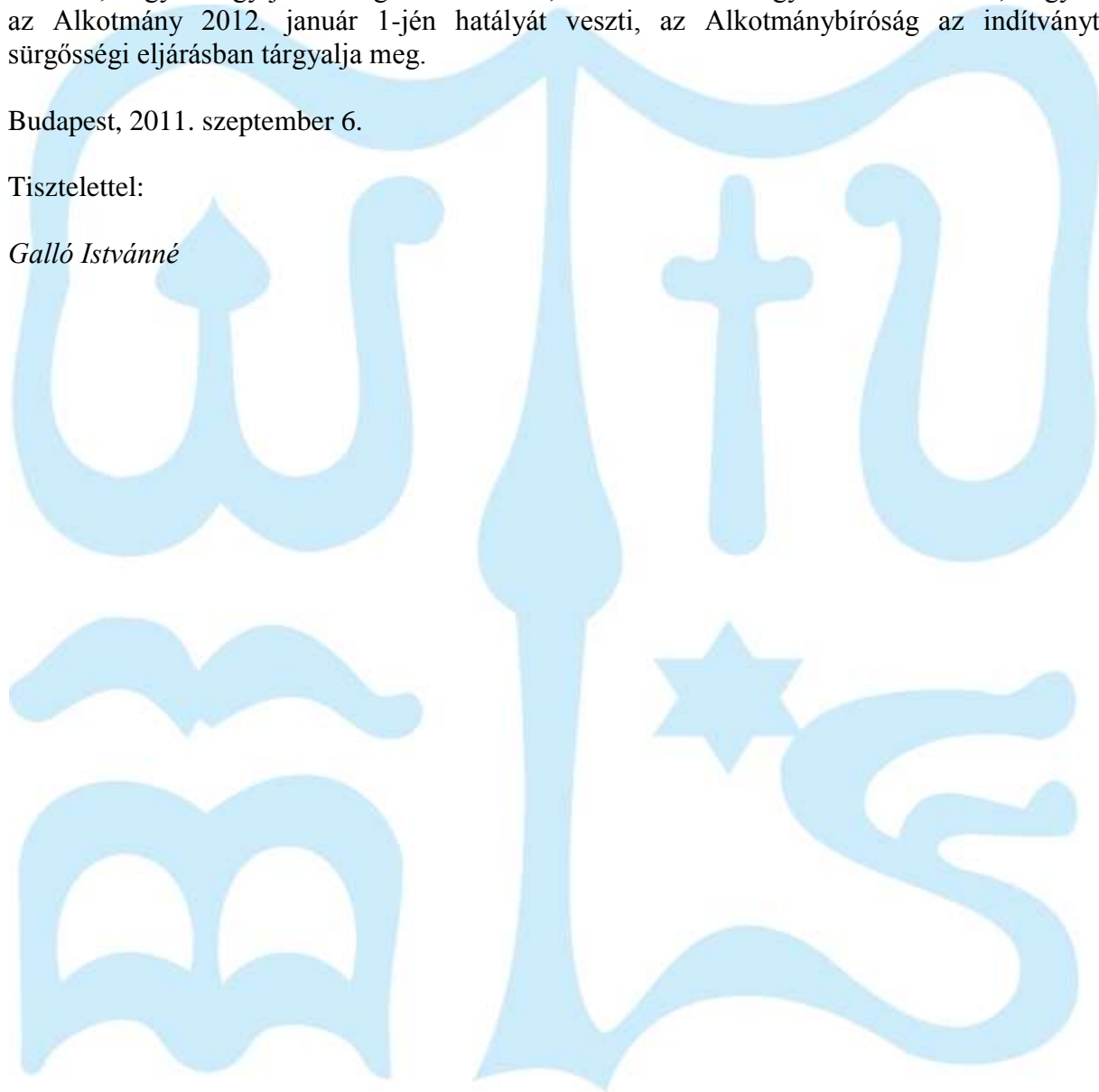
Tisztelt Elnök Úr!

Előadott indítványom és a hozzá kapcsolt indokolás alapján kérem, hogy a lelkiismereti- és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi X. törvényt az Alkotmánybíróság semmisítse meg. Kérem továbbá, hogy az ügy jelentőségére tekintettel, valamint annak figyelembe vételével, hogyha az Alkotmány 2012. január 1-jén hatályát veszti, az Alkotmánybíróság az indítványt sürgősségi eljárásban tárgyalja meg.

Budapest, 2011. szeptember 6.

Tisztelettel:

Galló Istvánné

Alkotmánybírósághoz fordult Iványi Gábor

Népszava

2012. január 2.

<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=506345>

Minden jelenleg működő felekezet elveszíti egyházi státuszát az új egyházügyi törvény értelmében, amíg az Országgyűlés az új jogszabályi feltételek alapján nem ismeri el őket ismételten - olvasható Iványi Gábor még pénteken benyújtott alkotmánybírósági beadványában.

Az új jogszabály által egyházi státuszától megfosztott Magyar Evangéliumi Testvérközösség vezető lelkésze szerint a törvény csak azt írja elő, milyen esetekben ismerheti el egyházként az adott jogi személyt az Országgyűlés, azonban azt egyetlen rendelkezés sem rögzíti, hogy az e feltételeknek megfelelő vallási közösséget a törvényalkotó köteles lenne elismerni egyházként. Alkotmányos aggályokat támaszt a beadvány szerint az is, hogy olyan, jelenleg működő egyházak nem szerepelnek a jogszabály által elismert 14 felekezet között, amelyek egyébként most is megfelelnek az új törvény által szabott feltételeknek. A jogalkotó tehát önkényesen, politikai mérlegelés alapján tesz különbséget a jogalanyok között, ezzel a vallásszabadsághoz és az egyesüléshez való alapjogot korlátozza - írta Iványi Gábor. Az új törvény sérti továbbá a jogorvoslathoz való alkotmányos jogot, mivel az Országgyűlés az egyes felekezetek egyházi jogállásának megszüntetéséről hozott döntésével szemben nincs lehetőség bírósághoz fordulni.

Mint ismert, december 30-án fogadta el a Ház az új egyházi törvényt, amelyet néhány nappal korábban - közjogi érvénytelenség miatt - az Alkotmánybíróság megsemmisített. Ennek ellenére a jogszabály szinte semmit sem változott, továbbra is csak 14 felekezetet ismer el egyházként az eddig több százzal szemben.

Kibőjtölik

További éhségstrájkolók csatlakoztak a Kibőjtöljük Mozgalomhoz, amelyet Iványi Gábor, a Magyar Evangéliumi Testvérközösség vezető lelkésze indított. A meghatározatlan idejű láncbőjt célja az Orbán-kormány visszaterelése a jogállamiság útjára. A január 1-jén és 2-án bőjtölők névsora: Andressew Iván, Blandl Borbála, Csabai Tamás, László Éva, Szabó Tiborné.

Beadvány az Alkotmánybírósághoz

IProtest

2011. szeptember 28.

<http://www.iprotest.hu/for-the-freedom-of-religion/beadvany-az-alkotmanybirosa.html>

Dr. Paczolay Péter úrnak
a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke

Tisztelt Elnök Úr!

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 21. §-ának (2) bekezdése, valamint 37. §-a alapján alulírottak kezdeményezzük, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, miszerint a lelkiismereti- és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény [a továbbiakban: Ehtv.] alkotmányellenes, mivel rendelkezései sértik a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány)

- 2. §-ának (1) bekezdését: „A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”,
 - 19. §-a (3) bekezdésének d) pontját: az Országgyűlés „törvényeket alkot;”
 - 20. §-ának (2) bekezdését: „Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik”
 - 36. §-át: „Feladatának ellátása során a Kormány együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel.”
 - a vallásszabadságról szóló 60. §-át
 - a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló 70/A. § -át
 - a tisztességes eljárás követelményeiről szóló 57§-ának (1) bekezdését, a jogorvoslathoz való jogot tartalmazó 57. §-ának 5. bekezdését,
 - valamint ellentétes Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeivel, és ezáltal az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdésével, mivel sérti az Egyezmény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről (Róma, 1950., november 4.) ETS No.: 005., kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény, továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye) tisztességes eljárás követelményeit tartalmazó 6. cikkének (1) bekezdését, vallásszabadságról szóló 9. cikkét, a jogorvoslathoz való jogot tartalmazó 13. cikkét, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló 14. cikkét.
- Mindezekre tekintettel kezdeményezem, hogy az Alkotmánybíróság az Ehtv.-t semmisítse meg, illetve tiltsa meg annak hatályba lépését.

Indokolás

I. Az eljárási jogosultság

1. A támadott törvény, az Ehtv. rendelkezései túlnyomó többségének hatályba lépése olyan időszakra esik, amikor hatályát veszti az Alkotmány, és helyébe lép Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény). Ez a nap 2012. január 1-je. Ettől az időponttól kezdődően az Alkotmánybíróság a támadott törvényt, az Ehtv.-t az Alkotmány rendelkezései alapján már nem vizsgálhatja, csak az Alaptörvény rendelkezései alapján. Az Alaptörvény

rendelkezései alapján azonban megváltozik az Alkotmánybírósághoz való fordulás lehetősége, és az alulírottak nem nyújthatnak be beadványt az Alkotmánybírósághoz. Az ügy jelentőségére tekintettel azonban indokolt, hogy a támadott törvény, az Ehtv. alkotmánybírósági kontrolljára sor kerüljön, mielőtt rendelkezései hatályba lépnének. Az alulírottak azt kezdeményezik az Alkotmánybíróságnál, hogy a támadott törvény, az Ehtv. alkotmányosságát az Alkotmánynak olyan rendelkezései alapján vizsgálja meg, amelyek egy adott törvény elfogadására, kihirdetésére, hatályba léptetésére irányadóak.

2. A támadott törvény, az Ehtv. tekintetében az Országgyűlés „döntő módon”, érvénytelenséget előidéző körülményeket „előállítva” megsértette a törvényalkotás szabályait, mivel nem biztosított kellő időt a bevezetéshez, a törvény szövege nem felel meg a normavilágosság követelményének, az elfogadott rendelkezések megvalósítják az egyházak közötti hátrányos megkülönböztetést, a jogalkotó mellőzte a kormányzati egyeztetésre vonatkozó rendelkezéseket. Mindezzel a jogalkotó megsértette a jogállamiság követelményeit, így az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdését, az országgyűlési, illetve a képviselői munkára vonatkozó rendelkezéseket megállapító 19. (3) bekezdés b) pontját, és a 20. § (2) bekezdését, valamint az egyeztetési kötelezettséget előíró 36. §-át, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmát előíró 70/A. §-át.

3. Emellett az Ehtv. által létesített, egyházi státusz megszerzésére irányuló eljárás nem tartja tiszteletben az állam és egyház elválasztásának elvét, a hátrányos megkülönböztetést valósít meg, önkényes, átláthatatlan, sérti a tisztességes eljárás követelményeit, nem biztosít jogorvoslati lehetőséget, és ezáltal sérti az Alkotmány vallásszabadságról szóló 60. §-át, a tisztességes eljárás követelményeiről szóló 57§-ának (1) bekezdését valamint a jogorvoslatihoz való jogot tartalmazó 57. §-ának (5) bekezdését.

4. Az Ehtv. összességében megvalósítja a vallásszabadsághoz való jog önkényes korlátozását, az általa létesített eljárás olyan súlyos garanciális hiányosságokban szenved, ami ellentétben áll Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeivel, és ezáltal az Alkotmány 7. §-ának (1) bekezdésével, mivel sérti az Egyezmény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről (Róma, 1950., november 4., ETS No.: 005. , kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény (továbbiakban Emberi Jogok Európai Egyezménye)) 6. cikkének 1. bekezdését, valamint 9., 13. és 14. cikkét.

II. A jogállamiság követelményeinek sérelme

A) A kellő idő hiánya

1. Az Alkotmánybíróság több határozatában, – legutóbb az 51/2010. (IV. 28.) AB határozatban – mutatott rá arra, hogy a jogbiztonság követelménye azt a kötelezettséget rója a jogalkotóra, hogy a jogszabály hatályba léptetésének időpontját úgy határozza meg, hogy kellő idő maradjon

- a jogszabály szövegének megismerésére;
- a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléséhez;
- a jogszabállyal érintett szervek és személyek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire.

2. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során felkészülési idő hiánya miatt akkor állapította meg valamely jogszabály alkotmányellenességét, ha az szerzett jogot korlátozott,

illetve a korábbihoz képest úgy állapított meg hátrányosabb rendelkezést, oly módon háráított fokozott kockázatot a címzettekre, hogy a megismerés és a felkészülés lehetőségének hiánya akadályozta a jogalkalmazót a jogszabály alkalmazásában.

3. A 28/2005. (VII. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a jogbiztonság elvéből fakadó alkotmányos követelmény miszerint, ha a jogalkotó valamely korábban, hosszú ideig fennálló és működő rendszerhez kapcsolódó radikális változtatásokkal, alapjaiban új rendszert vezet be, azt úgy kell végrehajtania, hogy az érintetteknek megfelelő idő álljon a rendelkezésére a rendszer egészének, valamint a részletszabályoknak nemcsak a teljes körű megismerésére, hanem azok megértésére és alkalmazásuk elsajátítására is. A hatályba lépés időpontját ezért úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre, és az érintettek előre láthassák a változások következményeit.

3. A támadott törvény, az Ehtv. alapjaiban változtatta meg az egyházalapítás jogát. A lelkiismereti- és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény [a továbbiakban: Lvtv.] 9. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis az egyházat a székhelye szerint illetékes megyei bíróság, illetőleg fővárosi bíróság nyilvántartásba veszi, ha az egyházat legalább száz természetes személy megalapította, az egyház az alapszabályát elfogadta, az ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta, és az alapítók nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet a 8. §-ban foglaltaknak megfelel. Az Lvtv. 11. §-a szerint az egyház nyilvántartásba vétele akkor tagadható meg, ha az nem felel meg a 8. §-ban foglaltaknak, illetve az alapítók nem tettek eleget a 9-10. §-ban foglalt feltételeknek.

4. A támadott törvény, az Ehtv. az egyház nyilvántartásba vételére az Országgyűlést jogosítja fel. Az Országgyűlés döntését mérlegelés alapján hozza meg. Az Országgyűléshez a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet az illetékes miniszter nyújthatja be. A miniszter mérlegelés alapján (ld. a következő pontban) dönthet a kérelem benyújtásáról. Ez az eljárás alapjaiban tér el a korábbi eljárási rendtől; radikális változást jelent, és az új követelmények teljesítése hátrányosan érinti a hatályba lépésekor működő egyházakat. Az új rendelkezések ugyanis nemcsak a jövőben, a törvény hatályba lépése után megalapított egyházakat érinti, hanem megköveteli a bejegyzett egyházak újraalapítását is.

5. Az Ehtv. 16. §-ának (1) bekezdése alapján a miniszter akkor terjeszti az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet az Országgyűlés elé, ha az megítélése szerint megfelel az Ehtv. 14. §-ában meghatározott feltételeknek. Az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelem melléklete - többek között - az egyház tanításának lényegét tartalmazó hitvallás és rítus. Az Ehtv. 17. §-a szerint a miniszter a kérelemnek az Országgyűlés elé terjesztését megelőzően - külön jogszabályban meghatározott feltételek alapján - szakértőt rendelhet ki a törvényben foglalt vallási tevékenységgel kapcsolatos feltételek fennállása megállapításának tisztázása céljából. Ez a rendelkezés lényegében arra hatalmazza fel a minisztert, hogy véleményt mondjon az egyház tanításáról, ami sérti az állam és egyház elválasztásának elvét (ld. még III. rész).

6. Amennyiben a miniszter a kérelmet az Országgyűlés elé terjeszti, abban az esetben az Ehtv. 11. §-ának (1) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges az egyházi jogalanyiség megszerzéséhez szükséges nyilvántartásba vételhez. E rendelkezésből az következik, hogy az Országgyűlés ismét mérlegelheti a feltételek meglétét, így a benyújtott hitelveket, ráadásul – adott esetben, szükség szerint - politikai konszenzusra kell jutni a minősített többség megszerzéséhez. Ez ismételten sérti az állam és egyház

elválasztásának követelményét (ld. még III. rész), amellet, hogy mivel a bírósági bejegyzés helyett a törvényhozásra bizza valamely közösség egyházként való elismerését, megsérti a hatalmi ágak elválasztásának elvét is, és azt az alapvető jogelvet, mely szerint a törvényhozó egyedi ügyekben nem dönthet, az általa alkotott törvény alkalmazásáról.

B. A normavilágosság követelményeinek sérelme

1. A támadott törvény, az Ehtv. sérti a jogállamiság követelményét azért is, mert nem felel meg a normavilágosság követelményeinek. Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a jogbiztonság és a normavilágosság követelményével. Rámutatott arra, hogy a jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, ami az állam – és elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad okot, és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára. [56/2010. (V. 5.) AB h.]

2. A támadott törvény, az Ehtv. rendelkezéseiből a jogalkalmazó csak következtetni tud arra, hogy milyen eljárási rendet kell követnie ahhoz, hogy egyház jöhessen létre.

- Az Ehtv. 7. §-ának (1) bekezdése szerint az egyház az azonos hitelveket valló, természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából működik.

- Az Ehtv. 7. §-ának (2) bekezdése szerint az azonos hitelveket valló, Magyarországon lakóhellyel rendelkező, cselekvőképes természetes személyek vallásuk gyakorlása céljából egyházat hozhatnak létre.

- Ez a rendelkezés nincs összhangban az Ehtv. 14. §-ának (3) bekezdésével, amely akként rendelkezik, hogy az egyház nyilvántartásba vételére irányuló kérelem akkor nyújtható be, ha az egyesület elsődlegesen vallási tevékenységet végez.

- A 14. § (3) bekezdésének c) pontja ehhez kapcsolódóan megkívánja, hogy a szervezet legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működjön Magyarországon.

Keveredik tehát az egyház létesítése az egyesület alapításával, holott az egyesület létesítésének szabályai lényegesen eltérnek az egyházi követelményektől. Ugyanakkor ezek a rendelkezések ellentmondanak annak a rendelkezésnek, hogy természetes személyek vallásuk gyakorlása céljából egyházat hozhatnak létre, mivel valójában egyesületet kell létrehozniuk, és az egyesület kérheti majd, hogy utóbb egyházzá nyilvánítsák. A normavilágosság követelménye alapján egyértelművé kellett volna tenni azt az eljárási rendet, miszerint előbb egyesületet kell létrehozni, majd az egyesület húsz év után kérheti az egyházként történő nyilvántartásba vételét.

3. Az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelem benyújtásának további előfeltétele az Ehtv. 14. §-a (3) bekezdésének f) pontja alapján, hogy tagjai nyilatkozzanak arról, miszerint az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti mások jogait és szabadságát. Összevetve ezt a rendelkezést az Ehtv. 15. §-a (1) bekezdésének c) pontjával, az egyházi nyilvántartásba vételre irányuló kérelemhez csatolni kell legalább ezer természetes személy tag nevét, magyarországi lakóhelyét, aláírását tartalmazó aláírási ívet, több ellentmondás fedezhető fel:

- Az Ehtv. 5. §-a szerint a lelkiismereti és vallásszabadság jogával összefüggésben az állami hatóságok adatokat nem gyűjthetnek és nyilvántartást nem vezethetnek. Kérdéses, hogy ennek tükrében mit lehet, illetve kell tenni a nyilatkozatokkal?
- Az egyesület tevékenysége sem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel. Miután a kérelmet az egyesület nyújthatja be, nem lehet értelmezni, miért kell a tagoknak nyilatkozniuk?
- Az egyházi nyilvántartásba vételhez minden azonos hitelt valló természetes személynek be kell-e lépnie az egyesületbe?
- Nem lehet megállapítani, hogy hány tag nyilatkozatára van szükség a kérelem benyújtásához. Elégséges-e az említett ezer tagé, vagy valamennyi, adott esetben több tízezer tag nyilatkozatára van szükség?
- Ugyanakkor, ha a nyilatkozók komolyan veszik a nyilatkozatuk tartalmát, kérdés, hogy hogyan lehet akárcsak ezer, adott esetben több tízezer tagnak az említett kérdésekről felelősségteljesen nyilatkozni?
- Nem lehet megállapítani, mi lesz a benyújtott személyes adatok sorsa. A támadott törvény, az Ehtv. ugyanis nem rendelkezik a személyes adatok kezeléséről, célhoz kötöttségéről, további sorsáról, amelyeket egyébként az említett 5. § alapján át sem lehetne venni?
- Nem világos, hogy tud a kérelmező az adatok valódiságáról meggyőződni? Miután az Ehtv. 15. §-ának (3) bekezdése szerint a benyújtott kérelemben feltüntetett adatok valódiságáért a kérelmező büntetőjogi felelősséggel tartozik, elvileg a kérelmezőnek el kell végeznie minden nyilatkozóval többek között az Alaptörvény értelmezését, és meg kell ítélnie azt is, hogy az adott hitelvek sértik-e mások jogait és szabadságát.

4. Az Ehtv. átmeneti rendelkezéseit megállapító 36. § nem felel meg a normavilágosság követelményeinek, mert nem állapítható meg, hogy a ma működő egyházi jogi személyeknek mit kell teljesíteniük ahhoz, hogy tovább folytathassák hitéleti tevékenységüket. Nem állapítható meg továbbá az sem, hogy az egyházi jogi személyek által ellátott közfeladatokhoz hozzárendelt intézményeknek mi lesz a sorsa, és milyen módon és feltételekkel működhetnek tovább, például akkor, ha az egyházi jogi személyként történő működésre a jövőben nem lesz lehetőség. Ez utóbbi kérdés minden egyes feladatnál eltérő megoldásokat igényelne, mert például közoktatási intézmény fenntartói jogát tanítási év közben nem lehet átadni, míg egyházi felsőoktatási intézmény fenntartói jogát csak és kizárólagosan egyházi jogi személy láthatja el.

5. A ma működő egyházi jogi személyek azért sem tudják megítélni, hogy milyen cselekvésre van szükségük ahhoz, hogy tovább folytathassák tevékenységüket, mivel nem tudhatják, hogy „sorsukról” hogy fog dönteni a miniszter, illetőleg az Országgyűlés. Ebből a szempontból teljesen értelmezhetetlen a hatályba léptetett 31. §.

- A 31. § (1) bekezdése szerint a Kormány a törvény hatályba lépéséig, vagyis 2012. január 1-jéig a közcélú tevékenységet végző egyházakkal megkötött megállapodások tiszteletben tartása mellett azokat áttekinti, és szükség szerint új megállapodásokat kezdeményez. E rendelkezéssel az a probléma, hogy nem ad választ arra a kérdésre, mi lesz akkor, ha a mellékletben nem szereplő egyház nyilvántartásba vétele meghiúsul? Nem ad választ arra sem, hogy a meglévő érvényes szerződéseket a Kormány tiszteletben tartja-e vagy sem. A közoktatásról szóló törvény rendelkezései szerint például az iskolafenntartó egyházakkal az oktatásért felelős miniszter közoktatási megállapodást kötött, illetőleg vannak olyan egyházak, amelyek a kormánnyal kötött megállapodás alapján egyoldalú nyilatkozattételre váltak jogosulttá.

- Ugyanígy nem értelmezhető a 31. § (2) bekezdése, miszerint a Kormány az e törvény alapján egyháznak nem minősülő, közfeladatot ellátó szervezetekkel a megállapodásokat legkésőbb 2011. december 31-éig megkötheti. Miután a nyilvántartásba vétel iránti

kérelmeket 2012. január 1-je után lehet benyújtani, nem világos, hogy a Kormány kivel köthet ilyen megállapodást eddig az időpontig?

6. Tovább növeli a bizonytalanságot, hogy a felhatalmazó rendelkezéseket tartalmazó 34. § alapján a miniszternek kell kiadni az egyházak nyilvántartásának ügyviteli szabályait, a nyilvántartásba vétel iránti kérelem részét képező formanyomtatványok tartalmi kellékeit, valamint a nyilvántartással kapcsolatos eljárásban szakértőként való közreműködés szabályait. Az érintetteknek lehetőségük sincs arra, hogy kellő időben megismerjék ezeket a rendeleteket, és ennek figyelembe vételével hozzák meg döntésüket. Annál kevésbé, mert a minisztert a rendelet kiadására felhatalmazó törvényhely csak 2012. január 1-jén lép hatályba, ezért előtte ki sem adhatja rendeletét, legalábbis jogszerűen nem.

7. A 36. § (1) bekezdése szerint a törvény hatályba lépését követően azok az egyházi jogi személyek, amelyek nem kerültek felsorolásra a törvény mellékletében, kezdeményezhetik a miniszternél az egyházi nyilvántartásba vétel iránti kérelmüknek az Országgyűlés elé való terjesztését, vagy bejelenthetik a külön törvény (feltehetően a egyesülési jogról szóló törvényről van szó) szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat. Valójában nem lehet megállapítani, hogy mely időpontig mit cselekedhetnek a ma működő egyházi jogi személyek, mivel a 36. § (3) bekezdése szerint amennyiben a szervezet 2011. december 31-én jogosult képviselője a továbbműködésről nyilatkozik, úgy az (1) bekezdésben foglaltakat kell az eljárás során irányadónak tekinteni. Nem lehet értelmezni, hogy milyen nyilatkozatot és hova kell küldeni, és a törvény hatályba lépését követően, vagy hatályba lépése előtt december 31-éig. Ehhez kapcsolódik a 36. § (4) bekezdése: az (1) bekezdés szerint nyilvántartásba vett szervezet az e törvény hatályba lépésétől kezdődően a korábban nyilvántartásba vett szervezet általános jogutódja. Miután a törvény hatályba lépését követően lehet benyújtani a miniszterhez a kérelmet, aki vagy továbbküldi azt vagy sem az Országgyűléshez, amelyik vagy nyilvántartásba veszi a kérelmezőt vagy sem, valójában a törvény hatályba lépésétől kezdődően általános jogutódlásról nem lehet beszélni. Ez azért is problémát jelent, mivel a 36. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdésben foglaltak elmulasztása esetén a szervezet jogutód nélküli megszüntetésére kerül sor. Kérdés azonban, hogy mikor következik be az elmulasztás, hiszen az (1) bekezdés nem jelöl meg határidőt. Márpedig e „mulasztásnak” a törvény szerint súlyos következményei vannak, a jogutód nélküli megszűnés és a szervezet vagyonának elvesztése. (A nyilvántartást szabályozó miniszteri rendeletben a hiányzó határidőt nem lehet megszabni, mert arra a miniszter nem kapott felhatalmazást.) A jogutód nélküli megszüntetésre vonatkozó rendelkezések pedig azért sértik a jogbiztonság követelményét, mivel a 29. § alapján a megszűnő egyház vagyona a magyar állam tulajdonába kerül. Ez a megoldás is aggályos, mivel a közös hitelvek gyakorlásához nem kell „formalizált” szervezetet létrehozni, illetőleg a társadalmi szervezetek köre szélesebb, mint az egyesületek köre. Nem lehet megállapítani, hogy mi történik abban az esetben, ha az Országgyűlés vagy a miniszter elutasítja az egyházként történő nyilvántartásba vétel iránti kérelmet, lehetséges-e ekkor egyesületként tovább működni vagy sem?

(8) A 36.§-t némi jóindulattal. úgy is lehet értelmezni, hogy a korábbi egyházból „átalakult”, egyesületként bejegyzett szervezet jogutódja az előzőnek, és így a vagyon is az övé. De ezt a lehetséges megoldást világossá kellett volna tenni a törvényt szövegben.

8. Tovább növeli a jogbizonytalanságot az a tény, hogy a támadott törvény, az Ehtv. nem rendelkezik a lelkiismereti- és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény „sorsáról”, hatályon kívül helyezéséről.

III. A vallásszabadság sérelme

1. Az Alkotmánybíróság értelmezte a vallásszabadság és az emberi méltósághoz való jog összefüggését. Rámutatott arra, hogy az emberi méltósághoz való jogot az élethez és a jogképességhez való joggal együtt az ember jogállását meghatározó jognak tekinti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata az emberi méltósághoz való jogot, mint „általános személyiségi jogot” fogja fel, amely magába foglalja a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogot. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti szabadság jogát a személyiség integritásához való jogként értelmezte.

2. A lelkiismereti szabadság és a vallásszabadság Alkotmányban külön is nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, és ezen belül adott esetben a vallás, az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele.

3. Kifejtette az Alkotmánybíróság azt is, hogy a gondolat, a lelkiismeret és a vallásos hit szabadságához való jogból önmagában az államnak az a kötelessége következik, hogy az állam nem ítékezhet vallásos hit vagy lelkiismereti meggyőződés igazságtartalmáról. A vallásszabadság szoros összefüggését az emberi méltóság jogával akkor is figyelembe kell venni, amikor a vallásszabadság másik két összetevőjéről, a vallásgyakorlásról, illetve a meggyőződés szerinti cselekvésről van szó. Az általános személyiségi jogból folyó cselekvési szabadságnak külön súlyt ad, ha a személyiség lényegét érintő lelkiismereti vagy vallási meggyőződésből fakad a cselekvés. [4/1993. (II. 12.) AB h.]

4. A vallásszabadsághoz való jog alapvető emberi jog, melynek tiszteletben tartását Magyarország számára az alkotmányos és nemzetközi jogi normák egyaránt előírják. A vallásszabadsághoz való jog korlátozása – összhangban az Alkotmánnyal és Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségvállalásaival, így pl. az Emberi Jogok Európai Egyezménye 9. cikkével - csak törvény által, egy demokratikus társadalomban elfogadható cél érdekében, szükséges és arányos mértékben képzelhető el, a korlátozásokat megszorítóan kell értelmezni. Bár szabályozható az egyes vallási közösségek államilag elismert egyházi státuszának megszerzése, az eljárásnak a gyakorlatban működőképesnek kell lennie, tükröznie kell a vallási ügyekben eljáró állam semlegességét, az állami elismerés önkényesen és túlzott mértékben nem akadályozható. Az egyházak nyilvántartásba vételére irányuló eljárás különösen nem lehet diszkriminatív, átláthatatlan, nem támaszthat lehetetlen feltételeket, meg kell felelnie a tisztességes eljárás követelményeinek, és biztosítania kell az érintettek számára hatékony jogorvoslat lehetőségét.

5. Az Ehtv. a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jog elfogadhatatlan korlátozását valósítja meg, többek között alapvetően sérti az állam és az egyház szétválasztásának elvét, valamint intézményesíti a vallási tanítások, hitelvek elfogadhatatlan állami cenzúráját, felülvizsgálatát. Emellett az Ehtv. nemcsak, hogy önkényesen szabályozza az egyházak jogállását és az egyházi státusz megszerzéséhez kapcsolódó eljárást, ami nem felel meg a tisztességes eljárás követelményeinek, de emellett nem biztosítja a jogorvoslathoz való jogot sem. A jogszabály, mint azt az II. részben jeleztük, összességében sérti a jogbiztonság, jogállamiság alapelveit, inkoherens és diszkriminatív.

A)Az állam és egyház szétválasztása

1. Az AB 4/1993. (II. 12.) határozata kimondta, hogy „Az államnak vallási és a lelkiismereti meggyőződésre tartozó más kérdésekben semlegesnek kell lennie” (...) „állam vallási semlegességét kifejezetten előírja és garantálja az Alkotmány 60.§ (3) bekezdése, amely szerint a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik. Az elválasztás elvéből az következik, hogy az állam (...) nem azonosítja magát egyetlen egyház tanításával sem; továbbá, hogy az állam nem avatkozik be az egyházak belső ügyeibe, és különösen nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében. Mindebből következik – ami másrészről az Alkotmány 70/A. §-ából is folyik –, hogy az államnak az egyházakat egyenlőként kell kezelnie. Mivel az állam éppen azokban a tartalmi kérdésekben nem foglalhat állást, amelyek a vallást vallássá teszik, a vallásról és egyházzal csak elvont, minden vallásra vagy egyházra egyaránt alkalmazható keretszabályokat alkothat, amelyek révén ezek a semleges jogrendbe illeszkednek, s tartalmi kérdésekben a vallások és egyházak önértelmezésére kell hagyatkoznia. Ezért a vallásszabadságnak csakis nem-vallási, s így nem specifikus, hanem mindenkire, illetve bármely más készletéből fakadó, de hasonló cselekvésre is érvényes korlátjai lehetnek.”

2. Az Ehtv. 11. §-ának (1) bekezdése alapján, a vallási közösségek egyházi státuszának elismeréséről, végső soron, az Országgyűlés dönt, ráadásul kétharmados többséggel. Az egyházak státuszának parlamenti jóváhagyáshoz kötött elismerése önmagában súlyosan sérti az állam és egyház szétválasztásának elvét, és ezáltal a vallásszabadságot. Ez a megoldás az egyházak státuszának elismerését *közvetlenül* rendeli alá pártpolitikai szempontoknak, politikai játszmáknak és a mindenekelőtt a kormánypártok érdekeinek. Az Országgyűlés „bevonása” az eljárásba politikai alkuk, pártérdekek függvényévé teszi az egyházi státusz elismerését, ez alapjaiban sérti az érintett vallási közösségek jogait, így a vallásszabadságot is. Elfogadhatatlan, hogy egy vallási közösség egyházzá válása pártpolitikai alkuk tárgyává váljon.

3. Emellett, amennyiben a kormányzó pártok a későbbiekben kétharmados többséggel nem rendelkeznek az egész eljárás teljesen ellehetetlenülhet, úgy hogy az eljárás menetének megváltoztatására sem lesz alkotmányos lehetőség, hiszen az Ehtv. módosításához (mind a hatályos Alkotmány, mind pedig az Alaptörvény alapján) kétharmados többségre lenne szükség. Ez pedig azt jelenti, hogy a törvény által „bebetonozott”, automatikusan vagy addig elismert egyházakon túl, a későbbiekben *teljesen* megszűnhet az egyházi státusz elismerésének lehetősége.

4. A nyilvántartásba vételi eljárás, a törvény 14. § értelmében, kérelemre indul. A kérelmet az illetékes miniszternek kell benyújtani, a nyilvántartásba vételért folyamodó vallási közösségnek számos „feltételt” kell teljesítenie (14.§ (3), többek között a 20 éves működés feltételét, mely tekintettel az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára (ld. V. rész) eleve túlzottnak tekinthető, indokolatlan és aránytalan korlátozást jelent.

5. Az Ehtv. intézményesíti a vallási tanítások, hitelvek elfogadhatatlan állami, hatósági cenzúráját, felülvizsgálatát, ami sérti a vallási ügyekben eljáró állam semlegességének követelményét. A vallási közösségek által teljesítendő feltételek között találjuk annak követelményét is, hogy az „egyesület” „tanításának lényegét tartalmazó hitvallással és rítussal rendelkezzen”, a kérelemhez csatolni kell a vallási közösség tanításának lényegét tartalmazó hitvallását vagy legfőbb vallási tanainak összefoglalását is. Nem egyértelmű, ki és milyen szempontok alapján ítéli meg az állam részéről, hogy a vallási közösség által képviselt eszmerendszer, stb. megfelel-e pl. a „hitvallás” egyébként nem tisztázott (nem is igazán

tisztázható) kritériumainak. A miniszter egy közösség vallási tevékenységének megítélése érdekében, nem világos, milyen „szakértőt” rendelhet ki (17§).

5. Az Ehtv. ugyan meghatározza, mi tekinthető vallási tevékenységnek, azonban igencsak önkényesen, elnagyoltan, jogilag objektíven nehezen megfogható és értelmezhető konjunktív feltételek alkalmazásával írja körül a vallási tevékenység fogalmát (6.§), ami csak fokozza a visszaélés lehetőségét és az önkényes jogalkalmazás komoly veszélyével jár. (A 6.§ alapján „vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, mely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartás követelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.)

6. Az Ehtv. jelen formájában nemcsak a nyilvánvalóan visszaélésszerű egyházalapítás kiszűrését, hanem koherens, szilárd vallási eszmerendszerrel rendelkező egyházak kirostálását is lehetővé teszi homályos szempontok alapján. A helyzetet súlyosbítja, hogy amennyiben a miniszter úgy ítéli meg, a kérdéses vallási közösség nem felel meg a törvényben foglalt kritériumoknak, döntése ellen nincs helye jogorvoslatnak, illetve a szakértői vélemény megtámadására sincsen lehetőség.

B) A nyilvántartásba vételi eljárás további hiányosságai

1. Az Ehtv. önkényes, átláthatatlan, a gyakorlatban jó eséllyel működésképtelen nyilvántartásba-vételi eljárást létesít, mely inkonzisztens feltételrendszerre épül. Az Ehtv.-ből nem derül ki egyértelműen, vajon kell-e rendelkeznie a nyilvántartásba vételt kérelmező vallási közösségnek 1000 fős tagsággal, a törvény egyes passzusai ebben a tekintetben egymással ellentétes tartalmúak (vö.: 7. § (2) bek., 14. § (3) bek. és 15.§. (1). bek. c) pont). Kérdéses az is, hogyan történik a tagság igazolása, illetve a kettős tagság és az ehhez kapcsolódó visszaélések kiszűrése, miközben lelkiismereti és vallásszabadság jogával összefüggésben az állami hatóságok adatokat nem gyűjthetnek, és nyilvántartást nem vezethetnek, amiből az következik, hogy az egyházak által vezetett ilyen adatbázisok központi összegzése, összevetése és nyilvántartása is kizárt (5.§.).

2. Az egyházi státuszt igénylő vallási közösségnek számos feltételt kell teljesítenie, míg a miniszter eljárása nincsen semmilyen határidőhöz kötve, döntése ellen jogorvoslattal élni nem lehet. A miniszter – elméletileg köteles – a törvényi feltételeknek megfelelő egyház kérelmét az Országgyűlés elé terjeszteni, de ha nem teszi, az nem jár semmilyen jogkövetkezéssel. A miniszter megteheti, hogy - bár a vallási közösség megfelel a törvény által szabott feltételeknek - akár jelentős, az érintettek számára súlyos joghátrányt okozó késéssel terjeszti, vagy akár sosem terjeszti a kérelmet az Országgyűlés elé. Ez nem felel meg a tisztességes eljáráshoz való jog követelményrendszerének, így az Alkotmány 57. §-a (1) bekezdésének.

3. Hasonlóképpen nincs szabályozva, hogy az Országgyűlés a beterjesztést követően milyen formában és milyen határidővel köteles a vallási közösség nyilvántartásba vételéről határozni. Az Országgyűlést emellett semmi nem kötelezi a törvényi feltételeknek megfelelő vallási közösségek elismerésére, határozata, vagy határozatának elmulasztása ellen jogorvoslattal élni nem lehet. Noha a vallási közösségek egyházi státuszának elismerése alapjaiban érinti az kérdéses közösségek jogait, nincs lehetőség arra, hogy bírósághoz forduljanak. Mindez súlyos jogbizonytalanságot eredményez, önkényesen korlátozza az Alkotmány 60.§-a által biztosított vallásszabadságot, sérti annak tisztességes eljárás követelményeiről szóló 57§-ának (1) bekezdését valamint a jogorvoslathoz való jogot tartalmazó 57. §-ának (5) bekezdését.

IV. A hátrányos megkülönböztetés tilalmának megszegése

1. Az Ehtv. 14. §-ának (2) bekezdése szerint a törvény melléklete tartalmazza az Országgyűlés által elismert egyházakat. E rendelkezésből és a mellékletből adódóan a támadott törvény, az Ehtv. sérti a jogállamiság követelményeit, valamint az Alkotmány 70. A. §-ban foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát azáltal is, hogy különbséget tesz az egyházak között. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés nélkül. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmánynak ezt a rendelkezését a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezi.

3. Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az Alkotmánynak ez a rendelkezése az azonos szabályozási körbe vont jogalanyok közötti az olyan, alkotmányos indok nélkül tett megkülönböztetést tiltja, amelynek következtében egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülnek. Az AB kimondta azt is, hogy e tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi vagy alapvető állampolgári jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az emberi méltósághoz való jogot sért. [66/2011. (VIII. 18.) AB h.]

A támadott törvény, az Ehtv. különbséget tesz a ma működő egyházak között, egy részüket a törvény erejénél fogva elismerve, míg más részüknél megkövetelve az „újraalapítást”. Ennek a különbségtételnek nincs alkotmányos indoka, valójában az Ehtv.-ből egyáltalán nem derül ki, hogy a mellékletben szereplő, a törvény által elismert egyházak kiválasztása milyen szempontrendszer szerint történt, felerősítve annak gyanúját, hogy az egyes egyházak közötti válogatás teljesen önkényes volt. A különbségtétel által sérül a jogállamiság követelménye is.

V. Az Alkotmány 7.§ (1) bekezdésének sérelme

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) joggyakorlata alapján az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt jogok, így a vallásszabadság korlátozása törvény által, egy demokratikus társadalomban elfogadható cél érdekében, szükséges és arányos mértékben képzelhető el, a korlátozásokat pedig megszorítóan kell értelmezni.^[1] Az Ehtv. az Emberi Jogok Európai Egyezményéből fakadó kötelezettségeknek számos ponton nem tesz eleget.

a) Az egyezményben foglalt jogok korlátozását megvalósító jogszabálynak számos tartalmi feltételnek kell megfelelnie: megfelelő módon hozzáférhetőnek és előreláthatónak kell lennie a hatásait tekintve, ami azt jelenti, hogy megfelelő pontossággal kell megfogalmaznia az alkalmazandó szabályokat, annak érdekében, hogy az érintettek igazodni tudjanak a jogszabály előírásaihoz, annak megfelelően alakíthassák lépéseiket^[2]. Ezeknek a kritériumoknak az Ehtv. a II. részben, illetve a III. részben megfogalmazottakat figyelembe véve nyilvánvalóan nem felel meg.

b) A vallási közösségek állami elismerése kapcsán a bíróság megállapította: „mivel a vallási közösségek hagyományosan szervezett formában léteznek”, az egyezmény kapcsolódó 9. cikkét az egyezmény 11. (egyesülési jogot biztosító) cikkének „fényében kell értelmezni, mely az egyesületi létet védelmezi a jogtalan állami beavatkozással szemben. A vallásos közösségek autonóm létezésére elengedhetetlen a pluralizmus érvényesüléséhez egy demokratikus társadalomban, ezért a 9. cikk által biztosított védelem középpontjában áll.”^[3]

A bíróság kimondta, hogy a jogilag elismert vallási közösségek létrehozatalának korlátozása beavatkozás az érintettek vallásszabadsághoz való jogába.[4] Az Ehtv. azáltal, hogy lényegesen megnehezíti, illetve csaknem teljesen ellehetetleníti azt, hogy az egy vallási közösség egyházi jogi személyé válhasson, az egyházi jogi státuszuktól az Ehtv. által megfosztott, illetve az újonnan alakuló vallási közösségek számára (az utóbbiak esetében a közösség megalakulásától számított rendkívül hosszú időn, 20 éven át) a sajátosságaiknak kevésbé megfelelő, egyelőre nem tisztázott, milyen feltételekkel megszerezhető „egyesületi” státusz megszerzését helyezi kilátásba. Ezzel az Emberi Jogok Európai Egyezményének 9. cikkében foglalt vallásszabadsághoz való jog súlyos és aránytalan korlátozását valósítja meg.

c) Az EJEB számos alkalommal megerősítette, hogy a vallásszabadsághoz való jog magában foglalja az állam semlegességének követelményét: „Az állam semlegességre és pártatlanságra irányuló kötelezettsége ... összeegyeztethetetlen bármely olyan hatáskörrel, melynek alapján az állam vallási hittételek legitimitását [megengedhetőségét, jogosságát] mérlegeli.”[5] Az Ehtv. intézményesíti a vallási tanítások, hitelvek elfogadhatatlan állami, hatósági mérlegelését, és ezáltal megsérti az állam semlegességének követelményét.

d) A bíróság joggyakorlata alapján nem elegendő, ha a vallási közösség „egyesületi” formában működhet, különösen amennyiben az egyházi státusz elnyerése „speciális”, pl. adózási, előnyökkel jár. A *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügyben (2008) a kérelmezők sérelmezték – többek között -, hogy elismerésük vallási közösségként csak egy, az egyházi státusznál kevesebb jogot biztosító formában történt meg.[6] A bíróság ebben az összefüggésben megállapította: „Tekintettel az egyházaknak biztosított privilégiumokra, különösen az adózás terén, az egyházak által élvezett előny jelentős és a speciális elbánás, amiben részesülnek, nagymértékben elősegíti őket céljaik elérésében. (Erre tekintettel) a részes államok hatóságaira, az egyezmény 9. cikkéből háruló kötelezettség az, hogy semlegesek maradjanak, ... ami ezen a területen azt követeli meg, hogy amennyiben az állam olyan keretszabályozást valósít meg a vallásos csoportok állami elismerését tekintve, amelyhez egy speciális státusz kapcsolódik, akkor minden vallási csoportnak tisztességes esélyt kell biztosítania, hogy ezt a státuszt megszerezze, valamint a kritériumrendszer nem alkalmazható diszkriminatív módon.”[7] Az Ehtv. rendelkezései különbséget tesznek a ma működő egyházak között, egy részüket a törvény erejénél fogva elismerve, míg más részüknél megkövetelve az „újraalapítást”. Ennek a különbségtételnek nincs az Emberi Jogok Európai Egyezménye által elfogadható objektív indoka, az Ehtv.-ből nem derül ki, hogy a törvényalkotó milyen szempontrendszer alapján válogatott az egyes egyházi közösségek között. Ez egyrészt megvalósítja az egyezmény hátrányos megkülönböztetés tilalmát tartalmazó 14. cikkének sérelmét, másrészt megsérti az állam semlegességének követelményét is, és ezáltal a vallásszabadsághoz való jogot tartalmazó 9. cikkbe is ütközik.

d) A *The Moscow Branch of the Salvation Army kontra Oroszország* ügyben[8](2006) a Bíróság továbbá egyértelművé tette, hogy a közös európai értéként értelmezett vallásszabadsággal ellentétes, ha az állam az egyházak újregisztrációja során olyan közösségektől vonja meg az egyházi jogállást, melyek korábban nem kerültek összeütközésbe a törvénnyel.

e) Emellett, az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügyben (2008), a Jehova tanúi állami elismerésének húsz éven át tartó huzavonája kapcsán megállapította: „az még elfogadható, hogy egy vallásos közösség az állami elismerésre kivételes körülmények között 10 évet várjon, amennyiben újonnan alapított

és ismeretlen vallási közösségről van szó”, a húsz éves várakozási időt azonban igencsak túlzónak tartotta.

f) Az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkének (1) bekezdése kimondja: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”. Az EJEB joggyakorlata szerint a vallási közösségek egyházi jogi státuszának elismerésére irányuló nyilvántartásba vételi eljárás tárgya az egyezmény értelmében „polgári jogi jognak”, polgári jogi igénynek számít, és ezáltal az egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése védelme alá esik.^[9] Az érintett vallási közösség a nyilvántartásba vételi eljárás következtében válik az állam által elismert egyházi jogi személlyé. Minden vallási közösség jogosult az állam által létrehozott nyilvántartásba vételi eljárás kezdeményezésére, és hasonlóképpen joga van arra, hogy jogi személyisége kérdésében döntsenek^[10]. A nyilvántartásba vételi eljárás tárgya az érintett vallási közösség jogi státusza, jogképessége, ez pedig polgári jogi igénynek tekintendő az egyezmény értelmében. Ennek megfelelően sérti az egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményét, hogy az Ehtv. által intézményesített nyilvántartásba vételi eljárás folyamán, amint azt a III. részben kimutattuk, az érintetteknek polgári jogi jogaik védelmében egyáltalán nincs lehetőségük arra, hogy ügyükben független és pártatlan bíróság hozzon határozatot. Hasonlóképpen, az egyezmény 13. cikke megköveteli: „Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje...”. Ezzel szemben az Ehtv., amint azt a III. részben kifejtettük, semmiféle jogorvoslati lehetőséget nem biztosít.

Figyelembe véve a fent vázolt szempontokat, megállapítható, hogy az Ehtv. egyszerre alkotmányellenes, mind a hatályos Alkotmány, mind a majdan hatályba lépő Alaptörvény alapján, valamint ellentétes Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségvállalásaival, különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6., 9., 13. és 14. cikkére, és az egyezmény végrehajtásához kapcsolódó, az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított esetjogra.

VI. A jogszabály előkészítés hiányosságai, a közjogi érvénytelenség

1. Súlyosan sérültek az Alkotmánynak azok a rendelkezései, amelyek irányadóak a törvénykezés során. Az Alkotmány 36. §-a alapján a Kormány kötelessége, hogy feladatának ellátása során együttműködjön az érdekelt társadalmi szervezetekkel. Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy milyen jogkövetkezményekkel jár, ha a törvényhozó nem vonja be a jogszabály előkészítésébe az érintett társadalmi szervezeteket, érdekképviselői szerveket, és nem kéri ki azok véleményét. Rámutatott arra, hogy önmagában nem érinti az adott törvény érvényességét az Alkotmány említett rendelkezéseinek a megsértése. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában azonban előfordult, hogy arra a következtetésre jutott, miszerint a jogállamiság részét képező döntéshozatali eljárási szabályok megsértése a döntés közjogi érvénytelenségét eredményezheti. [30/2000. (X. 11.) AB h., 87/2008. (VI. 18.) AB h.]

2. Jelen kérdésekben az érdemi vita elmaradása, az egyházak mellőzése a törvénykezés során olyan súlyos következményekkel jár, amely miatt akár több millió ember, de legalábbis százazrek vallásgyakorláshoz való joga sérülhet. Olyan bizonytalan helyzet alakulhat ki, amelynek következtében egyetlen bejegyzett egyház sem lehet biztos abban, hogy egy más összetételű Országgyűlés nem rendeli el a nyilvántartásból való törlését, vagyónának „elkobzását”.

3. Jelen eljárásban egyeztetésre nem kerülhetett sor tekintettel arra, hogy a törvényjavaslatot nem a Kormány nyújtotta be, hanem országgyűlési képviselők. Az alkotmánybíróság nemrég foglalkozott ezzel a kérdéssel, megállapításai irányadóak, arra való tekintettel, hogy az Ehtv. sarkalatos törvény. Az Alkotmánybíróság szerint „az egyéni képviselői indítványra történő törvény módosítás, de különösen az Alkotmány módosítása ilyen módon azért vet fel a demokratikus jogállam követelményéhez kapcsolódóan súlyos problémát, mert az országgyűlési képviselők esetében szinte teljes mértékben kizárt az, hogy a törvény módosító javaslatuk benyújtása előtt megfelelő alapossággal előzetes számításokat és elemzéseket végezzenek, egyeztessenek és tárgyaljanak az érdekelt felekkel, így nagy az esély arra, hogy hatásait és következményeit tekintve kellőképpen át nem gondolt törvény módosításokat vagy akár alkotmány módosítást fogad el az Országgyűlés. Egyéni képviselői indítványra történő törvény módosítás esetén a kormányt nem terheli az előzetes hatástanulmány készítésének, illetve a szükséges egyeztetések lefolytatásának a kötelezettsége...A fentiekből következően az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy bár az országgyűlési képviselők által benyújtott alkotmány módosítások az Alkotmányban lefektetett eljárási követelményeknek megfelelnek, mivel törvény módosítás benyújtására jogosult kezdeményezte azokat és megfelelő többséggel, az összes országgyűlési képviselő kétharmadának szavazatával kerültek elfogadásra, a demokratikus jogállamiság követelményét nyilvánvalóan nem elégítik ki teljes mértékben.” Igaz az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben a közjogi érvénytelenség megállapítására irányuló indítványt elutasította, az Ehtv. esetében azonban – a következő pontban ismertetett - további súlyos jogsértés megalapozza a támadott törvény, az Ahtv. közjogi érvénytelenségének megállapítását. [61/2011. (VII. 13.) AB h.]

4. Az Országgyűlés a gyakorlatban olyan törvényt fogadott el, amelynek országgyűlési vitája nem zajlott le. Ezáltal sérült az Alkotmány 19. § (3) bekezdésének b) pontja, mely szerint az Országgyűlés alkotja a törvényt, valamint 20. §-ának (2) bekezdése is, melyben foglaltak szerint az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik. A vitatott törvény, az Ehtv. elfogadására ugyanis a következők szerint került sor:

- A 2011. július 8-án T/3507/90. számon benyújtott egységes javaslat még azt tartalmazta, hogy az egyházak nyilvántartásba vételével kapcsolatos kérelemről a bíróság dönt. Az átmeneti rendelkezések pedig akként szóltak, hogy a törvény hatályba lépését követő harminc napon belül valamennyi, korábban egyházként nyilvántartásba vett szervezet, amennyiben a törvényi feltételeknek megfelel, kezdeményezheti a bíróságnál egyházként történő bejegyzését, vagy alanyi jogon bejelentheti az egyesületre vonatkozó törvény szerinti nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat.

- 2011. július 11-én az Alkotmányügyi, Igazságügyi és Ügyrendi Bizottság T/3507/90. számon zárószavazás előtti módosító javaslatot nyújtott be, amely a gyakorlatban átírta a törvényt. Ez a zárószavazás előtti módosító javaslat ellentétes a 46/1994. (IX. 30.) OGY. határozattal kiadott, Magyar Köztársaság Országgyűlésének házszabályával. A házszabály 107. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis a zárószavazás megkezdése előtt módosító javaslatot lehet benyújtani bármely korábban megszavazott rendelkezéshez kapcsolódóan, ha a megszavazott rendelkezés nincs összhangban az Alkotmánnyal vagy más törvénnyel, a törvényjavaslat már megszavazott rendelkezésével, vagy a törvényjavaslat módosítással nem érintett valamely rendelkezésével. A zárószavazás lényege a „koherenciázavar” elhárítása, nem pedig az általános vitában, részletes vitában, bizottsági vitákban megvitattott és megszavazott törvényjavaslat gyökeres átalakítása. Ezzel a megoldással lényegében az országgyűlési képviselők nem teljesítették az Alkotmányban előírt feladatukat, hiszen olyan törvényt fogadtak el, amelynek tartalmát nem is ismerhették, azt meg sem vitathatták. Ezzel az eljárással pedig sérült alkotmányos rendünk alapja, a demokratikus jogállamiság is (Alk. 2.§ (1) bek.), aminek alapvető eleme, hogy a

demokratikusan választott legfelsőbb népképviselői szerv alkotja meg a törvényeket. A törvényalkotásra vonatkozó szigorú eljárási szabályok (a Hárszabály is) azért vannak, hogy valamennyi képviselőnek legyen lehetősége érdemben részt venni a törvényhozásban, ami nem csak a szavazást jelenti, hanem az előterjesztett javaslat érdemi megvitatásának lehetőségét, a javaslattal kapcsolatos érvek és ellenérvek kifejtését, megismertetését a döntést hozó testület többi tagjával. Ha ez az eljárási szabályok megsértése miatt elmarad, akkor ez valójában a törvényhozói hatáskör kiüresedését jelenti, így pedig a döntés közjogilag érvénytelen még akkor is, ha a javaslatot megszavazták.

Tisztelt Elnök Úr!

Előadott indítványom és a hozzá kapcsolt indokolás alapján kérem, hogy a lelkiismereti- és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvényt az Alkotmánybíróság semmisítse meg, illetve tiltsa meg annak hatályba lépését. Kérem továbbá, hogy az ügy jelentőségére tekintettel, valamint annak figyelembe vételével, hogy az Alkotmány 2012. január 1-jén hatályát veszti, az Alkotmánybíróság az indítványt sürgősségi eljárásban tárgyalja meg.

Budapest, 2011. szeptember 28.

[1] *The Moscow Branch of the Salvation Army kontra Oroszország* ügy, no. 72881/01 (Sect. 1), ítélet, 2006. október 5., ECHR 2006-XI., 76. §.

[2] *The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, 1979. április 26., Series A no. 30, p. 31, 49 §.

[3] *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008 július 30., 61. §.

[4] *Metropolitan Church of Bessarabia és mások kontra Moldávia*, n° 45701/99, § 105, ECHR 2001-XII), 105. §.

[5] *The Moscow Branch of the Salvation Army kontra Oroszország* ügy, no. 72881/01 (Sect. 1), ítélet, 2006. október 5., ECHR 2006-XI., 58. §.

[6] *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008 július 30., 89. §.

[7] *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008 július 30., 92. §.

[8] *The Moscow Branch of the Salvation Army kontra Oroszország* ügy, no. 72881/01 (Sect. 1), ítélet, 2006. október 5., ECHR 2006-XI., 76-98. §.

[9] *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008 július 30., 107-108. §.

[10] *Religionsgemeinschaft Der Zeugen Jehovas és mások kontra Ausztria* ügy, no. 40825/98, ítélet, 2008 július 30., 108. §.

TASZ

2012. március 15.

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest Donáti u. 35-45.

Tárgy: alkotmányjogi panasz törvény közvetlen hatályosulása folytán bekövetkezett alaptörvényellenessége miatt

Tisztelt Alkotmánybíróság!

X, az Y Egyház (székhely) (Panaszos) képviselője, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján, a F/1. számú mellékletben csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselőm útján ALKOTMÁNYJOGI PANASSZAL ÉLEK a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (továbbiakban: Ehtv.) alaptörvényellenessége miatt.

Az indítvánnyal támadott jogszabály lényeges pontjain sérti Panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye VII. cikk (1) bekezdésében biztosított gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadságát, XV. cikk (2) bekezdésében biztosított egyenlőséghez való jogát, XXVIII. Cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogát, valamint mindezekkel összefüggésben a B. cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményeit, és sérti azokat a nemzetközi jogi kötelezettségeket, amelyek Magyarországot az Alaptörvény Q. cikke alapján kötelezik.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg az Ehtv. Alaptörvényellenességét és semmisítse meg az Ehtv. 6. § (1) bekezdésének, 7.§ (1) bekezdésének, 14-15. §-ának és 34. § (1) bekezdését, valamint az Ehtv. Mellékletét a hatályba lépésük idejére visszamenő hatállyal! Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy döntését az Abtv. 30. § (5) bekezdése alapján ésszerű időn belül hozza meg!

INDOKLÁS

I. Indítványozói jogosultság

Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján kivételesen alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az a személy vagy szervezet, akinek, illetve amelynek Alaptörvényben biztosított jogának sérelme a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be, és b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

a) Az Ehtv. 34-36. § rendelkeznek kifejezetten a 2012. január 1-ig egyházként működő szervezetekről, amelyek az Ehtv. alapján a továbbiakban már nem minősülnek egyháznak. Az Ehtv. mellékletben meghatározott egyházak kivételével valamennyi, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban: Lvtv.) alapján nyilvántartásba vett szervezet és annak vallásos célra létrejött önálló szervezete 2012. január 1-től egyesületnek minősül. E szervezetek 2012. február 29-ig nyilatkozhatnak továbbműködési szándékuk hiányáról vagy – továbbműködési szándék esetén – az egyesületre vonatkozó szabályok szerint változásbejegyzési eljárást indítanak (a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011.

évi CLXXXI. Törvény szerint). A szervezet az egyesület nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket legkésőbb 2012. június 30-ig teljesítheti, ellenkező esetben, illetve a továbbműködésről szóló nemleges vagy hiányzó nyilatkozat esetén a bíróság a szervezetet a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény alkalmazásával kényszervégelszámolási eljárás keretében jogutód nélkül megszünteti. A bírósági nyilvántartásba vett szervezet a korábbi egyház általános jogutódja, és a továbbiakban az Ehtv. III fejezetében foglaltak, a korábitól radikálisan eltérő és szigorúbb feltételek szerint kezdeményezheti az egyesület egyházként történő elismerését. Panaszos az egyházi jogállását az Lvtv. alapján a Z Bíróság ... számon meghozott végzése révén szerezte meg, azóta jogszerűen élt vele (... számon bejegyezve a bírósági nyilvántartásban). (A bejegyzésről szóló dokumentációt F/2. szám alatt mellékletben csatolom.)

Az Ehtv. fenti rendelkezései Panaszos egyházi jogállását véglegesen átalakítják, egyesületté minősítik vagy véglegesen megszüntetik, illetve az egyházi jogállásnak a hatályos jogszabályi környezetben való újbóli megszerzését írják elő. Panaszos lelkiismereti szabadsághoz való jogának és az annak lényegi részét képező egyház-alapítási szabadságának sérelme, valamint polgári jogi jogállásának, jogainak és kötelezettségeinek megváltozása tehát az Ehtv. Hatályba lépésével, közvetlenül következett be.

b) Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezései (2011. december 31.) 21. cikk (1) bekezdése szerint az Országgyűlés az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat meghatározó sarkalatos törvényben megállapítja az elismert egyházakat. Az Ehtv. 14. § bekezdése szerint az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottsága az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot terjeszt az Országgyűlés elé, amely országgyűlési határozat formájában teszi közzé a döntését, ha a kérelmet nem támogatja, míg a kérelem támogatása esetén az egyesület az Ehtv-nek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül egyháznak (15. §). Az egyházként történő elismerésről tehát az Országgyűlés hozza meg a döntést, meghozza a jelenlevő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával, hiszen az elismerés joghatása a sarkalatosnak minősülő Ehtv. módosításával állnak be. Törvénymódosítással, illetve országgyűlési határozattal meghozott egyedi döntés ellen pedig nem áll rendelkezésre a lelkiismereti szabadsághoz való jog sérelmére szolgáló jogorvoslati eljárás.

II. A jogállamiság követelményeinek sérelme

A. „Alaptörvény B. cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

1. Szerzett jogok elvesztése.

A szerzett jogok védelmének alkotmányos követelményét az Alkotmánybíróság a 11/1992. (III. 5.) AB határozatában mondta ki először: „A jogállam alapvető eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság – többek között – megköveteli a megszerzett jogok védelmét, [...] a múltban keletkezett, tartós jogviszonyok megváltoztathatóságának alkotmányos szabályokkal való korlátozását. [...] A jogbiztonság elvéből főszabályként az következik, hogy lezárt jogviszonyokat sem jogszabállyal, sem jogszabály hatályon kívül helyezésével [...] nem lehet alkotmányosan megváltoztatni. Kivétel ez alól az elv alól csak akkor engedhető meg, ha azt a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz céljához képest aránytalan sérelmet. [...] A jogviszonyok igazságtalan eredménye viszont önmagában nem érv a jogbiztonsággal szemben.” Az Ehtv. a mellékletében felsorolt egyházak kivételével minden más, korábban az Lvtv. alapján egyházként bejegyzett vallási közösséget, így Panaszost is, 2012. január 1-i hatállyal megfosztott az egyházi státusztól, és az azzal járó jogosultságoktól (lásd az I. pontot). Panaszos álláspontja szerint azonban az Ehtv. nemhogy az arányosság, de még a szükségesség követelményének sem felel meg.

a) Az Ehtv. javaslatának általános indokolásában az szerepel, hogy az Lvtv. hatálya alatt „nyilvánvaló volt, hogy az egyházalapítás rendkívül nagyvonalú feltételei lehetőséget adnak az alapjoggal történő visszaélésekre is”. Bár a törvényjavaslat előterjesztői ezt az állítást semmivel nem támasztották alá, még ha ez igaz is, akkor sem szükséges a visszaélések megakadályozásához az, hogy a megszerzett státuszuktól törvényhozási aktussal fossa meg az egyházakat a jogalkotó. Az Lvtv. ugyanis lehetővé tette azt, hogy az egyházi jogi személy törvénysértése miatt az ügyész pert indíthasson ellene. Megfelelő jogalkalmazással tehát megakadályozhatók lettek volna a visszaélések, és elérhető lett volna a jogalkotói cél. Státuszuktól megfosztani jogalanyokat csak azért, hogy ne élhessenek vissza jogaikkal, nem az egyetlen lehetséges, ám a lehető legsúlyosabb jogkorlátozás.

b) Ám ha a jogalkotó mégis úgy dönt, hogy a célt egy új törvény megalkotásával igyekszik elérni, a választott megoldás akkor is aránytalanul korlátozza a lelkiismereti szabadságot. A legkevesebb jogkorlátozással az járt volna, ha a jogalkotó az egyházak alapításának új szabályait csak a jövőre nézve állapítja meg. De még az a megoldás is arányosabb lett volna, ha a már nyilvántartásba vett egyházak számára a törvény megfelelő időt és eljárást biztosít annak igazolására, hogy megfelelnek az Ehtv. feltételeinek, és csak azon vallási közösségek egyházi jogállását szünteti meg, amelyek ennek igazolására nem képesek. Az összes bejegyzett egyháznak egy csoportban, egyetlen törvényhozói aktussal való egyesületté lefokozása a lehető legaránytalanabb korlátozása a lelkiismereti szabadsághoz való jognak.

2. A törvény megalkotásának és hatályba lépésének körülményei.

a) Az Alkotmánybíróság 8/2003. (III. 14.) AB határozatában alkotmányos követelményként meghatározta, hogy „jogalkotásra csak a jogbiztonság alkotmányos elvének megfelelően kerülhet sor. A jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogalkotás (...) ésszerű rendben történjék (...)”. A 28/2005. (VII. 14.) AB határozat szerint alkotmányos követelmény, hogy ha a jogalkotó egy korábban hosszú ideje fennálló és működő társadalmi viszonyrendszerhez kapcsolódóan radikális változtatásokkal járó új rendszert vezet be, akkor azt úgy kell végrehajtani, hogy az érintetteknek megfelelő idő álljon rendelkezésre mind a rendszer egészének, mind a részletszabályoknak a megismerésére, megértésére és alkalmazásuk elsajátítására egyaránt. Ennek megfelelően a hatályba lépés időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon az alkalmazásra és a változások következményeire való felkészülésre.

Az 51/2010. (IV. 28.) AB határozat szerint pedig az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során a felkészülési idő hiánya miatt akkor állapította meg valamely jogszabály alkotmányellenességét, ha az szerzett jogot korlátozott, ha a korábbihoz képest úgy állapított meg hátrányosabb rendelkezést, illetőleg oly módon hátrított fokozott kockázatot a címzettekre, hogy a megismerés és a felkészülés lehetőségének hiánya sérelmet okozott az érintettek számára, illetve ha az megakadályozta a címzetteket a jogszabály alkalmazásában.

Az Ehtv. megalkotásával és hatályba lépésével kapcsolatos eljárásnak, valamint az Ehtv. tartalmi rendelkezéseinek, a lelkiismereti szabadsághoz való jog gyakorlására, és az annak lényegi részét képező szabad egyház-alapítási jogra vonatkozó jogi környezetnek a figyelembe vételével megállapítható, hogy a jogalkotó az Ehtv. megalkotásával szerzett jogokat korlátozott igazolhatatlanul, radikálisan átalakított egy 1990 óta fennálló és működő gyakorlatot, úgy, hogy az érintettek számára nem biztosított időt a megváltozott rendszer egészének, sem részletszabályainak megismerésére, megértésére és alkalmazásuk elsajátítására.

b) A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvényt, amely 2012. január 1-én lépett volna hatályba, az Alkotmánybíróság 2011. december 19-én meghozott 1279/B/2011. AB határozatával megsemmisítette. (Az ítélet csak másnap jelent meg a Magyar Közlöny 155. számában [164/2011. (XII. 20.) AB határozat], és addigra az Országgyűlés a Magyar Közlöny

előző számában közölt, a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 241. §-val hatályon kívül helyezte a törvényt.) A jelenleg hatályos Ehtv. javaslata 2011. december 21-én képviselői önálló indítványként került benyújtásra, az Országgyűlés 2011. december 30-án fogadta el a törvényt, ami másnap jelent meg a Magyar Közlöny 166. számában, és 2012. január 1-én hatályba is lépett. A címzetteknek, köztük Panaszosnak, így mindössze egy napjuk, december 31., volt arra, hogy az újonnan elfogadott törvényt megismerjék, és felkészüljenek a hatálybalépésre. Ilyen határidő mellett erre nyilvánvalóan nem kerülhetett sor. Az Ehtv. mind az egyházi státusz elismerésének anyagi feltételei, mind pedig az elismerési eljárás tekintetében radikális változtatásokat tartalmaz (6. § (1) bekezdés, 7.§ (1) bekezdés, 14-18. §§). Az egyházalapítás és a nyilvántartásba vétel feltétele az Ehtv. Hatályba lépése előtt az volt, hogy azonos hitelveket valló száz természetes személy az alapítást kimondja, alapszabályát elfogadja, ügyintéző és képviselői szerveit megválassza, és nyilatkozzon arról, hogy tevékenységük célja az Alkotmánnyal nem ellentétes és törvénybe nem ütközik. A megalapított egyházat a megyei (fővárosi) bíróság vette nyilvántartásba, amely a bejegyzést csak a fentiek elmulasztása esetén tagadhatta meg (Lvtv. 8-9. §).

c) Az Ehtv. szerint (6-7., 14-15. §§) viszont egyházként való elismerését az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület legalább ezer fő aláírásával a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával az egyesület képviselőjére jogosult személy útján kezdeményezheti. Az egyesület akkor ismerhető el egyházként, ha alapcélként vallási tevékenységet végez, tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van, legalább százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon, alapszabályát (létesítő okiratát, belső egyházi szabályát) elfogadta, ügyintéző és képviselői szerveit megválasztotta vagy kijelölte, képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel és jogszabályba sem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát, az egyesülettel szemben – működése során – nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel, valamint tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot. A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja. Az egyház (vallásfelekezet, vallási közösség) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező és az Országgyűlés által elismert autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik.

Az Ehtv. alapján az egyházként való elismerés iránti kérelmet az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottságához kell benyújtani, mely az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot terjeszt az Országgyűlés elé. Ha a fenti feltételek nem állnak fenn, azt a bizottság a törvényjavaslathoz kapcsolódóan jelzi. A bizottság a vallási tevékenység, a hitvallás és rítus, illetve a legalább százéves nemzetközi vagy húszéves magyarországi működés tekintetében a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását kéri. Ha az Országgyűlés a bizottság által benyújtott törvényjavaslat alapján valamely egyesület egyházként történő elismerését nem támogatja, az erről szóló döntést országgyűlési határozat formájában kell közzétenni. A közzétételtől számított egy éven belül az egyesület egyházként való elismerésére irányuló ismételt népi kezdeményezés nem indítható. Az egyesület az Ehtv-nek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül egyháznak, azaz az egyházként való elismerés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatától függ.

d) Mindezek alapján megállapítható, hogy a jogalkotó az egyházalapítás jogát, a joggyakorlás anyagi és eljárási feltételeit radikálisan átalakította, ugyanakkor címzetteknek nem biztosított kellő időt nemcsak a megváltozott körülményekhez való igazodásra, de a normaszöveg

megismerésére sem. Ezzel pedig megvalósította jogállamiság sérelmét. (Megjegyezzük, hogy alapvető jogok sérelmének megítélésekor nem lehet mérvadó az a lehetséges ellenérv, mely szerint a jelenleg hatályos Ehtv. megalkotás és hatályba lépése azért nem okozná a jogállamiság sérelmét, mert annak tartalmi rendelkezései lényegében megegyeznek a 2011. évi C törvény szabályozásával, és mivel az 2011. július 19-én jelent meg a Magyar Közlöny 85. számában, tervezett hatályba lépésének időpontja pedig szintúgy 2012. január 1. lett volna, az érintetteknek azóta elég idejük volt a változásra való felkészülésre a hatályba lépés előtt, és ez a felkészülési idő a lényegi azonosság okán a jelenleg hatályos Ehtv. tekintetében is fennállt. Egyrészt a két törvény nem teljesen azonos, mert mind az egyházalapítás tartalmi feltételei, mind az elismerésre vonatkozó eljárás szabályai lényeges pontokon eltérnek egymástól. Másrészt egy ilyen kiterjesztő értelmezés teljesen tartalmatlanná, bármikor kijátszhatóvá tenné a demokratikus és jogállami törvényhozásra vonatkozó, fent idézett követelményeket.)

3. *A normavilágosság követelménye.*

a) Az egyházként való elismerés egyik feltétele az, hogy a vallási tevékenységet végző egyesület tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot (14. § (2) bekezdés h) pont). E külön feltétel aránytalan korlátja a lelkiismereti szabadság gyakorlásának, mert olyan feltételek külön mérlegelését írja elő, amelyeket az Alaptörvénnyel és a jogszabályokkal való összhang, valamint mások jogainak és szabadságának tiszteletben tartása (Ehtv. 14. § (2) bekezdés f) pont) magában foglal. Hogyan fordulhatna elő az az eset, hogy az utóbbi eset fennáll, az előbbi viszont nem? Ugyanakkor az Ehtv. a bejegyzést kérő egyesületet csak az előbbi feltétel igazolására kötelezi, az utóbbi feltétel teljesülésének mérlegelése teljes mértékben a döntéshozásra jogosult Országgyűlés mérlegelési jogkörébe tartozik (14. § (4) bekezdés).

b) Az egyházként való elismerés feltételei között szerepel a nemzetbiztonsági kockázat hiánya (14. § (2) bekezdés g) pont). Ugyanakkor az Ehtv. kimondja, hogy az állam az egyházak irányítására, felügyeletére szervet nem működtethet és nem hozhat létre (10. § (2) bekezdés), és az egyházak autonóm működését biztosító 10. §-t rendeli alkalmazni a vallási tevékenységet végző egyesületekre is (36. § (2) bekezdés). Nem világos azonban, hogy amennyiben az egyházként való elismerést a vallási tevékenységet végző egyesület kezdeményezheti (14. § (1) bekezdés), amely fölött az állam addig sem gyakorolhatott semmilyen felügyeletet, hogyan lesz megállapítható a szóban forgó feltételnek a fennállása, azaz a nemzetbiztonsági kockázat hiánya.

B. „Alaptörvény XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.” Az egyházként való elismerésnek az Etv-ben felsorolt feltételeinek teljesítése nem köti a döntéshozó Országgyűlés kezét. Az Ehtv. 15. §-a szerint az elismerés az Ehtv. (illetve az elismert egyházak listáját tartalmazó Melléklet) módosításával áll be, azaz kétharmados döntést igényel. Az elismerés iránti kérelmet nem támogatását az Országgyűlés határozat formájában teszi közzé.

A magyar jog azonban sem az egyik, sem a másik döntés ellen nem ismer jogorvoslatot. Panaszos álláspontja szerint az Országgyűlés az egyházak regisztrációjának saját hatáskörbe vonásával hatósági jogkört vindikál magának (mint ahogy hatósági jogkört gyakorolt a bíróság is, amikor az előző törvény alapján még az volt felhatalmazva a nyilvántartásba vételre). Ezt támasztja alá a közigazgatási hatósági ügyek az a meghatározása, ami a közigazgatási eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi LXC. törvény 12. § (2) bekezdés b) pontjában található: „hatósági ügy a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés – a fegyelmi és etikai ügyek kivételével

– ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztisztviselési vagy más szervezeti tagsághoz köti.” E meghatározás minden eleme illik az egyházak elismerésére vonatkozó eljárásra. Jelen esetben az Országgyűlés szuverén döntésén múlik az, hogy egy vallási tevékenységet végző egyesület elnyeri-e az egyházi státuszt. Ebből a szempontból nem a miniszter által vezetett nyilvántartásba való bejegyzés, hanem az Ehtv. módosítása a konstitutív aktus. (Ehtv. 15. és 16. §)

Ám akár hatósági ügy az egyházak elismerése, akár nem, az kétségtelen, hogy az Országgyűlés hozza meg a döntést arról, hogy a kérelmező egyesület megkapja-e az egyházi jogállást, az ahhoz tartozó jogokkal, privilégiumokkal és mentességekkel együtt, vagy sem. Ugyanakkor az Ehtv. nem rendelkezik a döntéssel szemben igénybe vehető semmilyen jogorvoslati eljárásról (nem is rendelkezhet, hiszen az autonóm jogalkotó szerv, a parlament döntésével szemben nincs is helye jogorvoslatnak). A jogorvoslat teljes hiánya azonban ellentétes az Alaptörvénnyel.

III. A lelkiismereti szabadság sérelme – „Alaptörvény VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa. (2) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.”

1. A semlegesség elvének sérelme.

A 4/1993. (II. 12.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította: „Az államnak vallási és a lelkiismereti meggyőződésre tartozó más kérdésekben semlegesnek kell lennie. A vallásszabadsághoz való jogból az államnak az a kötelessége következik, hogy az egyéni meggyőződés szabad kialakításának lehetőségét biztosítsa.” Az Ehtv. 6. § (1) bekezdése definiálja a vallás fogalmát. Eszerint a vallás olyan világnézet, amely „természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja”. E szakaszban a jogalkotó önkényes tartalmi kritériumokat állapít meg arra nézve, hogy mi minősül vallásnak, és mi nem. E meghatározás ugyanis kizárja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását, mert nem minősülnek sem vallásnak, sem más meggyőződésnek a törvény erejénél fogva azok, amelyek 1. nem természetfelettire irányulnak, vagy 2. nem rendelkeznek rendszerbe foglalt hitelvekkel, vagy 3. tanai nem a valóság egészére irányulnak, vagy 4. tanai nem fogják át az ember személyiségét.

A 'vallás' fogalmának ez a meghatározása önkényesen megválasztott tartalmi ismérveken alapul, és ezáltal nem semleges az állampolgároknak a lelkiismereti kérdésekben kialakított álláspontjával kapcsolatban. Az Ehtv. tehát sérti az állam semlegességének követelményét, azt az elvet, hogy az állam nem foglalhat állást hitbéli igazságok tekintetében. Az Ehtv. nem felel meg annak a követelménynek sem, hogy az államnak a vallási közösség önértelmezésére kell hagyatkoznia abban a tekintetben, hogy a tagok valóban vallást gyakorolnak (8/1993. (II. 27.) AB határozat).

2. Az állam és az egyház szétválasztása.

„Az elválasztás elvéből az következik, [...] hogy az államnak az egyházakat

egyenlőként kell kezelnie. Mivel az állam éppen azokban a tartalmi kérdésekben nem foglalhat állást, amelyek a vallást vallássá teszik, a vallásról és egyházzal csak elvont, minden vallásra vagy egyházra egyaránt alkalmazható keretszabályokat alkot, amelyek révén ezek a semleges jogrendbe illeszkednek, s tartalmi kérdésekben a vallások és egyházak önértelmezésére kell hagyatkoznia. Ezért a vallásszabadságnak csakis nem-vallási, s így nem specifikus, hanem mindenkire, illetve bármely más készletéből fakadó, de hasonló cselekvésre is érvényes korlátai lehetnek. Éppen a semleges és általános jogszabályi keretek révén az állam és egyház szétválasztása a lehető legteljesebb vallásszabadságot biztosítja.” (4/1993. (II.12.) AB határozat)

A Ehtv. az Országgyűlést hatalmazza fel arra, hogy az egyházként való elismerésről döntsön (14. § (3) bekezdés). Az elismerés kétharmados többséget igényel (15. §), ugyanakkor az egyházként való elismerés feltételei (14. §) nem kötik az Országgyűlés kezét. Ez az elismerési eljárás a minden törvényi feltételnek megfelelő vallási tevékenységet végző egyesületek egyházként való elismerését önkényes, a parlamenti pártpolitikai erőviszonyoknak szolgáltatja ki. Kétharmados parlamenti többség birtokában szabadon dönthet az Országgyűlés Panaszos egyházként való elismerésének elutasításáról abban esetben is, ha az elismerés feltételei maradéktalanul fennállnak. Kétharmados többség hiányában az alig egyharmados parlamenti kisebbség pedig megvétózhatja Panaszos Országgyűlés általi elismerését ugyanabban az esetben. Panaszos egyházként való elismerése így a jövőben akár teljesen ellehetetlenülhet, mint ahogy az új vallási közösségek, rendelkezzenek bármilyen széles támogatottsággal, működjenek bármilyen régóta, képtelenek lehetnek majd egyházi jogállást kivívni maguknak. Ez az eljárás arra kényszeríti Panaszost és a többi egyházként való elismerésért folyamodó vallási közösséget, de már a vallási tevékenységet végző egyesületeket is, hogy a parlamenti pártok kegyeit, jóindulatát keressék.

Ilyen következményekkel terhesen az Ehtv. nyilvánvalóan és egyértelműen felrúgja az állam és az egyház szétválasztásának, a szekuláris államnak az elvét. A szétválasztás és a szekularizáció ugyanis azt jelenti, hogy ha az állam kiemelt státuszt biztosít az „egyháznak” a többi egyesület között, akkor az elismerés lehetősége nem alapulhat a világnézetek tartalma közti különbségekre, hanem minden világnézetnek egyforma jogi keretet kell kialakítani az egyházi státusz megszerzésére. (Lásd az V. pontot) Erre tekintettel a parlament a legkevésbé alkalmas az egyházi elismerésről való döntésre. Ugyanúgy, ahogyan a kormányzat, a végrehajtó hatalom sem alkalmas erre. Legalkalmasabbnak tehát a bíróság mutatkozik, például egy olyan eljárásban, mint amit az Lvtv. 9-13. § szabályozott.

IV. Az egyenlőség követelményének sérelme – „Alaptörvény XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

a) Az Ehtv. 6. § (1) bekezdése meghatározza, hogy mi a vallás (vallási tevékenység). Azok, akiknek közös világnézete nem felel meg a törvényi definíciónak, kénytelenek beérni azzal, hogy közösséggé csak egyesületi formában, azaz az egyháznál alacsonyabb, kevesebb jogot és szabadságot (privilegiumot) biztosító jogi státusszal rendelkező szervezetben válhatnak, azaz lelkiismereti szabadságuk gyakorlásában korlátozva vannak. A definíció diszkriminálja azokat a létező vallási közösségeket, így Panaszost is, amelyek olyan világnézet köré szerveződnek, amely nem felel meg a törvényi vallás-definíciójának. (Emellett diszkriminálja mindazon állampolgárokat is, akiknek a gondolata, lelkiismerete, vallása nem igazodik e definícióhoz.)

b) Az egyházi státusz elismerésének egyes feltételei, illetve a feltételek fennállásának megkövetelése Panaszost hátrányosan különbözteti meg:

– Tanításának lényegét tartalmazó hitvallás és rítus (14. § (2) bekezdés b) pont). A korábban,
a

vallás definíciójánál mondtak alapján ez a feltétel diszkriminálja azokat a világnézeteket, lelkiismereti meggyőződéseket, amelyek nem rendelkeznek hitvallással és/vagy rítussal.

– Legalább százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon (14. § (2) bekezdés c) pont). E feltétel alapján ki vannak zárva az egyházként való elismerésből a száz éven belül, de nem Magyarországon, és a Magyarországon 20 éven belül alakult vallási közösségek – köztük

Panaszos is.– Az Ehtv. a mellékletében szereplő egyházak tekintetében nem írja elő az elismerés feltételeinek való megfelelést. Az elismerés feltételeit csak a későbbiekben elismerésért folyamodó vallási közösségeknek kell teljesíteniük. Továbbá azok az egyházak, amelyek még a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvényre tekintettel kérték újra-regisztrációjukat, szintén mentesülnek az elismerés egyes feltételei alól (34. § (2) bekezdés). Mindenki másnak, így Panaszosnak is azonban igazolniuk kell az elismerés feltételeinek fennállását.

V. A nemzetközi kötelezettség sérelme – „Alaptörvény Q. cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. (3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.” Az Ehtv. több ponton sérti Panaszosnak az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt, Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezményben (Egyezmény) biztosított jogait és szabadságait.

1. *A tisztességes tárgyaláshoz és a hatékony jogorvoslathoz való jog.*

a) Az Egyezmény 6. cikkének 1. pontja kimondja, hogy „[m]indenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában [...]” Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria* (no. 40825/98, ítélet, 2008. július 31., 108.) ügyben leszögezte, hogy az egyházként való elismerés polgári jogi igénynek számít, így a 6. cikk védelme alá esik. Az egyházi státusz a magyar jog szerint jogi személyiséggel (Eht. 7. § (2) bekezdés) és kitüntetett jogállással jár együtt (pl. Ehtv. 10. §), aminek elismerését minden vallási tevékenységet folytató egyesület kérheti (Ehtv. 14. § (1) bekezdés). Az elismerés tehát kifejezetten az elismerésért folyamodók polgári jogi jogait és kötelezettségeit érinti. Ennek megfelelően az Ehtv., mivel az egyházként való elismerésre az Országgyűlést hatalmazza föl és nem teszi lehetővé, hogy az egyházként való elismerés tárgyában bíróság döntsön, sérti Panaszosnak az Egyezmény 6. cikkében biztosított jogát.

b) Az Egyezmény 13. cikke a hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosítja mindazok számára, akiknek az Egyezményben biztosított jogait vagy szabadságait megsértették. Az Ehtv. azonban azzal, hogy az egyházi jogállás elismeréséről szóló döntést az Országgyűlésre bízza, lehetetlenné teszi, hogy azok, akiknek a döntéssel jogaik vagy szabadságaik sérülnek, bírósági jogorvoslattal éljenek. Nem hatékony, hanem semmilyen jogorvoslat nincs.

A jogorvoslattal kapcsolatban Panaszos azon az állásponton van, hogy az Alkotmánybírósághoz való fordulás kivételes lehetősége (Abtv. 26. § (2) bekezdés) nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak. Az Abtv. ugyanis a kivételes alkotmányjogi panasz elbírálására nem tartalmaz határidőt, csak a 30. § (5) bekezdés mond annyit, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül hoz döntést. Tekintettel arra, hogy az Abtv. 2012. január 1-én lépett hatályba és az Alkotmánybíróság a mai napig még nem bíralt el alkotmányjogi panaszt az új szabályok alapján, semmilyen

támpont nem szolgál annak eldöntésére nézve, hogy az eljárás valóban hatékonynak minősül-e a jogsérelem orvoslása tekintetében.

2. A gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való egyenlő jog.

Az Egyezmény 9. cikke így szól: „1. Mindenkinnek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát. 2. A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.” Az Egyezmény 14. cikke szerint pedig „[a] jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

a) Az EJEB a vallásszabadsághoz való jog lényegi elemének tekinti azt, hogy a vallásos meggyőződés kifejezése nem csak egyénileg, hanem másokkal együtt is megvalósuljon, ezért a vallásos közösségekkel szembeni állami beavatkozást az Egyezménynek az egyesülési jogot biztosító 11. cikkével összhangban értelmezi (*The Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, ítélet, 2006. október 5., 58.; *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, no. 40825/98, ítélet, 2008. július 31., 61.). Habár az Ehtv. 34. § (1) bekezdése szerint a törvény mellékletében meghatározott egyházakon kívül minden vallási közösségek egyesületnek minősül (2012. január 1-től a törvény erejénél fogva egyesületté válik), továbbá az Ehtv. 14. § (1) bekezdése szerint az egyházként való elismerésre irányuló eljárást nem bármely, hanem csak az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesületek kezdeményezhetik, az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.) nem tartalmaz külön rendelkezést a vallási tevékenységet végző egyesületekről.

A vallásos meggyőződés együttes kifejezésre juttatása ráadásul nemcsak azt a követelményt foglalja magába, hogy az államnak biztosítania kell az egyesületi jogállást, hanem azt is, hogy amennyiben az egyházi státuszhoz kivételes jogosultságokat és mentességeket rendel annak érdekében, hogy segítse a vallási közösségeket céljaik megvalósításában (lásd IV. c) pont), úgy a státusz megszerzését az államnak méltányos feltételek mellett kell lehetővé tennie minden vallási közösség számára, és az elismerés feltételeit nem alkalmazhatja diszkriminatív módon (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, no. 40825/98, ítélet, 2008. július 31., 92.).

Az EJEB több ítéletében is megerősítette, hogy a semlegesség és pártatlanság követelménye az állam jogalkotó hatalmával szemben a vallásszabadsághoz való jog lényegi magvát képezi (*Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, no. 45701/99, ítélet, 2001. december 13., 116.; *The Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, ítélet, 2006. október 5., 58.). Anélkül ugyanis nem lehetséges a pluralizmus, a demokrácia megfelelő működése, a konfliktusok diszkurzív, erőszakmentes feloldása. A semlegesség és pártatlanság követelménye elsősorban a vallási meggyőzések értékelésének a tilalmát jelenti. Az Ehtv. a vallás önkényes meghatározásával (6. § (1) bekezdés), illetve azzal, hogy objektív indok nélkül ismeri el egyházként azokat, amelyek a mellékletben fel vannak sorolva (7.) § (4) bekezdés), anélkül, hogy azoknak teljesíteniük kellene az egyházként való elismerés feltételeit, míg a többi egyházat megfosztja státuszától (34. § (1) bekezdés), sérti Panaszosnak az Egyezmény 9. cikkében biztosított vallásszabadsághoz való jogát. Mivel a jelenlegi jogszabályi környezetben csak az egyházi forma áll rendelkezésre azok számára,

akik kifejezetten vallásos meggyőződésüket kívánják együttesen kifejezésre juttatni, az egyházként való elismerés feltételei pedig, mindenekelőtt a 20 évi egyesületi formában való működés megkövetelése, jelenleg lehetetlenné teszik a vallásszabadsághoz való jog együttes gyakorlását, az Ehtv. rendelkezései sértik Panaszosnak az Egyezmény 9. cikkével összefüggésben a megkülönböztetés tilalmát (14. cikk).

b) Az EJEB ítélkezési gyakorlata következetes abban a tekintetben, hogy a vallásszabadsághoz való jog korlátozására felhasználható, a 9. cikk 2. pontjában található indokok kimerítőek, és azokat megszorítóan, a szükségesség és arányosság követelményével összhangban kell értelmezni (*The Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, ítélet, 2006. október 5., 76-77.). Ebben a tekintetben az EJEB elfogadhatatlannak tartotta, hogy az állam olyan vallási közösségektől tagadja meg az egyházként való elismerést és vonja meg jogállásukat, amelyek, illetve amelyeknek tagjai, korábban nem kerültek összeütközésbe a törvénnyel (*The Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, ítélet, 2006. október 5., 95-96.). Továbbá elfogadhatatlannak tartotta az EJEB azt is, hogy egy nem újonnan alapított vallási közösségnek 20 évet kelljen várnia az egyházként való elismerésre (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, no. 40825/98, ítélet, 2008. július 31., 92.). Az Ehtv. mindkét szempontból ellentétes az Egyezményt értelmező EJEB-ítéletekkel: törvényesen bejegyzett egyházakat, mint amilyen Panaszos is, foszt meg jogállásuktól tekintet nélkül arra, hogy működésüket jogerős bírósági ítélet mondta volna törvénytörésnek (34. §), illetve az egyházként való elismerés (újra-elismerés) feltételeként 20 éves hazai vagy 100 éves nemzetközi működést követel meg (14. § (2) bekezdés c) pont).

VI. Konklúzió

Mindezekre tekintettel Panaszos kéri a Tisztelt Alkotmánybíróságtól az Ehtv. 6. § (1) bekezdésének, 7.§ (1) bekezdésének, 14-15. §-ának és 34. § (1) bekezdésének, valamint az Ehtv. Mellékletének hatályba lépésük idejére visszamenő hatályú megsemmisítését, és Panaszos eredeti jogállásának visszaállítását.

Budapest, 2012. március 15.

Tisztelettel,

Panaszos,

képv.:

Mellékletek:

F/1. ügyvédi meghatalmazás

F/2. bejegyzésről szóló végzés__

A TASZ kilenc egyház nevében benyújtott panasz TASZ-közlemény melléklete

TASZ

2012. július 2.

http://tasz.hu/files/tasz/imce/2011/egyhaz_ejebkerelem_anonim.pdf

http://tasz.hu/search/google/egyh%C3%A1z?query=egyh%C3%A1z&cx=012566611202062491380%3Ag1vjay3krhw&cof=FORID%3A11&site=search=&hl=hu&lr=lang_hu

A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (Ejtv.) által létrejött jogviszonyok sértik Kérelmezőknek az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt, Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezményének (Egyezmény) 6., 9., 13. és 14. cikkében biztosított jogait és szabadságait.

1. Az Ejtv. megalkotásának körülményei:

Tavaly a magyar Országgyűlés új törvényt alkotott a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról. A 2011. évi C. törvényt, amely 2012. január 1-én lépett volna hatályba, az Alkotmánybíróság 2011. december 19-én meghozott 1279/B/2011. AB határozatával megsemmisítette. (Az ítélet csak másnap jelent meg a Magyar Közlöny 155. számában [164/2011. (XII. 20.) AB határozat], és addigra az Országgyűlés a Magyar Közlöny előző számában közölte, a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 241. §-val hatályon kívül helyezte a törvényt.) A jelenleg hatályos törvény javaslata 2011. december 21-én képviselői önálló indítványként került benyújtásra. Az Országgyűlés 2011. december 30-án fogadta el a törvényt, ami másnap jelent meg a Magyar Közlöny 166. számában, és 2012. január 1-én hatályba is lépett. A címzetteknek, köztük Kérelmezőknek, így mindössze egy napjuk, december 31., volt arra, hogy az újonnan elfogadott törvényt megismerjék, és felkészüljenek a hatálybalépésre.

2. Az egyházi státusz új szabályozása

Az Ejtv. mind az egyházi státusz elismerésének anyagi feltételei, mind pedig az elismerési eljárás tekintetében radikális változtatásokat tartalmaz (6. § (1) bekezdés, 7.§ (1) bekezdés, 14-18. §§). Az egyházalapítás és a nyilvántartásba vétel feltétele az Ejtv. hatályba lépése előtt az volt, hogy azonos hitelveket valló száz természetes személy az alapítást kimondja, alapszabályát elfogadja, ügyintéző és képviselői szerveit megválassza, és nyilatkozzon arról, hogy tevékenységük célja az Alkotmánnyal nem ellentétes és törvénybe nem ütközik. A megalapított egyházat a megyei (fővárosi) bíróság vette nyilvántartásba, amely a bejegyzést csak a fentiek elmulasztása esetén tagadhatta meg (A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (Lvtv.) 8-9. §).

Az Ejtv. szerint viszont az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület legalább ezer fő aláírásával a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával az egyesület képviselőjére jogosult személy útján kezdeményezheti. Az egyesület akkor ismerhető el egyházként, ha a) alapcélként vallási tevékenységet végez, b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van, c) legalább százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon, d)

alapszabályát (létesítő okiratát, belső egyházi szabályát) elfogadta, ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta vagy kijelölte, képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel és jogszabályba sem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát, e) az egyesülettel szemben – működése során – nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel, f) valamint tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot.

Az egyház (vallásfelekezet, vallási közösség) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező és az Országgyűlés által elismert autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik. A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezései (2011. december 31.) 21. cikk (1) bekezdése szerint az Országgyűlés az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat meghatározó sarkalatos törvényben megállapítja az elismert egyházakat. Az Ejtv. szerint az egyházként való elismerését az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület legalább ezer fő aláírásával a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával az egyesület képviselőjére jogosult személy útján kezdeményezheti. Az egyházként való elismerés iránti kérelmet az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottságához kell benyújtani. A bizottság az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot terjeszt az Országgyűlés elé. Ha az egyházra vonatkozó törvényi feltételek nem állnak fenn, azt a bizottság a törvényjavaslathoz kapcsolódóan jelzi. A bizottság a vallási tevékenység, a hitvallás és rítus, illetve a legalább százéves nemzetközi vagy húszéves magyarországi működés tekintetében a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását kéri. Ha az Országgyűlés a bizottság által benyújtott törvényjavaslat alapján valamely egyesület egyházként történő elismerését nem támogatja, az erről szóló döntést országgyűlési határozat formájában teszi közzé. A közzétételtől számított egy éven belül az egyesület egyházként való elismerésére irányuló ismételt népi kezdeményezés nem indítható. A kérelem országgyűlési támogatása esetén az egyesület az Ejtv.-nek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül egyháznak (15. §). Az egyházként történő elismerésről tehát az Országgyűlés hozza meg a döntést, méghozzá a jelenlevő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával, hiszen az elismerés joghatása a sarkalatosnak minősülő Ejtv. módosításával, Mellékletének kiegészítésével állnak be.

3. Az új jogi helyzet ténybeli következményei

Az Ejtv. a mellékletében felsorolt egyházak kivételével minden más, korábban az Lvtv. alapján egyházként bejegyzett vallási közösséget, így Kérelmezőket is, 2012. január 1-i hatállyal megfosztott az egyházi státusztól, és az azzal járó jogosultságoktól. Az Ejtv. 34-36. § rendelkeznek kifejezetten a 2012. január 1-ig egyházként működő szervezetekről, amelyek az Ejtv. alapján a továbbiakban már nem minősülnek egyháznak. A Mellékletben meghatározott egyházak kivételével valamennyi, az Lvtv. alapján nyilvántartásba vett szervezet és annak vallásos célra létrejött önálló szervezete 2012. január 1-től egyesületnek minősül. E szervezetek 2012. február 29-ig nyilatkozhatnak továbbműködési szándékuk hiányáról vagy – továbbműködési szándék esetén – az egyesületre vonatkozó szabályok szerint változásbejegyzési eljárást indítanak (a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény szerint). A szervezet az egyesület nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket legkésőbb 2012. június 30-ig teljesítheti, ellenkező esetben, illetve a továbbműködésről szóló nemleges vagy hiányzó nyilatkozat esetén a bíróság a szervezetet a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a

végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény alkalmazásával kényszer-végelszámolási eljárás keretében jogutód nélkül megszünteti. A bírósági nyilvántartásba vett szervezet a korábbi egyház általános jogutódja, és a továbbiakban az Ejtv-ben foglalt, a korábitól radikálisan eltérő és szigorúbb feltételek szerint kezdeményezheti az egyesület egyházként történő elismerését.

Kérelmezők az egyházi jogállást az Lvtv. alapján szerezték meg, azóta jogszerűen éltek vele.

(A bejegyző végzéseket mellékletben csatolom.)

1. A tisztességes tárgyaláshoz és a hatékony jogorvoslathoz való jog. (Egyezmény 6. és 13. cikk)

Az egyházi státusz a magyar jog szerint jogi személyiséggel (Ejtv. 7. § (2) bekezdés) és kitüntetett jogállással jár együtt (pl. Ejtv. 10. §), aminek elismerését minden vallási tevékenységet folytató egyesület kérheti (Ejtv. 14. § (1) bekezdés). Az elismerés tehát kifejezetten az elismerésért folyamodók polgári jogi jogait és kötelezettségeit érinti. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria* (no. 40825/98, ítélet, 2008. július 31., 108.) ügyben szögezte le, hogy az egyházként való elismerés polgári jogi igénynek számít, így a 6. cikk védelme alá esik. Régóta elfogadott követelmény az is, hogy a bírói út biztosítása polgári jogi igények megítélésre a jogállamiság követelménye az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdése alapján (*Golder v. United Kingdom*, no. 4451/70., ítélet, 1975. február 21., 34.; *Sambata Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania*, no. 48107/99., 2011. január 12.)

Az Ejtv. az egyházként való elismerésre az Országgyűlést hatalmazza föl és nem teszi lehetővé, hogy az egyházként való elismerés tárgyában bíróság döntsön. Kérelmezők álláspontja szerint az Országgyűlés az egyházak regisztrációjának saját hatáskörbe vonásával hatósági jogkört vindikál magának (mint ahogy hatósági jogkört gyakorolt a bíróság is, amikor az előző törvény alapján még az volt felhatalmazva a nyilvántartásba vételre). Ezt támasztja alá a közigazgatási hatósági ügynek az a meghatározása, ami a közigazgatási eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi LXC. törvény 12. § (2) bekezdés b) pontjában található: „hatósági ügy a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés – a fegyelmi és etikai ügyek kivételével – ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztestületi vagy más szervezeti tagsághoz köti.” E meghatározás minden eleme illik az egyházak elismerésére vonatkozó eljárásra. Jelen esetben az Országgyűlés szuverén döntésén múlik az, hogy egy vallási tevékenységet végző egyesület elnyeri-e az egyházi státuszt. Ebből a szempontból nem a miniszter által vezetett nyilvántartásba való bejegyzés, hanem az Ejtv. módosítása a konstitutív aktus. (Ejtv. 15. és 16. §) Ám akár hatósági ügy az egyházak elismerése, akár nem, az kétségtelen, hogy az Országgyűlés hozza meg a döntést arról, hogy a kérelmező egyesület megkapja-e az egyházi jogállást, az ahhoz tartozó jogokkal, privilégiumokkal és mentességekkel együtt, vagy sem. Az egyházként való elismerésnek az Etv-ben felsorolt feltételeinek teljesítése nem köti a döntéshozó Országgyűlés kezét. Az elismerés iránti kérelem elutasítását az Országgyűlés határozat formájában teszi közzé. Ezzel párhuzamosan az Ejtv. nem rendelkezik a döntéssel szemben igénybe vehető semmilyen jogorvoslati eljárásról – nem is rendelkezhet, hiszen az autonóm jogalkotó szerv, a parlament döntésével szemben nincs is helye jogorvoslatnak. Nem hogy hatékony, de semmilyen jogorvoslat nincs, a jogorvoslat teljes hiánya pedig nyilvánvalóan ellentétes az Egyezmény 13. cikkével.

A jogorvoslattal kapcsolatban Kérelmezők azon az állásponton vannak, hogy az Alkotmánybírósághoz való fordulás kivételes lehetősége (az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. Törvény (Abtv.) 26. § (2) bekezdés) nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak. Az

Abtv. ugyanis a kivételes alkotmányjogi panasz elbírálására nem tartalmaz határidőt, csak a 30. § (5) bekezdés mond annyit, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül hoz döntést. Tekintettel arra, hogy az Abtv. 2012. január 1-én lépett hatályba, az Alkotmánybíróságnak nincs kialakult gyakorlata, ami irányadó volna annak eldöntésére nézve, hogy az eljárás valóban hatékonyan minősül-e a jogsérelem orvoslása tekintetében. Továbbá az Alkotmánybíróság csak jogszabályok alaptörvény-ellenességét és nemzetközi szerződésbe ütközését vizsgálhatja, ám az egyházként való elismerés elutasításáról szóló döntést az Országgyűlés határozat, azaz a magyar jog szerint jogszabálynak nem minősülő formában hozza meg, ezért az még az Alkotmánybíróság előtt sem támadható meg.

2. A gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való egyenlő jog. (Egyezmény 9. cikk)

A vallásszabadsággal kapcsolatban az EJEB a *Kokkinakis v. Greece*-ügyben (no. 14307/88, ítélet, 1993. május 25., 31.), úgy fogalmazott, hogy „[a] lelkiismereti szabadság vallásos formája az egyik legvitálisabb összetevője a hívő emberek identitásának, az életük értelméről való elképzeléseik kialakításának, ugyanakkor az ateisták, az agnosztikusok és az érdektelenek számára is drága kincs. A demokratikus társadalomnak elválaszthatatlan részét képező pluralizmus, amiért évszázadok óta vívunk, függ ettől.” A „demokratikus” jelző a Velencei Bizottság ajánlása szerint azt jelenti, hogy a világnézeti pluralizmus, a vallások, felekezetek, és az egyházak sokfélesége szerves része a társadalmi életnek. A lelkiismereti és vallásszabadság a korszerű nemzetközi és európai jogfelfogás szerint ha nem is korlátozhatatlan, még a szólás és egyesülés jogánál is szigorúbb védelmet élvez (CDL-AD(2004)028 European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission): *Guidelines for Legislative Reviews of Laws Affecting Religion or Belief*. Adopted by the Venice Commission at its 59th Plenary Session (Venice, 18-19 June 2004), 12-13. o. Letölthető: [http://www.venice.coe.int/docs/2004/CDL-AD\(2004\)028-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2004/CDL-AD(2004)028-e.pdf). A továbbiakban: CDL-AD(2004)028 *Guidelines*). Ugyancsak a Velencei Bizottság fogalmazza meg azt, hogy nem szabad a túl magas taglétszámhoz kötni az egyházi státusz megszerzését; hogy nem szabad aránytalanul hosszú várakozási időt előírni a bejegyzéshez; és hogy nem szabad túl széles mérlegelési jogot hagyni az államnak az elismerés kérdésében (CDL-AD(2004)028 *Guidelines*, F.)

A) Egyházként való elismerés túlzó feltételei

A lelkiismereti szabadságnak van egyéni és kollektív oldala is. Az egyéni oldal a személy belső szférájára, hitére utal, ami abszolút módon csorbíthatatlan. A kollektív oldal az egyén belső szférájának nyilvánossá tétele másokkal együtt, és ez korlátozás alá vethető. A vallásszabadság kollektív oldalához tartozik a vallási közösségek szabadsága, hogy összegyűljenek és hogy a vallásukat jogalanyként gyakorolják, ami többnyire abban áll, hogy a vallási közösségek egyházat alapítanak, amit az állam akként elismer. Amennyiben egy vallási szervezetet az állam nem ismer el egyházként, az nem tudja vallási tevékenységeit folytatni. Az EJEB a vallásszabadsághoz való jog lényegi elemének tekinti azt, hogy a vallásos meggyőződés kifejezése nem csak egyénileg, hanem másokkal együtt is megvalósuljon, ezért a vallásos közösségekkel szembeni állami beavatkozást az Egyezménynek az egyesülési jogot biztosító 11. cikkével összhangban értelmezi (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, 61.). A *Church of Scientology Moscow v. Russia*-ügyben (no. 18147/02, ítélet, 2007. április 5., 73.) az EJEB kimondta, hogy az állampolgárok nem lehetnek elzárva attól, hogy a kollektív cselekvés érdekében a kölcsönösség talaján álló jogi személyt alkossanak, mert ez az egyesülés szabadságának a legfontosabb aspektusa, ami nélkül az egyesülési jognak nem lenne semmi értelme. Az EJEB állandó gyakorlata szerint „mivel a vallási közösségek hagyományosan

szervezeti keretek között működnek, az Egyezmény 9. cikkét a 11. cikk fényében kell értelmezni, ami az egyesületi létet védi az igazolatlan állami beavatkozással szemben” (*Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, ítélet, 2006. október 5., 58.; *Hasan and Chaush v. Bulgaria*, no. 30985/96, ítélet, 2000. október 26., 62.; *Metropolitan Church of Bessarabia and others v. Moldova*, no. 45701/99, ítélet, 2001. december 13., 118.) Ez azt jelenti, hogy a vallási közösségeknek joguk van ahhoz, hogy az „igazolatlan” állami beavatkozástól mentesen szerveződjenek és igényeljének maguknak jogilag elismert státuszt. Az EJEB kimondta, hogy „a hívek egyesületének a jogi státusz megszerzéséből való kizárása a vallásszabadsághoz való jog megsértését jelenti.” (*Svyato-Mykhaylivska Parafiya v. Ukraine*, no. 77703/01, ítélet, 2007. június 14., 121.).

Habár az Ejt. 34. § (1) bekezdése szerint a törvény mellékletében meghatározott egyházakon kívül minden vallási közösségek egyesületnek minősül (2012. január 1-től a törvény erejénél fogva egyesületté válik), továbbá az Ejt. 14. § (1) bekezdése szerint az egyházként való elismerésre irányuló eljárást nem bármely, hanem csak az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesületek kezdeményezhetik, az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.) nem tartalmaz külön rendelkezést a vallási tevékenységet végző egyesületekről. A *Kimlya and others v. Russia*-ügyben (no. 76836/01 and 32782/03, ítélet, 2009. december 3.) a bíróság már kifejtette, hogy egy létező vallási közösségnek joga van ahhoz, hogy beavatkozástól mentesen gyakorolja a vallásszabadsághoz való jogát, és hogy az egyházi státusz hiánya és az, hogy a vallási közösség a vallásszabadságból folyó jogoknak csak egy korlátozott körével élhet, megfosztja a tagokat attól, hogy ténylegesen élvezzék a vallásszabadsághoz és egyesülési szabadsághoz való jogukat, ezért az sérti az Egyezmény 9. cikkét a 11. cikk fényében (lásd még *Gorzelik and Others v. Poland* [GC], no. 44158/98, 2004. február 17., 52-től; *Sidiropoulos and Others v. Greece*, no. 57/1997/841/1047, ítélet, 1998. július 10., 31-től).

A vallásos meggyőződés együttes kifejezésre juttatása ráadásul nemcsak azt a követelményt foglalja magába, hogy az államnak biztosítania kell az egyesületi jogállást, hanem azt is, hogy amennyiben az egyházi státuszhoz kivételes jogosultságokat és mentességeket rendel annak érdekében, hogy segítse a vallási közösségeket céljaik megvalósításában, úgy a státusz megszerzését az államnak méltányos feltételek mellett kell lehetővé tennie minden vallási közösség számára, és az elismerés feltételeit nem alkalmazhatja diszkriminatív módon (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, 92.). Később az EJEB úgy fogalmaz, hogy azok a kitételek, amelyek egyes vallásokat kedvezőbb helyzetbe hoznak másoknál, csak akkor nem járnak az Egyezmény követelményeinek sérelmével, ha „objektív és ésszerű indoka van a különböző bánásmódnak” és ha más vallási közösségek, ha akarnak, hasonló feltételek mellett juthatnak ilyen helyzetbe. (*Savez crkava “Riječ života” and Others v. Croatia*, no. 7798/08, ítélet, 2010. december 9., 85.)

Az egyházként való elismerésnek Ejt. által meghatározott egyes feltételei nem, különösen a 20 éves várakozási idő megkövetelése, az EJEB ítélkezési gyakorlata szerint túlzónak minősül (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, 79., 99.). Az a követelmény pedig, hogy 1000 főnek kell kezdeményeznie a bejegyzést, annak fényében túlzó, hogy az Lvtv-hez képest a jogalkotó a tízszeresére emelte a létszámkorlátot, továbbá annak fényében, hogy a polgári jogi egyesülethez képest százszoros az alapítói létszám (Lásd a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 61. § (3) bekezdés).

A vallási tevékenységet végző egyesületre az Ejt. csak az államtól valló szervezeti függetlenséget és autonómiát (10. §), valamint a titoktartási jogot (13. § (3) bekezdés) terjeszti ki (36. § (2) bekezdés). Az egyházi státuszt élvező szervezetek ugyanakkor egy sor további előjogot élveznek (19-25. §) (adókedvezmény, adómentesség, pályázati rendszeren kívüli juttatás, pénzügyei ellenőrzés alóli mentesség, fokozott büntetőjogi védelem, oktatási, karitatív és szociális tevékenységek iskolában, hadseregben, kórházban, stb.)

B) Az elismerés túl széles korlátai

Annak megítélésében, hogy mi minősül igazolt vagy igazolatlan beavatkozásnak, az EJE az Egyezmény 9. cikk (2) bekezdésében található tesztet alkalmazza, mely szerint „A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.” A „csak törvényben meghatározott” kitétel arra a követelményre utal, hogy a korlátozás a belső jogban megalapozott legyen, továbbá hogy a szóban forgó törvény hozzáférhető, előre látható és pontosan meghatározott legyen. (*The Sunday Times v. the United Kingdom* (no. 1), no. 6538/74, ítélet, 1979. április 26., 49.; *Larissis and Others v. Greece*, (140/1996/759/958–960), ítélet, 1998. február 24., 40.; *Hashman and Harrup v. the United Kingdom*, no. 25594/94, ítélet, 1999. november 25., 31.; *Rotaru v. Romania*, no. 28341/95, ítélet, 2000. május 4., 52.).

Abban a tekintetben, hogy mi minősül „szükségesnek egy demokratikus társadalomban”, az EJE azt vizsgálja, hogy a beavatkozás „sürgető társadalmi nyomásra” adott válasz-e, és hogy „arányban áll-e az elérendő legitim célokkal.” (*Metropolitan Church of Bessarabia and others v. Moldova*, 119.; *Wingrove v. the United Kingdom*, no. 17419/90, ítélet, 1996. november 25., 53.). Azok a kritériumok, amelyeket az állam annak érdekében állít a felekezetek elé, hogy meghatározza, melyik kapjon olyan különleges jogi státuszt, melyben további kiváltságok illetik meg a többi egyházzal szemben, az EJE „kifejezetten részletekbe menő vizsgálatát” kívánják meg. (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, 97.).

Az EJE ítélezési gyakorlata következetes abban a tekintetben, hogy a vallásszabadsághoz való jog korlátozására felhasználható, a 9. cikk 2. pontjában található indokok kimerítőek, és azokat megszorítóan, a szükségesség és arányosság követelményével összhangban kell értelmezni. Ebben a tekintetben az EJE elfogadhatatlannak tartotta, hogy az állam olyan vallási közösségektől tagadja meg az egyházként való elismerést és vonja meg jogállásukat, amelyek, illetve amelyeknek tagjai, korábban nem kerültek összeütközésbe a törvénnyel (*The Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, 76-77., 95-96.). A *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*-ügyben (92.) elfogadhatatlan beavatkozásnak tartotta a bíróság azt is, hogy egy nem újonnan alapított vallási közösségnek 20 évet kelljen várnia az egyházként való elismerésre.

Az Ejt. törvényesen bejegyzett egyházakat, mint amilyenek a Kérelmezők is, foszt meg jogállásuktól tekintet nélkül arra, hogy működésüket jogerős bírósági ítélet mondta volna törvényt sértőnek (34. §), illetve az egyházként való elismerés (újra-elismerés) feltételeként 20 éves hazai vagy 100 éves nemzetközi működést követel meg (14. § (2) bekezdés c) pont). Az Ejt. javaslatának általános indokolásában az szerepel, hogy az Lvtv. hatálya alatt „nyilvánvaló volt, hogy az egyházalapítás rendkívül nagyvonalú feltételei lehetőséget adnak az alapjoggal történő visszaélésekre is”. Bár a törvényjavaslat előterjesztői ezt az állítást semmivel nem támasztották alá, még ha ez igaz is, akkor sem szükséges a visszaélések megakadályozásához az, hogy a megszerzett státuszuktól törvényhozási aktussal fossa meg az egyházakat a jogalkotó. Az Lvtv. ugyanis lehetővé tette azt, hogy az egyházi jogi személy törvényt sértése miatt az ügyész pert indíthasson ellene. Megfelelő jogalkalmazással tehát megakadályozhatók lettek volna a visszaélések, és elérhető lett volna a jogalkotói cél. Státuszuktól megfosztani jogalanyokat csak azért, hogy ne élhessenek vissza jogaikkal, az összes bejegyzett egyháznak egy csoportban, egyetlen törvényhozói aktussal való egyesületté lefokozása nem az egyetlen lehetséges, ám a lehető legsúlyosabb korlátozása a lelkiismereti szabadsághoz való jognak.

C) A semlegesség elvének sérelme

Az EJEB több ítéletében is megerősítette, hogy a semlegesség és pártatlanság követelménye az állam jogalkotó hatalmával szemben a vallásszabadsághoz való jog lényegi magvát képezi (*Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, 116. és 123.; *The Moscow Branch of The Salvation Army v. Russia*, 58.). Anélkül ugyanis nem lehetséges a pluralizmus, a demokrácia megfelelő működése, a konfliktusok diszkurzív, erőszakmentes feloldása. A semlegesség és pártatlanság követelménye elsősorban a vallási meggyőződések értékelésének a tilalmát jelenti. Az EJEB a *Supreme Holy Council of the Muslim Community v. Bulgaria*-ügyben (no. 39023/97, ítélet, 2004. december 16., 93.) megerősítette, hogy „a vallási közösségek autonóm létezése elválaszthatatlan a demokratikus társadalmak pluralizmusától. Az állam részéről természetesen szükség lehet arra, hogy lépéseket tegyen az egymás mellett létező különböző vallások és vallási csoportok érdekeinek összeegyeztetése érdekében, szabályozó hatalmának gyakorlása során és az egyes vallásokkal, gyülekezetekkel és hitekkel való kapcsolataiban semlegesnek és pártatlannak kell maradnia. A tét nem kevesebb, mint a pluralizmus megőrzése és a demokrácia helyes működése, aminek egyik elvi jelentőségű eleme az, hogy lehetőséget kínál az ország problémáinak, legyenek azok bármilyen terhesek is, dialógus útján való megoldására.” (Lásd még: *Kokkinakis v. Greece*, 33.; *Church of Scientology Moscow v. Russia*, 73.; *X and Church of Scientology v. Sweden*, no. 7805/77, ítélet, 1979. május 5.)

A *Hasan and Chaush v. Bulgaria*-ügyben (78.) az EJEB általános érvénnyel mondta ki, hogy a vallás szabadságának Egyezményben biztosított joga kizárja az állam minden mérlegelési jogát arra vonatkozóan, hogy meghatározza, mely vallásos hitek, vagy a hit kifejezésének mely módjai törvényesek. Az államnak kötelessége, hogy semleges és pártatlan maradjon a különböző vallásokkal kapcsolatos szabályozó hatalom gyakorlása során. Az Ejt. 6. § (1) bekezdése azonban definiálja a vallás fogalmát. Eszerint a vallás olyan világnézet, amely „természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja”. E szakaszban a jogalkotó önkényes tartalmi kritériumokat állapít meg arra nézve, hogy mi minősül vallásnak, és mi nem. E meghatározás ugyanis kizárja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását, mert nem minősülnek sem vallásnak, sem más meggyőződésnek a törvény erejénél fogva azok, amelyek 1. nem természetfelettire irányulnak, vagy 2. nem rendelkeznek rendszerbe foglalt hitelvekkel, vagy 3. tanai nem a valóság egészére irányulnak, vagy 4. tanai nem fogják át az ember személyiségét.

A 'vallás' fogalmának ez a meghatározása önkényesen megválasztott, ésszerű igazolást nélkülöző tartalmi ismérveken alapul, és ezáltal nem semleges az állampolgároknak a lelkiismereti kérdésekben kialakított álláspontjával kapcsolatban. Az Ejt. tehát sérti az állam semlegességének követelményét, azt az elvet, hogy az állam nem foglalhat állást hitbéli igazságok tekintetében. Az Ejt. nem felel meg annak a követelménynek sem, hogy az államnak a vallási közösség önértelmezésére kell hagyatkoznia abban a tekintetben, hogy a tagok valóban vallást gyakorolnak (így ellentétes a magyar Alkotmánybíróság 8/1993. (II. 27.) AB határozatával is). Ezen okokból kifolyólag az Ejt. 6. § (1) bekezdése ellentétes a semlegesség elvével, így mind a Kérelmezőknek, mind a törvény hatálya alá tartozó minden magyar állampolgárnak közvetlenül sérti az Egyezmény 9. cikkében biztosított lelkiismereti szabadsághoz való jogát.

D) Az állam és az egyház szétválasztásának sérelme

„Az elválasztás elvéből az következik, [...] hogy az államnak az egyházakat egyenlőként kell kezelnie. Mivel az állam éppen azokban a tartalmi kérdésekben nem foglalhat állást, amelyek a vallást vallássá teszik, a vallásról és egyházzal csak elvont, minden vallásra vagy

egyházra egyaránt alkalmazható keretszabályokat alkothat, amelyek révén ezek a semleges jogrendbe illeszkednek, s tartalmi kérdésekben a vallások és egyházak önértelmezésére kell hagyatkoznia. Ezért a vallásszabadságnak csakis nem-vallási, s így nem specifikus, hanem mindenkire, illetve bármely más készletéből fakadó, de hasonló cselekvésre is érvényes korlátai lehetnek. Éppen a semleges és általános jogszabályi keretek révén az állam és egyház szétválasztása a lehető legteljesebb vallásszabadságot biztosítja.” (4/1993. (II.12.) AB határozat) A szétválasztás elvét az EJEB is megfogalmazta akkor, amikor az államnak az egyházi étellel kapcsolatos feladatát a demokrácia érvényesülésének biztosításában és a társadalom sokszínű vallási életének biztosításában jelölte meg. Az államnak nem feladata, és nem lehet a célja sem az, hogy „rendet tegyen” a versengő vallások viszonyában, vagy hogy a vallási közösségek belső vitáinak döntőbírája legyen. (Lásd *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, 118.; *Hasan and Chaush v. Bulgaria*, 62.; *Serif v Greece*, no. 38178/97., 1999. december 14., 52.)

A Ejtv. az Országgyűlést hatalmazza fel arra, hogy az egyházként való elismerésről döntsön. Az elismerés kétharmados többséget igényel, ugyanakkor az egyházként való elismerés feltételei nem kötik az Országgyűlés kezét. Az egyházként való elismerés egyik feltétele az, hogy a vallási tevékenységet végző egyesület tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot (14. § (2) bekezdés h) pont). E külön feltétel olyan külön mérlegelést ír elő, amelyeket az Alaptörvénnyel és a jogszabályokkal való összhang, valamint mások jogainak és szabadságának tiszteletben tartásának (Ejtv. 14. § (2) bekezdés f) pont) követelménye már magában foglal. Hogyan fordulhatna elő az, hogy az utóbbi eset fennáll, az előbbi viszont nem? Ugyanakkor az Ejtv. a bejegyzést kérő egyesületet csak az előbbi feltétel igazolására kötelezi, az utóbbi feltétel teljesülésének mérlegelése teljes mértékben a döntéshozásra jogosult Országgyűlés mérlegelési jogkörébe tartozik (14. § (4) bekezdés).

Ez az elismerési eljárás a minden törvényi feltételnek megfelelő vallási tevékenységet végző egyesületek egyházként való elismerését önkényes, a parlamenti pártpolitikai erőviszonyoknak szolgáltatja ki. Kétharmados parlamenti többség birtokában szabadon dönthet az Országgyűlés Kérelmezők egyházként való elismerésének elutasításáról abban esetben is, ha az elismerés feltételei maradéktalanul fennállnak. Kétharmados többség hiányában az alig egyharmados parlamenti kisebbség pedig megvétózhatja Kérelmezők Országgyűlés általi elismerését ugyanabban az esetben. Kérelmezők egyházként való elismerése így a jövőben akár teljesen ellehetetlenülhet. Hasonlóképpen, az új vallási közösségek, rendelkezzenek bármilyen széles támogatottsággal, működjenek bármilyen régóta, képtelenek lehetnek majd egyházi jogállást kivívni maguknak. Ez az eljárás arra kényszeríti Kérelmezőket és a többi egyházként való elismerésért folyamodó vallási közösséget, de már a vallási tevékenységet végző egyesületeket is, hogy a parlamenti pártok kegyeit, jóindulatát keressék.

Ilyen következményekkel terhesen az Ejtv. nyilvánvalóan és egyértelműen felrúgja az állam és az egyház szétválasztásának, a szekuláris államnak az elvét. A szétválasztás és a szekularizáció ugyanis azt jelenti, hogy ha az állam kiemelt státuszt biztosít az „egyháznak” a többi egyesület között, akkor az elismerés lehetősége nem alapulhat a világnézetek tartalma közti különbségekre, hanem minden világnézetnek egyforma jogi keretet kell kialakítani az egyházi státusz megszerzésére. (*Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, 92.) Erre tekintettel a parlament a legkevésbé alkalmas az egyházi elismerésről való döntésre. Ugyanúgy, ahogyan a kormányzat, a végrehajtó hatalom sem alkalmas erre. Legalkalmasabbnak tehát a bíróság mutatkozik, például egy olyan eljárásban, mint amit az Lvtv. 9-13. § szabályozott.

Az egyházként való elismerés feltételei között szerepel a nemzetbiztonsági kockázat hiánya (14. § (2) bekezdés g) pont). Ugyanakkor az Ejtv. kimondja, hogy az állam az egyházak

irányítására, felügyeletére szövet nem működtethet és nem hozhat létre (10. § (2) bekezdés), és az egyházak autonóm működését biztosító 10. §-t rendeli alkalmazni a vallási tevékenységet végző egyesületekre is (36. § (2) bekezdés). Nem világos azonban, hogy amennyiben az egyházként való elismerést a vallási tevékenységet végző egyesület kezdeményezheti (14. § (1) bekezdés), amely fölött az állam addig sem gyakorolhatott semmilyen felügyeletet, hogyan lesz megállapítható a szóban forgó feltételnek a fennállása, azaz a nemzetbiztonsági kockázat hiánya. Ráadásul a nemzetbiztonság mint közérdek nem minősül az Egyezmény 9. § (2) bekezdése szerint a vallásszabadsághoz való jog legitim korlátjának (lásd CDL-AD(2004)028 *Guidelines*, 12. o)

3. A megkülönböztetés tilalma (Egyezmény 14. cikk) az Egyezmény 9. cikkével összefüggésben.

Az EJEK legitimnek ismeri el azt, hogy az állam különbséget tegyen vallási közösségek között oly módon, hogy az egyházaknak kizárólagos jogokat biztosít, de az ilyen különbségtétel csak akkor jogszerű, ha a különbségtétel ésszerűen igazolható és nem aránytalan (*Case of Cha'are Ve Tsedek v. France*, no. 27417/95, ítélet, 2000. június 27., 87.). Tekintettel a tagállamok mérlegelési lehetőségére, különösen az állam és az egyház közötti viszonyok megalapozottságára, a különbségtétel akkor elfogadható, ha annak legitim célja van és ésszerű arányosság áll fenn az alkalmazott eszközök és a kitűzött célok megvalósulása között (általánosságban: *Case of Marckx v. Belgium*, no. 6833/74., ítélet, 1979. június 13., 33.). A legitim célok tekintetében elsősorban az Egyezmény 9. cikk (2) bekezdésében foglaltak irányadók, azaz a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak a demokratikus társadalomban szükséges védelme.

Az Ejt. 9. §-a az önkényesség tilalmának megfelelően mondja ki, hogy az egyházakat azonos jogok illetik és azonos kötelezettségek terhelik, illetve hogy az egyházak tényleges társadalmi szerepét, az általuk ellátott közcélú tevékenységet az állam az egyházak társadalmi szerepéhez kapcsolódó további jogszabályok megalkotásánál és a velük való kapcsolattartás során figyelembe veheti. Magyarország Alaptörvényének XV. cikkének (2) bekezdése is előírja az állam számára azt, hogy az alapvető jogokat mindenkinek különbségtétel nélkül biztosítsa, különös tekintettel a személyek közötti vallási különbségekre. Csakhogy már maga az Alaptörvény egy keresztény fohással kezdődik („Isten, áldd meg a magyart!”), preambuluma („Nemzeti Hitvallás”) elismeri a kereszténység nemzetmegtartó szerepét, megbecsülést fejez ki a „különböző vallási hagyományok” iránt, az összetartozás alapjaként keresztény értékeket („a hűség, a hit és a szeretet”) nevez meg; VII. cikk (2) bekezdése adja meg a felhatalmazást az államnak, hogy közösségi célok érdekében együttműködjön az egyházakkal. Az EJEK szerint azonban még ha el is fogadható bizonyos esetekben, hogy az állam a történelmi hagyományaira tekintettel különbséget tegyen egyházak, illetve egyházak és egyesületek között, e különbségtevés ésszerű igazolásra szorul. (*Relionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, 92.) Önmagában az, hogy a különbségtevést az adott állam alkotmánya írja elő, nem tekinthető megfelelő igazolásnak (*Kiss Alajos v. Hungary*, no. 38832/06. 2010. május 20.). Ebből a szempontból az a különbségtevés, ami az egyházak és a vallási tevékenységet is végző egyesületek között megvalósul az Ejt. hatályba lépése következtében, ésszerűtlen, az alábbiak szerint.

a) Az Ejt. 6. § (1) bekezdése meghatározza, hogy mi a vallás (vallási tevékenység). Azok, akiknek közös világnézete nem felel meg a törvényi definíciónak, kénytelenek beérni azzal, hogy jogilag elismert közösséggé csak egyesületi formában, azaz az egyháznál alacsonyabb, kevesebb jogot és szabadságot (privilegiumot) biztosító jogi státusszal rendelkező szervezetben válhatnak, azaz lelkiismereti szabadságuk gyakorlásában korlátozva vannak. A definíció diszkriminálja azokat a létező vallási közösségeket, így Kérelmezőket is, amelyek olyan világnézet köré szerveződnek, amely nem felel meg a törvény vallás-definíciójának.

(Emellett diszkriminálja mindazon állampolgárokat is, akiknek a gondolata, lelkiismerete, vallása nem igazodik e definícióhoz.)

b) Az Ejtv. objektív indok nélkül ismeri el egyházként azokat, amelyek a mellékletben fel vannak sorolva (7. § (4) bekezdés), anélkül, hogy azoknak teljesíteniük kellene az egyházként való elismerés feltételeit. Az Ejtv. a mellékletében szereplő egyházak tekintetében nem írja elő az elismerés feltételeinek való megfelelést. Az elismerés feltételeit csak a későbbiekben elismerésért folyamodó vallási közösségeknek kell teljesíteniük. Továbbá azok az egyházak, amelyek még a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvényre tekintettel kérték újra-regisztrációjukat, szintén mentesülnek az elismerés egyes feltételei alól (34. § (2) bekezdés). Mindenki másnak, így Kérelmezőknek is, azonban igazolniuk kell az elismerés feltételeinek fennállását.

c) Az Ejtv. a Mellékletébe fel nem vett, ám az Lvtv. alapján létező egyházakat úgy alakítja át egyesületté, hogy megfosztja őket az egyházi státuszuktól, és előírja nekik az egyesületté való átalakulást (megszűnés terhe mellett) (34. § (1) bekezdés). Az Ectv. 4. § (1) bekezdése az egyesület különös formájaként a szövetség, a párt és szakszervezet mellett csak a „külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületekről” szól. A jelenlegi magyar jogszabályi környezetben tehát csak az Ejtv. szerinti egyházi forma áll rendelkezésre azok számára, akik kifejezetten vallásos meggyőződésük együttesen kifejezésre juttatása érdekében egyesülnek. Az egyházként való elismerés feltételei pedig, mindenekelőtt a 20 évi egyesületi formában való működés megkövetelése, jelenleg gyakorlatilag szinte lehetetlenné teszik az új egyház alapításának jogát. Holott a *Cha'are Ve Tsedek v. France*-ügyben (72.) az EJEB kimondta, hogy a vallási tevékenységet végző egyesület önmagában jogosult arra, hogy a tagjai nevében gyakorolja mindazon jogokat, amelyeket az Egyezmény 9. cikke tartalmaz.

d) Az egyházi státusz elismerésének egyes feltételei, illetve a feltételek fennállásának megkövetelése Kérelmezőt hátrányosan különbözteti meg. A tanításának lényegét tartalmazó hitvallás és rítus (14. § (2) bekezdés b) pont) a korábban a vallás definíciójánál mondottak alapján diszkriminálja azokat a világnézeteket, lelkiismereti meggyőződéseket, amelyek nem rendelkeznek hitvallással és/vagy rítussal. A legalább százéves nemzetközi működés vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként való magyarországi működés (14. § (2) bekezdés c) pont) feltétele alapján ki vannak zárva az egyházként való elismerésből a száz éven belül, de nem Magyarországon, és a Magyarországon 20 éven belül alakult vallási közösségek – köztük Kérelmező is.

4. A kérelem befogadhatósága (34. cikk)

Kérelmező Egyezményben biztosított jogainak fent kifejtett sérelme az Ejtv. hatályba lépésével, közvetlenül következett be. Az Ejtv. közvetlen hatályosulása folytán keletkeztek azok a jogviszonyok, amelyek az Egyezményértést megvalósítják, ezért Kérelmezők jogosan lép fel sértettként az EJEB előtt. Az EJEB, fenntartva, hogy joghatósága nem terjed ki a jogszabályok absztrakt vizsgálatára, eddig is a kérelem befogadhatóság mellett foglalt állást azokban az esetekben, amikor nem egy érdemi hatósági vagy bírósági döntés eredményezte a sérelmet, hanem a jogszabály közvetlenül okozta azt, vagy folyamatosan fennállt annak veszélye, hogy a hatályos jog alapján a hatóságok Egyezmény-sértő döntést hoznak. (Lásd *Norris v. Ireland*, no. 10581/83, ítélet, 1998. október 26., 31.; *Johnston and others v. Ireland*, no. 9697/82, ítélet, 11986. december 8., 42.; *Marckx v. Belgium*, 27.)

Szabó Máté az Alapvető Jogok Biztosának beadványa

Alkotmánybíróság

<http://www.ajbh.hu/allam/jelentes/201202784Ai.rtf>

Alkotmánybíróság

Budapest

Donáti u. 35-45.

1015

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 2. § (3) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva

indítványozom,

hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság vizsgálja meg és az Abtv. 41. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében semmisítse meg a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Etv.) 7. § (1) és (4), továbbá a 14. § (5) bekezdését, valamint a szoros tárgyi összefüggés miatt önmagában nem alkalmazható 14. § (1), (3) és (4) bekezdéseit, mert a támadott rendelkezések álláspontom szerint ellentétesek az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével (hatalommegosztás elve), az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével (tiszteséges eljáráshoz való jog), valamint Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével (jogorvoslathoz való jog).

Indokolás

1. Az Ajbt. 2. § (3) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosja kezdeményezheti a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságnál. Az Abtv. 24. § (2) bekezdése rögzíti, hogy az Alkotmánybíróság a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját az alapvető jogok biztosának határozott kérelmet tartalmazó indítványa alapján akkor vizsgálja, ha az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint a jogszabály alaptörvény-ellenessége fennáll. Az Abtv. 41. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság a 24-26. § szerinti eljárásában a hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét megállapítja, a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést teljesen vagy részben megsemmisíti.

2. Az Országgyűlés 2011. december 30-án fogadta el az Etv.-t, amit december 31-én hirdettek ki, 2012. január 1-jével pedig hatályba is lépett, a korábbi szabályozáshoz képest alapvető változásokat hozva. Az indítvány szempontjából ezek közül az egyházak elismerése iránti eljárást kell kiemelni.

Az Etv. 7. § (1) bekezdése szerint az „egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező és az Országgyűlés által elismert autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik. A (4) bekezdés értelmében az Országgyűlés által elismert egyházakat a melléklet tartalmazza.

A melléklet 14 egyházat nevesít, amely külön vizsgálat nélkül egyházi státuszt kapott, minden más közösség az elismerési eljárás eredményeként nyerheti azt el.

Az elismerési eljárás részletes szabályait a 14-15. §-ok tartalmazzák:

„14. § (1) Az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület (a továbbiakban: egyesület) egyházként való elismerését az országos népi kezdeményezésben részvételre jogosult, legalább ezer választópolgár aláírásával az országos népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával az egyesület törvényes képviselője kezdeményezheti.

(2) Az egyesület akkor ismerhető el egyházként, ha

- a) alapcélként vallási tevékenységet végez,
- b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van,
- c) legalább százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon, amely húszéves időtartamba beszámít az e törvény hatálybalépése előtt a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett egyházként való működés is,
- d) alapszabályát, létesítő okiratát, belső egyházi szabályát elfogadta,
- e) ügyintéző és képviselői szerveit megválasztotta vagy kijelölte,
- f) képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát, és
- g) az egyesülettel szemben - működése során - nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel,
- h) tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot.

(3) Az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottsága (a továbbiakban: bizottság) a népi kezdeményezés alapján az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó javaslatot terjeszt az Országgyűlés elé. Ha a (2) bekezdésben meghatározott feltételek nem állnak fenn, azt a bizottság a javaslathoz kapcsolódóan jelzi.

(4) A bizottság felhívására az egyesület a (2) bekezdés a)-f) pontja szerinti feltételeket igazolni köteles. A (2) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott feltételek fennállásáról a bizottság a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását kéri.

(5) Ha az Országgyűlés a (3) bekezdés szerinti javaslat alapján valamely egyesület egyházként történő elismerését nem támogatja, az erről szóló döntést országgyűlési határozat formájában kell közzétenni. A közzétételtől számított egy éven belül az egyesület egyházként való elismerésére irányuló ismételt népi kezdeményezés nem indítható.

15. § Az egyesület az e törvénynek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül egyháznak.”

3. Az Alaptörvény VII. cikkének értelmében „mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa”. Az Alaptörvény meghatározásából is következik, hogy vallás vagy más világnézeti meggyőződés nem csupán

egyház keretei között gyakorolható. A vallásszabadság kollektív oldala (a vallás „másokkal együttesen” történő gyakorlása) megvalósulhat társadalmi szervezetben, akár informális módon is.

Az egyház a kollektív vallásgyakorlás intézményesült, történelmileg is mély gyökerekkel rendelkező formája. Az Alaptörvény ugyan senki számára nem keletkeztet alapjogot arra, hogy vallását egyházi keretek között gyakorolja; másképp megfogalmazva: az Alaptörvényből nem következik kényszerítően, hogy valamely vallási közösséget egyházként kell elismerni. A vallásszabadsággal való szoros kapcsolat ugyanakkor azt teszi szükségessé, hogy az egyház elismerésével, az egyházi státus megadásával kapcsolatos döntés feleljen meg az alapjogokkal szemben támasztott garanciális követelményeknek. E garanciális követelmények álláspontom szerint az alábbiak:

Az egyházi státus megadásánál, ha a döntéshozót mérlegelési jog illeti meg, törvénynek kell szabályoznia a mérlegelés szempontjait. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alapjoggal való összefüggés esetén a „biankó felhatalmazás” tilalma az egyedi döntésekre is vonatkoztatható; a felhatalmazást adó szabály csak abban az esetben felel meg a jogállamiságból eredő követelményeknek, ha tartalmazza a döntésre vonatkozó legfontosabb elveket, rendelkezéseket. Ellenkező esetben teljesen hiányoznának az alapjog érvényesülését biztosító jogszabályi garanciák, ami az alapjog kiüresedését eredményezhetné [62/2009. (VI. 16.) AB határozat]. Biztosítani kell tehát, hogy a jogértelmezés ne váljon a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé [pl. 754/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1050, 1054.]. Az Etv. szabályozását tekintve azonban megállapítható, hogy az ilyen elveket, rendelkezéseket nem tartalmaz, mi több, a kétharmados többség megkövetelése a döntéshozatal során politikai alkuk tárgyává teheti az elismerést.

Az alapjoggal való összefüggés szükségessé teszi, hogy a meghozott döntés megindokolását. A 21/1997. (III. 26.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a közigazgatási határozatok meghozatala kapcsán rámutatott, hogy az indokolás elmulasztása, vagy nem kimerítő indokolás esetén az ügyfél nem tudhatja, hogy „pusztán adminisztratív mulasztásról van szó, vagy érdemi véleménykülönbség van az ügyfél és az eljáró közigazgatási szerv között, s az utóbbi esetben melyek azok a tényállási elemek vagy jogi érvek, amelyek a hatóság szerint nem teszik lehetővé az ügyfélre kedvező döntés meghozatalát”. A 8/2011. (II. 18.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kiemelte a kormánytisztviselők indokolás nélküli felmentésével összefüggésben, hogy „az indokolási kötelezettség hiánya miatt és a felmentés jogszerűségének elbírálásához szempontot adó szabályok hiányában, jelentősen leszűkült azoknak az eseteknek a köre (a felmentő határozat semmissége, a felmentési tilalomba ütközés, egyenlő bánásmód megsértése, rendeltetésellenes joggyakorlás), amikor a kormánytisztviselő a siker reményében fordulhat a bírósághoz, a bíróság a felmentés jogszerűségét érdemben el tudja bírálni. (...) A felmentés feltételeit szabályozó jogszabályi rendelkezések, azaz a munkáltatót megillető felmentési jog rendeltetése törvényi meghatározásának hiányában gyakorlatilag nem, vagy csak nehezen bizonyítható, hogy a munkáltató jogellenesen döntött, felmentési joga gyakorlása során ellentétbe került a jog rendeltetésével, a jog által szolgálni hivatott céllal. Az érdemi bírói jogvédelem lehetőségének ez a korlátozása nem nyújt valódi, hatékony jogvédelmet a munkáltató visszaélészerű, önkényes döntésével szemben.” Itt is megállapítható, hogy a törvény nem ír elő indokolási kötelezettséget az elutasító döntés esetén, így nem tudható, mi az elutasítás alapja.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből következik, hogy az egyházi státusról hozott döntéssel szemben jogorvoslatot kell biztosítani.

Az Etv. vonatkozó szabályait áttekintve megállapítható, hogy e garanciális követelmények nem érvényesülnek az Országgyűlés ama döntésénél, hogy valamely vallási közösséget egyháznak minősít-e. Az Etv. ugyan meghatározza, hogy milyen feltételek fennállása esetén

lehet kérelmezni az egyházi státust, a feltételeket teljesítő szervezeteknek azonban nem biztosít alanyi jogot e státus eléréséhez; az Etv. alapján ez az Országgyűlés diszkrecionális jogkörben meghozott döntése. E döntés szempontrendszerét azonban az Etv. nem határozza meg. Az Országgyűlés nem köteles megindokolni döntését, és nem biztosított olyan eszköz sem, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében jogorvoslatnak minősülne.

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése biztosítja a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot, mely szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. A tisztességes eljáráshoz való jog az állam minden jogalkalmazói tevékenységére vonatkozik, így az egyházak elismerési eljárása során is érvényesülnie kell. A tisztességes eljárás követelménye, a döntések abból fakadó indokolási kötelezettsége, valamint a jogorvoslathoz való jog szoros összefüggésben van egymással, így tekintettel a fentiekre, az Etv. kifogásolt szabályozási rendszere a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmével jár.

4. Az Országgyűlés Magyarország legfőbb népképviselői szerve. Ebből következően az Országgyűlés politikai fórum, melynek elsődleges szerepe a törvényhozás, továbbá az Alaptörvényen és törvényen alapuló más döntések meghozatala. Az Országgyűlés döntései szükségszerűen politikai döntések, amelynek során jogon túli szempontokat is figyelembe kell vennie.

Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése értelmében a magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik. A hatalmi ágak elválasztásának elve nem csupán deklaratív rendelkezés; e cikkből az következik, hogy az Országgyűlés törvény alapján nem láthat el olyan feladatot, amely nem illeszkedik alapvetően politikai karakteréhez.

Álláspontom szerint az egyházi státus megadásáról való döntés – az alapjoggal való szoros összefüggés miatt – nem politikai karakterű. Bár az erre vonatkozó eljárás hasonlóságot mutat a nemzetiségek elismerésével kapcsolatos eljárással (amely az Országgyűlés hatáskörébe tartozik), a párhuzam mégis indokolatlan, hiszen az egyházak, illetve a nemzetiségek státusza alapvetően különböző.

A nemzetiségek – az Alaptörvény rendelkezései szerint – államalkotó tényezők, a nép hatalmának részesei, továbbá a magyar politikai közösség, a politikai nemzet részei, e státuszukból fakadnak különleges jogosítványaik, többek között a nemzetiségi és helyi önkormányzatok létrehozatala, illetve képviselőik. Az Alkotmánybíróság 35/1992. (VI. 10.) AB határozatában külön ki is emelte, hogy a képviselő szükséges előfeltétele annak, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek államalkotó tényezői szerepüket betölthessék.

Az említett tényezők egyáltalán nem merülnek fel az egyházak, vallási közösségek esetében. Az Alaptörvény VII. cikk II. bekezdésében kimondja, hogy az állam és az egyházak különváltan működnek, továbbá, hogy az egyházak önállóak. Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy „az állam nemcsak az egyházakkal, de semmilyen vallással vagy vallási közösséggel nem kapcsolódhat össze intézményesen, nem azonosíthatja magát egyetlen vallás tanításával sem, nem foglalhat állást hitbéli igazságok kérdésében. A vallási közösségek önállóságába sajátosan vallási jellegüket érintő beavatkozás alkotmányosan nem lehetséges, függetlenül attól, hogy a közösségek milyen szervezeti formában működnek.” [8/1993. (II. 27.) AB határozat, ABH 1993.] Az egyház semmiképpen sem gyakorolhat közhatalmat, vagyis hatalomelméleti szempontból nem áll meg a párhuzam a nemzetiségek és az egyházak között. Ebből következik egyszersmind az is, hogy az Országgyűlés egy olyan kérdés eldöntésében teremtett saját maga számára döntési jogkört, amely idegen a legfőbb népképviselői szerv politikai karakterétől, amivel álláspontom szerint az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében nevesített hatalommegosztás elvével ellentétes jogszabályi rendelkezést alkotott.

A fentiekre tekintettel álláspontom szerint az Etv. hivatkozott rendelkezései sértik az Alaptörvény C) cikk (1), XXIV. cikk (1), illetve a XXVIII. cikk (7) bekezdéseit. Erre tekintettel indítványozom azok megsemmisítését.

Budapest, 2012. augusztus 10

Prof. Dr. Szabó Máté sk.

